

HITTAN 2. ISTENNEL AZ ÚTON TANÁRI SEGÉDLET

KÉSZÍTETTÉK:

Kustár Gábor: Ószövetségi leckék teológiai alapozása, óravázlata.

Jakab-Szászi Andrea: Évfolyam bevezető, valláspedagógiai szempontsor a leckékhez, újszövetségi leckék teljes anyaga.

Szabóné Zimányi Noémi: Teológiai alapozások, Újszövetség.

Kustárné Almási Zsuzsanna: Bábpedagógiai feldolgozások.

Kovács Zsuzsanna: Drámapedagógiai ötletek

Dr. Arany Erzsébet: Pedagógiai lektor

BEVEZETŐ AZ ÉVFOLYAM ANYAGÁHOZ

I. AZ ÉVFOLYAM TEMATIKÁJA

A második év hívószava az út. Címe: Istennel az úton. Olyan történetekkel találkozhatnak az egész év során a gyerekek, melyekben útra kelnek a szereplők. Az utazás és az úton való elindulás, annak örömei, félelmei ismerősek a gyermekek számára. Ezeket az élményeket, tapasztalati háttérrel használja a tematika. Az év fő hangsúlya annak a felmutatása, hogy Isten velünk van az idegenben, a készülődésben, az útra kelésben és az úton is. A biztonságérzet megalapozása és megerősítése mellett fontos hangsúly az arra való rámutatás, hogy Isten vezetést is kínál az úton. Ő tudja a legjobb irányt és azt is, hogy mi vár az út végén. Vele lehet biztonságosan útra kelni és az úton járni. Átvitt értelemben igaz ez az életútra is.

Maga az út a Bibliában is számtalan metaforikus kép alapja. A Szentírás korában jól ismerték az út jelentőségét, a sivatagba vezető utak veszélyeit, valamint a nemzetközi, ill. kereskedelmi utak fontosságát is. Átvitt értelemben az életvitel, cselekvésmód és célba érés vonatkozásában használatos. A Biblia folyamatosan arra mutat rá, hogy Isten vezeti a népét. Ez a vezetés az, amit a 2. évfolyam anyaga kiemelten fel akar mutatni. A gyermekekhez azonban közelebb áll az, ha egy-egy ember példáján és életén keresztül ismerik meg ezt a vezetést. Ahogyan a korosztályi sajátosságok, a konkrét látásmód miatt szükséges a konkrét gondolkodásmódból való kiindulás is.

Az év nagy témakörei ennek megfelelően:

Bevezetés a Biblia világába

Az ide tartozó témák egy valóságos és jelképes utat kínálnak a gyermekek számára. Miután a tanévkezdő órán az év témáira és egymásra való hangolódás megtörtént, elképzelt útra kelnek a templomba és a Szentírás világába. Az év eleji bevezetés részeként megismernek egy királyt (Jósiást), aki megismerte és követni akarta a Szentírást.

Ábrahám, Izsák és Jákób úton Istennel

A második nagy témakör az ősatyák „utazásának” korába hívja a gyermekeket. A történetek kapcsán olyan témák kerülnek elő, mint a bocsánatkérés, békés megoldás keresése, konfliktusok, család, kibékülés.

A témát összefoglalás zárja le, melyhez feladatok a munkafüzetben találhatóak.

József úton Istennel

József izgalmas és fordulatos útjai sok lehetőséget adnak arra, hogy a gyermekek felismerjék és meglássák Isten vezetését az életben. A bibliai történetekhez kapcsolódóan olyan témákkal találkozhatnak az órákon a gyermekek, mint a családon belüli érzelmek, álmok és félelmek, megbocsátás.

A témát összefoglalás zárja le, melyhez feladatok a munkafüzetben találhatóak.

Jézussal az úton

Az év harmadik nagy tematikai egysége az Újszövetség világából keres olyan utakat, melyekben Jézus útmutatását megláthatjuk. A hajóúton tanítvánnyá hívja Pétert, a nagy hegyen (a hegyi beszédben) imádságot tanít. A jerikói úton meggyógyítja Bartimeust, a naini úton a naini ifjút feltámasztja és példát mond egy úton történt rablótámadás kapcsán az irgalmasságra.

A bibliai témákhoz kapcsolódóan a gyerekek megismerkedhetnek a kérő imádság fogalmával és gyakorlatával, valamint a cselekvő szeretet lehetőségeivel. Az irgalmas samaritanus példázatához kapcsolódva lehetőség adódik az MRE szeretetszolgálatának második osztályos szintű megismertetésére is.

A témát szintén összefoglalás zárja le, melyhez feladatok a munkafüzetben találhatóak.

Ünnepeljünk együtt

Az ünneplésre, ünnepekre való közös készülődéshez nyújt segítséget a témakör. Az itt található leckék a tanév során az aktuális ünnephez kapcsolódóan felhasználhatóak. Az év tematikájába illeszkedő módon itt is utakkal találkozhatnak a gyerekek. Mária és József útjával Betlehembe, a napkeleti bölcsek útjával, Jézus útjával a kereszttel, az emmausi tanítványok feltámadás utáni útjával és az etióp főember útjával.

Minden leckéhez található feladatlap a munkafüzetekben, azonban arra is lehetőség adódik, hogy az egyházi iskolában 3, a gyülekezetekben pedig 1-2 órát önálló módon kitöltve készüljön az ünnepre a csoport.

II. A HITTANKÖNYV-CSALÁD (TANKÖNYV, MUNKAFÜZET, TANÁRI SEGÉDLET) KONCEPCIÓJA ÉS HASZNÁLATA

Az általános iskolai anyagok esetében, így a második évfolyamnál is, a hittankönyv-család leghatékonyabban a segédletek segítségével használható.

Tankönyv koncepció

A tankönyv az az alap, amellyel a tanórán a gyermekek közösen foglalkoznak. Az itt található rajzok, feladatok lehetőséget adnak a közös gondolkodásra és a témában való elmélyülésre.

A törzsanyag leckéi számmal vannak jelölve, míg az olvasmányok a kiegészítő anyagrészeket jelölik. Ez utóbbiak csak az egyházi iskolák számára kötelezőek – de arra is van lehetőség, hogy a gyülekezeti hittanoktatás során az olvasmányok közül a szabad órakeret terhére válogassanak a lekipásztörök/hittanoktatók.

A tankönyvben található fő részek funkciói:

- Történetleírás. Gyermekekre hangoltan hozza a történet fő vonalát. A *dőlt betűvel* jelölt részek mindig a Biblia szó szerinti szövegét (RUF,2014.) tartalmazzák.
- Beszéljétek meg! – Általában motivációs célzatú, beszélgetős feladatok.
- Feladattár: az adott leckéhez tartozó feladatok, melyek vagy motivációs célzatúak vagy az órai elmélyítést segítik.
- Kiemelten, keretben található bibliai ige az adott leckéhez tartozó aranymondás.
- Tudod-e? – Érdekesség az adott témával kapcsolatban.
- Bibliai kvíz: az órai ismétlést, játékos emlékeztetést segítő, az adott történetre vonatkozó kérdéssor. Akár az összefoglaláskor is felhasználhatóak.

Munkafüzet koncepciója

A munkafüzet a tanórai feldolgozáshoz kínál anyagokat. Két munkafüzet létezik minden általános iskolai (1-8) évfolyam esetében. Az MFGY (Gyülekezeti munkafüzet) kóddal ellátott munkafüzet az állami általános iskolák és hatévfolyamos gimnáziumok számára készült. A kötelezően választható hittanon és a fakultatív hittanoktatáson belül, heti 1 órában a törzsanyagot dolgozza fel. Tehát minden leckéhez, amelynek a tankönyvben száma van, tartozik az MFGY munkafüzetben egy feladatsor. Ezek a feladatok általában a témafeldolgozás, elmélyítés során használhatóak. Előfordul olyan feladat is, mely a motivációt segíti – ez a tanári segédletben mindig megjelölésre kerül.

A tematikai egységeket összefoglalás zárja, melyet akár az ismétléshez, akár a számonkéréshez fel lehet használni.

Az MFEI (Egyházi iskolai munkafüzet) heti 2 órai hittanoktatáshoz kínál anyagot. Nemcsak a törzsanyaghoz, hanem az olvasmányokhoz is találhatóak motiváló, feldolgozó, elmélyítő feladatok. Az olvasmányok esetében a leckék az „olvasmány feldolgozás” alcímet kapják.

A tanári segédlet koncepció

Míg a tankönyv és a munkafüzet a diákok kezében van, addig a tanári segédlet abszolút a hittanoktatók, lelkipásztorok számára készül gondolatébresztőként, ötlettárként és a mindennapokban segítő háttéranyagként. A koncepciója is ezt mutatja.

Tartalmaz egy adott évfolyamhoz tartozó tematikai bevezetőt, illetve a korosztályi sajátosságok vélhető és tipikus sajátosságainak a gyűjteményét.

Ugyanakkor minden leckéhez (a törzsanyaghoz és a kiegészítő anyaghoz is) tartozik egy rövid teológiai alapvetés, valláspedagógiai szempontsor, célkitűzés, óravázlat. Ezek az anyagok összhangban vannak a tankönyv és a munkafüzet anyagaival. Ugyanazt a témát azonban több oldalról is meg lehet közelíteni. Ennek segítéseként a „további ötletek” rovat élménypedagógiai, drámapedagógiai és egyéb játékos feldolgozásokat, ötleteket kínál.

A munkafüzetekben található feladatok némelyike többféle módon is felhasználható. Ehhez találhatnak a hittanoktatók információkat az „Instrukciók a munkafüzet feladataihoz” címmel.

Nemcsak a gyülekezeti hittanoktatás, de az egyházi iskolák számára a Tanári segédlet (TS) és az egyházi iskolai munkafüzet (MFEI) ad a megfelelő óraszámra lecketervet és feldolgozást. A szabadon tervezhető óraszámok és az összefoglalások azonban mindezeket túl egyénileg tervezendők be.

III. A KOROSZTÁLY TIPIKUS ÉS VÉLHETŐ ÉLETKORI SAJÁTOSSÁGAI

(Felhasznált segédletek: MRE hit- és erkölcsan kerettanterv, 2012.;

Ana-Marie Rizzuto: The Birth of the Living God, Chicago, 1979.

Charles S. Carver – Michael F. Scheier: Személyiségpszichológia, Osiris Kiadó, Budapest, 2006.

Gary Chapman – Ross Cambell: Gyermekekre hangolva, A gyermekek öt szeretetnyelve, Harmat Kiadó, Budapest, 2010.

Fowler, James W. : Stages of Faith, The Psychology of Human Development and the Quest for Meaning, Harper One Publishing, New York, NY, 1981. Erikson, Erik. H.: Gyermekkor és társadalom, Budapest, Osiris Kiadó, 2002.

Karl Frielingsdorf: Istenképek: ahogy beteggé tesznek – és ahogy gyógyítanak, Szent István Társulat, 2007.

Gyökössy Endre: Életápolás, Kálvin Kiadó, 1998.

Mérei Ferenc-Binét Ágnes: Gyermeklélektan, Gondolat, Budapest, 2002.

Michael Cole-Sheila R.Cole: Fejlődéslélektan Osiris Kiadó Budapest, 1997.

Salamon Jenő: Fejlődéslélektan Tankönyvkiadó Budapest 1966.

Schweitzer, Friedrich: Vallás és életút, Vallási fejlődés és keresztyén nevelés gyermek- és ifjúkorban, Kálvin Kiadó, Budapest, 1999.

Tari Annamária: Z generáció, Tercium Kiadó, 2011.

Tóth László: Pszichológia a tanításban, Pallas, Debrecen, 2003.

Vajda Zsuzsanna – Kósa Éva: Neveléslélektan, Osiris Kiadó, Budapest, 2005.

Várkonyi Hildebrand: A gyermekkor lélektana II. (A 6-12. életév) Szeged, 1940.)

A tanári segédlet óravázlataihoz tartozó valláspedagógiai szempontsorok szintén ezekből a háttéranyagokból készültek. Ahol más könyv, publikáció is felhasználásra került, ott külön jelölöm.

a. Testi változások

Az elsősök iskolakezdési lázán túllépve, a második évfolyammal együtt járnak az kisiskoláskori testi változások. A tejfogak folyamatosan kiesnek, a babás testalkat és arcvonások helyett megjelenik a hosszabb és általában izmosabb törzs, teherbíróbb testalkat. Természetesen a változások nagyon széles skálán mozoghatnak mind a testi, lelki, értelmi szempontból. A 2013-as év következményeként a gyerekek egy része már 6 évesen, míg más részük 7 esztendősen megy iskolába – így ez a különbség a testi érettségben is megjelenhet. Mindenesetre 8 éves kor körül már látványos, hogy a fiúk izomzata kezd erősödni, míg a lányok csípője, dereka szépen formálódik. A 7-8 éves gyermekek testsúlyának kb. ¼-ét már az izomzat alkotja. Viszont az izomcsoportok formálódása miatt fontos, hogy hosszú ideig tartó megterhelést nehezen viselnek el. Folyamatosan fejlődik normál esetben a csontrendszer is, bár a csontozat még hajlékony. Egyetlen terhelés következményeként könnyen deformálódik.

A látványos jeleken kívül a nem látványos változások eredményeként agyi fejlődés is megfigyelhető. A kutatók szerint a jobb és bal agyfélteke munkakapcsolata is ebben a korban változik meg, és egyre inkább bizonyos funkciókat az egyik agyfélteke vesz át (pl. írás, labdadobás, stb.) Az idegrendszer változása is jelentős ebben a korban. Ez teszi képessé a gyermeket arra, hogy a mozgását megfelelően szabályozza – főleg a finommotoros mozgások szempontjából válik ez fontossá. A mozgásigény azonban még mindig jelentős és ezt mindenképpen fontos az általuk kedvelt mozgásos játékok segítségével aktivizálni. A hittanórán is érdemes használni a helyszínhez, óra témájához, csoporthoz illő mozgásos tevékenységeket a figyelem fenntartása és/vagy ébresztgetése érdekében. Ezek az időszakok kis pihenőre is lehetőséget adnak, és fel is töltenek.

Az egyéni sajátosságokra azonban itt is érdemes figyelni. Míg a gyerekek egy része szívesen vesz részt a mozgásos tevékenységekben – a visszahúzódóbb, magát ügyetlennek tartó gyermekekre akár rossz hatással is lehet, ha rájuk kényszerítjük a feladatokat.

Jól használhatóak a korosztálynál (akár az alsós korban végig) a versenyek, melynek részei lehetnek testi ügyességet, vagy éppen mozgást használó feladatok is. A versenyeknél azonban nem pusztán a mozgás öröme jelenik meg, hanem az elsős kor vége körül, második évfolyamban egyre erősebb a célért való (cél eléréséért) való küzdelem is.

b. Kognitív fejlődés

Az agy fejlődésével együtt a kognitív szint fejlődése is erőteljesebben megjelenik. A benyomások feldolgozásának, a valóság megértésének és a feladatmegoldó gondolkodásnak egy új módja alakul ki. (Piaget elméletét figyelembe véve, ez a konkrét műveleti szakasz.) Mivel konkrétan gondolkodik a gyermek, ezért mindent egy konkrét dologhoz (tárgyhoz) köt. A konkrét műveletekre való képesség a gyermek érdeklődését is megváltoztatja: gondolataiban átrendezi a világot. Általában már tudja, hogy a tárgyak csoportosíthatóak nagyságuk szerint, vagy éppen színük szerint rendezhetőek, stb. Egy csoportot egy közös szemponttal hozza tud kapcsolni. Több szemponttal még a másodikos gyerekek nagy része sem tud dolgozni. A konkrét tárgyakhoz kapcsolt gondolkodásmód korlátként is megjelenik a számára. Adott tárgyakon el tudja végezni a műveleteket, de nem – vagy csak nehezen tud elvonatkoztatni. Ez különösen fontos a hittanoktatásban. Mivel a korosztály még nem képes az elvont fogalmakkal bánni, és gondolkodásukban a konkrétumok szerepelnek, konkrét információkat várnak a tanítás során is. Egy-egy fogalom kapcsán szükségük van arra, hogy

konkrét szituációkból induljanak ki. Az év vége körül és harmadik évfolyamban azonban már látható a jó képességű gyerekeknél, hogy a konkrétumokból kiindulva (néha azokon túl is), hogyan vonják le a következtetéseket és értik meg az „elvont” fogalmakat. Minél több konkrétum áll a rendelkezésükre (ismert szituációk, felidézhető helyzetek, beépíthető információk), annál egyértelműbben le tudják a következtetéseket vonni. A hittanórán különösen figyelniük kell arra, hogy mit és hogyan mondunk a számukra. Az elvonatkoztatások nagy többségük számára nehézkes, s ha egy problémát akarnak megoldani, akkor mindig konkrétumokra van szükségük. Éppen ezért fontos, hogy ne terheljük túl tehát őket bonyolult teológiai kifejezésekkel, melyeket nem értenek! Ez azonban nem azt jelenti, hogy ne is kerüljenek szóba ilyenek (pl. megváltás, üdvösség, stb.), hanem figyeljünk oda arra, hogy apránként szélessítsük a gyermekek látókörét és felfogóképességét. Ezzel hozzásegítjük őket a teológia speciális kifejezéseinek elsajátításához, valamint a hit fontos alapfogalmainak megértéséhez is. Tehát a **fokozatosság, a konkrétumok használata és az értő tanulás fontos alapelv ennek a korosztálynak a katechézisében.**

A látásmód is formálódik. Általában egy oldalról néznek egy eseményt, de a jobb képességű gyermekek nemcsak egy oldalról közelítik meg az eseményeket, hanem – még mindig a saját helyzeteiből és tapasztalatából kiindulva – elfogadja, hogy más oldalról is meg lehet közelíteni az adott helyzetet. De még itt is az ő oldala, az ő egyéni tapasztalata és látásmódja az irányadó. Ha nagyon konkrétan fogalmazunk meg egy szituációt, akkor felismeri (felismerheti) a másik álláspontját is, de ehhez a saját korábbi hasonló tapasztalatai szükségesek. (pl. ő is megvágta már az ujját, tudja, hogy az fáj. Őt is kinevették már, tudja, hogy rossz érzés, stb.) De ezek mögött mindig érdemes meglátni azt, ami őt megérintette az adott helyzetből.

A kognitív fejlődés részeként fejlődik a memória és a figyelem. Kifinomultabbá válnak a nyelvi érzékeik, több információt képesek fejben tartani és hosszabb ideig képesek odafigyelni, mint az óvodások vagy az elsősök.

c. Érzelmi tényezők

A kezdeti lelkesedés időszaka után, a második évfolyam már „rutinos” kisiskolásokról szól. Legalábbis sok mindent tudnak és ismernek az iskola világából – ismerősek számukra a szokásrendszerek és az ismerős közegben jobban mozognak, mint elsős korukban.

Az egész kisiskoláskorra jellemző, hogy a tanulók attól tanulnak, akit szeretnek, és nagyon igénylik az elfogadást és szeretetet. Azért, hogy a pedagógus (a hittanoktató is!) kedves legyen vele, szeresse és jó visszajelzéseket kapjon, teljesíteni szeretne. Ezzel együtt jár az Erikson által felfedezett sajátosság is, mely szerint erre a korra (éppen úgy, mint később, egészen kb. 10 éves korig) jellemző a csökkentértékűség elkerülésének vágya. A kisdíjak teljesítmény-kényszerben élnek, teljesíteni akarnak és meg akarnak felelni mindazoknak az elvárásoknak, melyeket tapasztalnak, de ezek sokszor nehézséget okoz a számukra. A megfeleléskényszer mögött ott áll az a vágyakozás, hogy szeretnének elfogadottak, kedveltek, szeretettek lenni.

Mivel e korban elsősorban a családnak, s az iskolai oktatóknak (a hittanoktatónak is!) meg akarnak felelni, így az ő elvárásaikra való reagálás elsődleges a számukra. Ha kudarcot szenvednek, folyamatosan olyan feladatokkal szembesülnek, melynek végrehajtására képtelenek, akkor csökkentértékűség érzésük növekszik és az iskolától (a hittanórától is) teljesen elmegy a kedvük. Éppen ezért a hittanoktatók felelőssége olyan feladatok használata a munkáltatás során, mely nem haladja meg a gyermekek képességeit, készségeit. Ez természetesen nem a tanulók lebecsülését jelenti! Sem az alulbecsülését! Az adott csoporthoz, gyerekekhez illeszkedő feladatok kiválasztása, használata sokat jelenthet és sokat segíthet a közös munka szempontjából. Fontos tudomásul vennünk, hogy a gyermekek sokkal többre is

képesek már e korban, mint a puszta színezésre. Egy közös játék, kreatív feladat (modellezés, emléktábla készítése, rajzolás, stb.) remek szórakozást jelenthet a hittanórákon, s hozzásegíthet az elhangzott bibliai történet, Ige alaposabb megértéséhez, elmélyítéséhez. Bár már tudnak írni és olvasni a gyermekek, de még mindig jó, ha rajzos feladatokkal és egyéb – nem írásos feladatokkal dolgoznak. Szintén a gyakori kudarcélmény elkerülése miatt fontos, hogy ne hasonlítsuk össze a legjobb és a legrosszabb tanulói teljesítményeket. Ez természetesen nem zárja ki az ügyes, jó válaszokat adó tanulói munka dicséretét, melynek szintén megvan a maga helye a hittanórán is.

Annál is inkább fontos a tanulók képességeinek a figyelembe vétele, mert a teljesítmény kényszer és napjaink növekvő elvárásai miatt a gyermekek között is sok szorongó gyermek van. Ráadásul a családi háttér bizonytalansága, a válások, a gyermekek közötti féltékenységi, iskolai tapasztalatok és elvárások miatt erős a stressz nyomása a kisiskolásokon is. A nagy nyomás és a belső kétségbeselés eredményeként erősödhet a bűntudatuk és a kisebbségi érzésük. Ez a teljesítménykényszer, elvárásoknak való meg nem felelés miatt is megjelenhet az életükben. Ugyanakkor meghatározó érzelmeik a szeretet, biztonság, bizalom, félelem, melyet az Istenről való beszéd során is mindig szem előtt kell tartanunk.

d. Társas fejlődés

Már első osztályban megjelent az ún. „átpártolás” jelensége. A gyermekek ugyanis a felnőttekről a saját kortársaik felé kezdenek fordulni. Ez a tendencia erősödik második osztályos korban is. Míg a gyermekek életében korábban főként a felnőttek voltak a fontosak – az elismerő szavak, esetleg a dorgálások, tilalmak és elutasítások – most egyre inkább fontos szerepet kapnak a kortársak is. Természetesen a váltás nem kizárólagos, hiszen a tekintélyszemélyek (referenciaszemélyek) továbbra is fontosak a számukra: szülő, tanító, hittanoktató, stb. – de egyre hangsúlyosabb a számukra, hogy legyen kapcsolatuk más gyermekkel. Az elsődleges szempont a gyermek-gyermek kapcsolatban, hogy a másik fél legyen partner, legyen társ. Szívesen játszanak együtt, bár a barátságok még mindig nem teljesen szilárdak. Akár naponta is változhat, hogy éppen ki a legjobb barát vagy éppen barátnő.

10 éves korig jellemző a kisdíákokra a társas játékok szeretete. Játszani ugyan később is szeretnek, de alsós általános iskolás korban különösen szívesen játszanak csoportokban. 7-8 éves korban a fantáziajáték szerepeken, a szabályjáték pedig szabályokon alapul. A játék lényegévé ezek a szabályok válnak – főleg a fiúk között. Véleményük szerint a szabályokat be kell tartani, és azoknak engedelmeskedni kell. Erkölcsi fejlődés szempontjából nézve (Kohlberg) a szabályokat külső hatalomtól származónak tekintik, és elsősorban a tettnek a fizikai következményére koncentrálnak. A szabályoknak való engedelmeskedés alapja a büntetés elkerülése, vagy pedig az engedelmeskedésből származó előny. A szabályokhoz való merev ragaszkodás akár abban is megjelenik, hogy hajlamosak egymásra árulkodni is. Ugyanakkor szinte minden gyermek megpróbálkozik időnként a szabályok alól való kikerüléssel is.

E kor jellegzetessége az is, hogy főként a 6-8 éves gyermekek még igazán elfogadóak, toleránsak egymás hiányosságaival, hibáival szemben. Később, ahogyan a társak véleménye egyre inkább fontossá válik, úgy jelenik meg az előítélet, s a tolerancia hiánya is. Ez abból fakad, hogy a barátok elvárásainak meg akarnak felelni. Ez természetesen a családi háttér, illetve a nevelés hatására sokat változhat.

A 7-8 éves gyermekek egy részénél megkezdődik a társakkal való összehasonlítás időszaka is. Szeretik összehasonlítani magukat másokkal. Ez gyakran nem rossz szándékú összehasonlítás, pusztán csak saját maguk szempontjából közelítik meg a többieket. Többek

között ezért szeretik a versenyeket is, ahol van esélyük jobbnak és kiválóbbnak látszani a társaiknál.

Szintén jellemző erre a korosztályra, hogy a gyerekek számára fontos a csoport, viszont még a közösségre nem teljes egészében érett a gyerek. A „legjobb barát”, „legjobb barátnő” még mindig cserélődhet, illetve megjelenik a fiúk és lányok elkülönülése is. Ugyanakkor a gyerekek számára fontos a barátság. A fiúk barátsága abban jelenik meg, hogy együtt végeznek különböző tevékenységeket: pl. közös foci, játék, stb. A lányoknál sokkal inkább érzelmi töltet kapcsolódik hozzá. A barátságaikban fontosak a közös titkok, közös érdeklődés.

A társas kapcsolatok erősödése miatt 2-4. osztályos korban jól használhatóak az ún. kooperatív tanulási módszerek és technikák, melyek során a társas közeg erősítheti a tanulási folyamatot.

e. A hit fejlődése és az erkölcsi fejlődés (Fohler, Kohlberg, Oser-Gmünder elméletének felhasználásával)

A kisebbek, de néha még a nagyobbak is szubjektíven tesznek különbséget a jó és rossz között. Még óvodás korból hozzák magukkal azt a gondolkodásmódot, hogy a jó az, aminek jó következménye van a számukra. Ezzel szemben, ami rájuk nézve negatív, az rossznak tekinthető. Ez később úgy változik, hogy a tettek szándékát nézik, s az alapján ítélnék. Ha tehát valami rosszul sül el, de az illető jó szándékkal tette azt, akkor sokuk szemében nem ítéltető rossznak.

A hit fejlődése szempontjából (Fowler) azt tapasztalhatjuk az iskolába bekerülő tanulók esetében, de még második osztályban is, hogy a kisdíákok nyitottak, s a kételkedés nélküli, szilárd hit a jellemző rájuk. Ha meg is jelennek kételkedő kérdések, azok inkább a kíváncsiság jelei, mint a szándékos kötözködésé. Az ún. „mitikus-szó szerinti hit” időszaka ez, amikor a gyermekeknek nagyon fontosak a történetek, melyek keresztül fejlődnek, és amelyeket szívesen hallgatnak. Ugyanez igaz a bibliai történetekre is. Az alsós hittanok, akár egészen 9-10 éves korig, szívesen hallgatják a jól elmesélt, élvezetes bibliai történeteket. Ezek élményt jelentenek a számukra, azonosulnak a szereplőkkel és általuk értik meg a történetek igazságait is. Ezeket a történeteket, éppen úgy, mint a biblián kívülieket a kisebbek szó szerint értelmezik. Az elvont igazságok és elvont fogalmak számukra nem sok mindent mondanak, átvitt értelemben nem tudnak még gondolkodni, az elmondottakat szó szerint értelmezik. Ez az Istenről alkotott gondolkodásmódjukban is megjelenik. Istenképük antropomorfikus, azaz elsődlegesen emberi jelzőkkel látják el magukban Istent. Egyoldalú tekintélynek és hatalomnak látják, akit többnek gondolnak az átlagos embernél, de maga az „Isten-fogalom” nem alakult még ki bennük. Ez a gondolkodásmód szintén jelen lehet még 10 éves korban is, de egyénektől függően, akár később is. Fokozatosan változik az Istenképük is. Kisgyermekkorban, s első osztályosok esetében is a szülőkről mintázott Istenkép a jellemző. Ezt színezi a hittanoktatóval való találkozás is. Viselkedésünk, az általunk közvetített, megélt szeretet, hit, testvériesség (vagy éppen ezek ellentéte) segítheti a gyermeket Istenképének fejlődésében, vagy éppen torzíthatja azt.

A hittanoktató modell szerepének fontosságát támasztja alá, hogy a diákok figyelik a tanáraikat. Nem öntudatlanul utánoznak, de a szeretett személy minta a számukra. Éppen ezért rendkívül éles szemmel figyelik környezetüket (a hittanoktatót is), és akár önkéntelenül is elsajátítják a viselkedési mintákat, majd utánozzák azokat. Másodikos korban és ezután időszakonként tudatossá is válik ez a „másolás”. A számukra fontos emberek (elsősorban családtagok, legjobb barát, kedvenc tanár) véleményével könnyen azonosulnak, s magukénak vallják azt.

A kognitív fejlődés része – ugyanakkor a hit és erkölcsi ítéletalkotás fejlődésének is fontos eleme a szó szerinti értelmezés. Ez a szó szerint való értés jelenik meg a

szimbólumokkal való bánásmóddal kapcsolatban is. Az egyszerűbb szimbólumokat szeretik a gyermekek, mivel segítenek leegyszerűsíteni fogalmakat, kifejeznek hosszabb tartalmakat. A bonyolult szimbólumokkal, absztrakciókkal azonban még nem tudnak mit kezdeni – ezek megközelíthetetlenek a számukra. Ha mégis ezekkel kell dolgozniuk, akkor az a véglet is bekövetkezhet, hogy otthagyják, és nem foglalkoznak vele – vagy stresszesen, teljesítménykényszertől hajtva próbálják megoldani a feladatot.

A fantáziadús gyermekek nemcsak élvezik a történeteket, hanem néha többet bele is képzelnek, mint ami elhangzik. Ez azonban esetenként félelemmel tölti el őket. A pokoltól, Isten büntetésétől való félelem (s egyes hittanoktatók általi túlhangsúlyozása) akár rettegést is okozhat a számunkra, mely miatt később eltávolodhatnak Istentől.

Gyakran megfigyelhető e korosztálynál az ún. „adok-kapok” (Kohlberg) szemlélet is, ami az Istennel való kapcsolatra levetítve akár úgy is megjelenhet, hogy a gyermek úgy gondolja, hogyha tesz valamit „Istenért”, pl. elmegy a gyermekistentiszteletre, hittanórára jár, perselypénzt ad, akkor Isten ezt majd később viszonzni fogja neki. A „prekonvencionális” erkölcs korszakának ideje ez, amikor a szabályoknak engedelmeskedni kell és lehetőleg elkerülni a büntetést.

f. Az istenkép formálódása

A 7-9 éves korosztály meghatározó érzelmei: szeretet, biztonság, bizalom, félelem, melyet az Istennel való beszéd során is mindig szem előtt kell tartanunk. Lehetőség szerint bátorítsunk az Istennel való kapcsolatra és igyekezzünk a Benne való bizalmat erősíteni saját példaadásunkkal is.

A kimondott és akart módon tanítottakon kívül a hittanoktató/lelkipásztor a saját hitével, viselkedésével tanít Istennel való kapcsolatáról is a legtöbbet.

A kognitív gondolkodás, illetve a mitikus-szó szerinti értelmezés miatt az Istennel való gondolkodásmód is nagyon konkrét. Istent emberi jelzőkkel, tulajdonságokkal látják el nemcsak az elsős, de akár még a 3-4. osztályos gyermekek is. Az óvodáskor végén és elsős-másodikos kör környékén kezd formálódni az Isten –gondolat (fogalom). Addig csak istenképről beszélhetünk a gyermek esetében. Amit Istennel gondol, azt a Róla hallott történetek csak részben formálják. Mivel Isten egy külső, felette álló hatalom, ezért a szülők és tekintélyszemélyek viselkedése is hatással van a gyermek istenképének formálódására. Igaz, ez elsősorban a korai gyermekkor (óvodáskor) időszakában jelenik meg nagyobb súllyal, de még az elsős gyermek gondolkodásmódjában is megvan a helye. Ha a szülők folyamatos szeretetben nevelik, akkor Istent is szerető, elfogadó, bátorító Istenként tudja megélni. Mivel konkrét módon gondolkodik, kötnie kell valamihez- valakihez. Konkrét személyként elsősorban a szülőhöz, mint felette álló személyhez, illetve a hittanoktatóhoz tudja Istent hozzákapcsolni. Megismeri Istent azonban a Róla elmondott történetekből is. Éppen ezért nagyon fontos hogyan és milyen módon mutatjuk be Isten cselekedeteit egy kisiskolás számára. A szülőkön tájékozódó és szülőkhöz hasonlító istenkép elhalványulásakor jelenik meg a klasszikus iskolás kor istenképe: amikor antropomorf – szó szerinti módon gondolkodik és beszél a gyermek Istennel. Ez leginkább a tipikus szemléletmód második korban. Ugyanakkor sokak számára első alkalommal jelentkezik az a probléma, hogy miként egyeztethető össze a saját, a gyermeki tapasztalatokat tartalmazó istenkép az egyházban, iskolában, társadalomban uralkodó és hivatalos istenkép. Azaz: a gyerekek hallanak Istennel a hittanórán, a gyülekezetben, a családban – de információt gyűjthetnek a médiából, és a saját tapasztalataikból is. Ez sokszor eltérő Istenképet eredményez a számukra. A hittanórán fontos azzal is tisztában lenni, hogy ki – mit hoz magával egy-egy teológiai fogalom és az Istennel

való gondolkodásmód kapcsán („Milyen Isten van a gyermek hóna alatt”- ahogyan Annamarie Rizutto fogalmazott). Ugyanakkor az előzetes ismeretek feltárása lehetőséget ad a továbblépésre, formálódásra és a biblikus látásmód kialakításának segítésére is.

g. Néhány szó a kommunikációról és a szóhasználatról

Ahogy az elsősök, úgy a másodikosok számára is fontos a konkrét, érthető, követhető és kézzel fogható fogalmazásmód. Lehetőség szerint ne használjunk elvont fogalmakat, ha mégis muszáj, akkor ezt magyarázzuk el alaposan. Egy-egy új szó bevezetésére nyugodtan lehet hosszabb időt is szánni.

Ha a gyermekek korábban már jártak hittanoktatásra, ill. gyülekezeti közegbe, akkor az egyház és az egyházi nyelvezet nem teljesen ismeretlen a számukra, de ez nem jelenti azt, hogy minden kifejezést jól ismernek – és különösen az, hogy jól is értenek. Ahogy az istenkép kialakulásánál szó volt róla, a teológiai fogalmaknak, egyházi szóhasználatnak is lehet „előélete” a gyermekek fejében és szívében. Az órákra való készülés során erre is érdemes gondolnunk, sőt az órán időt szánni a megelőző ismeretek feltárása – sokszor közös értelmezésére és „helyre rakására”, ha arra van szükség. A fogalmi készlet kialakulását segíthetjük az egyértelmű, érthető magyarázatokkal, és az új kifejezések gyakori – következetes és egyértelmű használatával.

h. Az évfolyam módszertana

A kisiskolás korú gyermekek számára különösen fontos a játékoság és a játék. Módszertanilag ezért minél több játékos elemet érdemes a hittanórába is bevinni. Jól használható módszerek a játékokon kívül még a drámapedagógia, bábozás különböző területei. Tegyük nagy hangsúlyt a differenciálásra és használjunk sokszínű, ugyanakkor célzott módszereket az órák során.

III. BÁBJÁTÉK HASZNÁLATI LEHETŐSÉGEI KISISKOLÁS KORBAN

Készítette: Kustárné Almási Zsuzsanna

Felhasznált irodalom: (Latin- magyar Online Szótár. www.dictzone.com; Szentirmai László: Nevelés kézzel-bábbal. Nemzeti tankönyvkiadó. Budapest. 1998. Tarbay Ede: Gondolatok a bábjátékról. Főiskolai jegyzet, belső használatra. Zsámbéki Katolikus Tanítóképző Főiskola. 1998.)

Bevezetés

A bábjáték lehetőség. Az iskolában, óvodában, gyülekezetekben egyaránt. Lehetőség arra, hogy a gyermekeinkhez, de még a felnőttekhez is (!) a játék, az élmény és az átélés eszközei által közelebb vigyük az evangéliumot. A bábjáték a művészet eszközeivel „dolgozik”: képpel, szóval, hanggal, formával, anyaggal, mégis képes a lelket megérinteni, egyfajta spirituális mélységet feltárni.

Ez a lehetőség nem tantervbe beépített „kötelező” elem, hanem olyan módszer, ami színesebbé, gazdagabbá és egyszersmind gyerekközelivé teheti a hitoktatást.

Lehetőség volta szabadságot is rejt magában: nem kell vele unos-untalan élni, néha azonban érdemes rászánni az időt. Itt egy lényeges szempontra hívnám fel a figyelmet: a bábjáték nem instant megoldás. Egy játék megvalósulása – a történet kiválasztásától, a bábok elkészítésén át a játékig – sok időt és energiát vesz igénybe. Mindezt azonban az élmény, az öröm és a sikerélmény feledtetni velünk.

A felületesen, átgondolatlanul, igénytelenül kivitelezett bábjáték nem alkalmas „igehirdetésre”, sem arra, hogy a gyermekeink elé vigyük. Ételből is a legjobbat szeretjük adni – ezt kell tennünk a szellemi táplálékkal is.

Egy tévhitet szeretnék eloszlatni: az igényesség nem azonos a nagy horderejű produkciókkal, sem a drága eszközökkel, anyagokkal. Itt mindössze odaadó munkáról, elmélyültségről van szó, mint minden alkotási folyamatnál.

Ez a munka lehet egyéni, de lehet közösségi is – együtt a gyermekekkel, fiatalokkal. Ennek során a résztvevők számára egy-egy történet teljes mélységében feltárolhat és közben rengeteg információt megtudhatnak az akkori szokásokról, a bibliai vidékekről, az öltözködésről, de önmagukról és a társaikról is. Ilyen értelemben indirekt tanulási folyamatról van szó, ami egyaránt fejleszti az értelmi és az érzelmi intelligenciát.

Jelen módszertani segédletnek az a célja, hogy kedvet kerekítsen ehhez a műfajhoz, és némi segítséget nyújtson az elinduláshoz.

A Bábjáték

1. Műfaji sajátosságok

A bábjáték drámai műfaj, és mint ilyen a színházhoz áll legközelebb. Ugyanakkor összművészeti műfajnak is nevezhetjük, hiszen lényeges elemei a képzőművészet, a zene, az irodalom, a mozgás. Ezek együttesen határozzák meg milyenségét, történjen az színházi vagy iskolai keretek között.

Következésképpen, ahhoz, hogy bábjátékot hozzunk létre ismernünk kell ezeknek a művészeti ágaknak alapvető sajátosságait, de mindenekelőtt a dráma szerkezetét, jellemzőit, szabályait.

A dráma cselekvésre épülő műfaj. Már maga a szó is erre utal: ógörög kifejezés, ami „cselekvést” jelent.

„*A dráma középpontjában a cselekmények füzére áll, amelynek magva az az általánosítható konfliktus, ami szembeállítja a szereplők egy (vagy több) csoportját (...)*”¹

¹ Szentirmai László: nevelés kézzel-bábbal. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 1998. 74-75.

E megfogalmazásból is látszik, hogy a leglényegesebb fogalom a konfliktus, ami nélkül nem valósulhat meg a játék. Az önmagáért való cselekvés ugyanis még nem elég ahhoz, hogy a történet lényege, üzenete, a karakterek, jellemek kibontakozzanak.

„*A néző figyelmét csak az ellentétes akaratok ütközése, konfliktusa köti le*” –állapítja meg Tarbay Ede.²

Az arisztotelészi dráma-fogalom szerint a jó történetnek van eleje, közepe és vége. Azt jelenti ez, hogy adott egy alapszituáció, élethelyzet, ebből bontakozik ki a konfliktus, ami által eljut a tetőpontjára a történés, majd bekövetkezik a fordulat, amelynek során a dolgok az ellenkezőjére fordulnak, és végül megszületik a megoldás.

A történet ezen ívét követi (általában) a hős útja is, személyiségének kibontakozása, fejlődése, változása.

Mindez nem elbeszélés útján valósul meg, hanem a cselekvések által az élő pillanatban, a jelenben. Ezért van a drámának nagy hatása, hiszen a néző ott és akkor átélheti a történeteket, végigjárhatja a hős útját és vele együtt juthat el a végső célig, a katarziséig.³

Ezek azok az alapvető törvényszerűségek, amelyek a színháznak és a bábjátéknak is az alapját képezik és egyaránt érvényesek egy óvodai, iskolai mese, történet-feldolgozásra és az úgynevezett nagyszínpadi előadásokra.

Emellett azonban van a bábjátéknak egy sajátos eleme, ami megkülönbözteti a színházművészet többi ágától. Ez pedig a báb.

„*A bábjáték tehát a színházművészet egyik, hangsúlyozottan sajátos ága, amelyben nem a színész lényegül át, hanem a nézők előtt elrejtőző bábjátékos lényegíti át a színpadon látható bábfigurát vagy bábút jelző tárgyat és eleven, cselekvő karakterré teszi a holt anyagot.*”⁴

A bábjáték lényege tehát az animálás, azaz a „lelkesítés”, amikor az élettelen tárgyba életet lehelünk.

2. A báb filozófiája, esztétikája

A bábok elementáris erőt hordozó figurák, amelyek sokszor archetipikus mintákat, jellemeket, karaktereket jelenítenek meg. Velük és általuk életre kelthetők a történetek. A bábokkal megjelenített történet egyfajta szimbólumnyelvre lefordított kifejezőmódja mindannak, ami bennünk rejlik.

„*A lényeg az – mondja Szentirmai László – hogy belülről táplálkozó, ősi természetű dologról van szó, ami életet ad. Az ereje pedig abban rejtezik, hogy megszületése pillanatától kezdve visszavetít, befelé dolgozik, megváltoztatja, újrateremti még saját alkotóját is. Materializálódni láthatjuk mindazt, ami egyébként a képzelet, vagy az álmok világába tartozik.*”

A báb tehát varázslatos dolog, mert arról „mesél” nekünk, hogyan lesz egy élettelen tárgyból, halott anyagból élő-lény, amelynek megteremtője és életre keltője az ember.

A teológiából ismert fogalom szerint az ember „imágó Dei”, azaz az Isten képére és hasonlatosságára teremtetett. Ebben az értelemben nem azonos Istennel, csak az Istenre utal.

Nos, elmondhatjuk, hogy a báb, mint az ember teremtménye, maga is imágó.⁵ Kép, képmás egyrészt abban az értelemben, hogy a bábu mindig az ember reprezentánsa. Nem ember, hanem az ember jele.⁶

Imágó másrészt a természetből ismert bebábozódás-kifejlődés értelmében is. Tudjuk, hogy a bebábozódás során a bábbon belül átváltozási folyamat megy végbe. Még nem tudjuk milyen

² Tarbay Ede: Gondolatok a bábjátékról. Főiskolai jegyzet, belső használatra. Zsámbéki Katolikus Tanítóképző Főiskola. 1998. 13.

³

⁴ Tarbay Ede: Gondolatok a bábjátékról. i.m. 25.

⁵ Az imágó jelentései: képmás, hasonmás, árnykép, hasonlat, kifejlett rovar, elképzelés, látvány, arcmás, szobor, képzet, tükörkép – Latin-magyar Online Szótár. www.dictzone.com

⁶ Szentirmai László: Bábécé II. PMKI. Budapest. 2008.10.

lesz az, ami benne rejlik, alakul, de mindenképpen benne van a kibontakozás lehetősége. A kifejlett, bábból kikelt rovarat nevezzük imágónak.

Ez tehát a bábok születésének az útja. Az ember elképzei, megformálja, majd életre kelti, hiszen a bábnak csak akkor van értelme, ha megmozgatják, játszanak vele.

A megelevenedett anyag azonban sohasem önmagát jelenti, hanem jóval túlmutat azon, azaz jel, szimbólum, metafora.

„... minthogy csak szimbólum és nem személyiség, s minthogy nem saját akaratából ágál, hanem külső mechanikának (erőnek, T. E.) engedelmeskedik, a bábu tökéletesen visszaadja az emberi gyöngeséget, gyarlóságot, semmiséget, tehetetlenséget, a végzetes, könyörtelen vak sorsjátékát. A bábu nem mímeli az embert, csak jelképezi.” (Hevesi Sándor)

Egy báb megtervezésénél, készítésénél tehát elsődleges szempont az, hogy mit akarunk vele és általa elmondani, és erre milyen anyag és milyen technika a legalkalmasabb. Elsőként meg kell határoznunk a karaktert, amelyet meg akarunk formálni. A különböző jellemvonásokat azonban igen nehéz egy bábun kifejezni, hiszen a bábnak nincs mimikája, nincsenek gesztusai. Éppen ezért muszáj tipizálni, egyszerűsíteni, sűríteni, azaz a tulajdonságok közül egyet-egyet, ami a karakterre leginkább jellemző kiemelni, másokat meg háttérbe szorítani. Ezt nevezzük stilizálásnak, ami elemi szempont a bábkészítésnél. Vannak természetesen alapvető „szabályok”, amelyek segíthetnek a különböző karakterek megformálásánál, de semmiképpen nem uniformizálásról van szó, hiszen a cél az, hogy a báb már megjelenésével „elmondja” ki is ő, mit képvisel az adott történetben.

A bábkészítésnél tehát nem feltétlenül a szépség a mérvadó, sokkal inkább a kifejező erő, a karakter. ezért nem ritka a bábjátékban a groteszk megjelenése sem.

Ez azonban nem jelenti azt, hogy egy bábnak nem kell „szépnek” lennie a szó esztétikai, képzőművészeti értelmében. Az anyaghasználat, a bábok megmunkáltsága, a képi világ megteremtése mind-mind hozzájárul ahhoz, hogy az elmesélni kívánt történet milyen erővel képes hatni a nézőre. Az esztétikailag megkérdőjelezhető látvány pedig inkább elvesz az üzenetből, mintsem erősítené azt.

Ebben az értelemben tehát a báb, a bábu művészeti alkotás. Szentirmai László megfogalmazása szerint „... a bábu tervezése, végső megkomponálása nemes, komoly feladat, ami a problémamegoldó gondolkodás körébe tartozik és semmiben sem könnyebb egy sikeres jel, logó megtervezésénél.”⁷

Nem hagyható ez figyelmen kívül akkor sem (sőt!), amikor bibliai, szakrális tartalmú történetek feldolgozásáról beszélünk. Ebben az esetben talán még lényegesebb a pontos, és esztétikailag is megfelelő megfogalmazás, hiszen egyfajta „igehirdetésről” beszélhetünk.

A megvalósulás útja

1. A történet kiválasztásának szempontjai

Nem nehéz kitalálni, hogy minden bábjáték azzal kezdődik, hogy kiválasztjuk a megvalósításra szánt mesét, történetet. Szerencsésebb helyzetben vagyunk, ha a történet adott, mert benne van a tantervben, amelynek alapján haladunk, illetve valamilyen ünnepkörhöz kapcsolódik.

Le kell azonban szögezni, hogy nem minden történet alkalmas a bábszínpadi megjelenítésre. meg kell találni, fel kell fedezni azokat a történeteket, amelyek magukban hordozzák a dramatizálás lehetőségét.

Mielőtt ezeket a vonásokat elemezzük, elengedhetetlen, hogy az adott történet személyesen is megszólítson. Fel kell tennünk magunkban és magunknak azt a kérdést, hogy hogyan hat ránk. A szöveg elemzése előtt meg kell fogalmazni az első benyomásainkat, az üzenetet, ami bennünk megszületett a történet olvasása kapcsán.

⁷ Szentirmai László: Nevelés kézzel- bábbal. I.m. 48.

Ezután következhet a mű részletesebb elemzése. A bábjáték szempontjából a „jó mű” mindig cselekményes. Meg kell vizsgálni, hogy található-e benne drámai konfliktus (pl. jó és rossz harca), mert a drámai cselekmény mindig konfliktusból építkezik. Ez azt jelenti, hogy a hős elkövet valamilyen drámai vétséget, hibát és ebből adódik a konfliktus, amit meg kell oldani.

A történetválasztás másik szempontja a főhős karaktere, személyisége, esetleg különleges életútja, sorsa, amit be kell járnia. A darab kiválasztásának ennél a pontjánál a következő kérdések merülnek fel: Mi a célja a szereplőknek? Milyen út vezet odáig, hogy ezt elérjék? Milyen karakterekkel van dolgunk? Milyen a szociális háttérük? Milyen kapcsolataik vannak? Milyen fejlődésen mennek keresztül a dramaturgiai folyamatban?

A bibliai történetek nagy többsége alkalmas arra, hogy bábjátékban feldolgozzuk, hiszen viszonylag egyszerű, egyenes szálú cselekményük van, megtalálhatóak benne a különböző jellemek, karakterek, konfliktusok, majd a megoldás, feloldás is. Mivel egy-egy történet kibontása igen összetett, nem fontos, hogy minden órán más és más történettel foglalkozzunk. Sokkal érdekesebb, izgalmasabb lehet, ha egy történetet teljes mélységében feltárunk. Nem szükséges nagyszabású előadásokban gondolkodni, csupán fel kell fedezni azokat a technikai megoldásokat, amelyeket órai keretek között is meg tudunk valósítani. Érdemes inkább a színvonalra figyelni, mert a képek, jelképek, amiket alkotunk és a gyerekek elé tárunk, rögzülnek. Egy-egy bibliai történet esetében erre még fokozottabban vigyáznunk kell, hiszen valamilyen módon istenképet formálunk, teremtünk általuk.

A bibliai történetek feldolgozásának módszere gyakran megegyezik a már korábban leírt módszerekkel, és a bábkészítésnél is ugyanazok a szempontok érvényesülnek. Egyvalamire azonban figyelni kell. A bábdarab nem bábkokkal elmondott prédikáció! Nem szükséges tanulságot levonni, megmagyarázni a történeteket, hiszen, ha valóban a mélyére mentünk a történetnek, az önmagát fogja feltárni előttünk és a nézők előtt.

2. Gyakorlati szempontok

Miután megtörtént az adott mű, történet elemzése személyes és dramatikus szempontból, meg kell vizsgálni néhány praktikus szempontot is.

A játék megtervezése során figyelembe kell vennünk a korosztályt, mind a játékosok, mind a nézők tekintetében. Lehetséges az, hogy gyerekek játszanak gyerekeknek, esetleg felnőtteknek, vagy fordítva, felnőttek gyerekeknek. Az is előfordulhat, hogy hittanórán a katechéta mutat be egy történetet, vagy jelenetet a csoportnak motivációként, vagy feldolgozásként. Ezeknek a lehetőségeknek a felvetése azért fontos, mert mindegyik szituáció más és más elgondolást kíván.

Elsődleges szempont a szöveg érthetősége, követhetősége, hiszen a játékban szereplő gyermek csak úgy tudja átélni a szerepét, ha érti annak lényegét, a nézőtérén ülő gyermek figyelme pedig szintén akkor tartható fenn, ha tudja követni a történet folyását.

Az idővel is nagyon bölcsen kell „gazdálkodnunk”. Egy darabon belül arányaiban kell látnunk, hogy mire mennyi időt szánunk. Ha van benne egy kicsit lassabb, nehezebb rész, érdemes feloldani egy kis humorral, figyelemfelkeltő jelenettel, viszont amennyiben lehetséges kerülni kell a hosszú, terjedelmes monológokat. Helyette inkább dinamikus párbeszédre kell törekedni. A bábjáték nem „tűri” a sok szöveget, inkább mindig a játékra, mozgásra helyeződjön a hangsúly. A mit tehát mozdulatokkal, cselekvéssel ki tudunk fejezni, azt nem szükséges „elmondani”. Ezért például narrátor alkalmazása is csak akkor indokolt, ha bizonyos részeket másként nem tudunk megoldani.

A bábozó gyerekek esetében figyelembe kell vennünk az adott korosztály fizikai képességeit is. Sokan ragaszkodnak a kesztyűs bábjátékhoz, ami igen nagy fizikai igénybevételt és kitartást követel a játszótól, főként, ha hosszú ideig kell a bábót a paraván fölé emelni. Ez egy kisebb gyermek esetében figyelemvesztéshez, adott esetben a darab széteséséhez vezethet.

Igen fontos, gyakorlati kérdést vet fel a különböző effektek, zenedarabok alkalmazása is, mert egy-egy jelenetet sokszor ezek tesznek hangsúlyossá. zenével, hangokkal fokozhatjuk a

feszültséget, de lehet lecsendesítő hatása is, sőt az idő múlását, a színek változását is jelezhetik. Nem beszélve arról, hogy a zene mindig igen erős érzelmi hatást vált ki. Természetesen legjobb az élő, hangszeres zene alkalmazása, de ha erre nincs lehetőség, akkor is a darab „méretéhez” kell zenét választani. Többnyire tartózkodni kell a nagyzenekari művektől, hacsak nem kívánja meg a darab, vagy a drámai helyzet.

Befejezés

Mára azt kell látnunk és tapasztalnunk, hogy a verbalitás erejét veszítette. Nem a Biblia szavai, hiszen azok örök érvényűek, hanem a mi szavaink. Különösen a fiatalabb nemzedékeknél érezhető, hogy sokkal inkább a vizualitás világában élnek. Az egymás felé intézett szavak nagy többsége ma már csak valamiféle rövidített üzenethalmaz.

Éppen ezért érdemes megfontolnunk, hogyan lehet felszínre hozni újra azokat a közlési formákat, amelyeket elfeledtünk, de amelyek ma is hatásosak lehetnek, és hogyan lehet ezeket protestáns gondolkodásmódunkba beépíteni.

Elsőként a szimbólumok jelentőségére hívnám fel a figyelmet. Manapság naponta használunk, alkalmazunk ún. profán szimbólumokat, jelképeket az egymással való kommunikációnkban is. Gondoljunk csak a mobiltelefonok, számítógépek kis ikonjaira, amelyek segítségével percek alatt kapcsolatba kerülhetünk egymással. Bármennyire elidegenítőnek tartjuk is ezeket, tudomásul kell vennünk, hogy ezek a mi ikonjaink, amelyeket mi alkottunk magunknak, magunkról.

Vannak azonban örök érvényű jelek, szimbólumok, amiket ma már kevésbé használunk és értünk. Ilyenek a vallási, bibliai jelképek, amelyeknek az a szerepük, hogy túlmutatva önmagukon ráirányítsák a figyelmünket egy másik, létező valóságra és arra, hogy az ember ma is kapcsolatba kerülhet ezzel a valósággal.

Mivel a bábjáték alapvetően jelképrendszerre, szimbólumokra épülő műfaj, érdemes újra befogadni az egyházba. Ebben a műfajban ugyanis – ha azt jól alkalmazzuk – kép és szó egyaránt visszanyerheti méltóságát.

Másrészt, ha elfogadjuk azt a megállapítást, hogy életünk legfőbb feladata a kiteljesedés, akkor az is igaz, hogy az egyháznak ebben kell segítenie az embert „szolgálatával”. A kiteljesedés átéléséhez nem csak egy út vezethet, hiszen mindannyian más lehetőségeket kapunk. Mégis vannak olyan formák, eszközök, amelyek a tájékozódást segíthetik ezen az úton.

A bábjáték is egy ilyen, mély tartalommal megtölthető forma – eszköz, ami az egyházban is betöltheti „léleksegítő” funkcióját.

1. KÖZÖSSÉGBEN VAGYOK

Gyülekezeti óraszám: 1. Iskolai óraszám: 1

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Keresztyén Bibliai Lexikon. Kálvin J. Kiadó Bp. 1995

L. Gooppelt; Az újszövetség teológiája; A Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya 1992)

A Biblia Istene közösségteremtő Isten. Számunkra úgy jelenik meg, mint teremtmény. Kilépve önmagából megalkotja az embert. Teremtésének alapvetően társas kapcsolatot kínál. Istenképességünk azt is jelenti, hogy vele kapcsolatban lehetünk. A kapcsolat az édenkerti történet szerint közvetlen, és az élet teljességét kínálja. Az ember, az Istennel való kapcsolatban lehet teljes ember. A bűnben megroppan ez a kapcsolat, de Isten szándéka az, hogy az embert újra eljuttassa erre a teljességre. Keresi és megszólítja az emberiséget, egyes embereken (ősatyák), egy választott népen (zsidóság, Mózes, törvény), végül fián, Jézuson keresztül.

Az ember maga is társas lény. Isten, amikor embert formál, férfit és nőt teremt. ("Nem jó az embernek egyedül") Így, párban lehetnek a családi közösség alapkövei. A bibliai közösségek nem idillikus vágyak kivetülései. A szentírás reális képet fest a közösségek (család, barátság, csoport, nép) életéről, az együttélés nehézségeiről kihívásairól.

A közösségnek szabályokat ad, hogy az Isten és ember, és az ember-ember szeretetkapcsolat ne sérüljön.

A gyülekezet, mint választott közösség Jézuson keresztül kapcsolódik Istenhez. Az evangélium határozza meg életének rendjét és nem a törvény. Az első gyülekezetek számára komoly problémát jelentett az a tény, hogy a misszió kiteljesedésével a pogányok is az egyházba tagozódtak. A kulturális különbségből adódó nehézségeken túl jelentkezett egy alapvető teológiai probléma is. Mi legyen a viszonya a gyülekezetnek a törvényhez és a zsidó hagyományokhoz? Milyen zsidó szokásokat kell megtartani minden Jézus követőnek, illetve kell-e egyáltalán a zsidó szokásokhoz alkalmazkodni (pl. a körülmetélkedés kérdésében)? Pál álláspontját-e kérdésben jól tükrözik a leveleiben kifejtett véleménye a törvényről, mely szerinte vezetőnk volt Krisztusig, de Krisztus népe nincs a törvény szabálya alá vetve. Ez nem jelenthet szabados életmódot, (lásd korinthusi gyülekezet). Krisztus nem az önzésre szabadított fel, hanem a testvéri közösségre, a másikkal való szeretetkapcsolat és felelősség megélésére. A keresztyén közösség legfontosabb szabálya a szeretet kettős parancsa: Szeresd Istent, és felebarátodat.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A gyermek ebben a korosztályban már ismeri a családi, az óvodai és az iskolai közösséget. Ezekben a közösségekben keresi a helyét. Naponként szembesül a család és a csoport szabályaival. A családjához erős érzelmi szálak kötik, az iskolai csoporthoz kevésbé erősek, de keresi a helyét a csoportban. Számára a csoporthoz tartozás a közös tevékenységet jelenti (közös tanulás, és játék). A csoport egy-egy tagjához barátság fűzheti, de gyakoriak lehetnek a súrlódások is.

Általában nincs tartós kötődés a gyermekek között, de a szociometriai mérések azt mutatják, hogy a kisebb csoportos társas alakzatok állandóak, de a tagok változnak. A csoportba tartozás elsősorban külső jegyek motiválják, sokszor ajándék-érdek szerint alakul. Fontos szempont az is, hogy van valamilyen közös jegy, ami a csoportot összeköti. A lelkipásztor,

hittanoktató lehetősége, hogy a csoport minden tagjának fontosságára rámutasson és segítse azt, hogy a csoporttagok belső tulajdonságait is értékeljék a többiek.

A másodikos gyerekekre jellemző az is, hogy ismerik az iskolai csoport szabályait, sok mindent elsajátítottak az iskolai alkalmazkodás normarendszeréből. Ez a felnőttek normarendszeréhez való alkalmazkodás formálódását jelenti.

A közösségről, amelynek tagja, nincsenek elvont fogalmi meghatározásai. Igazi közösségi létre még nem, csak csoportlét megélésére képes.

Ebben a leckében megpróbáljuk a gyermekben tudatosítani, hogy az egyházhoz is tartozik, ez pedig a református egyház. Számára ez a konkrét kézzel fogható gyülekezetet, vagy annak egy részét, pl. gyermekcsoportot jelenti. Hasonló társas kapcsolódási pont lehet a templomhoz és a gyülekezethez köthető személyek. A templom vagy gyülekezeti terem olyan közösségi tér lehet a gyermek számára, ahol a társas kapcsolataik felerősödhetnek.

Az órán a csoporthoz tartozás tudatosításán túl, megismertetjük velük az egyház, konkrétan a gyülekezeti, templomi viselkedés elemi szabályait, szokásrendjét. Szeretnénk ezt úgy tenni, hogy a gyermek vonzónak találja a gyülekezetet, a templomot.

A hitoktatónak különös figyelemmel kell kísérnie és segítenie annak a gyermeknek, aki számára ez lesz az első találkozás a gyülekezet templomával. (szokásrend, illem, feszültség, szorongás oldása)

A tankönyv rajzai nem csak az ideális, jól működő közösségi létre akarnak példát és mintát adni, hanem a lecke számol a csoportkapcsolatok nehézségeivel is, úgy hogy közben igyekszik konfliktus megoldási tanácsokkal is segíteni gyerekeknek. A cél tehát nemcsak az, hogy a gyermek vágyjon egy jó közösség után. Fontos, hogy a maga részéről felismerje azt, amit ő maga tehet azért, hogy az aktuális közösségeiben a kapcsolatok jól működjenek.

Tantervben található célkitűzés

AZ ÉVKEZDŐ ÓRA KÖZÖSSÉGÉPÍTŐ JÁTÉKOK SEGÍTSÉGÉVEL AZT A TAPASZTALATOT KÍVÁNJA MEGERŐSÍTENI ÉS TUDATOSÍTANI, HOGY ISTEN GYERMEKEIKÉNT EGY KÖZÖSSÉGBEN ÉLNEK A TÖBBIEKKEL. E MELLET CÉL A CSOPORT ÖSSZHANGJÁNAK ERŐSÍTÉSE, A TESTVÉRI KÖZÖSSÉGRE VALÓ RÁMUTATÁS, AHOL LEHETŐSÉG VAN A NYITOTTSÁG, ÖSZINTESÉG, ELFOGADÁS, ÉS BEFOGADÁS MEGTAPASZTALÁSÁRA, ÉS GYAKORLÁSÁRA.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Közösségben lenni jó!

Értelmi cél: A csoport szabályainak és normáinak a tudatosítása.

Érzelmi cél: A vonzó társas kapcsolatok tapasztalatainak és készségeinek a feltárása, az órán való érzelmi átélése.

Pragmatikus cél: Arra való bátorítás, hogy a gyerek akarjon aktívan részt venni a csoport közösségében.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>Játék: kinek dobtuk a labdát?</u> A játék menete: • a csoport kört alkot • a dobó kiválaszt valakit és odadobja neki a labdát. A kapó továbbdobja, és a dobás után hátra teszi a kezét.	Közös játék, beszélgetés megbeszélés szempontjai: - Hogyan éreztet

	• A következő dobó csak azokat választhatja, akiknek a keze elől van. • Ha az utolsó dobás után a feladat az, hogy megismételjük a labdadobás sorrendjét. • Többször is megismételhetjük. • A játék végén megbeszéljük, hogy tudtak-e egymásra figyelni, esetleg a játékban a társaiknak segíteni. • A játék célja, hogy a gyerekek a labda dobásának sorrendjét megfigyeljék, és meg tudják ismételni azt.	magad a csoportban? - Hogyan működött a csoport?
Feldolgozási javaslat	Munkafüzet 1. feladat Közös feladat értelmezés • egyéni munka (Min. 10 perc) • értékelés (megerősítő, bátorító) • a beszélgetés irányvonalai: - saját családi struktúra, közös tevékenységek, az ezekhez kapcsolódó érzelmi kötődések, szűkebb család, tágabb család, domináns szabályok a családban - -A hitoktató foglalja össze a hasonlóságokat és a különbségeket. - A közös játékhoz fűződő érzelmi kötődések, barátságok, baráti és rokonszeri kötődések ki mit tesz a barátság megőrzéséért. Játékszabályok fontosságának tudatosítása. –Hitoktatói összegzés, szabálytudat erősítése. - Az osztály/csoport szabályrendszerei. (házirend, saját szabály) A hitoktató tudatosítja a szabályokat. Tankönyvi szöveg-feldolgozási javaslat: Együtt lenni jó. A családdal, barátainkkal, osztálytársainkkal jó együtt lenni, mert szeretjük egymást. Néha előfordul, hogy haragszunk egymásra és veszekedünk. Aztán kibékülünk. Vigyázni kell a barátságunkra. Isten is azt akarja, hogy békében és szeretetben éljünk. <u>Beszélgetés a tankönyvi képek alapján 8. oldal:</u> • csoportalkotás (4fő) –azonos képek segítségével	<u>Munkafüzet:</u> <u>Beszélgetés a képek alapján:</u> beszélgetés, csoportmunka <u>Tankönyv</u> egyéni néma olvasás, megfigyelési szempont ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges magyarázata közös hangos olvasás vélekedések, érzések gondolatok egyénenkénti meghallgatása (a konfliktusok megbeszélése során is a konfliktuskezelésre fókuszáljon a hitoktató) Az elhangzottak összefoglalása: A konfliktusok

	• a képek értelmezése, véleményalkotás, vélemények megosztása egymás között • kik tartoznak össze a képen? • Honnan látszik, hogy összetartoznak? • Hogy érzik magukat egymással? • csoportonként egy gyerek prezentálja • hitoktató összegzése <u>Beszélgetés a tankönyvi képek alapján 9. oldal:</u> <u>FELADATTÁR</u> • Ugyan azokban a csoportokban folyik a munka tovább • Adjatok tanácsot a szereplőknek! • A jól működő csoport legalább egy szabályát fogalmazza meg a gyerekek és prezentálják • A hitoktató megerősítve, kiegészítve tudatosítja azokat - Fontos, hogy a hitoktatótónak a korosztályhoz mért teljesítmény elvárásai legyenek. Munkafüzet 2. feladat • képek elemzése, hitoktató segítségével (lehetséges segítő kérdések - Mit ábrázolnak a képek? - Mi történik? - Mi az oka? - Hogyan oldanád meg? (keresd meg a megfelelő mondatot, kösd össze a képet és a mondatot! - közös ellenőrzés, értékelés	sokszor elkerülhetők és mindig megoldhatók, ha nem az indulataink irányítanak bennünket. Problémafelvetés Erkölcsei ítéletalkotás a kiközösítés, figyelmetlenség, agresszivitás, csúfolódás romboló hatással van egy csoportra, a befogadás, elfogadás, figyelem, és békére való törekvés viszont a csoportot építi. Az utóbbi viselkedésformák segítenek abban, hogy mindenki jól érezze magát a csoportban Differenciáltan kezelje a hitoktató a gyerekeket <u>Munkafüzet:</u>
Házi feladat	Színezd ki a munkafüzet első feladatát! Rajzold le a barátodat, amikor együtt vagytok!	<u>Munkafüzet</u>

TOVÁBBI ÖTLETEK

Motiváció, ráhangolódás:

1. Folytasd a mondatot: azt kedvelem benned, hogy...
2. Együtt kiáltjuk:
 - A játék elején egy tetszőleges (rövid) csoportalkotós játékkal öt 3-5 fős csoportokat hozunk létre. (pl. kártyák melyeken 3-5 féle, állat, ruha, étel, játék stb. van.) a gyerekeknek rá kell jönnie, hogy milyen szabály (hasonlóság) alapján alakulnak a csoportok. Ha megtalálta a sajátját a 3-5 féle lapból kiválasztja a csoport azt, a szót, amelyik mind a három kártyára illik (állat, virág stb.) Ha megegyeztek a tanár jelzésére egyszerre kiáltják az állat, étel, ruha szavakat.

3. Tabló: Szabad mozgásból adott jelre mozgásstop, majd a megállás után kötött, általában rövid időn belül kell egész csoportos tablót, vagyis állóképet létrehozni. Pl.: vasútállomás, strand, erdei túra, Istentisztelet, templom

2. ÚTON A TEMPLOMBA

Gyülekezeti óraszám: 1. Iskolai óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Keresztyén Bibliai lexikon; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

John Bright; Izrael története; Egyetemi nyomda; Bp. 1968

Jubileumi kommentár /A Szentírás magyarázata/; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

Biblia magyarázó jegyzetekkel; Kálvin J. Kiadó; Bp., 1996)

Isten szent. Minden számára elkülönített, felajánlott dolog is szent, mert ezentúl a szenthez, tehát Istenhez tartozik. Ebben az értelemben a szentség nem erkölcsi kategória, hanem az Istenhez tartozás okán egy alaphelyzet. Így lehet szent egy személy (pl. nazir, pap...), tér (szentek-szentje, templom, Sínai-hegy, Sion...), tárgy (szent láda, szent kenyerek...), idő (a hetedik nap, az ünnepek, az 50. év...) is, mert a szenthez, Istenhez, az isteni szférához tartozik.

A templom Isten háza. Nem neki, hanem népének van szüksége arra, hogy szent helye legyen. A bibliai szent helyek sokszor az Istennel való személyes találkozások helyszínei. Emlékeztetnek jelenlétére. Oltár, szent sátor, végül a templom is mind ezt szolgálja. Istennek elkülönített szent hely, ahol a hívők fizikai valójukban is szent területre, szent térbe léphetnek. A szenthely attól szent, hogy a hétköznapi használattól elkülönített. Ilyen értelemben Szent nép Izrael, akinek ezért törekednie kell az erkölcsi tisztaságra.

Ez sokszor különleges felkészülést igényel, (Mózes esetébe a saru leoldása, a papok számára tisztasági szabályok betartása) A szent helyek egyúttal felvetnek egy komoly kérdést is. Milyen módon van jelen Isten a szent helyen? Mennyiben köti Őt az épület a falak, az ott zajló szent cselekmény? Izrael számára az első templom felszentelésekor Salamon templomszentelési imája tisztázza ezt a kérdést. Isten nagyobb, az egek sem képesek befogadni. Hogyan fogadhatná be egy emberkéz által készített épület. Mégis, Isten ígérete szerint jelen van a templomban. Nem a falak, hanem a hívőkre való tekintettel. Ezt a tiszta helyzetet Isten népe hajlamos félreérteni úgy, hogy kabalaként értelmezni a templomot. Jeremiás próféta ez ellen lép fel, amikor figyelmezteti Jeruzsálem lakóit a templomba vetett hamis hitre. Ez a hit abban állt, hogy az Isten nem hagyja az épületet veszni, tehát a város elpusztíthatatlan.

A templom közösségi tér, találkozás helye. Itt találkoznak a hívek egymással és Istennel. Minden vallásnak megvan a maga szent helyekhez kötött rituáléja. Ezek sok esetben igen szigorú tiltásként jelennek meg. Ez a kívülállók számára nem több szigorú és merev szabályrendszerrel, de az Isten népe számára az a keret, amiben szabadon megélheti az a szenttel való találkozás felemelő, felszabadító érzését.

Református egyházunk templomai a reformáció jegyeit erősen magukon viselik. Jellemző rájuk az egyszerűség (fehér falak), valamint az, hogy a templom középpontja a szószék, mivel az Isten igéje, és annak magyarázata áll az istentiszteleteink középpontjában.

A református templomok dísztelen egyszerűségét szépen egészítik ki az egyszerű egyházi jelképeink, amelyek megjelenhetnek terítőn, mennyezetkaszettán, szószékkoronán, padok díszeként, néhány esetben a falon. Az állatábrázolások közül a legelterjedtebbek a címerünkben is szereplő zászlós bárány, a saját vérével kicsinyeit tápláló pelikán, a Szentlelket jelképező galamb, ritkábban a szarvas.

A lelkész viselete is egyszerűsödött a reformáció hatására. A díszes miseruhákat felváltotta palást, amit kiegészít a papi süveg. Mindkettő színe fekete.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Az óra fő hangsúlya az ismerőssé tétel – azaz abban segíteni a gyermekeket, hogy ismerős legyen számukra a templom, a templomi berendezési tárgyak és az istentiszteleti alkalmak során „otthonosság” érzés töltse el őket. Ez azért is fontos, mert nem minden gyerek, aki hittanóra jár, vesz részt istentiszteleti alkalmakon. Azon hittanosok számára, ahol a családnak van gyülekezeti kötődése, kisgyermekkorától ismerős lehet a templom, templomi berendezési tárgyak, illetve az istentisztelet önmagában. Viszont vannak olyan hittanosaink is, akik talán még sohasem jártak templomban. Az ő számukra nem tud modellként szolgálni a család életvitele, viszont a hittanóra lehetőséget adhat arra is, hogy az alapvető kapcsolódás és érdeklődés felkeltése megtörténjen. Természetesen egy hittanóra sem, ahogyan a legjobban megrajzolt vagy fényképezett könyv sem helyettesítheti azt a tapasztalatot és azt az érzést, amikor a gyermek a gyülekezetbe való tartozást élő módon tapasztalja meg. Ugyanakkor viszont jó lehetőséget ad arra, hogy az ismeretlen tárgyakkal és fogalmakkal szembeni szorongásuk, esetleges negatív érzésük oldódjon. Éppen ezért az órán jelképesen útra kelhetünk a gyermekekkel a templom felé (akár a valódi utat is felidézve, hogy mi mindent láthatunk útközben), illetve egy rajzolt templomot is bejárhatunk velük. Ha lehetőség adódik rá, akkor az órához kapcsolódóan – vagy akár a tanóra keretein belül valóban menjen is el a csoport a templomba és ott beszélgessenek a templom berendezési tárgyainak jelentőségéről, illetve az istentisztelet fontosságáról. Ha erre nem adódik lehetőség, akár néhány fénykép, akár konkrét tárgyak (pl. perselytányér) alapján adjunk lehetőséget a templomi berendezési tárgyak megismerésére.

Tantervben található rövid leírás a koncentrikus kör alapján:

„A református templombelső és a fő templomi tárgyak megismertetése: harang, szószék, Úr asztala, persely, orgona. Református templomhoz tartozó alapfogalmak tisztázásai korosztályi szinten: adakozás, istentisztelet. Ha lehetőség van rá, egy rendhagyó hittanóra keretében látogassunk el a legközelebbi református templomba.”

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: A gyermek segítése abban, hogy a református templommal és fő templomi tárgyakkal „ismerőssé” váljon.

Értelmi cél: A református templombelső, fő templomi tárgyak és templomi alapfogalmak megismertetése és tisztázása.

Érzelmi cél: Lehetőséget biztosítani arra, hogy a gyermek pozitív módon kötődjön a megismert gyülekezeti tárgyakra és történésekre keresztül a református egyházközségéhez.

Pragmatikus cél: Annak a gyakorlása (gyakoroltatása), hogy a megismert templomi tárgyakhoz és gyülekezeti személyekhez, történésekhez az egyházközség szabályai szerint viszonyuljon.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>Játék: Hol vagyok, mit csinállok?</u> A játék menete: • a hitoktató cetlijein egy-egy helyszín neve van. Pl. bolt, vidámpark, autó, ebédlő, fürdő, erdő, orvosi rendelő, templom stb. • a hitoktató cetlit huzat egy vállalkozó gyerekekkel. • a gyerek megpróbálja eljátszani (hang	Közös játék, beszélgetés <u>megbeszélés szempontja:</u> - Hogy érezted magad a játék alatt? - Hogyan sikerült a feladat megoldása? - Mi segített a

	nélkül), hogy mit tesznek, hogy viselkednek az adott helyen, a többiek pedig igyekeznek kitalálni a helyszínt. • Ha kitalálták jöhet a következő cetli. A játék végére hagyjuk a templomot. • Összegzés: ahány féle helyszín, annyi féle viselkedés	feladat megoldásában? A játék végén megbeszéljük, hogy milyen viselkedési szabályok vonatkoznak egy-egy helyre. Miért viselkedünk másképp egyik vagy másik helyen? Melyik a legzajosabb, legcsendesebb, stb.
Feldolgozási javaslat	<u>Beszélgetés a képek alapján:</u> • a beszélgetés irányvonalai: Végig követve a gyerekek útját, beszéljék el mit látnak a képen. Gondolatban járják végig a saját házuktól a templomukig az utat, és meséljenek arról, hogy útközben mit láthatnak. - Mit látsz a képeken? - Jártál-e templomban? - Kivel, mikor miért? - Mesélj az élményeidről? <u>Tankönyvi szöveg-feldolgozási javaslat:</u> A templomot Isten házának is nevezik. Neki építették. Menjetek el a templomba és hallgassátok meg Isten üzenetét. • Az imádság egyéni, néma olvasása • Beszélgetés - arról, hogy szoktak-e imádkozni? - a templomba belépve miért imádkozunk? A templombelső <u>A templombelső képeinek megismerlése (12-13. oldal) majd megbeszélése a látottaknak.</u> • a templomi eszközök felsorolása • a templomi viselkedési szabályok • az istentisztelet kezdő és záró imája - megfigyelési szempont: • ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges magyarázata.	<u>Tankönyv: 11. o.</u> beszélgetés, csoportmunka Beszélgetés a templomi viselkedési szabályokról: Szóba kerülhet az is, hogy a nagybácska fiuk, a tisztelet jeleként még a sapkájukat is leveszik, akár a felnőtt férfiak

	• A hitoktató mesél a tárgyak rendeltetéséről és a templomi viselkedés szabályairól • Az elhangzottak összefoglalása: kiemelve a templomi tárgyak szerepét, külön hangsúlyozva a templomi viselkedés szabályait. Munkafüzet 1. feladat • a feladat célja az előzőleg elsajátított ismeret ellenőrzése • Közös feladat értelmezés • egyéni munka értékelés (megerősítő, bátorító) ARANYMONDÁS: A szöveg értelmezése, memorizálása Munkafüzet 2. feladat • A feladat értelmezése - Önálló munka. (Min 10perc) - A rajzok értékelése Ez inkább beszélgetést jelent a rajzok alapján!	<u>Munkafüzet:</u> <u>Tanári elbeszélés:</u> Megfigyelési szempont: Figyeljétek meg milyen tárgyak vannak a templomba? Miért?
	Énekjavaslat: Szólnak a harangok a toronyban	Gyermek-énekeskönyv
Házi feladat	A munkafüzet 3. feladat Saját templomról kép gyűjtése	

INSTUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADTAIHOZ **TOVÁBBI ÖTLETEK**

1. templom puzzle:

- A hitoktató a gyerekeket 4-5 fős csoportokra osztja. Mindegyik csoport kap egy színt. A feladatuk az lesz, hogy összegyűjtsék az elrejtett, egyik oldalán színes puzzle darabokat. Mindenki a saját csoport színét gyűjti. A puzzle darabok másik oldalán egy református templom külső képének darabja látható. A teremben a gyerekek számának megfelelő számú templomkép darabot rejtünk el. Adott jelre indul a keresés.
- A megtalált darabokat a csoportok összeillesztik és felragasztják egy papírra. Az így kapott lapokat rakjuk össze, hogy láthatóvá váljon a templom képe.
- megbeszélés szempontja:
 - Hogy érezted magad a játék alatt?
 - Hogyan sikerült a feladat megoldása?
 - Tudtad-e, hogy mi lesz a nagy képen?

A puzzle játékhoz kapcsolódó beszélgetés:
Beszélgetés a református templom külső jegyeiről.(előzetes tudására építve)

2. A csend hangja: Ahol tartjuk a foglalkozásunkat, kérjük meg a gyerekeket, hogy csukják be a szemüket és a hangokra figyeljenek. Egy percre figyeljék meg milyen hangokat, zajokat hallanak. Ha van lehetőségünk menjünk át a templomba, ahol csak a csoport van jelen. Itt is játszunk el a hangkereső játékot! Idézzük fel a két helyen hallottakat! Hasonlítsuk össze! Idézzük fel egy Istentisztelet hangjait!

3. ISMERJÜK MEG A BIBLIA VILÁGÁT!

Gyülekezeti óraszám: 1. Iskolai óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS:

(Felhasznált irodalom:

Keresztyén Bibliai lexikon; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

John Bright; Izrael története; Egyetemi nyomda; Bp. 1968

Jubileumi kommentár /A Szentírás magyarázata/; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

Biblia magyarázó jegyzetekkel; Kálvin J. Kiadó; Bp., 1996)

A Biblia a könyvek könyve, vagyis hitünk szerint a legfontosabb könyv. Maga a Biblia szó könyveket jelent, mivel 66 különböző könyvből áll. Szent irat, mivel Istentől való. Írói Istentől ihletet emberek voltak, akik a különböző korok és saját egyéniségükön átszűrve jegyezték le a szent szövegeket. A két fő rész az Ó-és Újszövetség. Az előbbi héber és arám, az utóbbi görög nyelven íródott.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK:

A kisiskolás gyermek ún. „történetéhsége” révén érdeklődve olvassa és hallgatja az izgalmas történeteket. Azonban sokak számára a Biblia történetei éppen úgy meseként jelennek meg, mint a népmesék, vagy bármely általuk ismert mese. Ez a lecke lehetőséget ad arra, hogy a gyermek felismerje azt, hogy a Bibliában nem mesék (elképzelt, de nem valós történetek vannak), hanem annál sokkal több. Valódi emberek, valódi történeteik keresztül ismerhetjük meg Istent.

A cél azonban nem az, hogy leromboljuk a gyermek érdeklődését – sokkal inkább felhasználhatjuk azt a vágyát, hogy fokozatosan érdeklődik a realitás és a valóság iránt. Másodikos korban ez minimális módon jelenik meg. Egyrészt tudja azt, hogy pl. a plüssmaci nem beszél, de szívesen belemegy a játékba és hallgatja a „beszélő és történetet mondó” macit. A bibliai történetekkel kapcsolatban éppen ezért fontos a gyermekeknél a fontosabb kortörténeti hátterek bemutatása. Ezzel érti és érzi meg, hogy itt nem egy meséskönyv fantáziavilágáról van szó, hanem annál sokkal többről.

Bár az óra során szó van az Ószövetség és Újszövetség fogalmáról, mint a Biblia két fő részéről, nagyon fontos azzal tisztában lenni, hogy a másodikosok időérzékelése még nem fejlődött ki. Elég szubjektív módon élik meg az idő múlását. Ez abban is megnyilvánul, hogy nemcsak az elsősök, de sokszor még a másodikosok is tegnapi eseménynek mondanak akár egy több héttel korábbi történetet is. Viszont a régmúlt fogalma részben ismerős a számára. Ezért az ószövetséget le lehet úgy fordítani, mint Krisztus születése előtti időszak, az újszövetséget pedig a Krisztus születése és születése utáni időszak. Ezt akár egy egyszerűsített idővonalon ábrázolva még inkább szemléletessé lehet tenni. Nem szükséges azonban az idővonalat nagyon bővíteni, hiszen a túlzott részletezésben csak elvesznének a gyerekek.

Ha lehetőség van rá, mindenképpen vigyünk be gyermekbibliákat és „felnőtt” Bibliát is, amelynek a tartalomjegyzéke alapján látható, hogy mi tartozik az ószövetséghez és mely történetek (az ismertek) az újhoz.

Tantervben található rövid leírás a koncentrikus körök alapján:

Beszélgetés a Szentírás világáról. Bemutatni a Biblia ősi formáját, kis tekercsek készítése, amelyekre héberül rákerül Jahve neve, görögül pedig Jézus Krisztus neve. Lehetőség van arra, hogy az ősatyák korát röviden bemutassuk.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: A Biblia valódi emberek történeteit tartalmazza, aminek valóságos történeti háttere van.

Értelmi cél: A Biblia ősi formájának és két fő részének megismertetése.

Érzelmi cél: Pozitív attitűd és érdeklődés kialakítása a Szentírással (Bibliával, gyermekbibliával) kapcsolatban.

Pragmatikus cél: Annak a lehetőségnek a biztosítása, hogy a gyermek kézbe vehesse és nézegethesse a Bibliát.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>HF ellenőrzése</u> <u>Játék: Mit üzensz?</u> A játék menete: • a csoport ül • a hitoktató a hozzá legközelebb ülő gyereknek súg egy mondatot. Ezt a mondatot egy papírlapra írja és a gyerek kezébe adja. A papírt olvasás nélkül tovább kell adni, miközben a hallott mondatot tovább kell súgnia a hozzá legközelebb ülőnek, és így tovább. • Az utolsó gyereknek hangosan ki kell mondania a hallott mondatot, majd felolvasni a cédulán szereplő mondatot is. Kiderül, hogy a két mondat egyezik-e, vagy a mondatok tartalma eltorzult, esetleg értelmét veszítette. • Többször is megismételhetjük. • a játék megbeszélése	Munkafüzet Közös játék, beszélgetés <u>megbeszélés szempontja:</u> A játék végén megbeszéljük, hogy tudtak-e egymásra figyelni. Melyik a biztosabb közlési mód. Ők melyiket választanák, ha fontos dolgot akarnának közölni a másikkal.
Feldolgozási javaslat	Tankönyvi szöveg feldolgozási javaslat: Ma az egyik legkülönlegesebb könyvről fogunk tanulni. + Tudod-e? • A Bibliát régen bőrre, vagy különleges papiruszra írták tintával. A lapokat feltekerték. Ezt tekercseknek nevezzük. • Az első papírok papirusznádból készültek. Szárát vékony csíkokra vágták. Ezután rácsosan egymásra tették, majd egymásra ütögették és megszáritották.	<u>Tankönyv:</u> beszélgetés, csoportmunka A kép értelmezése, magyarázata egyéni néma olvasás, vagy közös hangos olvasás megfigyelési szempont ismeretlen szavak,

	A Biblia szent könyv, mert Istenről szól. Szentírásnak is nevezzük. Nagyon régen olyan emberek írták, akik megértették Isten üzenetét. A Szentírás történeteiből mi is megismerhetjük Isten akaratát. Mai Biblia formája könyv. Két fő részből áll: az egyik az Ószövetség, a másik az Újszövetség. Munkafüzet 1. feladat • Közös feladat értelmezés • egyéni munka • értékelés (megerősítő, bátorító) Munkafüzet 2. feladat • papírcsíkokat vágunk • ezeket a gyerekek összefűzik lappá • ráírják a két oldalár a Jahve és Krisztosz szavakat.(min.15-20perc) • Szükség lehet a hitoktató segítségére	fogalmak értelmezése, esetleges magyarázata Mire írták réges-régen a Bibliát? Miért? <u>Munkafüzet:</u> A munkafüzet részletes útmutatót tartalmaz érdemes a lapokat papírvágó géppel előre felszeletelni, mert maga a lap összefűzése és ragasztása is időigényes eszköz: ragasztó, olló FIGYELEM! IDŐIGÉNYES!!!
Házi feladat	Színezd ki a munkafüzet első feladatát!	

INSTUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADTAIHOZ

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Könyvkereső: A korosztálynak megfelelő különböző méretű, tartalmú könyveket elhelyezünk egy nagy asztalra, vagy a szőnyegen a földre. A könyvek köré leülünk és megkérjük a gyerekeket, hogy figyeljék meg, majd válasszanak egyet a kedvük szerint. Legyen közte színes, képes és „normál” Biblia is. Mondják el a gyerekek, hogy miért azt a könyvet választották! Mi is beállhatunk a játékba és a Bibliánkról mesélhetünk a gyerekeknek. Miért választottuk, kitől kaptuk, mikor, hogyan olvassuk, miért olvassuk...

Megjegyzés: Ebből a beszélgető körből térhetünk rá arra, hogy milyen a Biblia

világa. Ajánlott irodalom:

A Biblia világa arra vállalkozik, hogy térbeli keretbe foglalja, s földrajzi közegbe illessze a Biblia történetét és a bibliai szereplőket. Az olvasó így jobban megismerheti és megértheti a Bibliához kötődő tájak és kultúrák gazdag történelmének bonyolult szövedékében megbúvó eseményeket és cselekményeket, valamint a régió modern kori politikai viszonyrendszerét. Ez a mind méreteiben, mind dimenzióiban lélegzetelállító mű már formátumában is érzékelteti, hogy mennyire sokrétű és részletes információhalmazt rejt magában a Bibliáról és a bibliai tájakról. Több mint 650 színes fotót tartalmaz a témához kapcsolódó festményekről, rajzokról, metszetekről, szobrokról és tájakról. Mindezt további 125, a legújabb kutatási eredményeken alapuló térképpel teszi még teljesebbé. Ezek segítségével valósággal megelevenednek az olvasó előtt a Biblia szereplői, helyszínei és történetei. A mű méltó tisztelgés a Biblia nagysága és méltósága előtt, s szerte a világon megbecsült darabja lehet a családok könyvtárának.

4. KÖVESSÜK A SZENTÍRÁST!

Gyülekezeti óraszám: 1. Iskolai óraszám: 2.

Megjegyzés: Az egyházi iskolához két óravázlat található itt, melyek közül az első javasolt az állami iskolák hittanoktatásához. Ha azonban úgy dönt a hittanoktató/lelképásztor, akkor összevonható a két óra anyaga az állami iskolában. (Azaz az olvasmányt is az óra keretén belül veszi.)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Keresztyén Bibliai lexikon; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

John Bright; Izrael története; Egyetemi nyomda; Bp. 1968

Jubileumi kommentár /A Szentírás magyarázata/; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

Biblia magyarázó jegyzetekkel; Kálvin J. Kiadó; Bp., 1996)

Szövetség két fél között létrejött szerződéses viszonyt jelent. Isten szövetségre lép az emberrel, egyes emberekkel, (Nóé, Ábrahám) de egy egész néppel is. Ez nagyon szoros kapcsolatot teremt a két fél között. Erre utal az is, hogy a szövetség végén a felek esküt tesznek. A szövetség több külső jele is van. Ilyen a szent sátor, a szövetség ládája illetve a körülmetélés is.

Az Izráellel kötött szövetség Isten szabad választásán alapul. A szövetség legfőbb legnagyobb adománya Izrael számára a szent föld elnyerése, és az az ígélet, hogy azon megmaradhat. Izrael sorozatos szövetségszegése éppen ezt veszélyezteti.

Különös jelentősége van Jósiás király kultuszreformjával összefüggő szövetségmegújításnak. Az újra megtalált törvénykönyv az 5 Móz-ban található ún. deuteronomiumi törvénytöredékek egy régebbi, de lényegében a maival megegyező formája volt.

Jósiás Júda király (kr.e.640-609). Nevéhez fűződik az elődei idején elterjedt bálványimádó gyakorlat felszámolása. Megszüntette az asszír istenek imádatát (asszír befolyás gyöngülése miatt ezt büntetlenül meg is tehette, véget vetett a mezopotámiai eredetű nap-és csillagimádásnak, és a hazai pogány kultuszoknak. Uralkodása 18. évében a templom felújításába kezd, és megtalálja a törvénykönyvet. Hosszú idő után, kezdeményezésére újra megtartják a páska ünnepét. Józsua a kultuszt is központosította. Jeruzsálemben kívül felszámolt minden más Jahve kultuszhelyet. Józsua a törvényt az állam alaptörvényévé tette, ezzel jelentősen javult a közállapot, a közérkölc és a jogszolgáltatás. Korai halála miatt (elesik a Nékó fáraóval vívott csatában) reformjai nem hoztak tartós változást, bár megindította azt a folyamatot, amely az írott törvény egyre nagyobb szerephez jutatta, és végső soron a fogság után a vallás alapjává tette a törvényt. Ezzel párhuzamos hatása volt az is, hogy a prófétaság a háttérbe szorult, illetve egyre határozottabb meggyőződéssé vált az a nézet, miszerint a törvény külső megtartása egyfajta garantált Isteni védelmet is jelent az ország számára.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A második osztályos gyermek Fowler elmélete szerint a mitikus-szószerinti hit időszakában létezik. Ez azt jelenti, hogy elfogadja, és szó szerint értelmezi azt, amit hall. Vannak olyan gyermekek azonban, akik még a korábbi, intuitív-projektív hit szakaszában vannak még. Ezt a kort nagy fantázia, képzelőerő jellemzi. A váltás akkor jelenik meg, amikor a látszat és a valóság: mese és valóság közötti különbség kezdi érdekelni. Ez az időszak arra is alkalmas, hogy hozzásegítsük a gyermekeket ahhoz, hogy felismerjék azt, aminek a valóságukra üzenete van. (Mint a Szentírás.) Ugyanakkor éppen a szó szerint való értés miatt szükséges az, hogy

konkrét kiindulópontokat kapjanak az értelmezéshez. Jósiás története éppen ezért jó példa a gyerekek számára arra, hogy mit jelent, ha valaki komolyan veszi Isten szavát (a Szentírást) és e szerint akarja élni az életét.

A Biblia azonban éppen a konkrét gondolkodásmód miatt csak úgy értelmezhető követendő példaként a gyermekek számára, ha a konkrét személyek és konkrét történetek alapján megérti és átlátja, hogy Isten Igéje mit üzen egy élethelyzetben. Elvont módon, irányelvként nem értelmezhető még a számára. Jósiás története ugyanakkor arra is alkalmas, hogy arra rámutassunk, hogy a Biblia több egy könyvnél, üzenetet hordoz magában, amit követni lehet. A kisiskolások számára a követés témája a parancs és utasítás követést, ill. az engedelmség témakörét veti fel. A bibliai történetekből leszűrhető „szabályok” is ugyanazt a tipikus reakciót váltják ki náluk, mint bármilyen más, ismert szabály: házirend, tanórai utasítás, stb. Éppen ezért fontos a pozitív beállítódás segítése Isten Igéje iránt. Ennek része annak a megéreztetése, felismertetése is, hogy a Biblia fő „szabálya” a szeretet. („Szeresd az Urat, a te Istenedet és szeresd felebarátodat, mint önmagadat.”)

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Isten tanítása a Szentírásból ismerhető meg; pozitív attitűd és nyitottság ébresztgetése Isten tanítása iránt.

Értelmi cél: Annak a felismertetése, hogy Istennek van tanítása és ezt a Szentírásból ismerhetjük meg.

Érzelmi cél: Pozitív attitűd és nyitottság ébresztgetése Isten tanítása iránt.

Pragmatikus cél: Arra bátorítás, hogy a gyermek akarjon Isten tanítása szerint élni.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>HF ellenőrzése</u> <u>Játék: Üzenet a rakás alatt</u> A játék menete: • A hitoktató előkészíti a termet. Az osztály közepén egymásra pakol néhány széket, vagy egyéb rendetlenséget csinál. • Megkérdezi az osztályt, hogy ki lenne a segítője. • A segítői rendrakás közben előre elrejtett üzeneteket találnak. • Ha minden utasítás megvan, követik azt. (pl. egy térkép részletei, amelyek összeállítva valami elrejtett meglepetéshez vezetnek) • a játék megbeszélése	Munkafüzet Közös játék, beszélgetés <u>megbeszélés szempontja:</u> Ki, hogyan érezte magát? Kinek volt kedve a rendrakáshoz? Milyen meglepetést hozott a játék? Miért követték az utasításokat? Milyen eredménye lett az utasítások követésének
Feldolgozási javaslat	Munkafüzet 1. feladat Munkafüzet 2. feladat Munkafüzet 3. feladat • Közös feladat értelmezés	<u>Munkafüzet:</u> ezek a feladatok a hétköznapi élet nem erkölcsi szabályaira,

	• egyéni munka • értékelés (megerősítő, bátorító) <u>Beszélgetés</u> a tankönyv képeinek segítségével (16. oldal) Tankönyvi szöveg-feldolgozási javaslat: Isten minket is tanítani akar. Tanítása a Bibliában van leírva. Ennek a tanításnak a lényegét a Tízparancsolat foglalja össze. Ez Isten törvénye. Minden szabálya a szeretetről szól. A szeretet odafigyelést is jelent <u>Beszélgetés</u> a tankönyv képeinek segítségével (17. oldal) arról, hogy milyen módon jelenik meg az ábrázolt helyzetekben a szeretet az egymásra figyelésben. Mi a közös a képekben	törvényeire kínálnak példát <u>Tankönyv:</u> A képek értelmezése, magyarázata !A másik fizikai bántása, a tanárral szembeni figyelmetlenség, a más tulajdonjogának figyelmen kívül hagyása, az iskolai értékelés elutasítása- kapcsán felmerülő erkölcsi kérdések megbeszélése. egyéni néma olvasás, vagy közös hangos olvasás megfigyelési szempont ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése esetleges magyarázata beszélgetés, csoportmunka, erkölcsi ítéletalkotás megerősítendő a szeretetteljes odafigyelés, segítségnyújtás, az órán, mint a másik iránti tisztelet jele, az utcai kép kapcsán a szeretet és felelősség teljes magatartás, a templomi szabályok megtartása, is mint a figyelmes szeretet jele
Énekjavaslat:	Ki az Istent szereti...	Tankönyv ének melléklet 17.
Házi feladat	Munkafüzet 4. feladata	

**INSTUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ
TOVÁBBI ÖTLETEK**

1. Király lehetsz! Körben állunk és egy koronát teszünk az első megszólaló fejére, aki a következő mondatot fejezi be: Ha király lennék a következő reformot hoznám... Amikor mindenki elmondta a kihangosított gondolatát, elmondjuk a 8 éves Jósias történetét.
2. Király-bíró. A játék leírása: A játékosok körben ülnek. Két kiemelt hely van a körben: a *királyé* és a *bíróé* (a bíró a király balján foglal helyet). A többi játékos rangját (pozícióját) számokkal jelöljük. A ranglétra tehát így néz ki: király, bíró, egyes, kettes, hármas stb. A rangok a székeket jelölik, ráadásul azokat nem szabad játék közben ismételten közölni. A játékosok célja: minél előrébb kerülni a ranglétrán (vagyis közelebb a királyi székhez).

A játékot a király kezdi: megnevezi saját magát, és mond mellé egy másik rangot. Például: király hívja a kettest. Ekkor a kettesszámú (rangú) játékos következik. Megnevezi saját magát, majd hozzátesz egy másik rangot (például: kettes hívja az ötöst.). A játékot értelemszerűen a kettes játékos által megnevezett folytatja, és így tovább. Aki téveszt (a játék alapváltozatában hibának számít: olyan rangot-számot hívni, amelyen nincs a körben; a visszahívás; ha valaki nem szólal meg időben), az utolsó helyre kerül, míg a többiek az alatta lévők eggyel előre ugranak a ranglétrán (mindenkire, királyra, bíróra is érvényes a szabály).

Néhány változat mindegyik nehezebb, mint az alapjáték: megadhatjuk a játék ritmusát, akár tapsolhatjuk is azt (hibának számít, ha valaki kiesik a ritmusból), nem mondjuk a teljes szöveget, csak a saját és a hívott fél rangját-számát (a fenti példa alapján: kettes hívja az ötöst helyett, kettes-ötös.), ezzel gyorsabbá válik a játék, újabb rangokat vezetünk be, amelyek nehezebben jegyezhetők meg, mint a számok (például: király, herceg, gróf, báró, bíró stb.).

Megjegyzés: Király-bíró játék forrása: Játékkönyv.

*Kerekasztal Színház Nevelési Központ. Marczibányi Téri Művelődési Központ, 2002.
Szerk.: Kaposi László*

2. óra anyaga: EGY KIRÁLY, AKI KÖVETTE A SZENTÍRÁST

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Ugyanaz a célkitűzés, mint az előző óra esetében, de itt a hangsúly az értelmi célon van.

Hangsúly: Annak a felismertetése, hogy Istennek van tanítása és ezt a Szentírásból ismerhetjük meg.

Értelmi cél: Annak a felismertetése, hogy Istennek van tanítása és ezt a Szentírásból ismerhetjük meg.

Érzelmi cél: Pozitív attitűd és nyitottság ébresztgetése Isten tanítása iránt.

Pragmatikus cél: Arra bátorítás, hogy a gyermek akarjon Isten tanítása szerint élni.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>HF ellenőrzése</u> <u>Munkafüzet:</u> 1. feladat • Közös feladat értelmezés • egyéni munka • értékelés (megerősítő, bátorító) beszélgetés irányvonalai: A szabályok fontossága, hol találkozunk velük, milyen módon irányítják az éltünket. Szabálytisztelet fontossága, szabályszegés lehetséges következményei. Kiemelendő: a szabályok tanítanak, vezetnek.	Munkafüzet
Feldolgozási javaslat	Tankönyvi szöveg feldolgozási javaslat: Történetmondás vázlata • Egy fiúcska király lesz • Jósias rendelkezése a templom felújításáról • A törvényt megtalálják • ünnep a törvény megtalálása alkalmából • Fogadalom a törvény megtartásáról • Beszélgetés a tankönyvi lecke alapján beszélgetés irányvonalai: - Istennek is van szabálykönyve - Ezek a szabályok a Bibliában találhatóak - Jósias a Biblia egy tekercsét (könyvét) találta meg - Isten azért adott szabályokat, hogy egymással és vele boldog közösségbe lehessünk <u>Munkafüzet:</u> 2. feladat	<u>Tankönyv:</u> Hitoktató történetmondása, vagy közös hangos olvasás, vagy egyéni néma olvasás, megfigyelési szempont ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges (törvény) magyarázata Mit talált Jósias? Mit tett? Munkafüzet

	• Közös feladat értelmezés • egyéni munka • értékelés (megerősítő, bátorító) • Az elhangzottak összefoglalása. Isten is tanítani akar bennünket. Akaratát a Bibliából tanulhatjuk meg.	
Házi feladat	Színezd ki a munkafüzet első feladatát! Munkafüzet 3. feladat	

5. ÁBRAHÁM ELHÍVÁSA (1MÓZES 15,1-5.)

Gyülekezeti óraszám: 1. Iskolai óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

- A Bábel tornya után engedetlensége és nagyravágyása miatt szétszórt, egymást nem értő emberiség nemzetségtáblázata Ábrahámhoz vezetett.
- Az engedetlen emberiségből Isten elhívott egy személyt, ezt családdá, majd néppé formálja. Ábrahám az utódokat megáldotta, sőt Ábrahám maga is áldáshordozó lett a többiek számára.
- Isten szövetsége azt jelenti, hogy Ábrahám engedelmeskedik neki.
Elhagyja a biztonságot adó rokon köteléket, hogy ezután Isten védelmére bízsa magát. Isten védelmet, földet (KÁNAÁN) és nem utolsó sorban fiút ígér neki. Ábrahám vándorlása a hit példája lesz, benne megmutatkozik a remény, és a bizalom. Minden biztosíték nélkül indult el Sárával és unokaöcsével Lóttal. Ábrahám 75 évesen indul el és 25 év elteltével - emberi számítás szerint már lehetetlen korban - teljeseedik be Isten Izsákkal kapcsolatos ígérete.
- Ábrahám neve kezdetben Ábrám, jelentése: Az Úr magasztos. Istentől kapott új neve az eredeti hosszabb formája. A magasztos atya. A magasztos itt már Ábrahámra vonatkozik.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Az ígéretek nagyon fontosak a gyermekek számára. Ha valaki ígér nekik valamit, azt szigorúan veszik és igénylik a betartásukat. Ha valaki nem teljesíti a nekik adott ígéretét, akkor az illetőben nagyot csalódnak és megbízhatatlanná válik a számukra. Az ígélet betartása – ill. be nem tartása komoly bizalmi kérdés a kisiskolások körében. Nemcsak a felnőttekre, hanem a kortársakra is vonatkozik ez: szigorúan kérik számon egymástól az ígéreteket. (Pl. titoktartás)

Ugyanakkor a várt, de be nem teljesedett ígélet, szorongást, félelmet vált ki a gyermekekben. A kisiskolásokra jellemző, hogy abban a felnőttben, akit szeretnek, abban a személyben nagyon megbíznak. Éppen ezért ez a bizalmi beállítódásuk kapcsolópont lehet annak a megértéséhez, hogy miért bízott Ábrahám feltétel nélkül Istenben. Viszont második korban – sajnos a negatív tapasztalatok eredményeként – már az is erőteljesen megjelenik, hogy a csalódásaik miatt hiányzik a bizalmi háttér.

Ezzel a háttér tapasztalattal számolni kell, amikor Ábrahám feltételek nélküli bizalmáról van szó. Annak a gyermeknek, aki sokszor csalódott, aki az ígéretek be nem tartását, a bizalmi légkör hiányát tapasztalja meg a családjában, nem várható el, hogy könnyen tudjon azonosulni Ábrahámval. Fontos ugyanakkor, hogy legyen lehetőség őszinte és megértő beszélgetésre a téma kapcsán.

Ábrahám bízott Istenben, ezért útnak indult az ismeretlenbe. A történetnek ez a mozzanata egy ok-okozati összefüggést tartalmaz, ami csak akkor érthető meg a második osztályosok számára, ha a konkrétumok talaján marad a közös gondolkodás.

Megjegyzés

Az alábbiakban két óravázlat található, melyek akár össze is vonhatóak, ill. a gyülekezetben szabadon lehet választani a kettő közül.

CÉLKITŰZÉS

Hangsúly: Bizalomébredés. Annak a felismertetése, hogy Ábrahámnak bizalma volt Isten iránt.

Értelmi: Ábrahám személyének, szerepének (kiválasztott nép ősatya), elhívás történetének megismertetése.

Érzelmi: Annak a megtapasztaltatása, hogy bízni valakiben jó dolog.

Pragmatikus: Arra való indítás, hogy merjen kapcsolatban lenni Istennel.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>HF ellenőrzése</u> <u>Játék: Bizalom</u> A játék menete: - a csoport kört alkot. A kör közepén csukott szemmel álló játékosársunk megindul (egyenletes tempóban) valamelyik irányba. - A körben állók feladata, hogy a hozzájuk érkező, „vakon” járó társukat könnyeden megfogják és visszafordítják egy nekik tetsző irányba. A körben "közlekedő" játékos ily módon cikk-cakkban halad. - Cserével folytatjuk. - A játék végén kérdezzük meg, mit éreztek a vakok bolyongásuk közben. <u>megbeszélés szempontja:</u> - Hogy érezted magad? <u>Beszélgetés a kép alapján:</u> A beszélget irányvonalai: - Milyen bizalmi helyzeteket látunk a képeken? - Te kiből bízna (konkrétan kinek a segítségét kérnéd) hasonló helyzetben? - Miért benne bízna meg? - Miben voltak segítségére a többiek? <u>Munkafüzet: 1. feladat</u> - Közös feladat értelmezés - egyéni (Max 5 perc) - értékelés (megerősítő, bátorító)	Munkafüzet Közös játék, beszélgetés <u>Tankönyv</u> bizalom fogalmának konkrét példával való magyarázata <u>Munkafüzet</u>
Feldolgozási javaslat	Tankönyvi szöveg feldolgozási javaslat: Történetmondás vázlata - Ábrahám és Sára gazdag életének bemutatása - Ábrahám és Sára életéből hiányzik a gyermek	- hitoktató elbeszélése, egyéni néma olvasás, vagy csoportos - megfigyelési

	• Isten gyereket (fiút) ígér és sok utódot • Ábrahám hisz neki • útnak indultak 1. A gyerekek életéből vett hasonló helyzetek megbeszélése A beszélget irányvonalai: • A gyerek költözött-e már? • Milyen volt? Hogyan élte meg? • Mondott már le valamiről? Ha igen miről? Miért tette? Pl. kistestvérnek adott –e csokit? • Az elhangzottak összefoglalása: A nagy változások jöhetnek az életünkben, ilyenkor jó, ha van kiben megbízunk. Isten ilyen megbízható vezetőtársként akar velünk lenni életünk útján. <u>Tudod-e?</u> <u>Beszélgetés a nagy kép alapján:</u> • Fogalmazzák meg, hogy mi változott Ábrahámék életében? • A hitoktató beszélhet a nomád életmódról. Képeket mutathat beduin sátrakról. Közös megbeszélhetik a képek alapján a nomád vándorló élet nehézségeit. (kevés víz, silány legelő, sátor, mint lakótér, bizonytalanság, bizalom) Jó lehetőség lehet arra, hogy megemlítsük, (akár képekkel illusztrálva), hogy a honfoglaló őseink is sátrakban (jurta) laktak és vándorló életmódot folytattak • A képek értelmezése, véleményalkotás, vélemények megosztása egymás között Beszélgessenek érzésekről és gondolatokról! Mit érezhetett Sára ebben a helyzetben? Min gondolkodhatott Ábrahám a képen. • hitoktató összegzése <u>Bibliai kvíz:</u> <u>Munkafüzet: 2. feladat</u> • egyéni feladatmegoldás (min 5 perc)	szempontok: Énekjavaslat: Szólnak a harangok a toronyban ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges magyarázata (utód, szövetség) - közös hangos olvasás vélekedések, érzések gondolatok egyénenkénti meghallgatása Mit ígért Isten Ábrahámnak? az üzenet megerősítése Tankönyv ellenőrzés <u>Munkafüze</u>
--	--	--

	• közös ellenőrzés, értékelés	
Énekjavaslat:	Szólt az Isten egykor...	Tankönyv ének melléklet 11.

INSTUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADTAIHOZ

nem felnőtt, hanem...

G	Y	E	R	E	K
---	---	---	---	---	---

hordozható lakóhely

S	Á	T	O	R
---	---	---	---	---

szövetséget kötött Ábrahámval

I	S	T	E	N
---	---	---	---	---

Hosszú útra indult feleségével

Á	B	R	A	H	Á	M
---	---	---	---	---	---	---

Ábrahám felesége

S	Á	R	A
---	---	---	---

hinni ezt is jelenti

B	Í	Z	N	I
---	---	---	---	---

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT A 2. ÓRÁHOZ

CÉLKITŰZÉS

Hangsúly: Bizalomébresztés. Annak a felismertetése, hogy Ábrahámnak bizalma volt Isten ígéretében.

Értelmi: Ábrahám személyének, szerepének (kiválasztott nép ősatya), elhívás történetének megismertetése.

Érzelmi: Annak a megtapasztaltatása, hogy bízni valakiben jó dolog.

Pragmatikus: Arra való indítás, hogy merjen kapcsolatban lenni az ígéreteit megtartó Istennel.

Megjegyzés: A célkitűzés nem teljesen ugyanaz, mint az előző óra esetében. Itt a mélyítés, illetve az ígéret megtartásának a megtapasztalása áll a középpontban.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>Játék: Emlékszem arra, hogy mit ígértél! (memóriai játék)</u> • A gyerekek körbe állnak. a hitoktató elkezdí ezt a mondatot: Tőlem kaptok egy... és megnevez valamit. (pl. cukrot) • A mellette álló elismétli a mondatot: Kati nénitől kaptok egy cukrot, tőlem egy... • A soron következő az elejétől ismétli, névvel és ígérettel, és hozzáteszi a magáét is. • A kör végén az első végigmondja a teljes sort. • Kevés gyerek esetén újabb körrel folytathatjuk • Az élmény megbeszélése: - Emlékeztek minden ígéretre? - Melyik ígéret lenne jó, ha teljesülne? - A hitoktató bejelenti, hogy ő az óra folyamán be fogja váltani az ígéretét: mindenki kap egy cukrot. (A cukrot az óra vége felé fogja kiosztani !!) Ha az óra közepén a gyerekek kérdezzetik, hogy mikor kapják már meg a cukorkát, a hitoktató ne reagáljon) <u>Beszélgetés:</u> Az ígéret szép szó, ha megtartják, úgy jó • Mit jelent ez a mondás: • Miért fontos tanács ez? • Történt már veled olyan, hogy nem	Közös játék, beszélgetés Differenciáltan kezelje a hitoktató a gyerekeket. Gyengébb memóriájúakkal kezdje a sort, a végére a legügyesebb kerüljön. A feladat szerepe az, hogy a gyermek megtapasztalja azt, hogy milyen érzést kelt az ígéret beteljesedésére való várakozás. beszélgetés, csoportmunka

	tartotta meg valaki a neked tett ígéretet? Milyen érzés volt? Mit érzel, most, ha erre gondolsz? Mi változtatna az érzéseiden?	
Feldolgozási javaslat	Tankönyvi szöveg feldolgozási javaslat: Történetmondás vázlata • Az ígéret beteljesedése vár • Ábrahám teljesítette azt, amit Isten kért tőle? És Isten? • Ábrahám elkeseredett • Isten újbóli ígérete megnyugtatja Ábrahámot A beszélget irányvonalai: • Mit érezhet az, aki sokáig vár valamire? • Volt már olyan, hogy hiába vártál valamire? • Mi a különbség a között, ha valaki nem akarja, vagy nem tudja megtartani az ígéretét? • Mit jelentenek a következő mondások? -A türelem rózsát terem. -Ami késik, nem múlik. • Téged mi szokott nyugtalanítani? • Téged ki vigasztalt már meg?	<u>Tankönyv</u> - hitoktató elbeszélése, egyéni néma olvasás, vagy csoportos - megfigyelési szempont: ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges magyarázata (örökös, utód) - közös hangos olvasás - vélekedések, érzések gondolatok egyénenkénti meghallgatása Mit mondott az Úr Ábrahámnak? Problémafelvetés, erkölcsi ítéletalkotás (be nem teljesített ígéret-tartsák be ígéreteiket)

	• Az elhangzottak összefoglalása: Várni nem egyszerű, sok türelem kell hozzá. Ha késik az ígéret beteljesedése, remény nélkül hamar feladhatjuk a várakozást. Ilyenkor jó jön a bátorítás. Isten nem feledkezik meg ígéretéről. <u>Munkafüzet: 1. feladat:</u> • <u>max. 3-5 perc</u> • ellenőrzés <u>Munkafüzet 2. feladat:</u> • Színezés (min7-8perc) <u>A hitoktató óra végén beváltja az ígéretét.</u> <u>Beszélgetés:</u> - Miért volt nehéz várni? - Miért bíztak, vagy nem bíztak az ígéret teljesítésében? <u>Munkafüzet: 3. feladat:</u> - közös ellenőrzés, értékelés	<u>Munkafüzet:</u>
	Énekjavaslat: Szólt az Isten egykor...	Tankönyv ének melléklet 11.
Házi feladat	Színezd ki a munkafüzet 3. feladatának hátterét!	

6. ÁBRAHÁM ÉS LÓT ELVÁLIK EGYMÁSTÓL (IMÓZES 13,1-18)

Gyülekezeti óraszám: 1. Iskolai óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Keresztyén Bibliai lexikon; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

John Bright; Izrael története; Egyetemi nyomda; Bp. 1968

Jubileumi kommentár /A Szentírás magyarázata/; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

Biblia magyarázó jegyzetekkel; Kálvin J. Kiadó; Bp., 1996)

- Ábrahám unokaöccse Lót. Lót Hárán fia, Táré unokája. Apja korán meghal Úr-Kaszdinban, nagyapja neveli, és utazása során Lót vele megy. Nagyapja halála után Ábrahámot követi, amikor az útnak indul Kánaánba.
- Az Ábrahámnak tett ígéret, rá is kisugárzik, az Ábrahámnak adott áldásnak is részese.
- Pont az áldás (megsokasodott nyáj) lesz a probléma gyökere. A kérdés az lesz, hogy hagyják-e az áldást tönkremenni. Ha együtt maradnak, ez történik.
- Ábrahám, az idősebbnek kijáró ókori keleti tisztelet okán is megtehetné, hogy először választ. Ráadásul az ígéret a szép, és jó földről valójában neki szól. Ábrahám mégsem szűkkeblű. Akár így dönt Lót, akár úgy neki elég az, hogy Istent maga mellett tudja. Ezért is a nagyvonalú ajánlat.
- Azt a konfliktust, amit a pásztorok a tekintély, erő, és harc révén akarnak eldönteni, azt Ábrahám és Lót békés úton megoldja. Ez a döntés a pásztorokra, mint szolgákra is érvényes. Lót választásával a vita eldőlt.
- Lót látszólag jobban jár, de a későbbi eseményekből kiderül, hogy a kíváncsi föld nem várt problémák elé állítja. (A szomszéd királyok elrabolják, Sodoma miatt az élete is veszélybe kerül)

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A másodikos gyermek számára nagyon jól ismertek a konfliktushelyzetek. Vitás helyzete lehet a testvérével, osztálytárral, másik iskolás gyermekkel – ritkábban a tanárral is. Ez utóbbi főleg abban nyilvánul meg, hogy a pedagógus kérésére sem mindig illeszkedik bele a gyermek az óra normál menetébe. Ez megnyilvánulhat abban például, hogy zavarja az órát, nem végzi a feladatát, zavarja a többi gyermeket, stb. A tanuló megnyilvánulása azonban lehet reakció is az órát tartó tanár viselkedésére: bántónak, sértőnek, fájdalmasnak érzi – amire ő a maga módján és az általa ismert lehetőséggel „válaszol”.

A konfliktusokat tehát jól ismerik a tanulók, a gyerekek nagyobb része azonban hibás mintákat kap arra, hogyan lehet egy konfliktust hatékonyan megoldani. A családból hozott minták gyakran arra irányulnak, hogy a konfliktushelyzet rossz, ami erőszakkal és az erő kimutatásával oldható csak meg. Az a gyermek, akit otthon rendszeresen testileg vagy lelkileg bántanak – vagy ezt látja - ezt a konfliktuskezelési „stratégiát” sajátítja el és viszi tovább a kortársaival kapcsolatos konfliktusokba. (Különösen fontos kiemelni, hogy nemcsak a hátrányos helyzetű családokban élheti ezt meg egy gyermek!)

Mindenképpen fontos és lehetséges annak a tudatosítása, hogy a konfliktus az élet része: megkerülhetetlen, éppen ezért nem a konfliktusok teljes elkerülése, a folyamatos visszahúzódás, hanem sokkal inkább a konfliktushelyzetek megelőzése és a már meglévő konfliktusok hatékony kezelésére való felkészülés lehet a megoldás.

Mit tehet a lelkipásztor és a hittanoktató a hittanórán? A családi hatást megváltoztatni nem tudja sajnos, sem azt a szociális környezetet, ami a gyermeket körbeveszi. Ugyanakkor a saját viselkedésével mintákat adhat az egészséges, keresztyén konfliktuskezelésre. Ennek része az, amikor az órán a zavart keltő gyermeket sem az erőfölényével kényszeríti a feladatok elvégzésére, hanem hozzásegíti befogadó és segítő légkört teremteni. Kimondottan nehéz feladat, „beleszeretgetni” a csoportba és a közös munkába a gyermeket.

A konfliktushelyzeteket tartalmazó bibliai példák segítséget adnak arra, hogy a gyermekek konkrét megoldási lehetőségeket lássanak maguk előtt. Ennek a korosztálynak a konkrétum kimondottan fontos, így Lót és Ábrahám vitája és annak megoldása nagyon jó lehetőség a vita átgondolására. Többek között azért, mert a konfliktusok érzelmeket hordoznak magukban. Az érzelmek intenzitása gyakran nem is a konfliktushelyzetnek megfelelően jelenik meg (néha sokkal hevesebb vagy kevésbé erős). Ábrahám és Lót pásztora is hevesen vitatkoznak a megélhetésért. Tele vannak feszültséggel, haraggal. Ez a gyermekek számára ismerős – akárcsak a birtoklás vágya és a birtokolt dolog elvesztésének a lehetősége. Tipikus konfliktushelyzet a számukra: akár a családban, akár az iskolában.

A biblikus konfliktuskezelés a hosszú távon egyetlen hatékony megoldást: egy győztes-győztes megoldást jelent. (Azaz, a konfliktusban részt vevő mindkét fél győztesnek érezheti magát.) Lót és Ábrahám esetében is ez történt: Lót egy szép földet kapott, ahol megtelepedhetett, Ábrahám pedig úgyszólván tovább akart menni, de megmaradt a jó kapcsolata rokonával. A hatékony konfliktuskezeléshez azonban szükség volt a következőkre:

- a) A felmerült problémák őszinte megbeszélése.
- b) Konstruktív hozzáállás a konfliktushoz: azaz megoldások keresése.
- c) A másik nézőpontjának megismerése, megértése.
- d) Saját nézőpont őszinte felismerése.
- e) A két szempont közelítése és olyan megoldások találása, mely mindkét fél számára elfogadható – a legkevesebb rossz érzéssel.

A második osztályos gyermek számára teljesen nem adható még át ez a konfliktuskezelési stratégia, hiszen a másik személy nézőpontját csak kezdi megérteni, saját érzéseivel sincs mindig tisztában, ugyanakkor már eredményt értünk el, ha fölismeri:

- egy konfliktushelyzetet békésen – erőszak nélkül – is meg lehet oldani,
- egy mai, akár általa is átélhető, konfliktushelyzetben megoldásokat keres a békés útra.

Nagyon fontos annak a felismertetése is, hogy néha (de nem mindig!) a leghatékonyabb, ha egy vitát elkerülünk, illetve segíthetünk azt is megérteni, hogy több lehetőség is adódik egy probléma megoldására a harcnál.

A témával kapcsolatos hasznos cikkek:

A tanulók közötti konfliktusok típusai:

http://mediacio.forum.ofi.hu/e-learning/letoltes/ercseinikitscher_tanulok_kozotti.pdf

Konfliktuskezelési stratégiák

http://igyk.ptt.hu/files/tiny_mce/File/kari_projektek/informaciotudaservenyesules/tananyagok/1_alprojekt/SZK/08_konfliktuskezelesimodszerek.pdf

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Annak a felismertetése, hogy egy konfliktushelyzetet békésen is meg lehet oldani, és a békés megoldás keresésének lehetőségei.

Értelmi cél: Annak a felismertetése, hogy egy konfliktushelyzetet békésen is meg lehet oldani.

Érzelmi cél: Konfliktusok indulati hátterének feltérképezése.

Pragmatikus cél: Keresse a konfliktusok békés megoldását.

A következő óra célja egyezik ezzel az óráéval.

Ezen az órán elmélyítjük a történetet a tankönyv képei alapján. A döntéseket a célok felől közelítjük meg. Ha a döntés következménye jó (az érintett felek számára) a döntés is jó!

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>HF ellenőrzése</u> <u>Játék: térfoglalás</u> A játék menete: • 4-5 fős csoportot alkotnak a gyerekek • A csoportoknak ráállítjuk egy akkora újságpapírra, amin mindenki elfér. • Egy adott jelre a lapból letépünk. Újra megpróbálnak rajta elhelyezkedni. Akinek nem jutott hely, kiáll. • Újra csökkentjük a lapok méretét, amíg egy gyerek nem marad a papíron. • A játék végén megbeszéljük az élményeket. • <u>A megbeszélés szempontja:</u> - Hogy érezted magad? - Hogyan működött a csoport? - Ki az esélyes az ilyen játékban?	Munkafüzet Közös játék, beszélgetés
Feldolgozási javaslat	<u>Beszélgetés a képek alapján:</u> • a beszélgetés irányvonalai: - Mit látsz a képen? - Mi történik a képen? - Ki kihez tartozik? - Miért lehetnek mérgesek a pásztorok? - Miben egyezhette meg az előtérben álló két férfi? - Mindenki egyetért velük? <u>Tudod-e?</u> Tankönyvi szöveg feldolgozási javaslat:	<u>Tankönyv</u> - hitoktató elbeszélése, egyéni néma olvasás, vagy csoportos - megfigyelési szempont ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges magyarázata (rögvest, nyáj)

	<u>Beszélgetés (csoportos) a tankönyv kérdései alapján:</u> • az első játék csoportjai (4fő) • Mi volta történetben a baj oka? • éltetek át hasonlót? Utalás a térfoglaló játékra. • Milyen ötleteik voltak a megoldásra? - verekedés - Sorsolás (beszélgetés s sorsolásról) Mindenki elégedett –e a sorsolás végeredményével. - kiszámolás - különválás • hitoktató összegzése: A problémát sokféleképpen meg lehet oldani, keressük a békés megoldásokat. <u>Munkafüzet: 1. feladat:</u> • képek elemzése, hitoktató segítségével (lehetséges segítő kérdések - Mit ábrázolnak a képek? - Mi történik? - Mi az oka? - ARANYMONDÁS: A szöveg értelmezése, memorizálása <u>Munkafüzet: 2. feladat:</u> - Hogyan oldanád meg? - Rajzold le!(min10 perc) - közös ellenőrzés, értékelés Amennyiben maradt idő az órából, (min 5 perc) beszéljük meg, hogy mire jutottak a párok, milyen közös választ találtak? Időt spórolhatunk, ha a kérdések közül csak egyre kell válaszolnia egy-egy párnak. Ebben az esetben természetesen ugyanaz a kérdés több párnak is juthat.	Miért nem fért el a két nyáj a mezőn? - közös hangos olvasás vélekedések, érzések gondolatok egyénenkénti meghallgatása Munkafüzet <u>Tankönyv</u> Problémafelvetés Erkölcsei ítéletalkotás A konfliktus sokféleképpen megoldható, törekedjünk békés kompromisszumra Békés megoldás lehet az a végeredmény, amelyet mind a két fél el tud fogadni <u>Munkafüzet:</u>
--	---	--

		A 2. Feladat elhúzódhat. Ebben az esetben a 3. Feladatot nem csoportosan oldjuk meg, hanem rajzolás közben beszélgetünk róla.
	Énekjavaslat: Szólt az Isten egykor...	Énekgyűjtemény 11. ének
Házi feladat	Színezd ki a munkafüzet első feladatát!	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Motiváció, ráhangolódás,

Ki kapja a csokit? Az osztályban, ha csak egy gyerek kaphatna egy tábla csokoládét. A feladat lényege hogy a gyerekeket tetszőleges szempontok alapján (a maguk szempontja szerint) javasoljanak egy diákot, akinek leginkább jár az ajándék.

- Kinek jár a csoportból a tábla csoki?
- szempontok gyűjtése érvek és ellenérvek.
- Hitoktató javaslata: sorsolás.

-A neveket egy kalapba dobják, a hitoktató kihúz egyet. A nyertes csak az óra végén kapja meg a csokiját.

Az óra végén átadjuk a csokit. Azért itt, mert a gyerek valószínűleg így megosztja a többiekkel. (Reméljük) Ha igen megdicsérjük!

7. KERESSÜK A BÉKÉS MEGOLDÁST

Gyülekezeti óraszám: 1. Iskolai óraszám: 1.

TANTERV BEN TALÁLHATÓ LEÍRÁSA A TÉMÁNAK

Minden csoportban vannak viták, még testvérek, rokonok és barátok között is. Mit tehetünk, ha konfliktus adódik? Hogyan lehet békésen megoldani egy vitahelyzetet? Ábrahám és Lót történetéből kiindulva gondoljuk végig, hogyan lehet békés megoldást keresni és találni egy konfliktushelyzetben. Cél a korosztályi szintű konfliktusok felidézése, és közösen Isten akarata szerinti békés megoldások keresése. Jól használhatóak itt a konfliktuskezelő játékok.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Annak a felismertetése, hogy egy konfliktushelyzetet békésen is meg lehet oldani, és a békés megoldás keresésének lehetőségei.

Értelmi cél: Annak a felismertetése, hogy egy konfliktushelyzetet békésen is meg lehet oldani.

Érzelmi cél: Konfliktusok indulati hátterének feltérképezése.

Pragmatikus cél: Keresse a konfliktusok békés megoldását.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>Játék: Nyisd ki az öklömet!</u> A játék menete: • Párokat alkotnak a gyerekek • A feladat az, hogy a társunk öklét kinyissuk. Ennél több utasítást nem adunk. • Egy adott jelre a párok cserélnek. • A játék végén megbeszéljük az élményeket. Valószínű, hogy mindenki erővel akarja megoldani a dolgot, és a többségnek nem fog sikerülni. • <u>A megbeszélés szempontja:</u> - Hogyan sikerült a feladat? - Milyen módszerrel próbálkoztál? - Miért nem kérted meg, hogy kinyissa?	Közös játék, beszélgetés vigyázzunk, hogy ne durvuljon el a játék!
Feldolgozási javaslat	<u>Munkafüzet: 1. feladat:</u> A múlt órai lecke felidézése <u>Beszélgetés (csoportos) a tankönyv kérdései alapján:</u> • az előző óra csoportjai (4fő)	beszélgetés, csoportmunka Problémafelvetés

	• Mi volta történetben a baj oka? • Milyen ötleteik voltak a megoldásra? - verekedés - sorsolás - kiszámolás - különválás Milyen következményei vannak az egyiknek vagy a másiknak? - verekedés-az erősebb nyer, a gyengének fájdalmat okoz - sorsolás-nem mindenki fogadja el, irigység - kiszámolás- lehet vele csálni! - különválás-ha közös döntés jó! • Nektek milyen ötletek lett volna még? (a terület megfelezése, verseny döntsön, az idősebb maradjon, stb....) • hitoktató összegzése: sokféle megoldás lehet, de az a jó, amelyiknek a következménye is jó. <u>Munkafüzet: 2. feladat:</u> • képek elemzése, hitoktató segítségével (lehetséges segítő kérdések - Mit ábrázolnak a képek? - Mi történik? - Mi az oka? - Hogyan oldaná meg?! - közös ellenőrzés, értékelés ARANYMONDÁS: A szöveg értelmezése, memorizálása	Erkölcsei ítéletalkotás (a családi vitát ábrázoló kép kapcsán tudatosítsuk a gyerekekben, hogy ő nem tehet a vitáról, szülei veszekedéséről. A veszekedés oka nem ő, hanem az, hogy ők nem tudnak közös nevezőre jutni. Jó alkalom, hogy könnyítsünk a lelki terhen, büntudaton, aminek az az oka, hogy az elvált szülők gyerekei gyakran magukat okolják a válásért.) <u>Munkafüzet:</u> Takarjuk le a könyvet a képek második felét!
--	--	--

8. ÁBRAHÁM FIÚT KAP ISTENTŐL
(IMÓZES 18,1-15)
Gyülekezeti óraszám: 1. Iskolai óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Keresztyén Bibliai lexikon; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

John Bright; Izrael története; Egyetemi nyomda; Bp. 1968

Jubileumi kommentár /A Szentírás magyarázata/; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

Biblia magyarázó jegyzetekkel; Kálvin J. Kiadó; Bp., 1996)

Ábrahám 75 éves, amikor Isten megszólítja. Fiút ígér neki, de a gyermek születése késik. Isten újra-és újra megerősíti ígéretét. Az Ábrahámnál 10 évvel fiatalabb Sára koránál fogva már nem szülhetne gyermeket. Ezért felajánlja a szolgálóját, Hágárt Ábrahámnak, hogy legyen örökös. Megszületik a fiú Izmaél.

Amit emberileg meg lehetett tenni azért, hogy legyen örökös, azt megtették. De Isten hatalma nincs az emberi logikához és lehetőségekhez kötve. A vendégek ezt egyértelműen meg is mondják Ábrahámnak. Emberi szemmel lehetetlen az, hogy közös gyermekük legyen. Sára már túl van menopauzán. A hosszú vándorlás ideje alatt még öregebbek lettek mindketten. Sára már kilencven éves. Nem csoda, ha nevet, az ígéreten, amely egészen korai beteljesülést jelez. Egy éven belül fia lesz. De Sára szerint ez az ígéret már elkésett. Ábrahám is száz éves ekkor.

De kik a vendégek? A szöveg nem következetes ebben. Hol az Úr szól, hol az egyik vendég. A szöveg eldöntetlenül hagyja, hogy Isten két kísérelővel érkezik-e, vagy a három követ őt személyesíti meg. Az egyik legáltalánosabb felfogás szerint angyalok voltak a látogatók. Mindenesetre Ábrahám és Sára számára csak lassan derül fény a vendég(ek) igazi kilétére.

Köszöntése: Uram, ha megnyertem jóindulatodat, ne kerüld el szolgálodat-„csupán” a keleti ember közmondásos vendégszeretetére utal és nem arra, hogy már a kezdetekkor felismerte a látogatókban Istent.

Az ígéret beteljesedik. Izsák neve-nevetés- utal Ábrahám és Sára kételkedésére, amivel a gyermek születésének híret fogadták.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK:

A témában a korosztály számára több jól megfogható kapcsolópont is található. Ide tartoznak a rokoni kapcsolatok, gyermek születése a családban, illetve a vágyakozás és az öröm.

A gyermekek egy részének van testvére, és ha ő az idősebb, akkor akár emlékezhet is arra, hogy milyen volt a testvér születésére várni. Ha a szülők megfelelően készítették fel a kistestvér érkezésére, akkor a számára is olyan öröm volt ez, mint a szülők számára. A második gyerek életében gyakran a testvérféltékenység is domináns, ezért néha kevésbé emlékszik arra az örömről, amit esetleg a család együtt érzett. Jó, ha abban próbáljuk segíteni őket, hogy esetleg kérdezzék a saját születésük előkészületeivel kapcsolatban a szülőket. Ez akár a gyermek-szülő kapcsolatot és megerősítheti és segítséget adhat abban, hogy a testvérféltékenység enyhüljön (mivel nagyobb hangsúly kerül arra, hogy őt is szeretik a szülei.)

Ugyanakkor viszont nehezen tudja megérteni a történetből, hogy mit jelent az, hogy Sára és Ábrahám már öregek voltak. Mivel az időszlelése még kialakulóban van, ezért egy 8 éves gyereknek sokszor a 30 éves felnőtt is öregnek számít. (Mint ahogyan az óvodás gyermek pedig egészen kicsinek). Talán jobban megértik, ha a nagyszülőhöz hasonlítjuk Ábrahámot és Sárát.

A vágyakozás szintén ismert a számukra. Sok mindenre vágnak, de ezek általában konkrét dolgot. Kettősség figyelhető meg. Az érzelmileg érettebb, illetve sokszor az érzelmeikben sérülést szenvedő gyerekek azok, akik nemcsak tárgyokban fejezik ki a vágyakozásukat, hanem akár érzelmeiket és elvont fogalmakat is mondanak ebben a korban (szeretet, stb.). De általában ez is valamilyen konkrét formában jelenik meg (pl. „Arra vágyom, hogy anyukám engem is megöleljen.”)

Az örömeikkel kapcsolatban felidézhetőek a gyermekek mindennapi életben megnyilvánuló örömei, melyek segítik Ábrahám és Sára örömeivel az azonosulást.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Isten megtartja az ígéreteit.

Értelmi cél: Istent úgy bemutatni, mint aki az ígéreteit megtartja.

Érzelmi cél: Az öröm képességének fejlesztése.

Pragmatikus cél: Arra való indítás, hogy ő maga tartsa be az ígéreteit.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>Játék: keresd meg, hogy mit jelent a neved?</u> A játék menete: • A hitoktató előzőleg neveket ír lapokra, a másik oldalra pedig a jelentésüket • a gyerekek megkeresik a saját nevüket és felolvassák a jelentését • Ha kedvük van hozzá a szülők nevét is kikereshetik egy utónév szótárból.	Közös játék, beszélgetés Érdekes figyelni arra, hogy a csoport minden tagjának neve szerepeljen a lapokon. - Vigyázzunk arra, hogy ne legyen a másik nevének jelentése gúnyolódás tárgya! UTÓNÉV SZÓTÁR
Feldolgozási javaslat	Kapcsolódó feladat. Munkafüzet 1. feladat Közös feladat értelmezés • egyéni munka (Min. 2 perc • értékelés (megerősítő, bátorító) • A beszélgetés irányvonalai: - az ígéretetek szerepéről - van-e olyan dolog, amit nem érdemes megígérni (konkrét példákkal) - Mi módon válhat egy betartható ígéret betarthatatlanná?	<u>Munkafüzet:</u> a sáros lábbal bemenő gyermek ígéretének leírására -ígéret szerepe -betartható –e? <u>Beszélgetés a képek alapján:</u>

	- Mi kell ahhoz, hogy egy ígéretet elhiggyünk? Munkafüzet 2. feladat • közös megbeszélés, egyéni munka (Min. 10 perc) • képek elemzése, hitoktató segítségével (lehetséges segítő kérdések - Mit ábrázolnak a képek? - Mi történik? - Mi az oka? - Hogyan oldaná meg? közös ellenőrzés, értékelés Tankönyvi szöveg feldolgozási javaslat: Történetmondás vázlata • Sok év telt el az első ígéret óta, de Izsák születése késik. • Három idegen (angyal) érkezése új lendületet ad az eseményeknek • A vendéglátás figyelmes, bár a vendégek hallgatagok • Isten egy éven belül Izsák születését ígéri • Sára hitetlenkedő nevetése igazi nevetéssé változik. • Isten beteljesíti ígéretét <u>Tudod-e?</u> Angyal-angelosz Isten küldötte <u>Bibliai kvíz:</u> ARANYMONDÁS: A szöveg értelmezése, memorizálása <u>Beszélgetés a kép alapján:</u> Essen szó arról, hogy minden gyermek Isten ajándéka. Ők maguk is azok. Isten akarta, hogy megszülessenek. Beszélgessenek arról, hogy ki mit tud a saját születésének körülményeiről? Munkafüzet 3.4.5. feladat (min10perc) • A tankönyvi lecke ellenőrzésére, elmélyítésére a feladatok alapján.	beszélgetés, csoportmunka Problémafelvetés Erkölcsei ítéletalkotás A hétköznapi szituáción keresztül tudunk beszélgetni ígéretéről, az arról való megfeledezésről, csalódásról, reményről, várakozásról, türelemről, hitegetésről <u>Tankönyv</u> egyéni néma olvasás, megfigyelési szempont ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges magyarázata közös hangos olvasás vélekedések, érzések gondolatok egyénenkénti meghallgatása. Miért nevetgált Sára? Az elhangzottak összefoglalása: A beszélgetés során értelmezzék, az öregség és a szülés összefüggését. Összegzés: -Isten megtartja az ígéretét még akkor is, ha az
--	---	---

		már lehetetlennek tűnik. Megerősíti az összegzés üzenetét
--	--	--

TOVÁBBI ÖTLETEK

Motiváció kibővítése

Játék: Mikor születettél?

A játék menete:

- A hitoktató az órai keresztnéveket tartalmazó lapokat újra előveszi. Most már csak azokat a kártyákat használja, amelyeken a csoport tagjainak a neve szerepel.
- Közösén megbeszéljük azt, hogy ki mikor született és a táblára az ennek megfelelő sorrendben felrakják a neveket.
- Születésnap ajándékot kap mindenki. Ez lehet egy kis egyszerű apróság is. (egy szem földimogyoró)

EGYHÁZI ISKOLÁBAN KÜLÖN ÓRAKÉNT JAVASOLT A KÖVETKEZŐ ÓRAVÁZLAT

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Az öröm.

Értelmi cél: Istent úgy bemutatni, mint aki az ígéreteit megtartja.

Érzelmi cél: Az öröm képességének fejlesztése.

Pragmatikus cél: Arra való indítás, hogy ő maga tartsa be az ígéreteit.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>Játék: Mikor születettél?</u> A játék menete: - A hitoktató a múlt órai keresztneveket tartalmazó lapokat újra előveszi. Most már csak azokat a kártyákat használja, amelyeken a csoport tagjainak a neve szerepel. - Közösen megbeszélik azt, hogy ki mikor született és a táblára az ennek megfelelő sorrendben felrakják a neveket. - Születésnapi ajándékot kap mindenki. Ez lehet egy kis egyszerű apróság is. (egy szem földimogyoró)	Közös játék, beszélgetés
Feldolgozási javaslat	Mutassák meg a babanaplókat, vagy csecsemőkori fényképeket, meséljenek a születésükről. Meséljék el, hogy eddig mi volt a legkedvesebb élményük. Tankönyvi képfeldolgozási javaslat: <u>Beszélgetés a képek alapján:</u> Beszélgetsek a család életéről a képek alapján! Miért örültek Izsák szülei? Mi okozott örömet Izsáknak?	<u>Tankönyv</u> <u>Beszélgetés a képek alapján:</u> beszélgetés A képek egy gyermek útját kísérik végig a születéstől a felnőtt korig

	Munkafüzet 1. feladat Közös feladat értelmezés • egyéni munka (Min. 15perc) • a mai napi örömförrás élmény megbeszélése (megerősítő, bátorító) -	<u>Munkafüzet:</u> Összegzés: - Minden életkornak és minden napnak meg lehet a maga öröme
Házi feladat	az örömnapló folytatása	

9. A SZOLGA ÚTJA
(IMÓZES 24)
Gyülekezeti óraszám: 1. Iskolai óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Keresztyén Bibliai lexikon; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995
John Bright; Izrael története; Egyetemi nyomda; Bp. 1968
Jubileumi kommentár /A Szentírás magyarázata/; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995
Biblia magyarázó jegyzetekkel; Kálvin J. Kiadó; Bp., 1996)

A házasság a Bibliában férfi és nő egyenrangú kapcsolata. Az alaphelyzet ez: a házasság szövetség. Bár a Biblia ismeri a többnejűséget, az ideális kapcsolata mégis az egynejűség, és az abban való hűséges megmaradás.

A házasságkötést a családfők döntötték el. Számos bibliai példa mellett, éppen ez a történet bizonyítja legjobban ezt a tételt. Ábrahám hozat feleséget Izsáknak. Ábrahám messze földre, rokonaihoz küldi a szolgáját, aki nem Rebekával, hanem anyjával és testvérével egyezkedik. Amikor az utazás előtt megkérdezik a lányt, gyakorlatilag már mindenben megegyeztek.

A törvényes házasságkötéshez hozzá tartozott a mátkapénz fizetése. Ezt a menyasszony szülei kapták. Ábrahám szolgája drága ajándékokat ad a lány bátyjának és az anyjának.

A menyasszony is kapott nászajándékot, ahogyan Rebeka is kap a szolgától. A leírtak alapján úgy tűnhet, hogy a korabeli házasságkötés nem valami romantikus esemény, sokkal inkább társadalmi és gazdasági megállapodás lehetett. Ez nagyjából így is történt akkoriban. A jó választásnak nem volt szükségszerű feltétele az, hogy a házastársak szerelembe essenek. De ez esetben, Izsák és Rebeka egymás iránt szerelemre lobbant.

A történetben különös motívum, hogy Ábrahám nem engedi, hogy Izsák is a szolgával menjen. Jogos atyai aggodalma érthető: egyrészt fiát veszedelemnek tenné ki (hisz akkoriban az ilyen hosszú utak cseppet sem voltak biztonságosnak nevezhetőek.), másrészt talán attól is tart, hogy Izsák nem térne vissza a városból. Ez esetben viszont nem teljesedne be Isten ígérete, hogy az utódjái lesz Kánaán földje.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A második osztályos gyermek szívesen vállal feladatokat. Ennek az oka elsősorban az, hogy a felnőttek szeretetét, elfogadását, ill. dicséretét akarja ezzel kivívni. Viszont a felelősséget – különösen, ha attól tartanak, hogy a tett következménye valamilyen büntetés lesz, nem szívesen vállalják. Ilyenkor füllentenek, rákenik valakire vagy akár le is tagadják az a tettet. Ugyanakkor a felelősségteljes feladatok, amelyben az látszik, hogy ők különlegeseek és fontosak, jelentősek a számukra. Ha azonban olyan feladatot szeretnének rájuk bízni, amihez nincs kedvük – vagy nem tűnik jelentősnek a számukra, akkor inkább alkudoznak és keresik a kibúvókat a feladat elvégzése alól.

A történetben fontos momentum a házasságkötés, amit a lányok izgalommal és örömmel szoktak hallgatni. A szép és kedves Rebeka és Izsák találkozása kicsit az általuk szeretett mesékre emlékezteti őket. A fiúk és a lányok közötti különbség azonban ebben is megjelenik. A fiúk számára izgalmasabb maga az út.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: A feladatokkal kapcsolatos felelősségtudat segítése.

Értelmi cél: Arra való rámutatás, hogy a célhoz való eléréshez be kell tartani az utasításokat.

Érzelmi cél: Feladatokkal segíteni az elvégzett munka örömének átélését.

Pragmatikus cél: A rá bízott feladatokkal kapcsolatos kötelességtudat és felelősségtudat segítése.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>HF ellenőrzése</u> <u>Játék: hideg, meleg, tűz!</u> A játék menete: • a csoport kiküld valakit • elrejtenek a teremben egy tárgyat • A kiküldött csoporttag elindul keresni. • A többiek utasítással segítenek: Ha távolodik - hideg, ha közeledik - meleg, ha egészen közel ért a tűz szavakkal segítik. • Többször is megismételhetjük. • A játék végén megbeszéljük a történeteket.	Munkafüzet Közös játék, beszélgetés megbeszélés szempontjai: - Könnyű volt-e megtalálni a keresett tárgyat? Mennyire volt önálló döntés a siker, és mennyire segítettek a szabályok a tárgy megtalálásában? Milyen érzés teljesíteni a feladatot?
Feldolgozási javaslat	Munkafüzet 4. feladat Közös feladat értelmezés • egyéni munka (Min. 10 perc) • értékelés (megerősítő, bátorító) • a beszélgetés irányvonalai: - saját családi struktúra, közös tevékenységek, feladatok a családban az ezekhez kapcsolódó érzelmi kötődések. - Milyen szabályok kötődnek az adott tevékenységhez? - Kitől tanulta meg önállóan megoldani a feladatot - Kitől kér szívesen segítséget a feladat megoldásához - Mi az, amit már nagyon szívesen megtenne, de még nem képes rá? - Melyik az a feladat, amit meg tud tenni, és amire a legbüszkébb? - Melyik a kedvenc hetesi feladata?	<u>Munkafüzet:</u> <u>Beszélgetés a feladat alapján:</u> beszélgetés, csoportmunka

	Tankönyvi szöveg feldolgozási javaslat: Történetmondás vázlata • Izsák felnőtt férfi lett • Ábrahám a házassági terve • A szolga megbízást kap, és útra kel. • Megérkezés és a próba • Rebeka kiállja a próbát • A szolga megegyezik a házasságról a szülőkkel és Rebekával • sikeres hazatérés • Izsák és Rebeka szerelme <u>Tudod-e?</u> <u>Bibliai kvíz: közös megbeszélése</u> Munkafüzet 1-2. feladat ARANYMONDÁS: A szöveg értelmezése, memorizálása	Tankönyv egyéni néma olvasás, megfigyelési szempont ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges magyarázata közös hangos olvasás vélekedések, érzések gondolatok egyénenkénti meghallgatása (a szolga küldetése, kétségei, a terv kialakulása, a siker, és a sikeresen megoldott feladat feletti öröm legyen a megbeszélés fókuszában) Munkafüzet
Házi feladat	munkafüzet 3. feladat	

TOVÁBBI ÖTLETEK:

Teveszépverseny: a tevét színezd ki, adj neki nevet, adj neki enni- innivalót és mondd el, hogy mi a legjobb tulajdonsága.

A szolga útja 2.

EGYHÁZI ISKOLÁBAN KÜLÖN ÓRAKÉNT TARTANDÓ Játék óra

A CÉLOK MEGEGYEZNEK AZ ELŐZŐ ÓRAI CÉLOKKAL, DE EZEN AZ ÓRÁN, A JÁTÉKON KERESZTÜL AZ ÉRTELMI ÉS ÉRZELMI CÉLOKRA IS NAGYOBB HANGSÚLY KERÜL.

A játék akár előkészítő óra is lehet, de követheti is a leckét. A kapcsolódási pontot tulajdonképpen a lehetetlenség tűnő feladat jelenti, amit a szolga Ábrahámtól kap, hogy hozzon feleséget Izsáknak. A szolga is kapott néhány utasítást, ami lefektette a kereteket, akárcsak a játékban az a néhány szabály, amit folyamatosan figyelembe kell venni.

A feladat csak a szabályok figyelembevételével és az utasítások betartásával oldható meg. Ráadásul nem egyéni ügyesség dönt, hanem a csoport minden tagjának összmunkájára szükség van a sikerhez.

Ábrahám szolgája sem önmaga miatt teljesítette a küldetés sikere, a siker az egész család életére pozitívan hatott.

A játék nagy teret enged az egyéni ötleteknek és a feladat megoldása közben spontán kialakulnak a szerepek.

Küldetés játék. Át a falon!

A játék célja hogy a gyerekek néhány szabály figyelembe vételével megoldjanak egy olyan feladatot, ami az egész csoportot érinti. A feladat teret enged az egyéni ötleteknek, miközben mindenkinek spontán kialakul a szerepe. A feladat egy küldetés.

Az egész csoportot át kell juttatni a „falon”.

A hitoktató a bejárati nyitott ajtóra kb. egy 120cm magasságban egy papírkartont ragaszt. Ez lesz a fal.

A csoport egyetlen tagja sem érhet a falhoz. Ha ez megtörténik a fal 10cm-t emelkedik.

A feladat megoldásához bármilyen eszközt igénybe vehetnek, ami a rendelkezésükre áll: széket, asztalt stb....

A csoport létszámától és a fal magasságától függően a játék 10-25percig is eltarthat.

Ha sokat rontanak a fal már olyan magasra emelkedhet, hogy a küldetés lehetetlenné válik. Ilyenkor mindenki veszít, mert nem sikerült teljesíteni a küldetést. Ha mindenki átjut, mindenki győztes is egyben.

Amennyiben nem sikerült a feladatot megoldani, a megbeszélést követően újra lehet próbálkozni, ezúttal a hitoktató segítségével. (ő is csapattag lesz!)

Az óra vége a feladat megbeszélésével zárul.

A megbeszélés szempontjai:

- Miért sikerült/nem sikerült a feladat?
- Mi volt a legnehezebb része?
- Mit csinálnátok másképpen?
- Mit éreztetek a feladat közben?
- Ki/kik vált/váltak vezetővé?
- Mi döntötte el az átjutás sorrendjét?

10. ÉZSAU ÉS JÁKÓB TÖRTÉNETE: AZ IKREK SZÜLETÉSE (IMÓZES 25,19-34)

Gyülekezeti óraszám: 1. Iskolai óraszám: 2.

Megjegyzés: ehhez a témához 3 óravázlat tartozik. Az 1. óra fő hangsúlya a testvérpár megszületése. A 2. óra hangsúlya maga a konfliktus és a család. Az egyházi iskolában mindkét óra megtartható. Kiegészítésként – vagy alternatívaként egy bábos feldolgozás is található 3. vázlatként a témához.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS:

(Felhasznált irodalom:

Keresztyén Bibliai lexikon; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

John Bright; Izrael története; Egyetemi nyomda; Bp. 1968

Jubileumi kommentár /A Szentírás magyarázata/; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

Biblia magyarázó jegyzetekkel; Kálvin J. Kiadó; Bp., 1996)

A történetben megismétlődni látszik Ábrahám és Sára küzdelme, hogy utódjuk lehessen. Rebeka ugyanis meddő. De Isten fiút ad neki, egyenesen kettőt. Gyermek vörös és szőrös, többek között ezzel magyarázza a népi etimológia a nevét :Ézsau=vörös. (Később a vörös lencsével is kapcsolatba hozza) Ézsau nem sokra tartja az elsőszülöttséget. Inkább a kötetlen szabad életet kedveli. Jákób kedvence lesz és ebből a szülői kivételezésből adódik generációkra átöröklőve a családi probléma.

A két testvér nagyon különböző, és már az anyaméhben való tusakodásuk előre vetíti nem minden zökkenő nélküli kapcsolatukat. Ézsau az elsőszülött az elsőszülöttségi jog teljes várományosa. Az elsőszülöttnak előjogai voltak a többi testvérral szemben. Ő nyerte el az apai áldást, kétszeres részt kapott az örökségből, az apa és anya után ő az úr a háznál, ő gondoskodik a magatehetetlenné vált szülőkről is. Ézsau nem sokra tartja az oly becses előjogokat. Egy tál lencséért elcseréli. Ezzel méltatlanná is válik arra. Így lesz Jákób az elsőszülött és az események egybeesnek Isten kiválasztásával, melynek során az Úr nem törődik emberi váradalmakkal.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A kedvenc fogalma és a kedveltség (vagy kevésbé kedveltség érzése) ismerős a gyermekek számára. Az órának nem lehet célja annak a firtatása, hogy ki a kedvenc a családban – de előfordul, hogy a téma kapcsán a gyerekek maguk is elmesélik az ezzel kapcsolatos negatív vagy pozitív élményeiket. Ha ilyen előfordul, akkor adjunk helyet a témának, de ne erőltessük, és főként ne pártoskodjunk. Annál is inkább, mivel a gyermekek érzelmei lehetnek nagyon objektívek és akár rosszul is érezhetik a szülői viselkedést.

Az óra témához hozzátartozik még a testvérkapcsolatok témaköre is. A gyerekek számára ez egy sokszínű és kimeríthetetlen téma. Megtalálható benne a ragaszkodás, szeretet, de ugyanakkor a testvérféltékenység és a sorozatos viták is. A kisiskolások között nagyon gyakori, hogy a testvérek összekapnak, akár egy tárgyon, akár valamilyen (talán apróságnak tűnő) dologon. Ezek a konfliktusok gyakran nem tartanak sokáig, de az is előfordul, hogy az egyik testvér „uralkodni akar” a másik felett. A konfliktusokkal kapcsolatban, itt is, keressük a probléma gyökerét és bátoríthatjuk a gyerekeket a békés megoldások megtalálására.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: A testvérkapcsolatok sokszínűségének tudatosítása.

Értelmi cél: Annak a tudatosítása, hogy a testvérek lehetnek nagyon különbözőek is.

Érzelmi cél: A testvérkapcsolatok érzelmi sokszínűségének feltárása és elfogadása.

Pragmatikus cél: A testvérkapcsolatok testvéri (elfogadó, szerető) megélésére biztatás.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>Játék: Te is más vagy, te sem vagy más!</u> A játék menete: • egy gyerek kezdi a játékot. • megnevez egy dolgot, amit szeret. • a két oldalára áll két gyerek, aki szintén szereti azt a dolgot. • Ők is megneveznek valami mást, amit ők szeretnek. hozzájuk is csatlakozik egy-egy gyerek. • A végén egy lánc fog kialakulni, aminek az összetartó ereje az az egy közös dolog, amit szeretnek. • Ha a játék végén kimarad valaki, aki nem tudott csatlakozni, a következő játékot ő indítja. • Többször is megismételhetjük. <u>Feladat megbeszélés:</u> megbeszélés szempontjai: - Hogyan érezted maga? - számítottál-e arra, hogy éppen az a két társad fog melléd állni, akik a szomszédjaid lettek? beszélgetés arról, hogy miben mások és hasonlóak a barátaink vagy a testvéreink.	Közös játék, beszélgetés A hitoktató arra figyeljen, hogy a játék gördülékeny legyen. Előfordul, hogy egy tulajdonságra több jelentkező is akad. Ilyenkor elkel a felnőtt segítség. Ha egy szóra nincs jelentkező, akkor véget ér, de a másik oldalon biztos lesz még mód a kapcsolódásra.
Feldolgozási javaslat	Tankönyvi szöveg feldolgozási javaslat: Történetmondás vázlata • Ikrek születtek • Az ikrek különböztek • Az elsőszülött előnye, Jákób irigysége • A csere (tál lencse) Ézsau könnyelműsége a történetmesélés során ne fessük le Ézsaut gonosznak, inkább úgy tárjuk a gyerekek elé a történeteket, mint ami a két testvér egyéniségéből szinte természetszerűen következik.	<u>Tankönyv</u> egyéni néma olvasás, megfigyelési szempont ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges magyarázata (elsőszülöttségi jog) közös hangos olvasás

	vélekedések, érzések gondolatok egyénenkénti meghallgatása) Mit adott az éhes Ézsau cserébe a lencséért? Az elhangzottak összefoglalása: A testvérek nagyon különbözőek lehetnek és a kapcsolatuk gyakran nem problémamentes. <u>Tudod-e? itt kortörténeti kiegészítés</u> Munkafüzet 1. feladat - családrajz rajzolás közben kötetlenül beszéljünk a munkafüzet 2. feladat kérdéseinek segítségével: Munkafüzet 2. feladat Beszélgetsetek a családról! Ki segít a tanulásban? Mit játszol a testvéreddel? Mit tanultál apától? Mit tanultál anyától? Melyik családtaghoz hasonlítasz a legjobban? Miben hasonlítasz rá?	<u>Munkafüzet:</u>
--	--	---------------------------

2. órára javaslat ÉZSAU ÉS JÁKÓB TÖRTÉNETE: A NAGY CSALÁS (IMÓZES 27,1-45)

EGYHÁZI ISKOLÁBAN KÜLÖN ÓRAKÉNT TARTANDÓ

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS:

(Felhasznált irodalom:

Keresztyén Bibliai lexikon; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

John Bright; Izrael története; Egyetemi nyomda; Bp. 1968

Jubileumi kommentár /A Szentírás magyarázata/; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

Biblia magyarázó jegyzetekkel; Kálvin J. Kiadó; Bp., 1996)

A két testvér viszonyában újabb törést okoz az, hogy Izsák, aki minden bizonnyal nem tud két testvér megállapodásáról az elsőszülöttséggel kapcsolatban, vagy nem akar tudomást venni róla-halálát érezve meg akarja Ézsaut áldani. A kedvenc fiú természetesnek veszi, hogy övé lesz az áldás. Rebeka Jákób pártján áll. Talán azért is, mert benne látja azt a személyt, aki majd gondoskodik róluk idős napjaiban, ami szintén az elsőszülött kötelessége. Akár hogyan is történt Rebeka a kitervelője a csalásnak. Jákób tiltakozik, de nem erkölcsi aggályai vannak, csupán a következményektől tart: Mi lesz, ha kiderül a csalás, és áldás helyett átkot von magára?

Rebeka terve kész. Hihetővé kell tenni, a két testvér cseréjét. Ebben segít a leölt kecske szőre, Ézsau ruhája, de legfőképpen az, hogy Izsák már szinte vak, így nem láthatja, hogy Jákób jön be hozzá Ézsauként.

Izsák még így is gyanakszik, de végül megáldja Jákóbot.

Az áldás: kimondott szóval, üdvhozó erőt közvetíteni. Isten így áldja meg a teremtet világot, Ábrahámot, stb.

Ember is áldhat embert. Ez az áldás akkor lesz hatásos, ha Isten felhatalmazása alapján történik. Izsák Ézsau helyett Jákóbot áldja meg, nyilván Isten akaratából. Ezért is van, hogy az egyszer kimondott áldás nem fordítható vissza és nem pótolható más, hasonló erejével. Innen érthető az, hogy Izsák vonakodik egy másik áldást adni Ézsau-nak, amikor kiderül, hogy Jákób elcsalta az eredeti áldást.

Ezzel a két testvér viszonya végkép megromlani látszik. Ézsau csak apjára való tekintettel nem öli meg Jákóbot, Rebeka pedig megszervezi szeretett fia szökését.

Jákób jogosan tart igényt az áldásra, hiszen az az elsőszülött joga, ő pedig megvette ezt a jogot egy tál lencséért. Mégis mivel ilyen rafinált módon szerzi meg az áldást, Ézsau-nak alapot ad arra, hogy alattomos csalásnak bélyegezze azt.

Jákób tehát elmenekül. Rebeka reméli, hogy hamar viszontlátja fiát, és nem sejt, hogy a búcsúzás pillanatában látja utoljára szeretett fiát.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Kb. 10 éves korukig a gyermekek egy nézőpontból figyelik és értékelik az erkölcsi dilemmákat. Általában annak a személynek az álláspontjával azonosulnak, akinek a gondolkodásmódja közel áll az övékéhez – vagy akinek át tudják élni a helyzetét. Kohlberg erkölcsi ítéletalkotási fokozatai ugyan nincsenek életkorokhoz kötve, de a tanulók konkrét gondolkodásmódja, és egyéb korosztályi sajátosságai alapján Ézsau és Jákób történetét a másodikos gyerekek 3féleképpen értékelhetik.

Ha az erkölcsi ítélőképességük heteronóm, akkor abszolút a büntetés a befolyásoló a szabályok megtartásában a számukra. Amit nem büntetnek, azt meg lehet tenni – ill. ami nem derül ki. Jákób tette azért rossz a számukra, mert rossz következménye van: Ézsau meg akarja érte büntetni.

Ha a prekonvencionális – individualista szakaszban vannak, akkor úgy vélekednek, hogy a szabályok betartása akkor fontos, ha ez a személyes érdekeikkel egyezik. Tipikusan „élni és élni hagyni” elv ez. Azok a gyerekek, akik így vélekednek, azok szerint azért nem volt helyes Jákób tette, mert ezzel elvette azt, ami Ézsaué és még menekülnie is kellett.

A harmadik jellemző szemléletmód a konvencionális erkölcs fázisa, ahol a szabályok betartásában a közvetlen környezet: család, barátok elvárásai fontosak. E szerint az értékítélet szerint mivel Ézsau örökölte volna, mint idősebb testvér az elsőszülöttségi jogot, nem volt helyes Jákóbnak azt elvennie tőle.

Mivel a történetek során főként Jákób kerül előtérbe, ezért meg hasonlítás is támadhat bennük: Jákób csaló, azaz rossz, Isten azonban mégis szereti őt. Jákób története – különösen a megváltozása – lehetőséget ad arra is, hogy a gyermek felismerhesse, hogy a hibás, rossz tettek ellenére is lehet közel lenni Istenhez és van lehetőség a változtatásra.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Vannak Isten szerinti eszközök a célhoz való eljutáshoz.

Értelmi cél: Arra való rámutatás, hogy a cél nem szentesíti az eszközt.

Érzelmi cél Az irigység, nagyravágás tapasztalatainak feltárása.

Pragmatikus cél: A megfelelő célhoz kapcsolódó Isten szerint elfogadható eszközök megtalálására minták mutatása.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Munkafüzet 4. feladat - Beszélgetés a két történet kapcsán Közös feladat értelmezés - csoportos munka (Min. 10 perc) - a két történet közötti hasonlóságok és különbségek megbeszélése - értékelés (megerősítő, bátorító) - a beszélgetés irányvonalai: - A vágyak, a kívánságok bennünk vannak. Mindannyiunknak vannak vágyai, de azok beteljesedése nem mindig következik be. Milyen érzésekkel jár a beteljesedés, és a be nem teljesedés? - A vágyak között is vannak különbségek. Nem ugyan az, ha valaki éhezik és ételre vágyik, mint ha valaki egy játékra, vagy valami csecsebecsére áhítozik. - Hogyan érem el a vágyaim beteljesedését. Van –e erre szabály? Mit kell, szabad, és nem szabad	<u>Munkafüzet:</u>

	megtennem azért, hogy vágyam teljesüljön? - Beszélgessenek a gyerekek arról, hogy vajon miért tette a szereplő azt, amit tett? Mit lehetett volna tenni helyette? Hogyan hatott másokra a cselekedete?	
Feldolgozási javaslat	Tankönyvi szöveg-feldolgozási javaslat: Történetmondás vázlata • Izsák öregsége és következménye • Izsák hívátja Ézsaut • Rebeka és Jákób terve • Jákób megszerzi az áldást • Ézsau hazatérése, haragja • Jákób menekülni kényszerül : Munkafüzet 1. és 3. feladat Közös feladat értelmezés • beszélgetését • értékelés (megerősítő, bátorító) Munkafüzet 5. feladat Munkafüzet 3. feladat	<u>Tankönyv</u> beszélgetés, csoportmunka Problémafelvetés Erkölcsei ítéletalkotás Legyen hangsúlyos az, hogy Jákób tette mindent összekuszált, Ézsau haragja pedig lehetetlenné tette a megoldást, az is szóba kerülhet, hogy gyakran idő kell ahhoz, hogy a haragunk lecsillapodjon egyéni néma olvasás, megfigyelési szempont ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges magyarázata (áldás) közös hangos olvasás vélekedések, érzések gondolatok egyénenkénti meghallgatása) <u>Munkafüzet:</u> beszélgetés, csoportmunka A vers alkalmas az önzés, csalódottság, revans érzéseinek megfogalmazására, a vágyak és teljesülésük, ill. nem teljesülésük kapcsán megélt érzések

	ARANYMONDÁS: A szöveg értelmezése, a történet és az aktuális élethelyzetre való vonatkoztatása, memorizálása <u>Feladattár</u> a harmadik kérdéssel kezdjük, mert ez kapcsolódik az aranymondáshoz	megbeszélésére. Egyúttal sugall egy megoldást is. <u>Tankönyv</u>
Házi feladat	Munkafüzet 2. feladat	Munkafüzet

3. ÓRAVÁZLAT JAVASLAT, BÁBOS FELDOLGOZÁS, ÉZSAU ÉS JÁKÓB TÖRTÉNETE

Bevezető gondolatok

Egy ikerpár történetén keresztül egy ősi „családregénynek” lehetünk részesei, amelyben van testvérféltékenység, csalás, elkeseredettség, harag, üldözöttség, elválás és találkozás, bujdosás, megbocsátás és feloldozás. Az elbeszélés több évtized történéseit öleli fel, nagy részletességgel beszéli el a két testvér sorsát.

Az üdvtörténeti vonatkozások mellett nagy hangsúlyt fektet a testvérek közötti viszálykodásra, „hatalmi”, elsőbbségi küzdelmekre, amelyek végül is a család szakadásához vezetnek. Érdekes, hogy az őstörténetek közül több is foglalkozik ezzel a témakörrel (pl. Káin és Ábel, majd József és testvéreinek története), és semmiképpen nem mondható, hogy idealizált képet kapnánk az akkori családokról. A Szentírás nyílt őszinteséggel tárja fel a bűneset utáni emberi viszonyokat.

Ézsau és Jákob esetében már a születésük is előrevetíti a közöttük kialakuló feszült viszonyt, a vetélkedést, a szülői szeretetért vívott küzdelmeket. Miután megtörténik a csalás, az addig csupán érezhető feszültség kézzelfogható konfliktussá válik. Olyannyira, hogy az olvasó – Káin és Ábel történetének ismeretében – feszülten várja, mi lesz a végkimenetele: megtörténik-e a legrosszabb, ami két testvér között megtörténhet? Végül is az anya bölcsessége menti meg a családot a még nagyobb tragédiától, a testvérgyilkosságtól.

Ahhoz, hogy a „megszerzett” áldás beteljesedhessen, Jákobnak el kell menekülnie, majd sok küzdelem, csalódás, munka után vissza kell térnie: szembe kell néznie becsapott testvérével.

Összességében tehát azt mondhatjuk, hogy ez a történet, mind szerkezetét, felépítését, mind üzenetét tekintve alkalmas arra, hogy dramatizált formában, bábjáték által találkozzanak vele a gyerekek.

Cél meghatározása:

Olyan érzelmeket, külső, belső harcokat, konfliktusokat tár fel előttünk ez a történet, amelyek a mai ember számára éppolyan ismerősek és reálisak, mint az ősatyák számára azok voltak. Hétköznapi tapasztalatokra épül, még akkor is, ha manapság nem áldásért, elsőszülöttségi jogokért küzdünk. Jelképesen azonban a szülőkkel való viszonyunk, a családban betöltött szerepünk, pozíciánk, a megfelelésre való vágyunk mind kirajzolódik ebben a történetben.

Nemcsak felnőttként tekinthetünk bele ebbe a tükörbe, hiszen már egészen kisgyermekkorban is részesülünk ezekben a tapasztalatokban. Sőt, sokszor szinte egy életen keresztül hordozzuk magunkban – akárcsak Jákob – konfliktusainkat, vívódásainkat.

Egy kisgyermek számára alapvető tapasztalat lehet a testvérféltékenység. Az érzés, hogy a másikat jobban szeretik, vagy jobban elfogadják. Mivel a szülői szeretet mindennél fontosabb, ezért folyik a „küzdelem”.

Cél az, hogy a gyerekek a bábjáték segítségével „kijátszhassák”, feldolgozhassák a témával kapcsolatos félelmeiket, szorongásaikat, családban „elszenvedett” sérelmeiket.

Feldolgozási lehetőség

Játék zsákbábokkal

A zsákbábok a hátulról mozgatható bábtípusok közé tartoznak. Viszonylag nagy méretük, emberszerű megformálásuk, mozgáslehetőségük miatt gyerekek között jól használhatóak.

Kialakításuktól, karakterformálástól függően általában alkalmasak bibliai történetek eljátszására. Mivel úgy készülnek, hogy a testet képező zsák viszonylag semleges színű, és alakra egyforma, a felsőruházat változtatásával több történethez is felhasználhatóak.

A ruházat, haj, arckarakter kialakításánál figyeljünk a felhasznált textilek minőségére. A mintázat, az anyag lehetőleg igazodjon, vagy közelítsen az akkori viseletekhez, szokásokhoz.

Inkább a természetes anyagokat részesítsük előnyben, kerüljük a túlságosan műanyaghatást.

Mivel viszonylag nagyméretű bábokról van szó, és emberszerű a megformálásuk, érdemes ennek lehetőségét minél inkább kihasználni. A mozgatásnál vigyázzunk arra, hogy a báb ne „ugráljon”, inkább lassabban, méltóságteljesebben mozogjon (főleg, ha ez a karakter is megkívánja). A kéz, a fej gesztusaival nagyon sok érzelmet ki lehet fejezni, sokszor szavak nélkül.

Ezekkel a bábokkal játszhatunk asztalon, de akár földön is, persze mindig odafigyelve a megfelelő játéktér kialakítására. Itt sem szükséges nagy, túlkomplikált díszletekben gondolkodni, csak, ha elengedhetetlenül fontos valaminek a közvetítéséhez. A kint és bent, a tér osztása gyakran megoldható a bábok közötti távolság- illetve közelség érzékeltetésével, vagy esetleg más színű textilalap használatával. A gyerekek is könnyebben boldogulnak egy általuk elképzelt térben, mint egy komplikált díszletekkel berendezett „színpadon”. A túl sok tárgy sokszor elvonja a figyelmet a játékról, de még az üzenetről is, hiszen a technikai megoldásokkal kell küzdeni.

Ézsau és Jákob története nagyon komplex, több helyszínen játszódó, sokszereplős történet. Semmiképpen nem javasolom órai körülmények között ennek teljes bemutatását, a teljes történet dramatizálásának felvállalását. Sokkal inkább egy-egy jelenetnek az eljátszását ajánlom, rövid, improvizatív módon. Miután a gyerekek megismerik a történetet, a bábjáték jelentheti annak feldolgozását, „rögzítését”, ismétlését.

A játék által adjunk lehetőséget a gyerekeknek, hogy valóban szabadon játszhasanak. Ezáltal a pedagógus is visszajelzést kap, kaphat arról, hogy a gyerekek mit értettek mag a történetből, mi az, ami számukra fontos, illetve kevésbé fontos belőle. Előfordulhat, hogy akár szó szerinti részeket is fel tudnak idézni a bibliai szövegből, de nem ez a cél.

Másrészt a gyermek játék közben érzelmileg is „megnyilatkozik”. Ahogy azt láttuk ebben a történetben sok a mai embert is érintő részlet, ami személyes életünkből is sok mindent felszínre hozhat. Ezek a sokszor szavakkal ki nem mondható érzések „kibeszélhetők” a játékban. A bábozás azért alkalmas erre, mert el lehet „benne” bújni, azaz nem szükséges személyesen megnyilatkozni. A báb cselekszik, a báb beszél. Így még a legvisszahúzódnóbb gyermek is könnyebben vállalkozik a szereplésre.

Történetünkben három (egymástól különálló) jelenetet emelnék ki eljátszásra: Ézsau eladja elsőszülöttségi jogát (1Móz25,27-34), Jákob csalással szerzi meg az atyai áldást (1Móz27,1-30), Ézsau és Jákob újra találkozik, kibékülés (1Móz33,1-20).

E jelenetekhez a következő szereplők elkészítése szükséges: Ézsau, Jákob, Izsák, Rebeka, egy-két gyerekfigura, bárányok.

A bábkészítéshez és a játékhoz szükséges eszközök:

Tömbszivacs (bútorszövetet áruló boltokban kapható), törmelékszivacs, molinó vászon, zsákvászon, különböző színű, mintázatú vásznak, textilek, különböző színű fonalak, vagy gyapjú, seprűnyél, vagy tiplifa (faáru boltokban kapható), filc (fehér, vagy testszínű), tű, cérna, olló, esetleg varrógép

**ÉZSAU ÉS JÁKÓB TÖRTÉNETE:
JÁKÓB BUJDOSÁSA
(I.MÓZES 28)
(olvasmány)**

Gyülekezeti óraszám: 0. Iskolai óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS:

(Felhasznált irodalom:

Keresztyén Bibliai lexikon; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

John Bright; Izrael története; Egyetemi nyomda; Bp. 1968

Jubileumi kommentár /A Szentírás magyarázata/; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

Biblia magyarázó jegyzetekkel; Kálvin J. Kiadó; Bp., 1996)

Jákób idegen földre ér. Az áldás és az elsőszülöttségi jog pozitív hatásait nem érzi. Sőt, úgy tűnik, hogy bár mindent kockára tette a hőn áhított áldás megszerzéséért, most földönfutó lett. Az otthonát elvesztette, a biztonságot nyújtó rokoni menedék pedig még nagyon távol van.

Ráadásul idegen földre érve otthonának Istene is távol kerül. Ez úgy értendő, hogy az akkori felfogás szerint az isteneknek lokális hatalmat tulajdonítottak. Ez még nem a szilárd egyistenhit időszaka. Több isten is létezhet. Ábrahám istenének védő oltalma ugyan Izsákra és utódaira is érvényes, de Jákób attól fél, hogy erre csak Kánaán földjén számíthat.

A puszta ahol aludni kénytelen egyébként is „démonok és ártó hatalmak” területe az akkori közfelfogás szerint. Jákób tulajdonképpen ezektől a hatalmaktól igyekszik megvédeni magát. Valójában nem egy követ tesz a feje alá (párnának egyébként is elég kemény lenne), hanem körberakja a fejét védekezésüképpen. Ezzel a mágikus praktikával igyekszik kiszolgáltatottságát csökkenteni. Így még mélyebb értelmet nyer az álma.

Egyrészt álmából megérti, hogy Istene nincs területhez kötve. Ő kíséri Jákóbot és még az idegen puszta is az ő területe.

Másrészt a létra összeköti az eget és a földet. Isten tehát vele van. Valószínűbb az a fordítás, amely szerint Isten nem a létra tetején áll, hanem Jákób fejénél. Vagyis nem a mágikus praktika - a fej köré rakott kövek-, hanem Isten lesz az oltalmazója.

Az álomban látott létra a héber szó eredeti jelentése szerint tulajdonképpen a babiloni zikkuratok lépcsősorát jelenti.

Jákób itt elnyeri az Ábrahámnak adott ígéretet, anélkül, hogy vétkéért felelősségre vonnák. Isten ígérete nincs emberi előfeltételhez kötve.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A második osztályos gyerek még szereti a bújócska c. játékot. Izgalmas, ahogyan elbújnak a gyermekek egymástól és a fogónak meg kell keresnie őket. Ugyanakkor egy-egy szomorúbb esemény hatására talán már az is előfordult (ha más nem a gondolataiban), hogy el fog rejtőzni, elbújik, hogy senki se találja meg őt. Akár ez olyan eseményhez is kapcsolódhatott, ha valami nem helyes dolgot követett el, és el akarta a felelősségre vonást kerülni. Éppen ezért Jákóbbal nagyon könnyű azonosulniuk.

A téma lehetőség arra is, hogy a tettekről és következményekről beszéljünk a gyerekekkel – nem moralizálva, de rámutatva arra, hogy létezik jogos büntetés is. Ugyanakkor viszont Istent bemutathatjuk a történet kapcsán úgy, mint aki még a bűnös embernek is újabb esélyt akar adni, hogy megváltozhasson.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Isten nem helyesli a rossz döntéseket, de tud kiutat mutatni és nem hagy bennünket magunkra azokban sem.

Értelmi cél: Arra való rámutatás, hogy Isten a rossz döntéseinket nem helyesli, de nem hagy magunkra bennünket azok ellenére sem.

Érzelmi cél: A szorongás, félelem, magányosság érzéseinek a megélése és elfogadása.

Pragmatikus cél: Arra való biztatás, hogy bízzon Istenben akkor is, ha egyedül érzi magát.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>HF ellenőrzése</u> <u>Beszélgetés:</u> <u>Beszélgetés a hitoktató által bemutatott képek alapján:</u> - a képek értelmezése, véleményalkotás, vélemények megosztása egymás között - közös megoldási javaslatok keresése - hitoktató összegzése - a beszélgetés irányvonalai: A megbeszélés szempontjai: - Ki miért magányos a képen? Érezted már magad hasonló helyzetben?	Munkafüzet <u>Munkafüzet:</u> beszélgetés Minden gyereknek van élménye a magányról. A képek különböző embereket mutatnak magányosan: öreg a kapu előtt, gyerek sok játék között, de passzívan és szomorúan, elhagyott helyen magányos gyerek stb.
Feldolgozási javaslat	Tankönyvi szöveg-feldolgozási javaslat: Történetmondás vázlata - Jákób magányos útja - Jákób aludni tér, de kétségek gyöttrik - Jákób különös álma - Jákób álmának magyarázata - Jákób megnyugodva indul tovább <u>Beszélgetés</u> - A hitoktató erősítse meg azt a bibliai üzenetet, hogy Isten nem hagyja magára az embert, még akkor sem, ha egyedül érzi magát. - Fontos szempont, hogy bár Isten nem helyesli Jákób tettét, de ezzel együtt sem hagyja magára.	<u>Tankönyv</u> egyéni néma olvasás, megfigyelési szempont ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges magyarázata közös hangos olvasás vélekedések, érzések gondolatok egyénenkénti

	Munkafüzet 1. feladat Munkafüzet 3. feladat A beszélgetés irányvonalai: Az álmok nagyon különösek Néha az álmok jelentéssel bírnak ARANYMONDÁS: A szöveg értelmezése, a történet és az aktuális élethelyzetre való vonatkoztatása, memorizálása	Jákób mit gondolt az álmáról? <u>Munkafüzet:</u> Szóba kerülhet a mostanában oly népszerű örangyalok kérdése. A hitoktató kellő bölcsességgel álljon a kérdéshez, és inkább Isten szerepét hangsúlyozza a kérdéssel kapcsolatban. Lehetőséget adunk a gyerekeknek, hogy az álmaikról beszéljenek. Rendkívül népszerű téma, gyakran kitölt egy teljes órát is.
Házi feladat	Munkafüzet 2. feladat	<u>Munkafüzet:</u> kvíz

2. óravázlat az olvasmányhoz
ÉZSAU ÉS JÁKÓB TÖRTÉNETE:
JÁKÓB BUJDOSÁSA
(IMÓZES 28)

Megjegyzés: az egyházi munkafüzetben a lecke sorszáma: 10. D.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

AZ ÓRACÉLOK MEGEGYEZNEK AZ ELŐZŐ ÓRA CÉLJAIVAL, DE A FŐ HANGSÚLY EZEN AZ ÓRÁN EGY KICSIT TÚLMUTATNAK AZON. ELSŐDLEGES CÉL ANNAK AZ ÁTÉLÉSE, HOGY ISTEN NEM HAGY MINKET EGYEDÜL.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>HF ellenőrzése</u> <u>Játék:</u> Mire emlékeztetnek? A hitoktató a már eddig tanult történetek és szereplő egy-egy jellegzetes tárgyának, szereplőjének rajzát mutatja a gyerekeknek. A feladat az, hogy aki kitalálta, hogy kié a tárgy, mutogassa el, azt a helyzetet, amiben az adott tárgy szerephez jutott. Pl.: csillag,(Ábrahám), lencse (Ézsau) létra (Jákób) de akár korábbi történetekre is utalhatunk alma, galamb olajággal, szivárvány stb. A létrát hagyjuk a sor végére, majd röviden megbeszéljük, hogy Jákób mikor látta a létrát és hogy mire emlékeztette.	Munkafüzet <u>Munkafüzet:</u> beszélgetés Minden gyereknek van élménye a magányról. A képek különböző embereket mutatnak magányosan: öreg a kapu előtt, gyerek sok játék között, de passzívan és szomorúan, elhagyott helyen magányos gyerek stb.
Feldolgozási javaslat	<u>Beszélgetés a múlt órai aranymondásról</u> ARANYMONDÁS: „Mert én veled vagyok, megőrizlek, akárhová mégy...” Mózes i. Könyve 28,15 Munkáltatás: Aranymondás létrakészítés A létra két hosszú szárára a hitoktató felírja az aranymondást, majd a gyerekek kiszínezik aranyszínűre a létrát, a betűket a szivárvány minden színével.	Szükséges eszközök: Színes ceruza, ragasztó, olló

	Gondolkozzanak el azon, hogy az életükben milyen helyzetben tapasztalták már meg Isten segítő jelenlétét. A létra fokaira ők írják rá azt egy rövid tömondatban. Ezt is színezzék ki, majd állítsák össze a létrát A kész létrát amennyiben mód van rá, helyezzük a terem falára. Angyalokat is készíthetünk hozzá, akár hajtogatással, akár rajzokkal.	
--	--	--

11.A. ÉZSAU ÉS JÁKÓB KIBÉKÜLÉSE (IMÓZES 32-33)

Gyülekezeti óraszám: 1. Iskolai óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Keresztyén Bibliai lexikon; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

John Bright; Izrael története; Egyetemi nyomda; Bp. 1968

Jubileumi kommentár /A Szentírás magyarázata/; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

Biblia magyarázó jegyzetekkel; Kálvin J. Kiadó; Bp., 1996)

A megbocsátás Isten, és ember közötti és ember és ember közötti megromlott viszony helyreállítása. A megbántott fél lemond a büntetésről és elfedezi a bűnt. A bűnt nem lehet megszüntetni, csak megbocsátani.

A megbocsátáshoz hozzátartozik a bűnbánat és az engesztelés.

Bár számos bibliai példát látunk arra, hogy Isten nem megy el a bűn mellett és az büntetést von maga után, mégis, ezzel együtt is jelen van a gondolat, hogy Isten kész a megbocsátásra. Ez különösen a babiloni fogság után erősödik meg, amikor a nép a fogságot büntetésként, a hazatérést pedig a megbocsátás jeleként értelmezi.

A megbocsátás és az engesztelés összetartozó fogalmak. Különösen a kultuszban lesz nagy szerepe az engesztelésnek, elsősorban az engesztelő áldozat gyakorlatával.

A Szentírás azonban óv attól a gondolattól, hogy bizonyos engesztelési rítusokkal, az bűn és megbocsátás kérdése automatikusan, önmagában ható módon kezelhető és megoldható. Ha az engeszteléshez nem kötődí, igazi megbánás az áldozati állat kiontott vére nem tesz jóvá semmit.

Jákób megbántat tettet, és amikor haza veszi az irányt igyekszik a megbántott testvér Ézsau jóindulatát elnyerni. Ajándékokat küld előre, nyájai legjavát, hogy még a találkozás előtt megnyerje bátya jóindulatát. Ézsau szándékáról semmit nem tudunk, de hogy 400 emberével jön Jákób elé jogos aggodalomra ad okot.

Ajándékait nem csupán számításból küldi Ézsau elé, hanem tettében szépen megnyilvánul a jóvátétel igazi értelme is. Az ellopott áldással Ézsautól elvett valamit, amit most ezen a módon igyekszik visszajutatni neki. A sok nyáj Isten áldásának bizonyítéka. Ezt az áldást ő a bátyától elorozta. Tehát a nyáj, mint az áldás kézzel fogható jele Ézsaut illetné. Tettével tehát tulajdonképpen visszajuttatja bátyának a nyáj legjavát.

Ézsau nagyvonalúságát mutatja, hogy szót sem ejt a régi ügyről. Az ajándékokat is csak Jákób unszolására fogadja el. Jákób számára az elfogadás gesztusa a bizonyíték arra, hogy bátya valóban megbocsátott.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A kisiskolás gyermekek sokat vitatkoznak, veszekszenek és meg is haragszanak egymásra. Ez akár apróságok miatt is történik. Ahogyan az is, hogy nagyon hamar megbékülnek egymással. A legjobb barát és a legjobb barátnő „helye” a másodikosok esetében sem stabil még teljesen, ezért a baráti kapcsolatokban is előfordulnak összekapások.

Vegyük ugyanakkor komolyan őket olyan szempontból, hogy a megbocsátást, elengedést már ebben a korban segíteni kell ahhoz, hogy az egymás iránti indulatuk ne gyűljön tovább bennük. Mivel itt is befolyásolóak azok a minták, amelyek a gyermeket körülveszik, ezért fontos élhető keresztyén mintákat felmutatni számukra. Ez akár a meglévőket erősítheti – vagy ha szükséges ki is olthatja és helyettesítheti.

A viták tele vannak indulattal, érzelmekkel. A megbocsátásnak is van érzelmi része, ami egyfajta „felengedést”, „kiengedést”, megkönnyebbülés érzést vagy éppen örömezzést jelent a

gyermek számára. Természetesen attól is függ, hogy ő a megbocsátó oldalon áll, vagy ő az a személy, akinek megbocsátottak.

Mivel a másodikos gyermekek még nagyon konkrét módon gondolkodnak, ezért a megbocsátás „tanítása” és a megbékélés, kibékülés folyamata is csak konkrét helyzetekhez köthető a számukra. Azt azonban valószínűleg mindenki átélte már, hogy megbocsátottak vagy ő kapott bocsánatot valakitől. A témával kapcsolatos alapvető kiindulás tehát ismerős lehet a számukra.

A hittanoktató/lelkipásztor a saját viselkedésével is adhat mintát (és adjon is!) arra, hogyan lehet megbocsátani, hogyan lehet békességre törekedni azért, hogy a vitás helyzet megszűnjön. Ez nem azonos azzal, hogy feltétel nélkül elfogadja a gyermekek minden tettét, de az órai magatartása mutasson példát akár a bocsánatkérésre, akár a megbánó magatartás elfogadására.

A megbocsátás folyamatát jól ábrázolja a következő (tankönyvben is megtalálható folyamatábra):

Miért fontos megbocsátani? A megbocsátás (elengedés és lezárás) folyamata hozzájárul a lelki (és így a testi) egészséghez. Ha ugyanis valaki nem tud megbocsátani, akkor a benne lévő harag felőrölheti. Ha pedig a bűnbánat és a bocsánatkérés ellenére sem bocsátanak meg valakinek, akkor a belső konfliktusokat, belső kitaszítottság és el nem fogadás érzést eredményezhet.

A másodikos gyermekek megbékülési folyamatai általában egyszerűek, és bár nagy intenzitású érzelmeket hordoznak magukban, de nagyon hosszan tartó harag ritkán keletkezik a mindennapi konfliktusokból. (A komoly, mély sérülést okozó konfliktus, ami talán nem is tudatosul haragként és konfliktusként a gyermekben, már más kérdés). Ugyanakkor viszont szükségük van a jó mintákra és a megbocsátás folyamatának „megtanulására”.

Hogyan tanítható ez a folyamat a kisiskolások számára? Mindenképpen konkrétumokon keresztül, és a megbocsátás folyamatának felidézésével és közös (alapos) átgondolásával. Ehhez jó, ha a beszélgetésen kívül szituációs játékok, a feloldódást segítő gyakorlatok kapcsolódnak. Bár a gyermekek ebben a korban egy szempontból közelítenek még többségében a témákhoz, de a konfliktushelyzetek, kibékülés és megbocsátás mindkét oldalról érthető a számukra. Ennek az az oka, hogy általában mindkét helyen álltak már. A tanítás különböző lehetőségei:

- a. A bocsánatkérésnél segíthetjük annak a felismerését, hogy mik azok a helyzetek, amikor bocsánatot kell kérnünk – mert fájdalmat, sérülést (testi vagy lelki) okoztunk a másik személynek. Ez leginkább úgy érhető el, ha egy konfliktushelyzetről szóló szituáció során mindkét oldalt „eljátssza” a gyermek. Az érzések, illetve az ott átélt helyzet aztán a megbeszélés során segíti a sértett és megbántott ember helyzetébe való beleélést.

- b. A bocsánatot kérő személy esetében gyakoroltathatjuk a bocsánatkérés formáit. Különösen figyeljünk arra, hogy az adott tanulónak mi a saját leghatékonyabb kifejezési módja („bocsánatkérési nyelve”). Arra is felhívhatjuk a figyelmét, hogy ő maga figyelje a másik személy reakcióit és ebből is láthatja, hogy kinél, mi a leghatékonyabb.

A bocsánatkérés legismertebb formái, melyek taníthatóak ebben a korban:

- Nyelvi kifejezőeszközök: pl. bocsánat, sajnálom, „meg tudsz bocsátani?”, stb. A gyermekek egy része nem ismeri ezeket a kifejezéseket, ill. nem tudja használni őket, ezért segíthetjük őket ebben is.
- Jóvátétel – akár valamilyen tárgyi módon. (Ézsau és Jákób történetében is találkozhatunk ezzel.
- Testi érintéssel való kifejezés. Pl. ölelés.

Ha a konkrétumok alapján a megbékélés, megbocsátás érthető fogalomként is a számára, akkor vihetjük tovább a témát és kerülhet elő mélyebben Isten megbocsátásának, a bűnbocsánatnak a fogalma.

A témával kapcsolatban hasznos információk találhatóak a következő könyvben:

Chapman, Gary; Thomas, Jennifer, *Ha nem elég a sajnálom*, 2010, Harmat Kiadó
www.harmat.hu

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: A megbocsátás folyamatának segítése és bemutatása Ézsau és Jákób történetén át.

Értelmi cél: Annak a tudatosítása, hogy a békességre való törekvés megszüntetheti a haragot.

Érzelmi cél Annak a felidézése, hogy a megbocsátásig – bocsánatkérésig való eljutásig milyen érzések vannak a háttérben.

Pragmatikus cél: A megbocsátás és bocsánatkérés kommunikációs formáinak gyakoroltatása.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>Játék: puzzle játék</u> A játék menete: - a csoportokat alkotunk (4-5 fő) - A csoportok egy-egy borítékot kapnak. A borítékban 10-12 darabra vágott képek darabjai találhatóak, amelyeken” széttört” kapcsolatokat, helyzeteket ábrázoló ábrák (fényképek) láthatóak. - a csoport összerakja, majd egy lapra ragasztja a kész képet. - megbeszéljük, azt, hogy mit látnak a képen és hogyan lehetne a helyzetet megoldani.	Közös játék, beszélgetés A képeket a feldarabolás előtt lássuk el kerettel. Ez jelzi majd a kép széleit kellő táppont lehet az összeillesztéskor. Szükséges eszköz: ragasztó
Feldolgozási javaslat	Tankönyvi szöveg-feldolgozási javaslat: Történetmondás vázlata	<u>Tankönyv</u> beszélgetés, csoportmunka

	• Jákób élete jóra fordul (családi, vagyoni gyarapodás) • Jákób haza indul • Jákób hírül veszi Ézsau közeledését • Jákób imádsága, engesztelő ajándékai • Találkozás Ézsauval • A két testvér kibékül • Jákób hazatér <u>Feladattár:</u> Munkafüzet 1. feladat • képek elemzése, hitoktató segítségével (lehetséges segítő kérdések) - Mit ábrázolnak a képek? - Mi történik? - Mi az oka? - Hogyan igyekezett megoldani Jákób a helyzetet? - közös ellenőrzés, értékelés Munkafüzet 2. 3. Feladat A feladatok célja az új ismeretanyag rögzítése Munkafüzet 4. Feladat Beszélgetés, ami segít, hogy a történetet és üzenetét jobban megértsük <u>Tudod-e?</u> ARANYMONDÁS: A szöveg értelmezése, a történet és az aktuális élethelyzetre való vonatkoztatása, memorizálása	egyéni néma olvasás, megfigyelési szempont ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges magyarázata közös hangos olvasás vélekedések, érzések gondolatok egyénenkénti meghallgatása Az elhangzottak összefoglalása: A megbocsátás sosem késő, mert elrendezi a rendezetlen dolgainkat <u>Munkafüzet:</u> <u>Tankönyv</u> a történetet üzenetét erősíti
--	--	---

TE HOGYA KÉRSZ BOCSÁNATOT?
(olvasmány Ézsau és Jákób kibékülésnek története kapcsán)
Gyülekezeti óraszám: 0. Iskolai óraszám: 1

TANTERVBEN TALÁLHATÓ, A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ RÖVID LEÍRÁS

Mit jelent bocsánatot kérni? Miért és hogyan lehet azt megtenni? Miért fontos a bocsánatkérés? Szituációs játékok, beszélgetések Ézsau és Jákób története kapcsán.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A kisiskolás gyermekek sokat vitatkoznak, veszekszenek és meg is haragszanak egymásra. Ez akár apróságok miatt is történik. Ahogyan az is, hogy nagyon hamar megbékülnek egymással. A legjobb barát és a legjobb barátnő „helye” a másodikosok esetében sem stabil még teljesen, ezért a baráti kapcsolatokban is előfordulnak összekapások.

Vegyük ugyanakkor komolyan őket olyan szempontból, hogy a megbocsátást, elengedést már ebben a korban segíteni kell ahhoz, hogy az egymás iránti indulatuk ne gyűljön tovább bennük. Mivel itt is befolyásolóak azok a minták, amelyek a gyermeket körülveszik, ezért fontos élhető keresztyén mintákat felmutatni számukra. Ez akár a meglévőket erősítheti – vagy ha szükséges ki is olthatja és helyettesítheti.

A viták tele vannak indulattal, érzelmekkel. A megbocsátásnak is van érzelmi része, ami egyfajta „felengedést”, „kiengedést”, megkönnyebbülés érzést vagy éppen örömezzést jelent a gyermek számára. Természetesen attól is függ, hogy ő a megbocsátó oldalon áll, vagy ő az a személy, akinek megbocsátottak.

Mivel a másodikos gyermekek még nagyon konkrét módon gondolkodnak, ezért a megbocsátás „tanítása” és a megbékélés, kibékülés folyamata is csak konkrét helyzetekhez köthető a számukra. Azt azonban valószínűleg mindenki átélte már, hogy megbocsátottak vagy ő kapott bocsánatot valakitől. A témával kapcsolatos alapvető kiindulás tehát ismerős lehet a számukra.

A hittanoktató/lelkipásztor a saját viselkedésével is adhat mintát (és adjon is!) arra, hogyan lehet megbocsátani, hogyan lehet békességre törekedni azért, hogy a vitás helyzet megszűnjön. Ez nem azonos azzal, hogy feltétel nélkül elfogadja a gyermekek minden tettét, de az órai magatartása mutasson példát akár a bocsánatkérésre, akár a megbánó magatartás elfogadására.

A megbocsátás folyamatát jól ábrázolja a következő (tankönyvben is megtalálható folyamatábra):

Miért fontos megbocsátani? A megbocsátás (elengedés és lezárás) folyamata hozzájárul a lelki (és így a testi) egészséghez. Ha ugyanis valaki nem tud megbocsátani, akkor a benne lévő harag felőrölheti. Ha pedig a bűnbánat és a bocsánatkérés ellenére sem bocsátanak meg valakinek, akkor a belső konfliktusokat, belső kitaszítottság és el nem fogadás érzést eredményezhet.

A második gyermekek megbékülési folyamatai általában egyszerűek, és bár nagy intenzitású érzelmeket hordoznak magukban, de nagyon hosszan tartó harag ritkán keletkezik a mindennapi konfliktusokból. (A komoly, mély sérülést okozó konfliktus, ami talán nem is tudatosul haragként és konfliktusként a gyermekben, már más kérdés). Ugyanakkor viszont szükségük van a jó mintákra és a megbocsátás folyamatának „megtanulására”.

Hogyan tanítható ez a folyamat a kisiskolások számára? Mindenképpen konkrétumokon keresztül, és a megbocsátás folyamatának felidézésével és közös (alapos) átgondolásával. Ehhez jó, ha a beszélgetésen kívül szituációs játékok, a feloldódást segítő gyakorlatok kapcsolódnak. Bár a gyermekek ebben a korban egy szempontból közelítenek még többségében a témához, de a konfliktushelyzetek, kibékülés és megbocsátás mindkét oldalról érthető a számukra. Ennek az az oka, hogy általában mindkét helyen álltak már. A tanítás különböző lehetőségei:

- c. A bocsánatkérésnél segíthetjük annak a felismerését, hogy mik azok a helyzetek, amikor bocsánatot kell kérnünk – mert fájdalmat, sérülést (testi vagy lelki) okoztunk a másik személynek. Ez leginkább úgy érhető el, ha egy konfliktushelyzetről szóló szituáció során mindkét oldalt „eljátssza” a gyermek. Az érzések, illetve az ott átélt helyzet aztán a megbeszélés során segíti a sértett és megbántott ember helyzetébe való beleélést.
- d. A bocsánatot kérő személy esetében gyakoroltathatjuk a bocsánatkérés formáit. Különösen figyeljünk arra, hogy az adott tanulónak mi a saját leghatékonyabb kifejezési módja („bocsánatkérési nyelve”). Arra is felhívhatjuk a figyelmét, hogy ő maga figyelje a másik személy reakcióit és ebből is láthatja, hogy kinél, mi a leghatékonyabb.

A bocsánatkérés legismertebb formái, melyek taníthatóak ebben a korban:

- d. Nyelvi kifejezőeszközök: pl. bocsánat, sajnálom, „meg tudsz bocsátani?”, stb. A gyermekek egy része nem ismeri ezeket a kifejezéseket, ill. nem tudja használni őket, ezért segíthetjük őket ebben is.
- e. Jóvátétel – akár valamilyen tárgyi módon. (Ézsau és Jákób történetében is találkozhatunk ezzel.
- f. Testi érintéssel való kifejezés. Pl. ölelés.

Ha a konkrétumok alapján a megbékélés, megbocsátás érthető fogalomként is a számára, akkor vihetjük tovább a témát és kerülhet elő mélyebben Isten megbocsátásának, a bűnbocsátatnak a fogalma.

A témával kapcsolatban hasznos információk találhatóak a következő könyvben:

Chapman, Gary; Thomas, Jennifer, *Ha nem elég a sajnálom*, 2010, Harmat Kiadó
www.harmat.hu

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: A bocsánatkérés és megbocsátás formáinak gyakoroltatása mindennapi élethelyzeteken keresztül.

Értelmi cél: Annak a tudatosítása, hogy a békességre való törekvés megszüntetheti a haragot.

Érzelmi cél Annak a felidézése, hogy a megbocsátásig – bocsánatkérésig való eljutásig milyen érzések vannak a háttérben.

Pragmatikus cél: A megbocsátás és bocsánatkérés kommunikációs formáinak gyakoroltatása.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>Játék: Komolyan mondd?</u> A játék menete: Önkéntesek próbáljanak különböző hangsúlyokkal bocsánatot kérni, úgy, hogy a többiek ennek alapján meg tudják állapítani, hogy őszinte volt –e a bocsánatkérés. megbeszélés szempontjai: a bocsánatkérés esetében alapvető az őszinteség	
Feldolgozási javaslat	Tankönyvi képek elemzése, CSAK a 42 OLDAL! A beszélgetés irányvonalai: A különböző helyzetek mind valamilyen módon kellemetlenséget okoznak, de különböző módon és mértékben. -A hitoktató foglalja össze a hasonlóságokat és a különbségeket. Hitoktatói összegzés, a kialakult helyzeteket valamilyen módon rendezni kell. közös konfliktus megoldási javaslat hitoktató összegzése Tankönyvi képek elemzése, CSAK 43OLDAL! Beszéljük meg, hogy a tankönyv képei alapján milyen megoldások születtek a konfliktuskezelésre. Beszéljük meg, hogy ezek mennyiben és miért hatékony megoldások. ARANYMONDÁS: A szöveg értelmezése, a történet és az aktuális élethelyzetre való vonatkoztatása, memorizálása Játék: Játsszuk el a tankönyvi szituációkat, és találjunk ki hasonló helyzeteket a megoldásokkal együtt.	<u>Beszélgetés a képek alapján:</u> Problémafelvetés Erkölcsei ítéletalkotás Differenciáltan kezelje a hitoktató a gyerekeket

TEMATIKAI EGYSÉG: JÓZSEF ÚTON ISTENNEL

12. JÓZSEF TÖRTÉNETE: JÓZSEF AZ ÁLOMLÁTÓ (IMÓZES 37,1-11)

Gyülekezeti óraszám: 1. Iskolai óraszám: 2

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Keresztyén Bibliai lexikon; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

John Bright; Izrael története; Egyetemi nyomda; Bp. 1968

Jubileumi kommentár /A Szentírás magyarázata/; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

Biblia magyarázó jegyzetekkel; Kálvin J. Kiadó; Bp., 1996)

József történetének meghatározó eleme az apai megkülönböztetésből fakadó testvérkonfliktus. József, Jákób szeretett feleségétől (Ráheltől) születik, a négy felesége (Lea, szolgálja Bilha, Ráhel, szolgálja Zilpa) közül ráadásul Ráhel szül a legkésőbb. Apja tarka ruhát csináltat neki, amelyben aligha dolgozhatott a testvéreivel. Inkább otthon a sátorban teltek a napjai, és csak apja megbízásából indult a pásztorkodó testvérek után a mezőre. Kivételezett helyzete fölényessé tette és rossz hírt vitt a testvéreiről az apjának. A testvérek ellenszenve egyrészt kivételezett helyzetének szól, másrészt annak, ahogyan József ezt kezelte. Álma csak még jobban elmérgesítette a viszonyukat.

József életében különösen fontos szerepet játszanak az álmok (páronként jelennek meg). Az ószövetségben az álmoknak van néha kijelentésjellegük. József álma előrevetíti jelképesen azt, hogy a testvérei hódolni fognak előtte.

A két álom jelentése is ugyan az. Az első álom képei a földművelő élethez kapcsolódnak. A másodiké asztrális jellegű. A nap az apa jelképe lehet, a hold az édesanyáé (bár Ráhel ekkor már nem él) a testvérek a csillagok. Felmerül az a gondolat, hogy a 12 fiút a 12 állatöv csillagképeit jelképezi, de ez az azonosítás erőtetettnek tűnik.

A testvérek távol legeltetnek. Amikor Józsefet meglátják, erőt vesz rajtuk a gyűlölet. Meg akarják őt ölni. Rúben a legidősebb, azonban igyekszik őket jobb belátásra téríteni. Nyíltan nem áll ki József mellett, de a terve az, hogy majd valahogyan hazaviszi öccsét. Így kerül József a kiszáradt kútba (itt egy ciszternára kell gondolnunk). Amikor kereskedők érkeznek oda, Júda ötletére eladják őt húsz ezüstért. (akkoriban egy rabszolga ára 30 ezüst volt) A szöveg a kereskedőket hol izmaelitáknak, hol midianitáknak nevezi. Az egyenletlenség oka a két hagyomány összeolvadásának következtelensége lehet. Feloldhatja a problémát az a megközelítés, amely szerint a két kereskedőnép nevének paralel használata egyszerűen megfeleltetése a kereskedő szónak.

Rúben nem tud az üzletről, de amikor rájön, ő az egyetlen, aki megsejti a testvérek tettének súlyát, de már nincs mit tenni. El kell az apjuknak számolni Józseffel. Ahogy pásztorként a széttépet jószág kapcsán valahogy bizonyítani kellett az esetet, most József összevérezett ruhája lesz a „bizonyíték” a halálára. Jákób megrendülve gyászolja elvesztett fiát. Vigasztalhatatlan, gyásza jeléül zsákot teker a derekára.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Az álom az élet mindennapi része. Kutatók szerint mindenki álmodik, bár nem mindenki emlékszik rá. Az ókori világ gondolkodásmódja szerint az álmok kapcsolatot teremtenek az ember és a természetfölötti világ között. A zsidó gondolkodók számára is fontos az álom és a látomás. A Biblia az álmokról azonban úgy beszél, mint az élet szerves részéről, amelyben emberi érzések, törekvések, remények jelennek meg. Ugyanakkor ismer álmolátókat, álmofejtőket is. Isten néha álomban kommunikál az emberekkel, és ő az, aki a megfejtést is

adja. Ezt láthatjuk József esetében, illetve akár Dánielnél is. A Szentírás szerint azonban egyedül Isten az, aki az álom megmagyarázására képessé tehet, ha szükséges annak a megértése. Ez tehát Isten különleges ajándéka lehet az egyén számára.

A pszichológiában nagy jelentőséget tulajdonítanak az álmoknak. Freud volt az első, aki alapos analízis alá vette az álmokat, és tudományos kutatásai során az álomszimbólumokat a szexualitásra vezette vissza. Az álmok nagy kutatója volt Carl Gustav Jung is, aki egy másik irányból közelített. Ő a transzcendens megnyilvánulásának látja az álmot, és ezt boncolgatja műveiben. Biblikus, mégis pszichológiai oldalról magyarul Gyökössy Endre foglalkozott a témával (Isten elfelejtett nyelve az álom c. könyvében.)

Az álmok sokféleképpen csoportosíthatóak, de a jelen téma szempontjából a legfontosabbak a következők:

- Mindennapi történések feldolgozása álomban. Ezek általában éjfél előttiek.
- Ismétlődő álmok.
- Konfliktusra, konfliktus megoldásra vonatkozó álmok.
- „jóálmok” – ezek vagy egy betegséget, változást jeleznek vagy valamilyen jövőbeni történésről szólnak.

A kisiskolások számára az álmok jelentősek. Mivel sok álom a mindennapi események hatására születik, ezért a mindennapi félelmek, szomorúságaik vagy örömeik jelennek meg bennük. Sajnos sok gyermeknek vannak rémálmai a mindennapokban ki nem mondott vagy fel nem dolgozott terhek miatt. Gyermekkorban (serdülőkorra múlik el általában) létezik egy ún. „alvási rémület zavar”, mely a gyermeket annyira terheli, hogy többször felébred éjszaka, fél, kiáltozik is akár. A nagyobb gyermekek talán szégyellik a problémát, ezért nem is mernek beszélni róla.

Ugyanakkor természetes, hogy kisiskolás korban több a rossz álom, hiszen az érzelmek nagy részét most kezdi a gyermek tudatosítani magában és az álom során „kerülnek helyre” vagy próbálja az agy feldolgozni az eseményeket. A hittanórán annyit tehetünk, hogy adjunk lehetőséget az őszinte beszélgetésre. Mint más esetben, itt se erőltessük a gyermekekre a beszédet. Ha nem szeretné a többiek előtt elmondani, akkor hadd mondja el külön az óra után akár. Ugyanakkor abban segíthetünk nekik, hogy rámutatunk arra, hogy az álom az élet velejárója és mi minden jelenhet meg benne. Mindenképpen igyekezzünk bizalmi és bátorító légkört teremteni.

A témához szorosan hozzátartozik a családban gyakori testvérkonfliktusok köre. Ez néha csak vitákban, apróbb veszekedésekben, máskor egészen durva agresszióban nyilvánul meg. Ez utóbbi gyakran vezethető vissza akár oda is, hogy a gyermek, az őt ért sérelmeket a kisebb vagy gyengébbnek tartott testvérén akarja megtorolni.

Alapvetően azonban a gyermekeknél már a kistestvér születésekor (illetve akkor, amikor az ő szeretgetését látja és magát háttérbe szorítva érzi) megjelenik a féltékenység. Részben ezt adja neki vissza, amikor bántja, zaklatja a testvérét. Az elsőszülöttek általában az idősebb korukat és gyakran ezzel együtt járó fölényüket használják arra, hogy „helyüket” védjék a családban. A testvérkonfliktusok oka tehát gyakran a versengés, illetve az általuk szeretett felnőttek (szülők) szeretetének megszerzése

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Testvérkonfliktusok és hátterük.

Értelmi cél: Annak a tudatosítása, hogy a testvéri konfliktusoknak néha maguk a testvérek is az okozói, amelyeket kellő odafigyeléssel csökkenteni lehet.

Érzelmi cél: A testvéri konfliktusok háttere: testvérféltékenység, irigység, rivalizálás.

Pragmatikus cél: Annak a gyakoroltatása szituációkon keresztül, hogyan lehet csökkenteni a testvérkonfliktusok negatív érzelmi hátterét.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>A játék megnevezése:</u> József körül <u>A játék leírása:</u> A kör közepén áll egy gyermek, akit a tanár választ. Ő József. Kaphat egy tarka sálat is a nyakába. A többiek búzakévéként táncolják körül és hajlongnak körülötte. <u>Megjegyzés:</u> A mozgást zenére is végezhetjük. A tanár új szereplőket választ, de József ugyan az a gyerek lesz! Harmadjára is új szereplőket választanak, de József „véletlenül” megint ugyan az a gyerek lesz. Addig játszunk, amíg ezt a megkülönböztetést szóvá nem teszik a gyerekek. Megbeszélés: • Miért rossz, hogy mindig ugyan az a diák volt a játék főszereplője. • Ki szeretett volna még József lenni? • Miért szeretnél volna József lenni? • Milyen érzés volt Józsefnek lenni? • Voltál-e már hasonló helyzetben?	Közös játék, beszélgetés - Figyeljük a gyerekek reakcióját, ügyelve arra, hogy a kitüntetett diák ne kerüljön hirtelen negatív megjegyzések keresztüztébe. Vigyázzunk arra, hogy ne feszítsük túl a húrt!
Feldolgozási javaslat	Tankönyvi szöveg-feldolgozási javaslat: Történetmondás vázlata • József Jákób kivételezett fia • József álmai • A testvérek irigysége és haragja József iránt • A testvérek terve és végrehajtása: Józsefet kútba dobják • Józsefet eladják • Terv a maguk tisztázására • Jákób gyásza	<u>Beszélgetés a képek alapján:</u> beszélgetés, csoportmunka <u>Tankönyv</u>

	<u>Beszélgetés a képek alapján:</u> Vizsgálják meg, milyen érzelmek figyelhetőek meg a szereplők arcán. Ki áll a középpontban? Mi teszi a helyzetét a központi alaknak kíváncsiságot? Milyen érzelmekről árulkodik a testvérek arca? Mi tartja össze a szereplőket? <u>Tudod-e?</u> <u>Bibliai kvíz:</u> Munkafüzet 1. és 3. feladat <u>Játék: Cifra palota</u> A játék menete: A gyermekek kört alkotnak. a kör közepén egy szék van rajta áll egy kiválasztott gyermek. Körbe járva éneklik az első strófát. Az ének közben a székről leszálló diák kiválaszt valakit/lehetőleg fiú lányt, és lány fiút/ és helyet cserélnek. A kiválasztott a székre felállva énekli a második strófát, miközben a többiek leguggolnak (kicsi vagyok én, majd meg nővök én, mint a tündő a fazékból kidagadok én... vagy kislány esetén/ esztendőre vagy kettőre nagylány leszek én. A csoport feláll, és újra elindul körbe, énekelve a cifra palota első versszakát.	Megfigyelési szempont: Miért haragudtak Józsefre a testvérei? <u>Tankönyv,</u> <u>Munkafüzet:</u> A gyülekezeti hitoktatásban ez beszélgetés a munkafüzet 1. feladat képe alapján az iskolaiban a tankönyvi kép alapján <u>Munkafüzet:</u>
Házi feladat	Munkafüzet 2. feladat	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. A használhatjuk a játék során cifra palota Szabó Lőrinc féle feldolgozását

Szabó Lőrinc: Kicsi vagyok én Cifra palota, Zöld az ablaka! Gyere ki te tubarózsa,	Kicsi vagyok én, majd megnövök én, apámnál is, anyámnál is nagyobb leszek én. Kicsi vagyok én,	Kicsi vagyok én, bátor leszek én, óriások palotáját elfoglalom én. Kicsi vagyok én,
---	--	---

Vár a viola! Kicsi vagyok én, majd megnövök én, mint a tündő a fazékból kidagadok én.	erős leszek én, világ minden óriását földhöz vágom én.	nagy hős leszek én, aranszobát adok minden testvéremnek én. Kicsi vagyok én, boldog leszek én, én leszek a legjobb ember a föld kerekén!
---	--	--

2. A játék megnevezése: Nap, Hold, csillagok, búzakévék

A játék leírása: Kivágunk 11 csillagot, egy napot, egy holdat, egy kévét ábrázoló képet. Egy nagy lapon elhelyezik a kiosztott képeket, miközben legnagyobb álmukat mondják el a többieknek.

3. A játék megnevezése: József körül

A játék leírása: A kör közepén áll egy gyermek, aki József, a többiek búzakévéként táncolják körül és hajlongnak körülötte. A Hold, a Nap és a csillagok és körbe táncolják Józsefet és meghajolnak előtte.

Megjegyzés: A mozgást zenére is végezhetjük.

13. ÉRZÉSEINK A CSALÁDON BELÜL

Gyülekezeti óraszám: 1 Iskolai óraszám: 3

Tantervben megfogalmazott rövid tematika

Érzéseink: irigység, harag, csalódás témájához: Szituációs játékok, beszélgetések a haragról, dicsekvésről, csalódásról Ézsau és Jákób, valamint József történetét kiindulópontként használva.

Megjegyzés: A gyülekezetben egy órában, az egyházi iskolában akár három órában is feldolgozható a téma. Az egyházi iskola esetében a 3 órában adjunk lehetőséget a közös gondolkodásra, ahol külön órát kaphatnak a hangsúlyos érzelmek. Ezekhez óravázlat ötletek is szerepelnek.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Keresztyén Bibliai lexikon; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

John Bright; Izrael története; Egyetemi nyomda; Bp. 1968

Jubileumi kommentár /A Szentírás magyarázata/; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

Biblia magyarázó jegyzetekkel; Kálvin J. Kiadó; Bp., 1996)

Az irigység a Bibliában a másik sikerének tulajdonságának rosszakarató, szeretetlen kívánása. A biblia hangsúlyozza az irigység közösség (kapcsolat) romboló oldalát.

Az élet minden területén képes a kapcsolatokat tönkretenni:

a családi köteléket: Káin és Ábel, József és testvérei, Dávid és Betsabé

a házasságban: Hágár és Sára, Lea és Ráhel

egy ország egészséges működését-Saul király és Dávid

Az újszövetségben a gyülekezeti életét is károsan befolyásolja.

Az irigység minden gonosz eredete Jakab levele szerint, Az első emberpár megrontásához is ezt használja a kísértő, felvillantva annak a lehetőségét, hogy az ember részesülhet abból, amit Isten „megtagadott” az embertől: „Olyanok lehettek, mint Isten...”

Az irigység tehát nem egyszerűen egy jellembeli foggyatkozás a Biblia felfogásában, hanem sokszor kiindulópontja egy bűnláncolatnak.

Bár az irigység akár motiváló erő is lehet, amely a riválisokat fokozott teljesítményre készíteti, de ha ez marad a motiváló erő, végül lerombolhat mindent, ami általa felépült. (Préd4,4)

Az irigység ellen lehet és kell harcolni, aki újjá született az megszabadult az irigységtől.

A harag, mint emberi tulajdonság a Szentírás szerint olyan indulat, ami gyakran bűnbe visz és viszályt kelt. Bár a Biblia ismeri a szent haragot, amely a rossz ellen irányul, és részt vesz isten haragjából, mégis a haragot és a bosszúállást Istenre bízva. „Enyém a bosszúállás, én megfizetek”(Zsidó 10.30)

A harag legyőzése, a hibák elnézése a példabeszédek szerint a férfi legszebb erénye. (Péld.29,22)

Pál apostol a test cselekedetei közzé sorolja a haragot, vagyis az ó-ember megnyilatkozása, ha enged a haragnak.”Ha el is fog benneteket az indulat, ne vétkezzetek!”

Jézus, szintén figyelmeztet a harag gyilkos természetére, amely adott esetben tényleges gyilkosságba is torkolhat.

A harag és a gyűlölet gyakran összetartozó érzések. Az ószövetségi kifejezés összetett, és a kevésbé szeretett fogalmától az intenzív magyar gyűlöl kifejezés jelentéstartalmáig sok mindent magába foglal.

Jézus szembeállítja a régi törvényt, mely megengedi a gyűlöletet az új törvénnyel, mely tiltja azt. Sőt, a Jézus által tanított tökéletes magatartás, amely az ellenség szeretetében nyilvánul meg.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK:

A családi kapcsolatok nagyon fontosak a második osztályos gyermek számára. A kortárs csoporthoz való átpártolás még nincs teljes mértékben jelen. Fontos számára a korabeli gyermek, de a felnőtt, a szülő kimondottan fontos a számára. A családi kapcsolatok tele vannak érzelmekkel: akár negatív, akár pozitív értelemben. A támogató, bátorító, szerető család hatására általában gyermekek jobban nyitnak, bátrabbak, könnyebben és jobban tanulnak. Míg, ha a légkör terhelt, tele vannak feszültséggel, félelemmel, akár agresszióval is. Ez a mindennapjaikban is megjelenik.

A családokban nemcsak szülő és gyermek, hanem testvér és testvér között is jelen vannak a konfliktusok. A tanult történetek lehetőséget adnak a saját élethelyzeteik felidézésére, és akár feloldására is.

Az óra lehetőséget ad a családdal és a családban lévő érzelmekkel való alaposabb foglalkozásra, ugyanakkor nemcsak a feltárássra, hanem arra is, hogy a negatív érzelmeket pozitívvá formáljuk. Lelkigondozásra alkalmas idő ez, azonban a lelkipásztornak/hittanoktatónak a saját határaival is tisztában kell lennie. A családot nem változtathatja meg, de a gyermekeknek segítséget adhat a saját érzelmeik fejlődésében.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT 1.

Fő hangsúly: A családon belüli érzelmek tudatosítása és a pozitív érzelmek erősítése.

Értelmi cél: A negatív érzések: irigység, harag, csalódás tudatosítása és azok elengedése és az önkontrol.

Érzelmi cél: A negatív érzelmek és pozitív érzelmek motiváció.

Pragmatikus cél: Bátorítás arra, hogy a negatív érzelmeket (korosztályszerű verbalizálás, feloldás révén) a tanuló fordítsa át, és így ne váljon negatív magatartássá.

EZT AZ ÓRÁT ALAPOS ELŐKÉSZÜLETNEK KELL MEGELŐZNI. FONTOS, HOGY MINDEN GYEREK HOZZON FÉNYKÉPET, VAGY EGY TÁRGYAT, AMI A CSALÁDJÁRA EMLÉKEZTETI.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>HF ellenőrzése</u> Ez a családom: Fényképek nézegetése, vagy az otthonról felhozott tárgyról mondja el, milyen módon emlékezteti a családjára.	Munkafüzet <u>Beszélgetés a képek alapján:</u> Akár hetekkel előtte is elkezdhetjük a gyerekekkel a gyűjtő munkát, hogy erre az órára mindenkinek legyen valamilyen személyes tárgya

Feldolgozási javaslat	Kapcsolódó feladat. <u>Beszélgetés a családról</u> • a beszélgetés irányvonalai: - Ki milyen helyet, szerepet tölt be a családba - Te meg vagy elégedve a saját helyeddel a családotban? - a család szerepéről - milyen nehézhelyzetek adódhatnak egy családban - mit tehet egy gyerek a nehézségek ellen - lehetünk –e akaratlanul valamilyen családi konfliktus okozói <u>Rajzkészítés:</u> legkedvesebb családi emlékem (min20 perc)	beszélgetés
------------------------------	---	--------------------

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT 2.

Fő hangsúly: A családon belüli érzelmek tudatosítása és a pozitív érzelmek erősítése.

Értelmi cél: A negatív érzések: irigység, harag, csalódás tudatosítása és azok elengedése és az önkontrol.

Érzelmi cél: A negatív érzelmek és pozitív érzelmek motiváció.

Pragmatikus cél: Bátorítás arra, hogy a negatív érzelmeket (korosztályszerű verbalizálás, feloldás révén) a tanuló fordítsa át, és így ne váljon negatív magatartássá.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>Beszélgetés a tankönyv képei alapján:</u> (47. oldal) Négy kép egy család életéből, amelyek a testvéri kapcsolat nehézségeit villantja fel. • A beszélgetés irányvonalai: - Milyen helyzeteket látunk a képen? - Mikor éltél már át hasonló helyzetet? - Mi lehet az oka a nagyobb figyelemnek, vagy a figyelem hiányának? - Mit tanulhatnak meg a képen szereplő gyerekek az adott helyzetből? <u>Szituációs játék:</u> A játék menete: A játékhoz az osztály, vagy csoport tanulói párokat alakítanak. A pedagógus előre leírt helyzeteket tartalmazó papírokat készít lefordítva a tanári asztalra. Minden pár húz egy szituációt, melyre kb. két perc felkészülési időt kapnak. Ez után a párok sorban bemutatják a testvérek között gyakran zajló konfliktushelyzeteket. pl.: <u>megeszi a csokit, összefirkálja a füzetemet, összeveszünk a játékon, árulkodik rám, nem akarja megmutatni a matricás albumát, unalmában direkt bosszant, szándékosan lefröcsköl, csúfol, játékból rámsóz.</u> Az egyes eseteket a rövid előadások után azonnali megbeszéléssel feldogozza az osztály. A megbeszélést a pedagógus vezeti irányított kérdésekkel: Véleményed szerint kinek van igaza? Miért? - Meg lehet-e oldani egymás között az adott konfliktust? Hogyan? - Szerinted mikor kell segítséget kérni a szüleidtől?	Tankönyv <u>Beszélgetés a képek alapján:</u> beszélgetés, egyéni munka Problémafelvetés Erkölcsi ítéletalkotás A hétköznapi szituáción keresztül tudunk beszélgetni irigységről, az arról való megelégedésről, csalódásról, reményről, várakozásról, türelemről,
Feldolgozási javaslat	Játsszák el a helyzeteket és próbáljanak megoldást találni a konfliktusra. közös megbeszélés, csoportos munka (Min. 10 perc) közös értékelés Beszélgetés a tankönyv képe alapján József családjáról. (46. oldal) A megbeszélés szempontjai: Minden szereplő arcán más olvasható le, mert egy-egy helyzetet mindannyian másként élünk meg. Miben látszik József kivételezett szerepe? Mire gondolhatnak a testvérek ebben a pillanatban? Munkafüzet 3. Feladat	Tankönyv <u>Munkafüzet 1-2. feladat</u> amennyiben az idő engedi, ez bekerülhet az órai feladatok közé.

	A tankönyvi képelemzéshez kapcsolódóan adjunk tanácsot Józsefnek.	Ha nem, házinak adható.
--	---	-------------------------

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT 3.

Fő hangsúly: A családon belüli érzelmek tudatosítása és a pozitív érzelmek erősítése a tanult bibliai történetek segítségével.

Értelmi cél: A negatív érzések: irigység, harag, csalódás tudatosítása és azok elengedése és az önkontrol.

Érzelmi cél: A negatív érzelmek és pozitív érzelmek motiváció.

Pragmatikus cél: Bátorítás arra, hogy a negatív érzelmeket (korosztályszerű verbalizálás, feloldás révén) a tanuló fordítsa át, és így ne váljon negatív magatartássá.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>Játék: Szoborjáték</u> <u>A játék leírása:</u> Csoportokat alkotunk. A csapatok számát meghatározza a tanítandó fogalmak és személyek száma. Jelen esetben 5 csapatot alkotunk. Minden csapatkapitány húz egyet az előre elkészített papírlapokból, a felírtak a szobor címei lesznek. Így kérjük meg a gyerekeket, hogy alkossák meg az irigység, a harag, a csalódás szobrát, Ézsau és Jákób, József és testvérei szoborcsoportot. <u>Megjegyzés:</u> Az elkészült alkotásokat jól nézzük meg, beszéljük meg, hogy mit gondolnak a nézők és mit akartak kifejezni az alkotók.	Közös játék, beszélgetés Érdemes figyelni arra, hogy a csoport minden tagjának neve szerepeljen a lapokon. - Vigyázzunk arra, hogy ne legyen a másik nevének jelentése gúnyolódás tárgya!
Feldolgozási javaslat	Kapcsolódó feladat. • Keressetek példát tankönyvben az eddig tanult történetek közül családon belüli konfliktusra. • Veszekedés, vita, harag, düh, irigység stb. • a történeteket összegyűjtjük, a szereplők neveit egy lapra felírjuk, és jól látható helyre kitesszük • Ábrahám és Lót szétválk, • Jákób megszerzi Ézsautól az elsőszülöttséget • Jákób csalással szerzi meg az áldást, • Jákóbnak menekülnie kell • Ézsau és Jákób kibékül Játszanak el a gyerekek szavak nélkül egy-egy szereplők, úgy, hogy a gesztusokból és a mimikából a többiek kitalálják, hogy kiről van szó és mit csinál, mit érez. Aki felismeri a szereplőt és az érzést, helyet cserélve a társával, játssza el, hogy ő mit csinál, hogyan	<u>Tankönyv</u> egyéni keresgélés Az elhangzottak összefoglalása.

	viselkedik hasonló helyzetben (ha dühös, ha csalódott, ha meg akar szerezni valakitől valamit, ha irigy, stb.) Ha én ... vagyok, sokszor ezt csinálom... mondat vezetheti be a feszítést, vagy mimikát.	
--	--	--

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT 4.

Fő hangsúly: Itt a fő hangsúly a családban tapasztalható negatív érzelmek pozitív irányba való átfordításán van.

Értelmi cél: A negatív érzések: irigység, harag, csalódás tudatosítása és azok elengedése és az önkontrol.

Érzelmi cél: A negatív érzelmek és pozitív érzelmek motiváció.

Pragmatikus cél: Bátorítás arra, hogy a negatív érzelmeket (korosztályszerű verbalizálás, feloldás révén) a tanuló fordítsa át, és így ne váljon negatív magatartássá.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>Játék: MEGKORONÁZLAK</u> A játék menete: egy jelentkező gyerek, (ezentúl koronázó) A koronázó koronát kap a kezébe majd a hitoktató kezéből véletlenszerűen választ egy cetlit és az azon levő tulajdonság alapján, megkoronáz valakit. A cédulára ír tulajdonságok pl. a legokosabbnak, a legszebbnek, a legviccesebbnak, a legbátrabbnak, a legszerényebbnak, a legkedvesebbnak, a legmagasabbnak, a legerősebbnek stb. A csoportnak ki kell találni, hogy milyen tulajdonság alapján kapta ő a koronát. Aki kitalálta koronázó lesz. Ő is húz egy cetlit és megkoronáz valakit, akit arra érdemesnek tart, majd a játék így folytatódik addig, amíg el nem fogynak a cetlik.	Közös játék, beszélgetés A koronázó a maga fejére nem rakhatja a koronát fontos, hogy mindenki fejére kerüljön korona legalább egyszer. ha a gyerekek nem tudnak olyan pozitív tulajdonságot mondani, valakiről, ami alapján ráillene a korona, akkor a hitoktátónak kell segítenie, úgy hogy a végén a kimaradókra illő tulajdonságot mond, vagy ír a cetlire.
Feldolgozási javaslat	<u>Beszélgetés a játék alapján:</u> Ki kapta legtöbbször a koronát? Milyen érzés volt a koronára várni? Mire gondoltál várakozás közben? Milyen tulajdonságok hiányoztak még a cetlikről? Aki nem kapott koronát, az milyen cetli alapján érdemelné meg? Mindenki írjon egy tulajdonságot, ami rá illik a legjobban, és amiért ő is koronát érdemelné. (így is	

	játszhatjuk a játékot)	
	Kartonból mindenki készít magának egy koronát és belülre bele írja az a szót, ami a cetlin szerepelt.	

14. JÓZSEF EGYIPTOMBA: POTIFÁR HÁZÁBAN (IMÓZES 39)

Gyülekezeti óraszám: 1 Iskolai óraszám: 2

Megjegyzés: A lecke két részből áll az egyházi iskolában. Külön óraként tanítandó a Potifár házában történekről szóló egység és külön a börtön (fogság). Az állami iskolákban egyben tanítandó a kettő.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Keresztyén Bibliai lexikon; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

John Bright; Izrael története; Egyetemi nyomda; Bp. 1968

Jubileumi kommentár /A Szentírás magyarázata/; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

Biblia magyarázó jegyzetekkel; Kálvin J. Kiadó; Bp., 1996)

József személyének ezekben a történetekben két fontos vonása rajzolódik ki. Az egyik az, hogy „minden sikerül neki” mindenki megkedveli, mert az Úr vele volt. Elnyeri Potifár jóindulatát, majd a börtönben a börtönőr bizalmi embere lesz.

Külső szépsége bajba keveri, amikor Potifárné el akarja csábítani. József és itt jelenik meg a második kiemelt vonása: szorgalmas és becsületes. Olyan fiatalember, aki jó sáfára a rábízottaknak. Potifárné közeledését (mely egyoldalú) József erre a sáfárságra hivatkozva utasítja el; Nem teheti meg a gazdájával szemben- visszaélve a belé vetett bizalommal. József Isten ellenes vétkeknek is tartaná a dolgot-és ez döntő szempont, amikor már szinte menekül az asszony erőszakos közeledése elől. A hiúságában megbántott, visszautasított nő bosszúja, az, hogy bevádolja férjénél Józsefet. Potifár megharagszik, de a szövegből nem egyértelmű, hogy kire. Józsefet akár halálra is ítéltette volna. József így kerül a fáraó börtönébe, mely meghatározó szerepet tölt be későbbi felemelkedésében.

A fáraó két főembere a főszűtmester és főpohárnok vétkeztek uruk ellen és vizsgálati fogságba kerülnek. Rangjukhoz méltóan megkülönböztetett figyelemben van részük: József szolgál fel nekik. Amikor megtudja, hogy miért szomorúak, (nem tudnak az egyiptomi álmofejtőktől segítséget kérni) József közli velük, hogy Isten előtt a jövő nem titok, és álmofejtés adományában is részesíthet valakit.

Ez mondatnak a polemikussága nyilvánvaló. Az ókorba elburjánzott álmofejtők, jósök, ómen magyarázók praktikáival szemben állítja isten kijelentését, tudva, hogy bár isten kijelentheti magát álomban is, nem minden álomnak kell ilyen értelmet tulajdonítani, sőt, ha nem akar, nem válaszol ilyen módon, még ha „megkérdézik” is.

József a főpohárnoktól csak közbenjárását kéri a fáraónál. A főpohárnok ígérete ellenére megfélemedezik Józsefről. Isten

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A 8-9 éves gyermekek már ismerik a szomorúság, csüggedés és elkeseredés fogalmát. Sajnos olyan is van köztük, aki ebben él és jobban ismeri a reménytelenség helyzetét, mint a reményét. A fogság – normális esetben – nem ismerős a számukra. A felmenőik közül talán a még élő dédszülőktől hallhattak háborús fogságokról, de a közvetlen, közelebbi családtagoktól már kevésbé. A filmekből, mesékből a bezártság, fogság ismerős lehet a számukra. Van, akit úgy büntetnek, hogy bezárják a szobájába, sarokba állítják, stb. Ez is fogság a gyermek számára.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Isten vezet és vigyáz ránk. Ő nem hagyja el azt, aki benne bíz.

Értelmi cél: Annak a bemutatása József történetén keresztül, hogy lehet Istenhez hűségessé lenni minden helyzetben, és Isten nem hagyja el azt, aki Benne bíz.

Érzelmi cél: A nehéz helyzetből adódó elkeseredés, Istenbe vetett bizalom kettőssége.

Pragmatikus cél: Arra bátorítás, hogy a tanuló álljon helyt minden helyzetben és merjen bízni Istenben.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>Játék: Kútba esem</u> A játék leírása: Népi játék, amelyben a szereplők, körben állnak vagy ülnek. Valaki a kör (kút) közepén guggol. Ő a „kútba esett”, és a csoport között egy párbeszéd zajlik: - Kútba esem! - Ki húzzon ki? - Zoli. (Jancsi, Juli...) - Mivel? (Hogyan?) - Három ugrással. (két bukfencel...) (A kútba esett találja ki. Írhatunk mi is kérdéseket egy lapra, amelyből egyet húz a kútba esett és felolvassa a kiszabadítónak kell megválaszolni. Pl.: Hány testvére van Józsefnek? Hogy hívják József apját? stb.) <i>Megjegyzés: Mindig másik szereplőt kell választani, és mindig más módot kell találni a kiszabadításra.</i>	Közös játék, beszélgetés Érdekes figyelni arra, hogy a csoport minden tagjának neve szerepeljen a lapokon. - Vigyázzunk arra, hogy ne legyen a másik nevének jelentése gúnyolódás tárgya!
Feldolgozási javaslat	Kapcsolódó feladat: A mellékletben egy önértékelő lap segítségével, a gyerekekkel beszélgethetünk arról, hogy mit gondolnak magukról, mire tartják magukat képesnek és mire nem. A feladat leképezi József helyzetét, érzéseit, amiket a kiszolgáltatottságban átélt, de egyúttal itt tanulta meg azt is, hogy milyen módon alakíthatja sorsát. közös ellenőrzés, értékelés Tankönyvi szöveg feldolgozási javaslat: <u>Tudod-e?</u> kortörténeti adalék Történetmondás vázlata	<u>melléklet:</u> <u>Tankönyv</u> <u>Munkafüzet:</u>

	• József Potifár házába kerül • Isten sikeressé teszi Józsefet • Potifárné miatt börtönbe kerül Munkafüzet 1. feladat <u>Beszélgetés a képek alapján:</u> A beszélgetés irányvonalai: Essen szó arról, hogy minden helyzetben hasznossá tehetik magukat. Nehéz helyzetben is meg lehet találni azokat a dolgokat, amelyek reménnyel tölthetnek el minket. Minden helyzetben lehet hálát adni. ARANYMONDÁS: A szöveg értelmezése, a történet és az aktuális élethelyzetre való vonatkoztatása, memorizálása	Megfigyelési szempont: Miért került börtönbe József?
	Énekjavaslat: Maradj velem, mert mindjárt este van	Tankönyv ének melléklet 15.

Az alábbi kérdőív jól használható a közös beszélgetéshez.

1. Mit gondolsz magadról?

Jelöld X-el azt a mondatot, amelyiket gyakran szoktad mondogatni!

Nekem soha sem sikerül semmi...	Szívesen eszem csokoládét.	
Nekem muszáj csokit enni...	Feldühítettél, megverlek...	
Néha nem sikerül a rajzom	Fáj a gyomrom, mert izgulok, hogy nem sikerül a felmérésem	
Dühös lettem, mert megbántottál.	Ha lesz időm, játszani fogok egy kicsit.	
Nem izgulok, mert ha nem sikerül a felmérésem, kijavítom...	Miért vagyok én ilyen fecsegő?	
Most, azonnal játszani akarok...	Én nem tudom ezt megcsinálni	
Néha sokat beszélek, de szeretem elmondani amit, kigondolok.	Én egy lusta gyermek vagyok	
Én nem szeretem ezt csinálni	Én nem akarom ezt megcsinálni	
Néha én vagyok az utolsó, néha meg első.	Miért mindig én vagyok az utolsó?	

ÓRAVÁZLAT JAVASLATA 2. ÓRÁRA

Fő hangsúly: Arra bátorítás, hogy a tanuló álljon helyt minden helyzetben és merjen bízni Istenben.

Értelmi cél: Annak a bemutatása József történetén keresztül, hogy lehet Istenhez hűségesnek lenni minden helyzetben, és Isten nem hagyja el azt, aki Benne bízik.

Érzelmi cél: A nehéz helyzetből adódó elkeseredés, Istenbe vetett bizalom kettőssége.

Pragmatikus cél: Arra bátorítás, hogy a tanuló álljon helyt minden helyzetben és merjen bízni Istenben.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>Képek:</u> Különböző képeket mutatunk a gyerekeknek, amelyeken nehéz helyzetben lévő gyerekeket látunk. (pl. próbál felemelni valamit, de nem bírja, A beszélgetés szempontjai: - elemezzék az adott helyzetet (hogyan kerülhetett ilyen helyzetbe, miért nehéz ez számára stb.) - essen szó arról, hogy minden nehéz helyzet rejt magában valamit, amiből tanulhatunk, vagy többek lehetünk - beszéljék meg, egy nehéz helyzet reménység forrása is lehet - végül megbeszélhetik a lehetséges megoldásokat	képek, beszélgetés fontos, hogy a képeken a gyermek egyedül legyen a megoldandó feladattal, egy képet kivéve
Feldolgozási javaslat	Tankönyvi szöveg-feldolgozási javaslat: Történetmondás vázlata • Isten a börtönben is sikeressé teszi Józsefet • A fáraó új foglyai • a főpohárnok álma, József megfejtése • A főpohárnok ígérete • A fősütőmester álma, József megfejtése • Az álmok beteljesednek • A főpohárnok megfeddkezik Józsefről Kapcsolódó feladat. Munkafüzet 1.2. feladat <u>Beszélgetés a tankönyv kép alapján:</u> - Mit látunk a képen? - Nevezd meg a szereplőket! - Kik a foglyok? - Milyen érzelmeket látsz József arcán? - Ki a kép alapján a legfontosabb személy? - Miért gondolsz, hogy a megnevezett személy a legfontosabb szereplő? <u>Bibliai kvíz:</u> Kapcsolódó feladat. Munkafüzet 3. feladat Próbálják meg megfogalmazni azt, hogy hogyan érezhette (milyen eseményekben láthatta meg) József Isten segítő jelenlétét. ARANYMONDÁS: A szöveg értelmezése,	<u>Tankönyv</u> <u>Munkafüzet:</u> <u>Tankönyv</u> <u>Beszélgetés a képek alapján:</u> <u>Munkafüzet:</u>

	memorizálása	<u>Tankönyv</u>
	Énekjavaslat: Maradj velem, mert mindjárt este van	Tankönyv ének melléklet 15. Az éneket imádságként énekelje el az osztály

**15. ISTEN MEGSZABADÍTJA JÓZSEFET:
(IMÓZES 41-45)
Gyülekezeti óraszám: 1 Iskolai óraszám: 4**

Megjegyzés. Egyházi iskolában a témát 4 órában lehet feldolgozni a következő módon.

1. József megfejt a fáraó álmait
2. Jákób Egyiptomba küldi a fiait
3. Újra Egyiptomba mennek
4. József megismerteti magát a testvéreivel (ez akár a következő leckéhez is átvihető).

Gyülekezeti katechézisben a történet maga 1 órát kap, ahol odáig szükséges eljutni, hogy Jákób fiai Egyiptomba mennek. Külön téma lesz (16. sorszámmal), amikor József bemutatkozik a testvéreinek.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Keresztyén Bibliai lexikon; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

John Bright; Izrael története; Egyetemi nyomda; Bp. 1968

Jubileumi kommentár /A Szentírás magyarázata/; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

Biblia magyarázó jegyzetekkel; Kálvin J. Kiadó; Bp., 1996)

Újabb álom hoz fordulatot József életébe. Az uralkodó álmáról azt tartották, hogy az egész nép számára jelentőséggel bír. A fáraó álmát azonban az álmfejtői nem tudják megfejteni. Ki lehetett ez a fáraó. Ahogy a későbbiekben sem nevezi meg a Biblia Mózes fáraóját, itt sem tudunk biztosat. A József történet elemei, arra utalnak hogy az események háttérül a hiksosz-kor szolgálhatott. Az ie.1700-1570 évek alatt idegen nép uralkodott Egyiptomban. Jól magyarázza ez a tény azt, hogy József idegen lévén hogyan juthatott ilyen magas posztra, illetve hogy a családja idegenként letelepedhetett.

A fáraó tehát nyugtalan. Nincs, aki megfejtené az álmát. Ekkor jut a főpohárnok eszébe József. Így két év után a fáraó és élete nagy próbája előtt áll. meg tudja-e fejteni az álmot. József nem magában bíz - hanem Istenben, aki az álmot küldi, és a megfejtést is megadhatja.

A hét kövér tehén és a hét kalász a földműveléshez köthető álmokképek. Mindkettő pedig a Nílushoz (a tehenek a Nílusból jönnek ki), amelynek évenkénti áradása biztosította a bő termést.

József nemcsak megfejt az álmot, amelyet Isten a fáraó javára küld, hanem megoldást is kínál az álom által felvázolt jövőbeli nehézségek leküzdésére. A fáraó különleges külsőségek között iktatta be Józsefet az új tisztségébe. (finom ruha, aranylánc, pecsétgyűrű). József a nagy feladatban is helyt áll. Gondosan szervezi meg a bő esztendő alatti gabonagyűjtést. Nem kizárt, hogy a termést raktárvárosokba gyűjtötték, melyeknek létéről nem csak a Bibliai szövegekből tudunk.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A témában két kapcsolópont emelkedik ki. Az egyik a nehéz körülmények között élés. Sajnos napjaikban nagyon sok gyermek él nehéz körülmények között. Az ő számukra kimondottan fontos annak a felmutatása, hogy Isten a szűkölködőkkel is ott van. A szegény sorsú gyermekek egy része nemcsak ételben és italban, vagy ruházatban szenved hiányt, hanem

sokszor (éppen a ruházatuk miatt) kitaszítottnak, el nem fogadottnak érzi magát. Felszabadító érzés a számukra annak a felismerése, hogy Isten őket is szereti és elfogadja.

A gyermekekben azonban óhatatlanul felmerülhet az, hogy miért engedi Isten a szegénységet, és miért ad másoknak sokat, míg nekik semmijük nincs. Az ilyen beszélgetések során figyeljünk arra, hogy elmondhassák az érzéseiket és a félelmeiket, hiszen Isten előtt az őszinte gondolatok is megfogalmazhatóak.

A jobb családból származó gyermekeknél pedig rámutathatunk arra, hogy nekik lehetőségünk van segíteni másoknak. Közös ötleteket és példákat kereshetünk arra, hogyan és milyen módon lehet a szegény gyermekeken segíteni. Ide jól használhatóak pl. a MRE Nyilas Misi akciója vagy akár a nagyon hasonló cipősdoboz akció is.

A gyerekek a történetek során könnyen azonosulnak az elnyomott Józseffel, akit azonban mégis vezetett Isten.

A másik fontos kapcsolópont József fejlődéstörténete lehet. József számára hosszú időbe kerül az, hogy megtanuljon valóban Isten szerint viselkedni. Az álmai első elmesélésekor inkább elkényeztetett gyermeknek tűnik. A gyermekekkel, akár egy órát arra is lehet szólni, hogy József életében végigvesszük a változásokat és azt megnézzük, hogy milyen változások történtek az egész viselkedésében és jellemében. Bár talán nehéznek tűnik, de második csoporttal, a belső tulajdonságok alapján beszélve, feldolgozható a téma. Jó átvezetés lehet ez ahhoz, hogyan tanulhatunk a saját kudarcainkból és nehéz helyzeteinkből. Akár példákat is kereshetnek a tanulók a saját életükben az ilyen „tanulási folyamatokra”.

Ha korábban nem volt szó róla, akkor az álmok kérdéséről itt is beszélhetünk.

ÓRAVÁZLAT JAVASLATA TÖRZSANYAG ÓRÁRA

Fő hangsúly: Isten velünk van az életünk eseményeiben és vezet bennünket.

Értelmi cél: József történetén keresztül rámutatás arra, hogy az életünk eseményeiben Isten ott van velünk és vezet bennünket. (Mintha fogná a kezünket).

Érzelmi cél: Remény, bizalom érzelmi háttere.

Pragmatikus cél: Keressen a saját életében olyan helyzeteket, amikből ő tanul valamit.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>Játék: keresd meg, hogy mit jelent a neved?</u> <u>A játék megnevezése:</u> Pecsétgyűrű <u>A játék leírása:</u> Egy gyűrűt elindítunk a körben. A mellettünk álló kezére húzzuk, majd kiemeljük a legjobb tulajdonságát, amely hiányozna, ha nem lenne közösségünk tagja. A gyűrű körbejár. <u>Megjegyzés:</u> Lehet a gyűrűt, láncsal vagy gyolcsruhával is helyettesíteni.	Közös játék,
Feldolgozási javaslat	Egyiptomi falfestményeken keresztül megmutathatjuk, hogy milyen volt a hétköznapi élet Egyiptomban.(Fáraó kép, öntözés, Nílus, stb.) Tankönyvi szöveg feldolgozási javaslat: Történetmondás vázlata	<u>Képek:</u> beszélgetés, csoportmunka <u>Tankönyv</u> egyéni néma olvasás, megfigyelési szempont

	• A fáraó különös álmait nem tudja senki megfejteni • A főpohárnoknak eszébe jut az álomfejtő József • József a fáraó elé kerül • József megmagyarázza a fáraó álmát • A fáraó tanácstalansága, József tanácsa • A fáraó főemberévé teszi Józsefet • József felkészíti az országot a hét szűk esztendőre <u>Tudod-e?</u> ARANYMONDÁS: A szöveg értelmezése, memorizálása Kapcsolódó feladat. Munkafüzet 1. és. 3. feladat/ A feladatoknak ellenőrző szerepe van. <u>Játék: A hét kövér és sovány tehen</u> A játék leírása: A csapatban 7 tagnak bekötjük a szemét, a többi csapattag lesz az irányító, a legideálisabb az, ha mindenkinek van egy párja. Összegyűrünk hét nagy újságpapírt, bekötjük a játékosok szemét, véletlenszerűen szétszórjuk őket a pályán, majd az egyik tehen övére felkötünk egy reklámszatyrot is, úgy, hogy lehessen bele pakolni. Jelre a bekötött szemű sovány tehenek elindulnak, meg kell találniuk és a közös bendőjükbe a szatyorba helyezniük a kövér teheneket, végül a zsákmányt visszavinni a csapathoz.	ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése esetleges magyarázata: Nílus, kalász. <u>Munkafüzet: MFGY 15. LECKE</u> <u>Megjegyzés:</u> Hogy mit milyen sorrendben csinálnak, az az ő dolguk, akkor áll meg az időmérés, amikor az összes tehen a szatyorban, a szatyor pedig a csapat kiindulási helyén van. A pályán csak a bekötött szemű sovány tehenek lehetnek, a csapat többi része a starthelyről segíthet nekik szavakkal Az a nyertes csapat, amelyik a leggyorsabban végez a kövér tehenekkel.
	Énekjavaslat: Kegyelmes Isten	Tankönyv ének melléklet 14.
Házi feladat	munkafüzet 2. feladat	

JÁKÓB FIAI EGYIPTOMBAN – egyházi iskolák számára javasolt külön óra (IMÓZES 42-44,13)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

József vezetővé emelkedésével egyénis sorsa megoldódni látszik. Sok hányattatás után végül Egyiptom főkormányzója lesz. Egyiptom megmentőjeként még eladása és Egyiptomba kerülésének szégyenteljes történései is értelmet nyernek. Családot alapít, fiai születnek. A történet akár véget is érhetne. Isten áldása beteljesedett rajta.

Mégis újra előtérbe kerül életének egy soha le nem zárt és meg nem oldott konfliktusa; testvéreivel való viszonya.

A történet elbeszélése szerint Kánaánból váratlanul elé kerülnek a testvérei. Az ok nagyon is kézenfekvő. Kánaánt sem kímélte a hét szűk esztendő. Az élelemszerzés lehetősége sok más idegennel együtt Jákób családját is Egyiptomba csábítja. Egy ilyen út túl veszélyes akkoriban, így érthető, hogy Jákób (szeretett feleségétől született legkisebb fiát, József édestestvérét) Benjámin nem engedi az idősebbekkel.

A találkozás elkerülhetetlen. József rendelkezik a gabonarakta fölött, így a gabonáért folyamodó idegeneknek elé kell járulnia. József egyből megismeri testvéreit, ők azonban az egyiptomi módra öltözött, felnőtté vált főemberben nem ismerik fel öccsüket. József végig eltitkolja kilétét, tolmács útján érintkezik a testvéreivel, így azok nem fognak gyanút.

József olyan helyzet elé állítja a testvéreit, amelyben kiderülhet, hogy megváltoztak-e, vagy ugyan azok maradtak, akik voltak. A próba terve fokozatosan bontakozik ki József és az olvasó előtt is, hiszen József csak időközben értesül Benjáminról - a szintén megkülönböztetett szeretetben részesült öccséről - aki apjával otthon maradt.

Az első vád, miszerint a testvérek kémeek, nagy riadalmat kelt. Akkoriban ez igen súlyos büntetést vonhatott maga után. József börtönbe is zárátja őket. Itt jelenik meg először Rúben szavain keresztül a régi tettük miatti megbánás. Rúben szerint Isten büntetése azért van most rajtuk, mert annak idején Józsefet eladták. József, aki hallja Rúben szavait mélyen megrendül, de nem fedi fel kilétét.

A testvérek igyekeznek tisztázni magukat, így derül fény az otthoni helyzetre. József kapva-kap az alkalmon, és először egy testvér kivételével mindenkit túszként ott akar tartani, míg Benjámin Egyiptomba nem hozzák. Istenfélelmére hivatkozva azonban úgy dönt, hogy csak egyikük maradjon túszként nála.

A hazaút során csak bonyolódik a helyzet. A testvérek döbbenetesen veszik észre, hogy a kifizetett gabona ára a zsákjaikba került. Így is van pedig min aggódniuk. Tudják, hogy Jákób nem lesz hajlandó Benjámin velük engedni. De akkor mi lesz börtönben maradt testvérükkel?

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Arra bátorítás, hogy keressen saját életében olyan helyzeteket, amikből ő tanulhat valamit.

Értelmi cél: József történetén keresztül rámutatás arra, hogy az életünk eseményeiben Isten ott van velünk és vezet bennünket. (Mintha fogná a kezünket).

Érzelmi cél: Remény, bizalom érzelmi háttere.

Pragmatikus cél: Arra bátorítás, hogy keressen saját életében olyan helyzeteket, amikből ő tanul valamit.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>HF ellenőrzése</u> <u>Játék: Ismerj fel!</u> A játék menete: - Egy gyerek kimegy a teremből, mi pedig két gyerek és egy lepedő (takaró) segítségével spanyolfalat rögtönözünk. - egy előre megbeszélt szempont szerint, (hang, kézfej, láb) alapján a kiküldött gyerekek fel kell ismernie a parván mögött megbújt társát.	Munkafüzet Közös játék, beszélgetés
Feldolgozási javaslat	Kapcsolódó feladat. Munkafüzet 4. feladat Képek szegénységről, jólétről. Jólétről, éhezésről, ételosztásról (nem kell drámaian sokkoló képet vinni pl. afrikai éhezőkéről) Mi lehet az oka az éhezésnek? Hogyan befolyásolja az időjárás az élelmezést? Tesznek-e valamit a gazdag országok az éhezés ellen más országokban? Kapcsolódó feladat. Munkafüzet 4. 5. feladat A világon ma is sokan éheznek. Mit gondolsz, hogyan tudnál segíteni azoknak, akik éhesek? Írd ide az ötleteidet! Tankönyvi szöveg feldolgozási javaslat: Történetmondás vázlata - Jákób családját is eléri az éhínség - Izsák élelemért küldi fiait, de Izsákot nem engedi - A testvérek József előtt leborulnak - József nem ismerteti meg magát a testvéreivel - József vádja - A testvérek magyarázkodása - Haza kell térni Benjáminért - Újra Egyiptomba kell menni élelemért - Izsák csak nagy nehezen engedi el B - József próbára teszi a testvéreket - A Benjámint zsákjába elrejtett pohár előkerül - A „tettesnek” bűnhődni kell! - A testvérek nem hagyják magára Benjámin Kapcsolódó feladat. Munkafüzet 2.3. feladat	<u>Munkafüzet:</u> <u>Képek</u> <u>Munkafüzet:</u> <u>Tankönyv</u> egyéni néma olvasás, megfigyelési szempont ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése esetleges magyarázata (kém) <u>Munkafüzet</u>
	Énekjavaslat: Ki az Istent szereti	Tankönyv ének melléklet 17.

Házi feladat	munkafüzet 1. feladat Tudod-e? Jákób fiai nevének memorizálása	
---------------------	---	--

**16. HOGYAN BOCSÁTHATOK MEG MÁSOKNAK?
JÓZSEF MEGISMERTETI MAGÁT A TESTVÉREIVEL
(IMÓZES 44,14–45,28)**

Gyülekezeti óraszám: 1 Iskolai óraszám: 2

Megjegyzés

A fő téma az órában, ahogyan József megismerteti magát a testvéreivel. Itt lehetőség adódik a korábban tanultak felidézésére is a megbocsátásról. Az egyházi iskolában két óra számítható a témára.

A tantervben megfogalmazott gondolatok

Szituációs játékok, beszélgetések a megbocsátásról József története kapcsán.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Keresztyén Bibliai lexikon; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

John Bright; Izrael története; Egyetemi nyomda; Bp. 1968

Jubileumi kommentár /A Szentírás magyarázata/; Kálvin J. Kiadó; Bp. 1995

Biblia magyarázó jegyzetekkel; Kálvin J. Kiadó; Bp., 1996)

A megbocsátás Isten népe számára elengedhetetlen feltétele az Istennel és egymással való kapcsolatunknak. Isten szoros szövetségi kapcsolatba lépett az emberrel, hogy az embert ebben a kapcsolatban felemelhesse, és vele magát, mint gondviselő Istent megismertethesse. Ez a kapcsolat azonban az ember tökéletlensége folytán törékeny. Az ember hibái, vétkei miatt időről időre megtöri a kapcsolatot, amely a hűtlenséggel (végső soron az isteni akarat iránti közöny, vagy engedetlenség miatt) gyakran a végső megoldhatatlan tűnő helyzetekbe torkollik.

A megbocsátás bibliai értelemben Isteni kegy,(nem automatikus szerep) amellyel az erősebb fél lemond a jogos bosszúról, az elégtételről és a történetek ellenére a viszonyt rendezettnek tekinti. Isten megbocsátása azt is jelenti, hogy a kapcsolatot megrontó bűnt nem emlegeti fel többé. Ő az, aki ebben a szövetségi viszonyban tud távlatokban gondolkodni akkor is, ha a másik fél csak a maga akaratát akarja érvényesíteni ebben a viszonyban.

József megbocsátásában sok hasonlóságot mutat az isteni megbocsátással. Ő is hatalmas pozícióban van, szó sincs tehát egyenlő erőviszonyról a két fél (ő és a testvérei) között. Ő mégis le tud mondani mind a bosszúról, mind az elégtételről. Én vagyok József, a testvéreitek, akit eladtatok Egyiptomba!- ismerteti meg magát a testvéreivel. Ebben a mondatban sem szemrehányásként emlegeti az egyiptomi eladást, csupán azért, hogy a testvérek tényleg elhiggyék, hogy ő áll előttük, hiszen erről a dologról az érintetteken kívül senki sem tudhatott. ...Azért küldött isten előttek, hogy életben maradjatok, mondat pedig nyilvánvalóvá teszi, hogy József már magasabb összefüggésben tudja szemlélni sorsa alakulását, így a testvérei tettét is.

A régi, de eleven konfliktust végül is József megbocsátása rendezi el. Mégis ezzel szorosan összefügg a testvérek Benjámin melletti kiállása is. Az, ahogyan testvérek most kiállnak a kivételezett kistestvér mellett (holott nem tudják biztosan, hogy nem Benjámin a tolvaj) Józsefet meggyőzi arról, hogy valóban megváltoztak a vele keményen elbánó bátyjai. Júda szavai pedig meggyőzik arról, hogy most már képesek más érzéseire is tekintettel lenni. (apánk meghalna a bánatában). Végül József számára talán a legmeggyőzőbb mozzanat Júda ajánlata: Ő maradjon fogoly a távoli országban, Benjámin pedig térjen haza. Ne feledjük, ezt

az a Júda mondja, aki annak idején kitalálta, hogy Józseftől úgy szabaduljanak meg, hogy eladják a kereskedőknek.

Ezzel a próba elérte a célját. Nyilvánvalóvá vált a testvérek felelősségteljes összetartása.

József örömmel hívja Egyiptomba a testvéreit és öreg édesapján (édesanyja már nem él). Gósen földjén (a Nílus deltájáról keletre) telepedhetnek le, ahol átvészélhetik a hátralévő szűk esztendőket. Míg Ábrahám és Izsák utódai között szakadásra kerül sor, addig József apja és a testvérek Egyiptomba költözésével Jákób utódai együtt maradnak.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A kisiskolás gyermekek sokat vitatkoznak, veszekszenek és meg is haragszanak egymásra. Ez akár apróságok miatt is történik. Ahogyan az is, hogy nagyon hamar megbékülnek egymással. A legjobb barát és a legjobb barátnő „helye” a másodikosok esetében sem stabil még teljesen, ezért a baráti kapcsolatokban is előfordulnak összekapások.

Vegyük ugyanakkor komolyan őket olyan szempontból, hogy a megbocsátást, elengedést már ebben a korban segíteni kell ahhoz, hogy az egymás iránti indulatuk ne gyűljön tovább bennük. Mivel itt is befolyásolóak azok a minták, amelyek a gyermeket körülveszik, ezért fontos élhető keresztyén mintákat felmutatni számukra. Ez akár a meglévőket erősítheti – vagy ha szükséges ki is olthatja és helyettesítheti.

A viták tele vannak indulattal, érzelmekkel. A megbocsátásnak is van érzelmi része, ami egyfajta „felengedést”, „kiengedést”, megkönnyebbülés érzést vagy éppen örömezzést jelent a gyermek számára. Természetesen attól is függ, hogy ő a megbocsátó oldalon áll, vagy ő az a személy, akinek megbocsátottak.

Mivel a másodikos gyermekek még nagyon konkrét módon gondolkodnak, ezért a megbocsátás „tanítása” és a megbékélés, kibékülés folyamata is csak konkrét helyzetekhez köthető a számukra. Azt azonban valószínűleg mindenki átélte már, hogy megbocsátottak vagy ő kapott bocsánatot valakitől. A témával kapcsolatos alapvető kiindulás tehát ismerős lehet a számukra.

A hittanoktató/lelkipásztor a saját viselkedésével is adhat mintát (és adjon is!) arra, hogyan lehet megbocsátani, hogyan lehet békességre törekedni azért, hogy a vitás helyzet megszűnjön. Ez nem azonos azzal, hogy feltétel nélkül elfogadja a gyermekek minden tettét, de az órai magatartása mutasson példát akár a bocsánatkérésre, akár a megbánó magatartás elfogadására.

A megbocsátás folyamatát jól ábrázolja a következő (tankönyvben is megtalálható folyamatábra):

Miért fontos megbocsátani? A megbocsátás (elengedés és lezárás) folyamata hozzájárul a lelki (és így a testi) egészséghez. Ha ugyanis valaki nem tud megbocsátani, akkor a benne lévő harag felőrölheti. Ha pedig a bűnbánat és a bocsánatkérés ellenére sem bocsátanak meg valakinek, akkor az belső konfliktusokat, belső kitesztettség és el nem fogadás érzést eredményezhet.

A második gyermekek megbékülési folyamatai általában egyszerűek, és bár nagy intenzitású érzelmeket hordoznak magukban, de nagyon hosszan tartó harag ritkán keletkezik a mindennapi konfliktusokból. (A komoly, mély sérülést okozó konfliktus, ami talán nem is tudatosul haragként és konfliktusként a gyermekben, már más kérdés). Ugyanakkor viszont szükségük van a jó mintákra és a megbocsátás folyamatának „megtanulására”.

Hogyan tanítható ez a folyamat a kisiskolások számára? Mindenképpen konkrétumokon keresztül, és a megbocsátás folyamatának felidézésével és közös (alapos) átgondolásával. Ehhez jó, ha a beszélgetésen kívül szituációs játékok, a feloldódást segítő gyakorlatok kapcsolódnak. Bár a gyermekek ebben a korban egy szempontból közelítenek még többségében a témához, de a konfliktushelyzetek, kibékülés és megbocsátás mindkét oldalról érthető a számukra. Ennek az az oka, hogy általában mindkét helyen álltak már. A tanítás különböző lehetőségei:

- e. A bocsánatkérésnél segíthetjük annak a felismerését, hogy mik azok a helyzetek, amikor bocsánatot kell kérnünk – mert fájdalmat, sérülést (testi vagy lelki) okoztunk a másik személynek. Ez leginkább úgy érhető el, ha egy konfliktushelyzetről szóló szituáció során mindkét oldalt „eljátssza” a gyermek. Az érzések, illetve az ott átélt helyzet aztán a megbeszélés során segíti a sértett és megbántott ember helyzetébe való beleélést.
- f. A bocsánatot kérő személy esetében gyakoroltathatjuk a bocsánatkérés formáit. Különösen figyeljünk arra, hogy az adott tanulónak mi a saját leghatékonyabb kifejezési módja („bocsánatkérési nyelve”). Arra is felhívhatjuk a figyelmét, hogy ő maga figyelje a másik személy reakcióit és ebből is láthatja, hogy kinél, mi a leghatékonyabb.

A bocsánatkérés legismertebb formái, melyek taníthatóak ebben a korban:

- g. Nyelvi kifejezőeszközök: pl. bocsánat, sajnálom, „meg tudsz bocsátani?”, stb. A gyermekek egy része nem ismeri ezeket a kifejezéseket, ill. nem tudja használni őket, ezért segíthetjük őket ebben is.
- h. Jóvátétel – akár valamilyen tárgyi módon. (Ézsau és Jákób történetében is találkozhatunk ezzel.
- i. Testi érintéssel való kifejezés. Pl. ölelés.

Ha a konkrétumok alapján a megbékélés, megbocsátás érthető fogalomként is a számára, akkor vihetjük tovább a témát és kerülhet elő mélyebben Isten megbocsátásának, a bűnbocsátatnak a fogalma.

A témával kapcsolatban hasznos információk találhatóak a következő könyvben:

Chapman, Gary; Thomas, Jennifer, *Ha nem elég a sajnálom*, 2010, Harmat Kiadó
www.harmat.hu

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT 1.

Fő hangsúly: A megbocsátás folyamatának segítése József történetén keresztül.

Értelmi cél: Annak a tudatosítása, hogy a megbocsátás a rossz érzések elengedését jelenti.

Érzelmi cél Megbocsátás érzelmi háttere.

Pragmatikus cél: Arra bátorítás, hogy a tanuló tudjon beszélni a megbocsátás nehézségeiről és lehetőségeiről a saját életében.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>HF ellenőrzése</u> <u>Játék: CSOMÓZÁS</u> Idő: 5-10 perc Létszám: 15-30 fő Nagy körben állunk és két kezünket előrenyújtjuk. Becsukjuk a szemünket, majd számolásra mindenki előrébb jön és csukva tartott szemmel keres egy-egy kezét, amellyel összefogódhat. Miután nem maradt kéz szabadon, kinyitjuk a szemeket, és megpróbáljuk egy (vagy több) körre kibogozni az összekuszálódott alakzatot.	Munkafüzet Közös megbeszélés József családja életében összekuszálódottak a dolgok. Vajon sikerült-e kibogozni?
Feldolgozási javaslat	Beszélgetés a tankönyvi lecke képeiről közös megbeszélés, egyéni munka (Min. 5 perc) képek elemzése, hitoktató segítségével (lehetséges segítő kérdések) Mit kell megbocsátani a történetekben? Melyiket a legnehezebb neked megbocsátani? Hogyan oldanád meg a helyzeteket? Munkafüzet 1. feladat Tankönyvi szöveg feldolgozási javaslat: Történetmondás vázlata • József haragot színlel az „ellopott” pohara miatt • A testvérek Könyörögnek Benjáminért • József felfedi igazi kilétét • A testvérek öröme • József a történetükben isten tervét látja megvalósulni • József Egyiptomba hozatja a családját. <u>Beszélgetés a lecke alapján:</u> A beszélgetés irányvonalai: A megbocsátás szükségessége mi segíthet a megbocsátásban? A megváltozhatunk? beszélgessünk az érzésekről, amelyek a megbocsátást megelőzik Kapcsolódó feladat. Munkafüzet 2. feladat (Minimum 10 perc)	<u>Tankönyv</u> <u>Munkafüzet:</u> <u>Tankönyv</u> <u>Munkafüzet:</u> Gyülekezetben 3.4. és

		5. feladat is.
--	--	----------------

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT 2.

Fő hangsúly: A megbocsátás folyamatának segítése.

Értelmi cél: Annak a tudatosítása, hogy a megbocsátás a rossz érzések elengedését jelenti.

Érzelmi cél Megbocsátás érzelmi háttere.

Pragmatikus cél: Arra bátorítás, hogy a tanuló tudjon beszélni a megbocsátás nehézségeiről és lehetőségeiről a saját életében.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>Öklök, sérelmek:</u> A hitoktató előzőleg a gyerekek számának megfelelő öklöbe szorított életnagyságú színes karton kezeket készít (könyöktől lefelé) Minden gyerek, akit megbántottak, egyenként elvehet egyet az asztalról, megnevezve egy szóban, vagy rövid mondatban a sérelmet pl.: kicsúfoltak Megbeszélés: -Mit éreztek akkor? Most mit éreznek? -Sikerült-e megbocsátani? Miért igen? Miért nem?	Közös megbeszélés Az osztályban sok nézeteltérés lehet a gyerekek között, próbáljuk meg elérni, hogy nevek említése nélkül, csak a sérelem hangozzék el.
Feldolgozási javaslat	Kapcsolódó feladat. Munkafüzet 1. feladat Közös feladat értelmezés egyéni munka (Min. 2 perc értékelés (megerősítő, bátorító) a beszélgetés irányvonalai: -Milyen érzések jutnak eszed most, ahogy visszagondolsz egy konkrét esetre? -Milyen szerepe lehet az imádságnak hasonló helyzetekben. Munkafüzet 2. feladat Négy levél elolvasása, (lehet a hitoktató is) közös megbeszélés (Min. 10 perc) <u>Beszélgetés a levelek alapján:</u> Essen szó arról, hogy mindenki átélhet hasonló rossz érzéseket, hogy mindenki lehet okozója és	<u>Munkafüzet:</u> <u>Beszélgetés:</u> A beszélgetést igyekezzünk a megoldások felé irányítani érdemes egy-egy levelet külön megbeszélni beszélgetés, csoportmunka Problémafelvetés Erkölcsei

	elszenvedője is hasonló helyzeteknek. Ez szinte elkerülhetetlen, (persze próbáljuk meg elkerülni) de nagyon sok dolog rendeződhet, ha meg tudunk bocsátani. Beszélgessenek arról, hogy a megbocsátással lehet újra a régi a kapcsolat. Ez nem könnyű, de a lelkünk igazán akkor lesz békés. Ki bántott meg kit a levelek alapján? Érthető-e a harag? Hogy lehetett volna elkerülni a helyzetet? Mit lehet most tenni, hogy rendeződjön a helyzet a szereplők között? A kiosztott kezek gazdái most saját sérelmeikkel kapcsolatban mondják el, hogyan sikerült megbocsátaniuk, majd vigyék ki a hitoktatónak az ökleiket. (ha nem tudtak még megbocsátani, próbálják meg megfogalmazni, hogy mi segíthetne ebben. (pl. a másik kérjen bocsánatot, vagy nem volt olyan nagyon bántó, majd idővel biztos elfelejti stb.) A megbeszélés közben a kivitt kezeket ragacssal egy kartonra ragasztjuk össze-vissza, majd amikor az utolsó gyerek is kihozta az öklét, azokat körbe egymás mellé ragasztjuk. Ezt követően egy arany filccel az öklök közötti kis részeket összekötjük, hogy úgy tűnjön, mintha egy arany karikát fognának közösen. Így az fenyegető öklök megszélidül és az összefogás jelképévé válnak. Munkafüzet 3. feladat Az imádságok elolvasása után megkeressük közösen a témához leginkább illő imádságot és együtt elmondjuk. A tankönyvi lecke ellenőrzésére, elmélyítésére a feladatok alapján.	ítéletalkotás Ezekén hétköznapi szituáción keresztül tudunk beszélgetni a negatív érzéseinkről, a hibákról, amit elkövettek velünk szemben, vagy másokkal, keresve a helyzet megoldását. <u>Munkafüzet:</u>
--	--	--

ÖSSZEFOGLALÁS JÓZSEF ÚTON ISTENNEL

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Játék: A játék leírása: A hitoktató a munkafüzet képeit egyenlő darabokra vágja, majd borítékba teszi. Az órán a gyerekeket csoportba osztva kiosztja a borítékokat és a gyerekek feladata az, hogy a puzzle darabokból kirakják a képet és egy lapra ragasszák. A csoport a képen látható jelenet egy részét néma játékkal előadja, úgy hogy a többiek kitalálják, hogy József életének melyik eseményét ábrázolják a képek. A kitalált kép felkerül a táblára Ha minden képet sikerült összerakni és a jelenetet kitalálni, akkor a táblára felrakott képeket közösen időrendi sorrendbe rakjuk, majd elmeséljük a történetet.	Közös játék, beszélgetés, csoportmunka
Feldolgozási javaslat	Kapcsolódó feladat. Munkafüzet 2.3.4. feladat A feladatoknak ellenőrző szerepe van.	<u>Munkafüzet:</u>
	Énekjavaslat: a történet során tanult énekek ismétlése	Tankönyv ének melléklet

József egyiptomi gazdájának a neve.

Ennivaló, más szóval.

Ennyi álmot látott a fáraó.

A fáraó egyik álmában ebből hét is van.

József megfejtette.

Benjámín zsákjában találták.

Ők azok, akik kikutatják az ellenség országát.

P	O	T	I	F	Á	R
E	L	E	D	E	L	
K	E	T		Ő		
K	A	L	Á	S	Z	
Á	L	O	M			
P	O	H	Á	R		
K	É	M	E	K		

17. JÉZUS TANÍTVÁNNYÁ HÍV

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

(Lukács 5,1-11; 6,12-16)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom: Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995; Szabó Andor: „Lábam előtt mécses a te igéd...”, Budapest, 1995; Magyarázatos Biblia; L. Goppelt: Az Újszövetség theológiája, Budapest, 1992; Eduard Schweizer: Das Evangelium nach Lukas, Göttingen, 1986)

Mester: A tanítómester elnevezés a Bibliában olyan személyt jelöl, aki Isten igéje alapján tanít és ad útmutatást a hitéletéről. A babiloni fogság után a mesterek feladata az ószövetségi hagyomány újraértelmezése volt, valamint a Tóra alapján kellett útmutatást adniuk. A Kr. u.-i 1. századtól kezdve az ilyen tanítókat felszentelték és rabbinak nevezték. (Mt 22,16) Kialakultak rabbinusi iskolák, amelyek a tradíciót ápolták és továbbadták. Jézus maga rabbinaként tanított a népe körében. Így értelmezi a törvényt. Jézus több volt minden más rabbinál, mert az Atya tanítását adta tovább közvetlenül és hatalommal tanított.

Tanítványság: A tanítvány kifejezés az Újszövetségben legtöbbször Jézus tanítványaira vonatkozik. Tanítvánnyá válás alapfeltétele az elhívás és az engedelmes követés. Jézus kezdeményezi a tanítványi kapcsolatot, tehát nem a tanítványok választják maguknak ki a Mestert, ahogyan pl. az Ószövetségben ezt a próféták tették. Abban is különbséget lehet látni az Ó- és Újszövetség tanítványai között, hogy amíg a prófétatanítványok elsősorban szolgálói a prófétának, személye körül végeztek munkát, addig a tanítványok elsődleges feladata a Mester tanításának a továbbadása, az emberekért végzett szolgálat. Jézus valamennyi követője egyúttal a tanítványa is.

Péter személye: Jézus Krisztus tanítványi körében Péter tulajdonképpen vezetői szerepet kapott. Eredeti neve Simon volt. Valószínűleg Bétsaidából származott. (Jn 1,44) Ez a város Jordán keleti partján feküdt, lakossága leginkább a halászatból élt. Ebből a városból származik két másik tanítvány is: András (Péter testvére) és Fülöp. Írástudatlan és iskolázatlan ember volt (ApCsel 4,13). Később Kapernaumban élt. (Mk 1,29). Jézus megfordult nála, még mielőtt elhívta volna tanítványi szolgálatra, Lukács leírása szerint meggyógyította az anyósát (Lk 4,38-39). Sőt elképzelhető, hogy egy ideig Jézus Péteréknél lakott. Kiemelt szerepét mutatja, hogy Jézus életének sok fontos eseményénél ott volt, és sok olyan tapasztalatot szerezhettek, amit más tanítványok nem. Például ő az, aki járhat a tengeren (Mt 14,28), ő fogalmazza meg az első hitvallás Jézusról: „Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia!” (Mt 16,16), aki előkészítheti a páskavacsorát Jánossal együtt (Lk 22,8), Jézus a Gecsemáné-kertben őt hívja másik két tanítvánnyal együtt, hogy virrasszon, amíg ő imádkozik, ő bizza meg Jézus egy különleges feladattal (Jn 21,15kk.) az egyházon belül. Ezt el is látja az első gyülekezetben. Erről tudósít az Apostolok Cselekedetéről írott könyv is. Ő vezeti a 12. apostol kiválasztását. (Apcsel 1) Pünkösdkor ő prédikál. Isten elhívta, hogy a pogányok közötti misszió legyen a képviselője. A hagyomány szerint Rómában halt mártírhálál.

Genezáret-tó: Észak-Palesztína legnagyobb tava, melyet többféleképpen hívtak. Eredeti neve (4Móz 34,11) Kinneret-tó. Az Újszövetség korában nevezték Genezáret-tónak, a 2. században Tibériás-tenger volt a neve, de a legismertebb elnevezése a Galileai tenger. Fontos szerepet játszott Galilea életében. A tó gazdag halállománya látta el a környező települések lakosait, így a lakosság legnagyobb része halászatból élt.

Halászat Jézus korában: A hal Jézus korában az egyik alapvető táplálék volt. (Mt 7,10) Izráelben elsősorban az édesvízi halászat terjedt el, tengerben nem nagyon halásztak. A

halakat háló segítségével merítették ki a tavakból. Leginkább éjszaka halásztak. A reggeli feladat a halak válogatása és a hálók megtisztítása volt.

Péter halfogása: Jézus a kora reggeli órákban kezdett el tanítani a Genezáret-tó partján. Bár ez Jézus küldetésének a kezdetén volt, mégis már nagy tömeg követte, és hallgatta a Mester tanítását. Ekkor már Péter ismerte Jézust, de még nem volt a követője, még halászként dolgozott. Egy sikertelen halászati éjszaka után találkozik Jézussal Péter. Jézus szakmailag rossz tanácsot adott Péternek. Hiszen nappal még kevesebb eséllyel lehet halászni. Péter ezt szépen meg is fogalmazza. Péter már tanúja volt egy csodának. Az így benne kialakult bizalom és tisztelet miatt a logikus esélytelenség ellenére mégis követi Jézus tanácsát. És ekkor egy csoda következik be. Ez a csoda szemlélteti Péter és a többi tanítvány számára, hogy a későbbiekben az emberhalászatnak is ilyen csodálatos eredménye lesz, ha Jézus parancsszavának engedelmeskednek.

Emberhalász: A görög szövegen nem ember kihalászásáról van szó, hanem az ember élve kifogásáról. A halászat célja és végeredménye a hal megölése, de az emberhalászaté éppen az ellenkezője, az ember kimentése a halálból. Ezzel a kifejezéssel nevezi meg Jézus a tanítványainak a feladatát, a tanítványi lét célját.

12 tanítvány elhívása: Jézus a működése kezdetén magának kiválasztott olyan követőket, akik háromévnyi szolgálata idején vele voltak, tőle tanultak, és az Isten országáról szóló örömhírt hirdették. Ez vándorló életközösséget jelentett.

Jézus életének valamennyi jelentős eseményénél azt olvashatjuk a Bibliában, hogy imádkozik. Így készült fel a küldetésére a pusztában, vagy egy-egy csodára, és az áldozati halálára. A tanítványok kiválasztásánál nem csak egyszerűen imádkozik Jézus, hanem az egész éjszakát átvirrasztotta. Az elhívás mindig együtt jár a küldetéssel is. A tanítványok nem csak befogadói lettek az Istenről szóló igaz tanításnak, hanem azonnal kiküldöttek is lettek („*apostoloknak*” nevezte őket Jézus Lk 6,13). Az elhívás a 12 tanítvány esetében azt is jelentette, hogy a korábbi életvitelükkel, kenyérkereseti módjukkal fel kellett hagyni, és településről településre kellett menni Jézussal, tanítani az embereket Isten országáról és mindenben teljesen Jézusra kellett hagyatkozni.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Kisiskolás korban a gyermek sok minden iránt érdeklődik. Ami fellelkesíti, abba szívesen belefog – de egyénektől függ, hogy milyen hosszú ideig tud abban kitartani. A korosztályra jellemző azonban a gyűjtögetési vágy. Több olyan másodikos gyerek is van, aki az általa szeretett dolgok (kártya, matrica, stb.) gyűjtögeti. Ez is egyfajta elköteleződés a számára. Annyira fontos az általa választott dolog, hogy képes akár megvásárolni, elcserélni, stb. is, hogy a magáénak mondhassa.

A tanítvány és a tanítványság leginkább a valakihez való tartozást, illetve kötődést jelenti a számukra. A kedvelt tanító – tanítónő – lelkipásztor – hittanoktató iránti kötődés azért is fontos, mert egyfajta mester és tanítvány kapcsolatot is jelent a számára. Tanul a pedagógustól, mert fontos a számára és odafigyel rá. Ez akár jó kapcsolópont lehet a tanítványság fogalmának megértéséhez.

A témából kiemelhető még a korosztály szempontjából a parancsnak, ill felszólításnak való engedelmeskedés. Péter - bár nagyon nem értett vele egyet – de engedelmeskedett Jézus furcsa utasításának, mert Jézus mondta. A másodikos gyermek ezzel jól tud azonosulni, mivel a szülő vagy pedagógus utasításának és felszólításának engedelmeskedhet. Ugyanakkor erősen jelen van ebben a korosztályban már a felszólítás iránti engedetlenség. Tipikus jelenség az, amikor a gyermek úgy csinál, mintha nem hallaná, amit mondanak neki – mivel

nem akarja megtenni azt a bizonyos dolgot. Ez nem gonoszság a részéről, egyszerűen csak a határokat feszegeti és próbálgatja saját magát, illetve a felnőtt-gyermek határok „rugalmasságát”.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Jézus a tanítványául hív!

Értelmi: Arra való rámutatás, hogy Jézus korában mit jelentett tanítványnak lenni.

Érzelmi: Az elkötelezettség, a saját választás által valakihez való tartozás érzelmi háttere.

Pragmatikus: A tanuló vágyakozásának a felkeltése/megerősítés a Jézushoz való tartozás iránt.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Simon mondja – játék A játék alapvető szabálya, hogy a csoportvezető utasításokat ad a többieknek. Ha odateszi elé, hogy „Simon mondja”, akkor azt mindenkinek meg kell tennie. Ha nem hangzik el a kifejezés, akkor tilos megtenni. pl. Simon mondja: emeld fel a kezed! (mindenki felemeli) Emeld fel a kezed! (tilos felemelni). Aki nem követi jól az utasítást az kiesik a játékból. Ha kevés gyerek van, akkor lehet zálogot adniuk a tévesztőknek, amit aztán majd az óra végén, akár ismétlő kérdésekkel is vissza lehet váltani. Játék utáni beszélgetés: • Mikor könnyű és mikor nehéz engedelmeskedni? • Van-e olyan személy, akinek minden szavát megfogadod? Ha igen, akkor mesélj róla! • Ki az, akinek nem engedelmeskednél? Miért? Átvezetés: „A játékban megtettünk mindent, amit Simon mondott. Az életünkben Jézus az, akinek mindig engedelmeskedhetünk. Ez azonban nem mindig könnyű, mert néha furcsának tűnhet amit Jézus mond nekünk. Péter története is erről szól.”	Csoportjáték, figyelemfelkeltés. Legyen elég hely a játékhoz. Az utasításokat adhatja a hittanoktató, de ha a gyerekek ügyesek, akkor nekik is adhatunk lehetőséget a vezetésre. Ha a játék eldurvulna, akkor állítsuk meg. Ellenkező esetben a hittanoktató is mutasson példát az „engedelmességre” és tegye azt, amit a játékvezető mond.
Feldolgozási javaslat	Történetmondás vázlata • Simon Péter sikertelen éjszakai halászata és a reggeli hálomosás. • Jézus bekérezkedik Péter hajójába tanítani a sokaságot. • Jézus furcsa parancsa Péternek. • Péter engedelmeskedik, <u>mert Jézus mondta</u>	A történet elmondható pusztán narrációval, akár a tankönyv képeinek segítségével. Hatásosabb azonban, ha legalább a csoporttal közösen pantomim segítségével

	<u>neki.</u> • A sikeres halfogás és a két hajónyi hal. • Péter rádöbben arra, hogy aki előtte áll több mint egy ember, ő Isten. • Jézus a tanítványául hívja Pétert. Szómagyarázat: emberhalász, tanítvány. • Péter Jézus tanítványa lesz. • Jézusnak ma is vannak tanítványai. Mindannyian azok lehetünk, ha követjük Őt és odafigyelünk arra, amit tanít nekünk. Beszélgetés • Mit érezhetett és gondolhatott Péter, amikor nem sikerült a halászat; amikor Jézus beszállt a hajóba; amikor Jézus kiküldte halászni; amikor sok halat fogtak; amikor Jézus a tanítványául hívta? • Milyen mai tanítványokat ismernek? (itt segítsünk a csoportnak és magyarázzuk el, hogy mit jelent ma tanítványnak lenni. A lényeg, hogy felismerjék, ők is lehetnek Jézus tanítványai. Munkafüzeti feladatok közös feldolgozása Emberhalász játék. Minden játékos kap egy emberalakot ábrázoló formát és ráír három nevet, akikért imádkozik és szeretné, ha ők is jobban megismernék Jézust. Az alakokat egy csomagolópapírra rajzolt templomra ragasztjuk.	eljátsszuk a történeteket. Megfigyelési szempont: Mi lett a jutalma Péter engedelmességének? Szintén használhatóak a történetmondáshoz kinyomtatott és belaminált smiley arcok. Szomorú arc: Péter sikertelen halászata Csodálkozó: Jézus utasítása Örvendező: a sok hal Meglépődött: az elhívás Boldog: Péter tanítvány lesz. Ezekről az arcokról beszélgethetünk is a gyerekekkel, vajon miért úgy fejeztük ki. Munkafüzet 1-4. feladat
Énekjavaslat	„Jézusunknak életében ... Játékosan tanítható úgy, hogy a hittanoktató az ének végén kihív 1-2 gyermeket, majd kört alakít velük. Tovább énekelve (amikor már dúdolással vagy énekléssel a gyerekek is bekapcsolódnak) újabb gyerekeket is kihívna. A végén mindenki ott áll a körben. Ez a körjáték akár a történetmondás előtt is használható, ha szeretnénk körben leültetni a gyermekeket és úgy elmondani a történetet.	Tankönyv, ének melléklet, 13. ének Az ének mutogatható is, vagy körjátékként játszható.
Házi feladat	A 12 tanítvány nevének megtanulása, melyet a következő órán játékosan tudunk elmondani a tanulókkal. (Akár matricáért, pontért, stb.)	

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

3. feladat „Mi a te feladatod? Fejezd be az alábbi mondatokat!

A feladat elkészítése során beszélgethetünk arról, hogy Péternek mi volt a feladata halászként és tanítványként. Ez átvezethet odáig bennünket, hogy ma mi lehet egy tanítványnak (akár másodikosnak!) a feladata.

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Kézműves ötletek bibliai történetekhez c. könyv (Kálvin Kiadó) 11. feldolgozása. Címe: Emberhalászok. A feldolgozás során papírcsíkok és pálcikák segítségével halászhajót készíthetünk a gyermekekkel. Ez akár egy teljes órát ki is tölt, hogyha még néhány játékkal készülünk az órára.
2. Motivációhoz használható feladat: A hittanoktató/lelkipásztor vigyen be az órára különböző albumokat, gyerekek által gyűjtött kártyákat. (pl. Spár-os albumok, focista kártyák, igés matricák, stb.) Minden típust külön asztalra tegyen le, majd kérje meg a gyermekeket, hogy válasszanak közülük. Ahhoz az asztalhoz álljanak, amelyiket ő is gyűjtik, vagy szívesen gyűjtenék. Ha mindenki megtalálta a helyét, beszélgessünk velük arról, hogy miért éppen azt a bizonyos dolgot választotta és miért fontos a számára.
3. Lufi arcok. Ötlet a „Játékosan a Bibliáról (Kálvin Kiadó, 2006) könyv 67. oldaláról „Jézus tanítványai tizenketten voltak. Könnyebben meg tudod jegyezni őket néhány lufi segítségével. Csak alkoholos filctollra és különböző színű lufikra lesz szükséged. Kérj meg valakit, hogy fújjon fel neked tizenkét lufit különböző méretűre! A te dolgod az lesz, hogy rajzolj rá tizenkét különböző arcot, és írd rá a tanítványok nevét. Rajzolhatsz sokfél arcot, lehet köztük boldog, mérges, félős vagy nevető. Engedd szabadon a fantáziádat, és lássuk, hogy tudsz-e tizenkét különböző arcot rajzolni!”

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT 2. (A KIEGÉSZÍTŐ ÓRÁHOZ)

Fő hangsúly: Elköteleződés, saját választás által valakihez való tartozás érzelmi háttere.

Értelmi: Arra való rámutatás, hogy Jézus korában mit jelentett tanítványnak lenni.

Érzelmi: Az elkötelezettség, a saját választás által valakihez való tartozás érzelmi háttere.

Pragmatikus: A tanuló vágyakozásának a felkeltése/megerősítés a Jézushoz való tartozás iránt.

Megjegyzés: Az óra lehet bevezető órája is a témának, vagy pedig a történet megtanítása után is vehető 2. óráként.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Hálószöveg A hittanoktató/lelkipásztor vigyen be egy erős, de nem durva fonalgombolyagot az órára. Kérje meg a csoportot, hogy álljanak körbe, és vezesse ő a játékot. Dobja gombolyagot egy játékosnak, miközben kérdezzen tőle valamit. (Akár előző órai anyag ismétlése is lehet a kérdések során.) Aki elkapta a gombolyagot, ha tud válaszolni a kérdésre, akkor megfogja a fonalat, majd tovább dobja a gombolyagot. Ha nem, akkor anélkül kell tovább	Eszköz: erős, nem durva fonalgombolyag. Megjegyzés: vigyázzunk arra, hogy lehetőleg mindenki bekerülhessen a hálóba. Ha nagyon kevés gyerek van a csoportban, akkor érdemes kétszer is körbemenni mindenkin. Így

	dobnia, hogy megfogta volna a fonalat. A folyamatos kérdések során egy tanuló csak egyszer foghatja meg a fonalat, különben összekavarodik a háló. Ha mindenki a hálóban van, és ki is gabalyodtak belőle, akkor beszélgethetünk a gyerekekkel a következőkről: - Mire emlékezteti őket ez? - Mi az, ami bennünket összeköt? Megjegyzés: ha sok időnk van, akkor akár együtt, szintén kérdésekkel, vissza is gombolyíthatjuk a fonalat.	még sűrűbb „szövésű” lesz a hálónk.
Feldolgozási javaslat	A bevezető játékhoz kapcsolódva beszélgetünk a tanulókkal a következőkről: - A keresztyéneket mi köti össze? - Milyen közös jellemzőik vannak? (pl. imádság, éneklés, Jézus követése, stb.) Arra is adhatunk lehetőséget, hogy a gyerekek általuk ismert énekeket, imádságokat, stb. elmondjanak, elénekeljenek. - Miért jó Jézushoz tartozni? - Mit tanultak már Jézusról? - Mit tanultak Jézustól? Csoportfeladat Párokba, vagy kiscsoportba osztva a tanulókat beszélgetsenek a következő kérdésről: - Mi az, amit ők tanítanak másoknak a keresztyénséggel és a hittel kapcsolatban? - Mit tanítanak Jézusról? Rajzolják le, írják le vagy jelenítsék meg! Készítsenek erről egy rajzot, verset vagy mimika segítségével egy „némafilmben”, esetleg „képzeletbeli fénykép” segítségével mutassák meg a közös gondolkodás eredményét a többieknek.	papír, írószerszám, hely a feladatokhoz. Képzeletbeli fénykép: a gyerekeknek saját testük mozdulataival kell megmutatni azt, amit a képen láthatnának. (Szoborcsoportként is ismert.)

18. JÉZUS IMÁDKOZNI TANÍT

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 3.

(Máté evangéliuma 6,9-13)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom: Magyarázatos Biblia; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest, 2013; Leonhard Goppelt: Az Újszövetség teológiája, Budapest, 1992; Bolyki János: Az imádkozó Kálvin (in.: Evangéliumi kálvinizmus, Budapest, 2009); Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret, Budapest, 1995; Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam, 1985; Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995)

Imádság:

A Heidelbergi Káté tanítása szerint (116. kérdés-felelet) a hálaadás legfontosabb módja az imádság, amit Isten el is vár tőlünk, sőt megkövetel. A keresztyén ember számára az imádság olyan alapvetően fontos, mint a lélegzetvétel. Hiszen az Istennel való kapcsolattartás formája ez. Az imádság válasz arra, amit az ember megtapasztalt a teremtet világban. Minden cselekvésünk imádsággal kell, hogy kezdődjön. Az imádság célja nem az, hogy Istent tájékoztassuk, hiszen Isten mindent tud, hanem az, hogy kifejezzük őszinte kapcsolatunkat az Úrral. Az imádsággal nem Istent akarjuk befolyásolni, hanem bevonjuk Őt az életünkbe. Kálvin szerint az imádság felelet Isten ígéjére. Válasz Isten megszólítására. Az imádságot megelőzi Isten ismerete. Igazán az tud imádkozni, aki megismerte Isten kegyelmét. Az imádság a szívnek a legmélyebb törekvése arra, hogy önmagát feltárja Isten előtt, aki a szív ismerője. Isten oldaláról nézve az imádság a könnyörület csodája. Szüntelen imádkozásra buzdít a Szentírás, ami azt jelenti, hogy mindig minden időben Isten elé kell vinni a kéréseinket, mindenkor, és minden körülmények között. (1Thessz 5,17-18) Az imádság az engedelmes cselekedetek forrása. Az imádság révén ássuk ki azokat a kincseket, amelyekre az evangélium rámutatott.

Imádkozás módja: Távolítsunk el minden zavaró és figyelmet elterelő gondot a gondolatainkból, amelyek az imádságot az égtől elvonva a földhöz ragasztanák. (Kálvin) Alázatossággal és a meghallgattatás reménységével kell imádkozni. A bűnös ember alázatával, mint aki tudja, hogy bűnbánat nélkül semmit sem tehet, és mint aki magát megalázza, és kész arra, hogy ne az történjen, mint ami az ő akarata, hanem az Isten akarata. Reménységgel kell imádkozni, hogy amit hitben, hittel, Isten vezetésével kérünk, azt megkapjuk. (Márk 11,24)

Úri imádság:

Jézus mintát adott arra a követőinek, hogy hogyan, milyen módon imádkozzanak. Ez nem azt jelenti, hogy kizárólag ezt az egy imádságot lehet imádkozni, hanem azt jelenti, hogy ilyen módon imádkozzunk.

I. Isten megszólítása:

1. „Mi Atyánk!”

Jézus olyan kifejezést használ az Atya megszólítására, melyet Őelőtte senki sem használt imádságban. „Abbá” elnevezés bizalmas megszólítás volt, a gyermek szólította így az apját. (apa, apácska) Ahogyan Jézus gyermeki bizalommal fordult élete minden egyes percében az Atyához, ugyanúgy tehetjük mi is ezt. Isten Atyánk lett Jézus Krisztus által.

2. Aki a mennyekben vagy!

Ha az Úri imádság megszólítását csak két szóval szeretnénk lefordítani, akkor így hangzana: Mennyei Atyánk! A mennyei jelző utal arra, hogy Isten hatalma végtelen, mindenható, de mégis, mivel Atyánk, elérhető.

II. Hat kérés:

A hat kérés rendje megfelel a Tízparancsolat beosztásának. Az első három kérés Istenre vonatkozik, míg a második három pedig az ember ügyéről szól. A magasságból a mélységbe tart a kérések útvonala. Ahogyan a testetöltés is történt: mennyből a földre, nem az ember jutott el a mennyei magasságba, hogy a kapcsolatot Istennel rendbe hozza, hanem az Isten jött le a földre. Ahogyan Jézus is tanította: először Isten országát kell keresni, és azután megadatik minden szükséges. *„Keressétek először Isten országát és az ő igazságát, és mindezek ráadásaként megadatik majd nektek.”* (Máté 6,33)

1. „Szenteltessék meg a te neved!”

A bibliai gondolkodás szerint a név a személyiség kifejezője. Isten önmagában is szent, függetlenül attól, hogy az ember hogyan viselkedik vele szemben. Ez a kérés arra vonatkozik, hogy mindenki ismerje meg Őt annak, Aki. És miután felismerte Istent, tartsa is Őt Istennek.

2. „Jöjjön el a te országod.”

Az „ország” kifejezés jelentése: uralkodás, uralom. Ez a kérés folytatása az elsőnek. Ahol megismerték Istent, ott uralkodjon is Ő. Azt kérjük ezzel, hogy érvényesüljön Isten vezetése. Isten országa véglegesen Jézus Krisztus visszajövelekor jön el. Addig is a keresztyén emberek szüntelenül imádkoznak azért, hogy Isten akarata érvényesüljön a földön az ördög akaratával szemben. Az egyház a „már igen” és a „még nem” időszakában szüntelenül imádkozik azért, hogy az ördög minden mesterkedésének ellenálljon addig, amíg el nem jön az az idő, amikor Krisztus lesz minden mindekben.

3. „Legyen meg a te akaratod, amint a mennyben, úgy a földön is.”

Ahogyan a mennyei angyalok Istennek feltétlenül engedelmeskednek, úgy kell nekünk is engedelmeskedni. Azért imádkozunk ezzel a mondattal, hogy engedelmeskedni tudjunk Isten felismert akaratának. Ez a kérés a bevezető az emberre vonatkozó kérésekhez. Hiszen lehetetlen az, hogy úgy várjunk el valamit Istentől, hogy mi magunk nem vállaljuk az engedelmisséget.

4. „Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma.”

Az emberre vonatkozó első kérés a testi jólétre vonatkozik. Ezzel a kéréssel elismerjük, hogy a mindennapi kenyér, a legalapvetőbb dolog is Istentől ered, az ő ajándéka, és nem az emberi ügyesség eredménye. A kenyér a mindennapok legalapvetőbb életszükségletét jelképezi. Az imádság többes szám első személyben hangzik el. Ez azt is jelenti, hogy amikor a magunk kenyeréért imádkozunk, akkor azokért is imádkozunk, akik éheznek. Ez az imádság arra is megtanít, hogy a javainkkal szemben helyes viszonyt alakítsunk ki. Nem a mai és a holnapi kenyérért, hanem csak a maiért kell imádkozni. Ezzel azt is tanítja Jézus, hogy minden nap legalapvetőbb ételmet. Bármennyit is kell küzdeni az embernek a létfenntartásáért, a létfenntartáshoz szükséges dolgokat mégis Istentől kapja.

5. „Bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek.”

Ez a kérés egyrészt a saját bűneink megbocsátását kéri, másrészt utal arra, hogy nekünk is meg kell bocsátani. Miközben azt kérjük Istentől, hogy törölje el a mi bűneinket, indíttatásért imádkozunk, hogy a másokét is el meg tudjuk bocsátani. A görög kifejezés azt mondja, hogy engedjük el a bűnöket. A bűnbocsánat helyes értékelésének a jele, ha mi is hasonlóan megbocsátóak vagyunk. Hiszen hogyan várjuk el, hogy Isten megbocsásson nekünk, ha mi nem vagyunk készek megbocsátani. Az adós szolga példázatában tanít Jézus arról, hogy milyen következménnyel jár az, ha az ember nem hajlandó a társaival szemben gyakorolni a megbocsátást.

6. „Ne vígy minket a kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól.”

Folyamatos lelki küzdelemben él az ember, a gonosz folyamatos támadásának vagyunk kitéve. A gonosz emberi erőnk felülmúló valósága, akit csak Isten tud legyőzni. Ebben a kérésben ehhez kérünk erőt Jézus nevében. Magunkban elesettek vagyunk, de a Szentlélek

ereje által képesek vagyunk ellenállni. A nagy harc már eldőlt Isten és a gonosz között Jézus Krisztus feltámadásával, de még az ellenség próbálja túlélni a vereséget, és küzd a csatatéren.

III: Zárás

1. „Mert tiéd az ország, a hatalom és a dicsőség mindörökké.”

Az Úri imádság zárása Isten dicsőítése. Ahogyan Isten dicsőségével kezdődött, úgy ezzel is fejeződik be az imádság. Összefoglalása ez az egész imának. Visszaütal a korábbi kérésekre.

2. Ámen szó:

A bizonyosságot és a reménységet fejezi ki, hogy mindaz, ami itt az imádságban elhangzott az megvalósul, úgy lesz.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A hitben való nevelés fontos része az imádság és az imádságos lelkületre nevelés. Ez egy hosszú folyamat, melynek a része a kötött szövegű imádságok tanítása, szabad imádságokba való bevonás, az imádság mozdulatának (kéztartás) rögzülése ugyanúgy, mint a bizalmi légkör megteremtése és az Istenhez való őszinte, nyitott szólásra bátorítás. Ennek részeként a másodikosok tanulják meg az Úri imádságot. Néhányan valószínűleg már ismerik, de a csoport egy része valószínűleg még nem. Fontos, hogy a Miatyánk tanításánál szánjunk időt a szöveg megismerésére. Ennek a része a nehezen érthető, vagy nem ismert fogalmak magyarázata, ill. az egyes sorok rövid, gyermekek számára érthető magyarázata is. Lehetőség szerint az év végéig folyamatosan, minden órán hangozzon el a Miatyánk – így rögzülhet a gyermekben.

Az imádság valláspedagógiai szempontjairól az alábbi publikáció részlet hasznos információkat tartalmaz.

Négyesi Adrienn: Imádság a hitoktatásban. (Magyar Református Nevelés, 2012.)

„A keresztyén hitoktatásban az imádkozás sohasem önmagában áll, hanem az átadott Bibliai történetekhez kapcsolódik, Isten beszédén tájékozódik, és arra reflektál. Így elsőként megállapíthatjuk, hogy a hitoktatásban nem mindegy milyen istenképet közvetítünk a gyermekek számára. Ez a tény újra és újra önvizsgálatra készítet, hogy mennyire vagyunk hűségesek szavainkban, magatartásunkban a kijelentéshez, és imádságaink valóban imádságok-e.

Peter Spangenberg úgy véli, hogy jobb lenne, ha az imádkozásról való beszélgetés helyett inkább együtt imádkoznánk a gyermekkel.⁸ Úgy gondolom, az imádkozásról való beszélgetésnek is helye van a hitoktatásban, de ne maradjon el ilyenkor a közös imádkozás sem. Ahhoz azonban, hogy együtt tudjunk imádkozni a gyermekekkel, nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt, hogy fejlődésüknek melyik fókán állnak. Ha tisztában vagyunk a korból fakadó specifikumokra, az imádkozás területén mindig a gyermeknek legmegfelelőbb utat tudjuk felkínálni, hogy a legközvetlenebb úton és legőszintébb módon tudjon imádkozni. Továbbá a fejlődés és a gyermekben megfogalmazódó kérések mentén mindig egy lépéssel továbbmutathatunk az imádkozás addig ismeretlen dimenziói felé. Fontosnak tartom, hogy ez a mérték megmaradjon, és ne állítsunk a gyermek elé olyan „ima-követelményt”, amit még nem képes befogadni, vagy nem tud azzal azonosulni.

...

7-10 évesek:

Ebben a korban a gyermek a konkrét műveletek szakaszába ér. A 7-14 éves korosztály már képes következetes gondolkodásra, de ez csak konkrét helyzetekre korlátozódik, arra, amit lát, hall, érez, tapasztal. Több összefüggést, tárgyilagosságot mutatnak, de nem képesek

⁸ Spangenberg, Peter: *Kicsinyek nagy kérdései*, Kálvin Kiadó, Budapest, 2004. 65. o.

általánosítani, és a szimbólumokat szó szerint értelmezik. Az istenfogalom is konkrét, antropomorf, ami 8-10 éves korra finomodik, míg kb. a 12. életévtől pedig felébred a szellemi istenfogalom.⁹ A hit „a család jelentéskészletéhez tartozó történetekre, szabályokra és hallgatólagosan elfogadott értékekre való támaszkodás kérdésévé válik” (Mítikus- literális hit).¹⁰

Az imádkozás külső formái fontos szerepet játszanak, mint ahogy az előző szakaszban még inkább (összekulcsolt kezek, becsukott szemek). Ebben a korban az imádság tartalmát tekintve előtérbe kerül az Isten vigyázó gondoskodásáért és betegség esetén a gyógyulásért való könyörgés. Nagyon jellemző elem a biztonságérzet keresése az imádságban. Eközben előtérbe kerül a dialogikusság és köszönetmondás, ami az Istennel való kapcsolat sajátossága. A 9-10 évesek körében az Istennel való személyes párbeszéd jelleg válik hangsúlyossá, a külsőségek helyett egyre fontosabb a belső hit és meggyőződés. A kérések, kívánságok veszítenek kizárólagosságukból és konkrétumukból. A mágikus vonások minimálisra csökkennek, megjelennek a bűnbocsánatért szóló könyörgések. A közbenjáró imádság felfogása területén nagy változás történik: Isten közvetve segít (eszközöket ad, és több hatótényező befolyásolja a történeteket).¹¹

Az alsó tagozatosok tapasztalataim szerint szívesen mondanak még közös kötött imádságot, ugyanakkor szívesen beszélnek arról, miért szoktak otthon imádkozni saját szavaikkal. Ha az órán, gyermekistentiszteleten, akár a bibliai történet kapcsán kiderül, hogy pl. valakinek beteg a rokona, akkor ajánljuk fel, hogy óra végén közösen fogunk azért az emberért imádkozni. 3-4. osztályosok szívesen kapcsolódnak be abba, hogy óra elején összegyűjtik ki miért hálás, vagy mit kér Istentől, és a hitoktató röviden imádkozik saját szavaival a témákat érintve. Ez persze kis létszámú csoportban működik jól. Nagyobb létszámú csoportnál is kipróbálhatjuk, de akkor több időt vesz igénybe. Ez a gyakorlat megízlelteti a gyermekekkel, mennyi mindenért lehet imádkozni, a hitoktató, lelkész példát ad arra, hogyan szólítja meg Istent, milyen szavakat használ. Továbbá ez a forma fejleszti az empátiát. Némelyik csoportban vannak bátor gyerekek, akik vállalják, hogy saját szavaikkal imádkoznak csoporttársaik előtt. Ezt a formát akkor javaslom, amikor már beszéltünk az imádkozásról, és példát is láttak erre a gyermekek. Ilyenkor nyugodtan megkérdezhetjük, van-e, aki szeretne imádkozni. Az órát, gyermekalkalmat a Miatyánkkal zárhatjuk.”

⁹ Vö. Vergote, Antonie: *Valláslélektan*, Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet, Párbeszéd (Dialogus) Alapítvány, 2006. 222. o.

¹⁰ Osmer, R.; Fowler W. J.: *A gyermek- és serdülőkora a hitfejlődés elméletében I.*, in: *Embertárs*, 2007/2. 106. o.

¹¹ Németh Dávid: *Hit és nevelés*, Valláslélektani szemléletmód a mai valláspedagógiában, Budapest, 2002. 173-174. o.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – A TÖRZSÓRÁRA

Fő hangsúly: Az Úri imádság elsajátításának és mindennapi „gyakorlásának” segítése.

Értelmi: Az Úri imádság megtanítása és korosztályi szintű értelmezésének segítése.

Érzelmi: A tanuló vágyakozásának felkeltése/megerősítése az Istennel való beszélgetés (imádság) iránt.

Pragmatikus: A tanuló segítése abban, hogy az Úri imádság mondása a mindennapjainak része legyen.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Levél Istennek Kérjük meg a gyermekeket, hogy fogalmazzanak meg néhány soros „levelet” Istennek. Szándékosan ne mondjuk nekik, hogyan szólítsák meg, illetve hogyan zárják a levelet. Hagyjuk, hogy a saját gondolataik hadd jöjjenek elő. Ha a csoport bátorlalan, akkor a leveleket berakhatjuk egy kis dobozba név nélkül, majd mindenki húzhat egyet és azt felolvashatja. Ezután beszélgethetünk a tartalmukról. Gyűjtsük össze azt, hogy milyen közös pontokat találtunk, illetve milyen kérések hangzottak el. Az Istenhez szóló gondolatok jó átvezetést jelentenek ahhoz, hogyan és mit tanított Jézus az imádságról, illetve milyen példát adott erre. A témához szintén felhasználható a tankönyv bevezetője.	Eszköz: Papír és írószer Egyházi iskolában a témához kapcsolódó egész első órát szánjuk az Úri imádság bevezetésére. Az előző óravázlatból a motivációs rész és a történetmondás történjen meg. Mivel valószínűleg idő lesz rá, már az órán adjunk arra lehetőséget, hogy a gyerekek a saját, Istennek írt leveleik mellé illusztrációt készítsenek. A 2. óra majd a feldolgozási javaslat szövegelemzés részétől veheti fel a fonalat. Tankönyv 58.o.
Feldolgozási javaslat	Történetmondás a következő vázlatpontok alapján: • Jézus tanít az imádságról. • Jézus konkrét példát ad az imádságra. Szövegelemzés Az Úri imádság szövegét a csoport elemezze közösen a következő szempontok alapján: • Hogyan szólítjuk meg Istent? • Hogyan zárjuk az imádságot? • Vannak-e benne ismeretlen vagy nehezen érthető kifejezések? • Melyik részét a legkönnyebb, melyiket a legnehezebb megérteni a Miatyánknak? • Milyen kérések hangzanak el az imádságban? • Válasszák ki, hogy melyik sort mondják ki a legszívesebben!	Az első alkalommal, amikor elhangzik a történetmondás során a Miatyánk, lehetőség szerint csukott szemmel, összekulcsolt kézzel mondjuk el és kérjük a gyerekeket, hogy csak gondolatban kövessék. Ezzel is kifejezzük azt, hogy az imádság különleges alkalom. Az elemzéshez használható a Tankönyv 59.o, illetve a Munkafüzet 18. lecke 1-2. feladata MFEI: 18/A, 1. feladat, 18/B 1. feladat. Ha nagyobb létszámú a csoport,

	Az óra mindenképpen az imádság közös elmondásával záruljon.	páronként kioszthatjuk a Miatyánk sorait és kérjük meg, hogy a gyerekek fogalmazzák meg, szerintük mit jelent az a sor. Erről aztán közösen tud a csoport beszélgetni
Házi feladat	Kérjük meg a gyermekeket, hogy készítsenek a saját maguk által írt levélhez vagy az Úri imádsághoz egy rajzot.	Mindenképpen kérjük meg a gyerekeket, hogy tanulják meg az imádságot a következő órára.

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. **Az összekavarodott ima:** Az imádságot egy lapra leírjuk majd soronként szétvágjuk. Kiosztjuk a gyerekeknek. Elmondjuk a gyerekeknek, hogy 13 kiosztott sorunk van. Mindenki magában elolvassa a saját sorát. majd a játékvezető szólítja a gyerekeket, úgy, hogy csak a sorszámokat mondja. Amikor kiálltak sorban a gyerekek ellenőrizzük a sorrend helyességét. Megjegyzés: Ha több gyermekkel dolgozunk, mint 13 fő, akkor a szöveg nélkül maradók lesznek a megfigyelők. Ebben az esetben a kiérkező gyermek azonnal felolvassa az ima sorát. A megfigyelő gyerekek adhatnak segítséget, ha valaki rossz helyre állt.
2. **Mondj hozzá még egy sort!** A játék leírása: Amikor már hibátlanul ismerik az Úri imádság minden sorát a gyerekek, körbeállunk és a soron következő gyermek mindig egy sorral többet mond. Megjegyzés: Ennél a játéknál már betarthatjuk a csukott szem, összekulcsolt kéz „szabályát”. Egyházi iskolában a 2-3. órán is jól használható ez a feladat, a gyülekezetben pedig akár több órával később is előjöhethet mint közös imádság.
3. **Közös imádság:** A Miatyánkot többféleképpen is el lehet mondani. Akár a helyünkön maradva, a megszokott, normál módon – de akár úgy is, hogy a csoport körben áll és fogják egymás kezét. Nem állandóan, de egy-egy alkalommal színesítheti a közös imádságot és erősítheti az összetartozás érzését.
4. **Ismétlő feladatok:** Az egyházi iskolában, a soron következő órákon lehetőséget ad az ismétlésre, ha azt kérjük a gyerekektől, hogy mondjanak igaz állításokat az Úri imádsággal kapcsolatban. Arra is van lehetőség, hogy a hittanoktató állításairól kell eldönteniük, hogy igaz vagy hamis-e.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT - A 2-3. ÓRÁRA

Megjegyzés: Egyházi iskolában a témához kapcsolódó egész első órát szánjuk az Úri imádság bevezetésére. Az előző óravázlatból a motivációs rész és a történetmondás történjen meg. Mivel valószínűleg idő lesz rá, már az órán adjunk arra lehetőséget, hogy a gyerekek a saját, Istennek írt leveleik mellé illusztrációt készítsenek. A Miatyánk részletes magyarázatába nem szükséges azon az órán belekezdenünk. A 2. óra innen veszi fel a fonalat. Mivel 3 óra lehetőség van az egyházi iskolában, adjunk időt a gyerekeknek a közös gondolkodásra. Használjunk inkább a további ötletek közül több játékot.

Fő hangsúly: Az Úri imádság értő elsajátítása, közös értelmezése.

Értelmi: Az Úri imádság megtanítása és korosztályi szintű értelmezésének segítése.

Érzelmi: A tanuló vágyakozásának felkeltése/megerősítése az Istennel való beszélgetés (imádság) iránt.

Pragmatikus: A tanuló segítése abban, hogy az Úri imádság mondása a mindennapjainak része legyen.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Ha nem tudnánk beszélni... A csoporttal az óra elején közösen mondjuk el a Miatyánkot. Először szavak segítségével, majd a testünk mozdulatai segítségével. Ha kreatív a csoport, akkor ők maguk is ki tudnak mutogatást találni hozzá. Ha kevésbé, akkor használható a következő ötlet: Miatyánk, aki a mennyekben vagy – felmutatás 1 kéz Szenteltessék meg a te neved – két kéz az ég felé emelve Jöjjön el a Te országod – hívogató mozdulat Legyen meg a te akaratod – összekulcsolt kéz (ima) Amint a mennyben – 1 kéz felmutat az ég felé Úgy a földön is – a másik kéz a körbe mutat A mi mindennapi kenyerünket... - két kéz kérő mozdulat Bocsásd meg a mi vétkeinket – mellen keresztezett kéz Miképpen mi is.... – egymás kezének megfogása Ne vigy minket... - megállító mozdulatot mutató kéz De szabadíts... - imára kulcsolt kéz Mert tiéd az ország... felemelt kezek körbemutatnak Ámen – imára kulcsolt kéz ismét.	Csak akkor érdemes mutogatni a játékot, az imát, ha már ismerik a Miatyánkot a gyerekek. Jó, ha körben áll a csoport, így könnyebb a mutogatás. Ha nem megy, akkor max. a padtársak tudnak kezet fogni majd.
Feldolgozási javaslat	Szövegelemzés Az Úri imádság szövegét a csoport elemezze közösen a következő szempontok alapján: • Hogyan szólítjuk meg Istent? • Hogyan zárjuk az imádságot? • Vannak-e benne ismeretlen vagy nehezen érthető kifejezések? • Melyik részét a legkönnyebb, melyiket a legnehezebb megérteni a Miatyánknak? • Milyen kérések hangzanak el az imádságban? • Válasszák ki, hogy melyik sort mondják ki a legszívesebben!	Az elemzéshez használható a Tankönyv 59.o, illetve az MFEI 18/B 1-2. feladata. Ha nagyobb létszámú a csoport, páronként kioszthatjuk a Miatyánk sorait és kérjük meg, hogy a gyerekek fogalmazzák meg, szerintük mit jelent az a sor. Erről aztán közösen tud a csoport beszélgetni

	Aranymondás tanítás, közös megbeszéléssel. 1Jn 3,21 Megbeszélési szempontok a feladat elkészítése után: • Mit mond az Ige az imádságról? • Hogyan szólhatunk Istenhez? • Vajon miért nem kapjuk meg, ha valamit kérünk?	MFEI 18/B. 3. feladat Mindenképpen hívjuk fel a gyerekek figyelmét, hogy Isten nem „kívánságteljesítő automata”. A kéréseket teljesíti, ha az a javunkra van.
Házi feladat	-	.
Énekjavaslat	Imádkozzatok és buzgón...	TK énekgyűjtemény, 9. ének

19. BARTIMEUS MEGGYÓGYÍTÁSA

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

(Márk evangéliuma 10,46-52)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(**Felhasznált irodalom:** Dr. Varga Zsigmond: Márk evangéliumának magyarázata, Jubileumi Kommentár, Budapest, 1995; Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995; Leonhard Goppelt: Az Újszövetség theológiája, Budapest 1992; Magyarázatos Biblia; Szabó Andor: „Lábam előtt mécses a te igéd...” Budapest, 1995; Kozma Zsolt: Jézus Krisztus példázatai, Kolozsvár, 2002)

Vakság:

Az Ószövetség gyakran említi ezt a betegséget. A vakság oka lehetett veleszületett, de gyakran a meg nem gyógyított szemgyulladás okozta. A vak ember rászorult teljesen mások gondoskodására. Azért, hogy mégis valami pénzt tudjanak szerezni, gyakran ültették ki a vakokat, hogy az utak mentén kolduljanak. A Biblia a hitetlenséget gyakran lelki vakságként nevezi meg. (Mt 15,14) A vakok meggyógyítása a messiási idők jele. (Mt 9,27kk)

Jézus csodái:

Jézus egész életét csodák kísérték végig. Már a születése is csoda volt, és a halála utáni feltámadása is. Jézus csodái a tanításának a megpecsételői, bizonyítékai voltak. Jelek, amelyek arra utaltak, hogy Jézus hatalmas Istentől jövő erő. Jézus csodáiban az a lényeg, hogy Isten ereje mutatkozik meg bennük. A csodák célja mindig a hit ébresztése. Jézus gyógyítási és csodatörténeteiben látjuk, hogy ez be is következett a leggyakrabban, aki átélte a gyógyítást vagy a csodát, bizonyosságot is tett a hitéről.

Bartimeus meggyógyítása:

Ez volt Jézus utolsó gyógyítása. Érdekes, hogy a legutolsó gyógyítása éppen egy olyan volt, ami a messiási mivoltára utalt.

Bartimeus:

Bartimeus Jerikóban élő vak koldus volt. Jézus a Jeruzsálembe való bevonulása előtt gyógyítja meg őt. Jerikó városában sok koldus élt.

Jerikó:

A világ egyik legrégebbi városa, amely egy oázis köré épült. Jeruzsálemtől 27 kilométer távol volt. A két város között 1000 méter a tengerszint különbség. Ez a város volt a kor nyaraló helye, kellemes klímája miatt gyakran töltötték itt a városban a telet a módosabb jeruzsálemiek. a mózesi törvények megtartása érdekében sokan gyakoroltak irgalmat a helyi koldusokkal.

Követők:

Jézus köré, a vándortanító köré nagy tömeg gyűlt, hallgatták a tanításait, és kísérték. Érdekes a Jézussal együtt haladó tömeg hozzáállása. Bár sok csodát megéltek, és tudták, hogy Jézusnak hatalma van a betegségek fölött, képes a vakságot is meggyógyítani, mégis tulajdonképpen a vak ellen fordultak, amikor rászóltak, hogy ne kiáltson olyan hangosan.

Dávid Fia:

Ez a megnevezés egyrészt arra utal, hogy Jézus Dávid leszármazottja volt. Másrészt azonban arra, hogy ő a végidők üdvhozó királya, hogy Jézust tartották a várva várt Messiásnak. Érdekes, hogy éppen egy vak ember látja meg Jézusban a Messiást.

Könyörület:

A bibliai gondolkodás szerint a könyörület nem csak egy érzést jelent, hanem az ebből következő cselekedetet is. Az Isten szövetségének tagjai egymáshoz való viszonyát is ez kell, hogy jellemezze. Ahogyan Isten megkönyörül a népén, úgy kell a népének tagjainak is megkönyörülni egymáson. Ez a könyörület megmutatkozik az egymás megsegítésében, és az egymás bűneinek a megbocsátásában. A könyörület lényege sohasem az érzelmi töltet, hanem

a tett. Isten különösen is elvárta a népétől azt, hogy könyörületességet gyakoroljon a kiszolgáltatottakkal szemben.

A történetről:

Ahogy Jézus egyre inkább közeledik halála és feltámadása helyéhez, egyre többet mutat meg isteni személyéből. Bartimeus már hallott Jézusról, a csodáiról. Jézus elfogadja a messiási megszólítást, sőt külön a tömeg akarata ellenére külön figyelmet is szentel a koldusnak. Jézus egy olyan kérdést tesz fel, ami utal teljhatalmára. Nem azt kérdezi, hogy mennyi adományt adjon, hanem, hogy mit tegyen a koldussal. Bartimeus pedig kétkedés nélkül feleli, hogy gyógyulást kér, tehát biztos abban, hogy meg tudja őt gyógyítani. A tömeg hozzáállása megváltozik, amikor látják, hogy Jézus hogyan reagál a vak férfi kiáltozására. Bartimeus hite miatt tudott megszabadulni a betegségétől. Ez azt jelenti, hogy mivel hitt, tudta, hogy kitől kell segítséget kérni. A csoda után az első, akit meglátott, maga Jézus volt. A gyógyulás után, mint sok más esetben a meggyógyult a csoda után követte Jézust.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A betegség sajnos nagyon jól ismert a kisiskolás gyermek számára is. Napjainkban egyre több gyermekről derülnek ki komoly betegségek. Illetve jó néhányan szednek egész életükön keresztül gyógyszert- legyen szó akár allergiáról, akár egy autoimmun betegségről. Bartimeus gyógyításának a történetében tehát a betegséggel, a szenvedéssel részben tudnak azonosulni. Ugyanakkor Bartimeus vaksága nem biztos, hogy mindenki számára könnyen érthető. Enyhébb látássérültekkel (szemüvegesek) valószínűleg gyakrabban találkoznak, viszont valószínűleg vakokkal, súlyosabb látássérültekkel kevésbé.

Ez az óra azonban az érzékenyítésre és empátia fejlesztésére is alkalmas. Szituációs játékokkal segíthetjük, hogy beleéljék magukat a nem látó helyzetébe, illetve felébredjen bennük a segítségnyújtás iránti vágy. Ez azonban valóban belső vágyakozás legyen és ne külső kényszer, hiszen az inkább ellenérzést fog kiváltani belőlük. Amikor arról beszélgetünk a gyermekekkel, hogy miben és hogyan tudnak segíteni, akkor azonban a helyes határok megtalálására ügyeljük. Van, amiben egy gyermek valóban nem tud segítséget nyújtani – és ha megpróbálja, akkor csak rossz élménye lesz ezzel kapcsolatban, ami ellenérzést is kiválthat belőle. Segíthetjük ugyanakkor azt, hogy a gyerekek ne idegenkedve nézzenek egy olyan társukra, aki látássérült, hanem tegyenek az elfogadásért. A hittanoktatónak kimondottan feladata, hogy segítse ezt az elfogadást.

Bartimeus meggyógyítása csoda. A második osztályos gyermek a csodát már nem fogadja olyan egyértelműen, mint egy óvodás gyermek. A mesék és a fantázia világa még sokat jelent neki, ezért elfogadja, hogy léteznek csodák, de már gyökereiben jelen van a realitás is. Éppen ezért a csodát kicsit kétkedve is fogadhatja. A hittanoktató készüljön fel a tanuló kérdéseire és akár a gyermekek saját életéből vett gyógyulási eseteket felidézve közelebb tudja vinni a tanulókat a csoda elfogadásához.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – ÁLLAMI ISKOLÁK ÉS HETI 1 ÓRA RÉSZÉRE

Fő hangsúly: Bartimeus történetén keresztül érzékenyítés a segítségre szorulókat iránt.

Értelmi: Bartimeus történetén keresztül rámutatni arra, hogy Jézus meglátja és segíti a segítségre szorulókat.

Érzelmi: A szenvedővel való azonosulás érzelmi háttérének megtapasztaltatása.

Pragmatikus: Arra való bátorítás, hogy lássa meg a segítségre szorulókat és igyekezzon segíteni rajtuk.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Vak-kör Körben állunk. A kör közepén csukott szemmel álló játékos egyenletes tempóval megindul valamelyik irányba. A körben állók feladata: a hozzájuk érkező, vakon járó társukat meg kell fogniuk, majd visszafordítják a nekik tetsző irányba. A körben közlekedő játékos újra elindul, mindig egyenes vonalon halad a körön belül. Ha ügyes a csoport, akkor nehezíthetjük is a játékot: akár egy „akadálypályát” is készíthetünk a teremben található kellékek segítségével. A bekötött/becsukott szemű gyermeket kell a többieknek kalauzolniuk az akadálypályán. Játék utáni megbeszélés témái: • Milyen érzés volt a körben állni/ a pályán végigmenni? • Milyen érzés volt segíteni? • Mi segített és mi volt zavaró? • Hogyan éreznéd magad, ha mindig így kellene közlekedned/élned? Ha a csoport nem kooperatív és kevésbé szeretnének játszani, vagy kevesen vannak, akkor a segítségnyújtás témájához jól használható a tankönyv bevezetője.	A játék előtt alaposan tisztázzuk le a szabályokat: csak segíteni lehet a kör közepén állót, de bántani, zavarni nem. Akár be is köthetjük egy sállal a szemét annak, aki a kör közepén áll. Akár több tanuló is kipróbálhatja. TK 60. oldal, közös képelemzés
Feldolgozási javaslat	Történetmondás vázlata • Bartimeus a jerikói vak. (A kor rövid bemutatása) • Jézus közeledtére Bartimeus kiáltozik. • Jézus odahívja: Bartimeus kérése. • Jézus gyógyít. • Bartimeus öröme és hálája. • Mai látássérültek és egyéb testi fogyatékossgal küzdők és a segítségnyújtás lehetőségei. Kapcsolódó feladat: MFGY, 19. lecke 1. feladat Beszélgetési lehetőség (melyek előre kiadott megfigyelési szempontok is lehetnek). • Bartimeus érzései a gyógyítás előtt és után. • Vajon mit gondolhattak azok, akik látták a gyógyítást. Segítségnyújtás napjainkban Kapcsolódó feladat: MFGY, 19. lecke 3-4. feladat Beszélgetési lehetőség:	A történet elmondásához jól használhatóak a TK képei (61.o.), Más lehetőség: A gyermekeket is bevonhatjuk, egy dramatikus eljátszásba, ahol a történetet a hittanoktató mondja, és a gyerekek csak pantomimmal kísérik. Minden szereplőnek: vak, tömeg, tanítvány, Jézus: adjunk a játék előtt valamilyen „öltözetet”, pl. egy kendőt a beöltöztetéshez.

	• Az osztályban, iskolában vannak-e olyanok, akiknek segíthetünk? • Hogyan lehet „jól”, nem megbántva a másikat segíteni?	Eszköz: Munkafüzet, írószerszámok
Házi feladat	MFGY 19. lecke 2. feladat.	Következő órán kerüljön ellenőrzésre!
Énekjavaslat	Egy vak meghallja	TK énekgyűjtemény, 6. ének

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

2. feladat

Mivel a mellékletből kimaradt a kivágható rész, ezért másoljuk ki egy önálló lapra a 41. oldal 1. felét, nagyítsuk, és úgy adjuk oda a gyerekeknek.

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. **Olvasmánynapló.** Fehér Klára: Mi szemüvegesek c. regénye vicces és kedves olvasmány, amit egy másodikos kislány szívesen olvas. Akár egy-egy részletet, vagy az egész könyvet odaadhatjuk egy jól olvasó, érdeklődő gyermeknek, aki a következő órán élménybeszámolót tud a témáról tartani.
2. **Projektmunka: vakmisszió:** Párban, vagy kis csoportban rábízhatjuk a gyermekekre, hogy nézzenek utána annak, hogy mit tudnak a vakmisszióval kapcsolatban. Mivel a másodikos gyermekek többsége önállóan nem használja – vagy nem használhatja – a számítógépet, ezért a szabjuk a csoportra a feladatot. Ha erre sincs lehetőség, akkor adjunk néhány kész anyagot (prospektus, kinyomtatott segédletek), amelyeket átnézve a következő órán röviden be tudnak a gyerekek számolni a gondolataikról. Információk a témához a Református vakmisszióról: <http://www.rmk.hu/vakmisszio/index.php>
3. **Vendég az órán.** Ha van látássérült ember az ismerősi körben, aki szívesen részt venne az óránkon, akkor szánjunk rá időt és hívjuk be. A legjobb, ha az iskolában van olyan személy, akit szeretnek és ismernek a gyermekek – mivel ő tud pár mondatot mondani a saját életével kapcsolatban. Nem szükséges, hogy az egész óra a vendéggel való beszélgetésről szóljon, de legalább 10-20 percet mindenképpen adhatunk arra, hogy a csoporthoz szóljon. Ha rendhagyó órát tudunk tartani, akkor a látássérült vendég az egész órába kapcsolódjon be – a közös játékokba, stb. A gyermekek valószínűleg az elején kicsit megszeppentek lesznek, ugyanakkor az elfogadás, megértés és a testi sérülések iránti empátia sokat fejlődhet egy ilyen óra révén.
4. **Láthatatlan kiállítás.** Az órára készítsük elő a termet, és ha szükséges vigyünk magunkkal segítőket is. Ha nincs rá lehetőség, akkor a gyerekek közül válasszunk ki néhány ügyesebbet, akik segíthetnek a többieket „vezetni”. Vigyünk magunkkal ételeket, italokat (amit majd pohárba töltünk ki) és egy egyszerűbb akadálypályát készítsünk elő. A csoport azonban ne lássa az előkészületeket és az elkészített termet sem. Egyenként hívjuk be a gyerekeket, akiknek már be van kötve a szeme és vezessük végig őket a termen. Engedjük, hogy megkóstolják az ételt, igit a pohárból és végigmenjenek az „akadálypályán” segítségével. Akár arra is kísérletet tehetnek, hogy egyszerűbb tárgyakat tapintás útján megpróbálnak kitalálni. Majd hagyjunk arra lehetőséget, hogy a termet elhagyva, a gyerekek megbeszéljék (nem a kint váró többi gyerekkel) az élményeiket. Az órából pedig legalább 15 perc hadd maradjon arra, hogy közösen beszéljen a csapat az élményeikről. Ez az óra sok előkészületet, felnőtt felügyeletet és nagy figyelmet igényel!

5. Párbeszéd. A játék leírása: Kiosztjuk a szövegkönyvet. Három csoportot alakítunk, akik egymásnak válaszolgatnak. A csapat tagjai nem egyszerre mondják a mondatot, hanem beosztják egymás között.

Dávid fia, Jézus, könyörülj rajtam! Dávid Fia, könyörülj rajtam! (Bartimeus)

Hívjátok ide! (Jézus)

Bízzál! Kelj fel! Hív téged! (tanítványok)

Mit kívánsz, mit tegyek veled? (Jézus)

Mester, hogy újra lássak.(Bartimeus)

Menj el, a hited megtartott téged.(Jézus)

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJA SZÁMÁRA

Fő hangsúly: Érzékenyítés a segítségre szorulókat iránt.

Értelmi: Arra való rámutatása, hogy a fogyatékkal élők sok esetben segítséget igényelnek.

Érzelmi: A fogyatékkal élők iránti empátia felkeltése/megerősítése.

Pragmatikus: Arra való bátorítás, hogy lássa meg a fogyatékkal élők szükségait és igényeit, melyeken lehetősége szerint igyekezzon segíteni.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Vak-kör Körben állunk. A kör közepén csukott szemmel álló játékos egyenletes tempóval megindul valamelyik irányba. A körben állók feladata: a hozzájuk érkező, vakon járó társukat meg kell fogniuk, majd visszafordítják a nekik tetsző irányba. A körben közlekedő játékos újra elindul, mindig egyenes vonalon halad a körön belül. Ha ügyes a csoport, akkor nehezíthetjük is a játékot: akár egy „akadálypályát” is készíthetünk a teremben található kellékek segítségével. A bekötött/becsukott szemű gyermekeket kell a többieknek kalauzolniuk az akadálypályán. Játék utáni megbeszélés témái: • Milyen érzés volt a körben állni/ a pályán végigmenni? • Milyen érzés volt segíteni? • Mi segített és mi volt zavaró? • Hogyan éreznéd magad, ha mindig így kellene közlekedned/élned? A téma további folytatásaként használjunk közös beszélgetésre a tankönyv bevezetőjét. Az itt található rajzon keressék meg a gyerekek azokat, akiknek valami miatt segítségre lehet szükségük. Adjunk lehetőséget a gyerekek felmerülő élményeinek elmondására is.	A játék előtt alaposan tisztázzuk le a szabályokat: csak segíteni lehet a kör közepén állót, de bántani, zavarni nem. Akár be is köthetjük egy sállal a szemét annak, aki a kör közepén áll. TK 60. oldal, közös képelemzés
Feldolgozási javaslat	MFEI 19/A 1-3 feladatok közös feldolgozása Megbeszélési szempontok, 1. feladat: • Ti mit tettek volna, ha Jánoska a ti osztályotokba járna? • Van-e olyan az iskolában, akinek ti is segíthettek? (a 2. feladatba ez is lerajzolható) Megbeszélési szempontok a 3. feladathoz:	

	Gondoljátok végig, hogy otthonról az iskoláig kikkel találkoztok általában! Vannak-e olyanok, akik segítséget kaphatnak tőletek?	
Házi feladat		
Énekjavaslat	---	

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJA SZÁMÁRA

Fő hangsúly: Bartimeus történetén keresztül Jézus hatalmára rámutatás és érzékenyítés a segítséget kérők iránt.

Értelmi: Bartimeus történetén keresztül rámutatni arra, hogy Jézus meglátja és segíti a segítségre szorulókat.

Érzelmi: A szenvedővel való azonosulás érzelmi hátterének megtapasztaltatása.

Pragmatikus: Arra való bátorítás, hogy lássa meg a segítségre szorulókat és igyekezzon segíteni rajtuk.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Merre induljak? Egy önként vállalkozó gyermeknek kössük be a szemét és álljon a kör közepére. A körben állóknak eközben tilos megszólalni, hangot adni. Ha akarjuk, meg is forgathatjuk a kör közepén állót. Egy meghatározott jelre: pl. csengő, taps, stb. a gyerekek el kell a hang irányába indulni. A többiek csak hangok segítségével irányíthatják, senki nem érhet hozzá. Ha sikerült odaérni a megfelelő helyre, akkor a hangot kiadó személlyel helyet cserélhet. (Vagy választhatunk mást a kör közepére.) A kör fontos feladata, hogy védje is a közepén álló gyermeket, nehogy nekimenjen a körön kívül valaminek.	Eszköz: elég hely a kör megalakítására. Körben semmilyen zavaró tárgy nem lehet. Arra is lehetőség van, hogy csak 1 gyermek irányítja a kör közepén állót, aki még ő maga választ ki vezetőjének, mielőtt bekötnék a szemét. Ekkor a gyerekek mindig párban dolgoznak.
Feldolgozási javaslat	Történetmondás vázlata - Bartimeus a jerikói vak. (A kor rövid bemutatása) - Jézus közeledtére Bartimeus kiáltozik. - Jézus odahívja: Bartimeus kérése. - Jézus gyógyít. - Bartimeus öröme és hálája. - Mai látássérültek és egyéb testi fogyatékossgal küzdők és a segítségnyújtás lehetőségei.	A történet elmondásához jól használhatóak a TK képei (61.o.), Más lehetőség a történet feldolgozás után: A gyermekeket is bevonhatjuk, egy dramatikus eljátszásba, ahol a történetet a hittanoktató mondja, és a gyerekek csak

	megfigyelési szempont: Miért fordult Bartimeus Jézushoz? Kapcsolódó feladat: MFEI, 19/B. lecke 1.-4. feladat Beszélgetési lehetőség: • Bartimeus érzései a gyógyítás előtt és után. • Vajon mit gondolhattak azok, akik látták a gyógyítást. • Te mit gondolsz Jézusról ezt a történetet hallva? Milyen tulajdonságait ismerted meg?	pantomimmel kísérik. Minden szereplőnek: vak, tömeg, tanítvány, Jézus: adjunk a játék előtt valamilyen „öltözéket”, pl. egy kendőt a beöltözéshez. Eszköz: Munkafüzet, írószerszámok
Házi feladat	MFEI 19.B. /3. feladat	Munkafüzet és fénymásolt lap.
Énekjavaslat	Egy vak meghallja	TK énekgyűjtemény, 6. ének

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

19.B/ 3. feladat

Mivel a mellékletből kimaradt a kivágható rész, ezért másoljuk ki egy önálló lapra a feladatot, nagyítsuk, és úgy adjuk oda a gyerekeknek.

20. IMÁDKOZZUNK: A KÉRŐ IMÁDSÁG

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(*Felhasznált irodalom:* Magyarázatos Biblia; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest, 2013; Leonhard Goppelt: Az Újszövetség teológiája, Budapest, 1992; Bolyki János: Az imádkozó Kálvin (in.: Evangéliumi kálvinizmus, Budapest, 2009); Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret, Budapest, 1995; Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam, 1985; Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995)

Imádság:

A Heidelbergi Káté tanítása szerint (116. kérdés-felelet) a hálaadás legfontosabb módja az imádság, amit Isten el is vár tőlünk, sőt megkövetel. A keresztyén ember számára az imádság olyan alapvetően fontos, mint a lélegzetvétel. Hiszen az Istennel való kapcsolattartás formája ez. Az imádság válasz arra, amit az ember megtapasztalt a teremtet világban. Minden cselekvésünk imádsággal kell, hogy kezdődjön. Az imádság célja nem az, hogy Istent tájékoztassuk, hiszen Isten mindent tud, hanem az, hogy kifejezzük őszinte kapcsolatunkat az Úrral. Az imádsággal nem Istent akarjuk befolyásolni, hanem bevonjuk Őt az életünkbe. Kálvin szerint az imádság felelet Isten ígéjére. Válasz Isten megszólítására. Az imádságot megelőzi Isten ismerete. Igazán az tud imádkozni, aki megismerte Isten kegyelmét. Az imádság a szívnek a legmélyebb törekvése arra, hogy önmagát feltárja Isten előtt, aki a szív ismerője. Isten oldaláról nézve az imádság a könyörület csodája. Szüntelen imádkozásra buzdít a Szentírás, ami azt jelenti, hogy mindig minden időben Isten elé kell vinni a kéréseinket, mindenkor, és minden körülmények között. (1Thessz 5,17-18) Az imádság az engedelmes cselekedetek forrása. Az imádság révén ássuk ki azokat a kincseket, amelyekre az evangélium rámutatott.

Imádkozás módja: Távolítsunk el minden zavaró és figyelmet elterelő gondot a gondolatainkból, amelyek az imádságot az égtől elvonva a földhöz ragasztanák. (Kálvin) Alázatossággal és a meghallgattatás reménységével kell imádkozni. A bűnös ember alázatával, mint aki tudja, hogy bűnbánat nélkül semmit sem tehet, és mint aki magát megalázza, és kész arra, hogy ne az történjen, mint ami az ő akarata, hanem az Isten akarata. Reménységgel kell imádkozni, hogy amit hitben, hittel, Isten vezetésével kérünk, azt megkapjuk. (Márk 11,24)

Kérő imádság: (latin neve: preces)

Istentől kérhetünk imádságban bármit. Azonban azzal az a hozzáállással kell tenni, ahogyan Jézus is imádkozott. „mindazáltal ne az én akaratom legyen meg, hanem a tied.” (Lukács 22,42) A kérő imádságot is a hálaadás lelkülete kell, hogy vezesse. Istent kérhetjük úgy, ahogyan a gyermek kéri az apját. Rosszat nem kérhetünk másoknak. Mivel mi nem mindig tudjuk, és látjuk, hogy mi a jó, ezért alázatosan kell elfogadni azt is, ha Isten nem adja meg, amit kérünk tőle. Fontos tisztázni, hogy Isten minden imádságot meghallgat, de nem mindet teljesíti.

Kérések fajtái:

- önmagáért imádkozhat az ember (lelki és testi javaiért)
- másokért (közbenjárás)
- egy célért (béke, betegségben)
- Isten országát (Miatyánk is tanít erre)

Ábrahám imádsága: (1Mózes 18,16-33)

Ábrahám egy olyan imádságot mond el, amelyben közbenjár, könyörög egy egész városért. Ábrahám szó szerint az Úr előtt állt. Aki imádkozik, az is Isten előtt áll. Azért imádkozik, hogy ne kelljen az egész Sodomának kollektív büntetést elszenvednie. Isten igazságosságával érvel. Isten büntetését szeretné elkerülni. Ábrahám kitartóan imádkozik, többször is, és

elmegy a legkisebb számig is, ami még közösségnek számít. A zsidó gondolkodásban a tízes szám a lehető legkisebb csoport. Annál kevesebb ember már egyéneknek számított. Isten meghallgatta az imádságot.

Bartimeus imádsága:

Bartimeus imádsága eredetileg egy kérés volt. Ebben a kérésben benne van a bűnbánat is. Isten irgalmára van szüksége a bűnös embernek. A farizeus és vámszedő példázatában is ezt mondja a vámszedő. (Lukács 18,9-14)

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A kérés a második osztályos gyermek számára több mindent takar. Vannak, akik félnek kérni, mások nem is ismerik a kérés kommunikációs formáit, hanem elveszik azt, amit akarnak. Éppen ezért érdemes magára a kérésre, illetve a kéréshez kapcsolódó tipikus kommunikációs formákra is kitérni az óra során. Ugyanakkor a kérő imádság kapcsán felhívhatjuk a gyermekek figyelmét arra is, hogy Istennek „joga van” nemet mondani az imádságainkra. Egyrészt ő nem egy automata, aki mindenképpen teljesíti az imádságainkat. Akkor sem, ha éppen üzletet akarunk vele kötni: mi adunk valamit (imádkozunk, többet járunk templomba, jók leszünk, stb.), Ő pedig cserébe teljesíti a kérést. Ez azért is fontos, mert a kor tipikus fejlődési sajátossága ez az adok-kapok szemléletmód. Ha a gyermek ad valamit, akkor Istennek is adnia kell – az elvárása szerint.

A feladat tehát a téma kapcsán kettős: egyrészt bátorítani az imádságra, őszinte beszédre és kérésre Isten előtt. Másrészt a határokra való rámutatás és Isten szuverenitásának a felismertetése. Ehhez jól használható a korábbi történetek közül Ábrahám, illetve Bartimeus kérése is, melyekből jól látszik, hogy Istennek a meghallgatott kérésekkel terve volt Ábrahám és Bartimeus életére.

Előfordul, hogy a gyermekek olyan imakérésükről beszélnek, ami mélyen érinti őket és emberileg mi is a teljesülésüket kívánnánk. (Pl. beteg családtag, ismerős gyógyulása, stb.) Merjünk őszinték lenni mi is és elmondani a gyermekek számára, hogy a felnőttek sem mindig tudják, hogy Isten egy-egy kérést miért nem teljesít. De ezzel Isten nem rosszat akar az embernek, hanem talán valami későbbi, még rosszabbtól védi meg.

A kérő imádsággal kapcsolatban arra is felhívhatjuk a gyermekek figyelmét, hogy az imádságaink állhatnak sokkal többől, mint kérésekből. Nézzük meg mintának az Úri imádság szövegét – a kéréseinkkel kapcsolatban is.

Az itt található rajz akár fel is használható az imádság formáival és tartalmával kapcsolatban.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: A kérő imádság gyakoroltatása és mélyítése.

Értelmi: Annak a tudatosítása, hogy az ember bármilyen élethelyzetben kérhet Istentől.

Érzelmi: A kérés érzelmi hátterének feltárása.

Pragmatikus: A kérő imádság gyakoroltatása.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Mit kívánsz? Vigyünk be egy kislabdát az órára és állítsunk körbe a csoportot. Kérjük meg a gyerekeket, hogy gondolják végig, ha lehetne egy kívánságuk, mit kérnének. Majd a labdát egymás között dobálva, mindenki fejezze be a következő mondatot: „Az én kívánságom az, hogy...” Ha a kör végig ért, akkor arra kérjük őket, hogy mit kérnének akkor, ha nem egy általános kívánságuk lehetne, hanem konkrétan Istentől kérnének valamit. A labdát dobálva most a következő mondatot kell befejezniük: „Istenem, arra kérlek, hogy...” Ha a kör végigért, beszéljük meg a tapasztalatokat! • Volt-e hasonlóság és különbség a két körben elmondott kívánság és kérés között? • Mi lehetett a különbség oka? • Milyen érzés volt számukra az, hogy Istennek fogalmaznak meg egy kérést? • Tudnak-e példát mondani a tanult bibliai történetek közül arra, hogy valaki Istentől kért? Ki volt az és mit kért Tőle? • A beszélgetés végén idézzük fel közösen Bartimeus és Ábrahám történetét. Kapcsolódó feladat: MFEI, MFGY 20. lecke 1. feladat	Eszköz: kislabda (lehetőleg puha vagy stresszlabda) A játék előtt tisztázzuk le a szabályokat a csoportban: senkit nem nevetünk ki és hagyjuk, hogy mindenki befejezze a mondatot! Ill. csöndben hallgatunk végig mindenkit és nem szólunk bele. TK 62. oldal jól használható ehhez. Munkafüzet
Feldolgozási javaslat	Az imádságban elhangzott kérésekről beszélgetés és közös feladatmegoldás. A TK 63. oldalán található kép segítségével beszélgetés arról, hogy mi minden szerepel az imádságainkban. Kapcsolódó feladatok, MFEI, MFGY 20.lecke 2-4. feladat Beszélgetési szempontok: • Miről szólnak az imádságaid? • Ha kérsz, mit szoktál Istentől kérni? • Tudsz-e arra példát mondani, hogy Isten meghallgatta a kérésed? • Milyen fajtái lehetnek a kérésnek? (célért, valakiért, önmagunkért, stb.)	TK 63. o. Munkafüzet

	Kreatív imádsággal zárjuk az órát. Kérjük meg a gyermekeket, hogy gondolják végig, ők mit kérnének Istentől. 1, max. 2 dolgot fogalmazzanak meg. Lehetőség szerint ezt egy lapra írják fel. A csoport álljon körbe (vigyék a lapjaikat) és a hittanoktató vezesse az imádságot. Miközben imádkozik a csoportért, kérje Istent arra, hogy figyeljen a gyermekek kéréseire. A gyermekek ezután egyenként elmondhatják (ha szükséges felolvashatják) az imádságaikat. A kérések ezután akár egy imadobozba is tehetőek.	Mindenképpen fontos, hogy legyen leírva az imádság, mivel a csoport – ha nincs a szabad imához hozzászokva, akkor elfelejtheti a megfogalmazott kéréseket.
Énekjavaslat	Imádkozzatok és buzgón...	TK énekgyűjtemény, 9. ének

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. A TK 63. oldalán található „**Tudod-e?**” rész beépíthető a feldolgozásba. Az itt található szövegrész: „A Bibliában van egy imádság gyűjtemény, a Zsoltárok könyve. Ebben 150 imádságot találunk. A zsoltárszerző bátran elmondja Istennek az érzéseit ezekben az imádságokban Istennek. Tudja, hogy az Úr odafigyel rá.” Választhatunk néhány zsoltárt, melyeket közösen át lehet beszélni a csoporttal és végiggondolni az ott található kéréseket. Különösen alkalmas erre a 142. zsoltár.
2. **Az Úri imádság** segítségével beszélgethetünk a gyermekekkel az imádság részeiről és a kérések fajtáiról. Kérdésjavaslatok a beszélgetéshez:
 - Mely sorok tartalmazznak kéréseket a Miatyánk szövegében?
 - Hogyan lehetne őket csoportosítani/megnevezni?
 - Hogyan tudnánk ezekhez a csoportokhoz hasonlóakat találni ma? (Pl. ételért való imádság)
3. **Imadoboz készítése.** A legegyszerűbb módja, ha kartondoboz tetejét egy meghatározott formára kivágjuk (szív, kereszt, stb.), és a dobozt befedjük valamilyen csomagolópapírral. Arra is van lehetőség, hogy bibliai igét ragasztunk a doboz különböző oldalaira. Az imadoboz vihető az órákra – vagy – ha állandó tanteremről van szó, elhelyezhető állandó módon ott is. Így bárki rakhat bele imakéréseket, vagy imádságokat Isten felé. Két módon használható:
 - a) ha a hittanoktató folyamatosan kiveszi belőle a kéréseket és imádkozik is a gyermekekért (lehet névvel vagy név nélkül is írni bele).
 - b) ha senki nem nyúl a dobozba és csak Isten számára készülnek ezek az imádságok.

21. JÉZUS CSODÁT TESZ: A NAINI IFJÚ FELTÁMASZTÁSA

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

(Lukács evangéliuma 7,11-17)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(*Felhasznált irodalom:* Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam 1985; Kozma Zsolt: Jézus Krisztus példázatai, Kolozsvár, 2002; Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995; Leonhard Goppelt: Az Újszövetség teológiája, Budapest 1992; Magyarázatos Biblia; Szabó Andor: „Lábam előtt mécses a te igéd...” Budapest, 1995; Varga Zsigmond: Lukács evangéliumának magyarázata, J.K. Budapest, 1995)

A történet körülményei:

- Helyszín:

Nain városa közel található az Ószövetségben ismert Súnem városához, ahol Elizeus feltámasztott egy fiút, egy asszony egyetlen, későn született gyermekét. (1Királyok 4,32-37). Jézus cselekedete emlékezteti az embereket Izrael első nagy prófétáira, Illésre és Elizeusra. Ezért nem véletlen, hogy úgy reagált a sokaság: „*Nagy próféta támadt közöttünk, és meglátogatta Isten az ő népét.*” (16. v.)

- Temetési szokások Jézus korában:

A család feladata volt a halottat eltemetni. Általában a családok tagjai ugyanarra a helyre temetkeztek. A családok anyagi erejéhez képest a halottaikat bebalzsamozták, bekenték kenőcsökkel, bepólyálták és arcát bekötötték kendővel. Nem zárt koporsóban, hanem arra alkalmas hordágyon szállították a halottakat, menetben kísérve el az elhunytat. A koporsónak fordított szó itt fordul egyedül elő az Újszövetségben. A temető a város falán kívül helyezkedett el. A temetés általában azonnal bekövetkezett a halál beállta után.

- Szereplők:

Nain város határában két tömeg találkozik egymással. Egyik a Jézus köré gyűlt emberek csoportja volt, akik között ott voltak a tanítványok, és azok, akik a közeli Kapernaum városában már átérték, hogy Jézus meggyógyítja egy pogány százados halálosan beteg szolgáját. Ez a tömeg egy lelkes és vidám tömeg volt, nyitottak arra, hogy ismét megtapasztalják Jézus hatalmát. A másik tömeg a gyászolók tömege volt. Mivel még nem régen halt meg a fiú, ezek az emberek inkább egyfajta gyász okozta sokkos állapotban voltak, magukba zárkóztak. A két ellentétes érzelmű tömeg találkozik a város határában.

Jézus személye a történetben:

- Jézus a vigasztaló Úr:

Önmagában is hatalmas veszteség egy család számára, ha meghal egy gyermek. Ebben az esetben azonban még nehezebb, hiszen az egyetlen fiúgyermekről van szó, akinek a feladata az özvegy anyáról való gondoskodás. Ez a halál tehát az anya számára azt jelentette, hogy a megélhetése is teljesen bizonytalanná vált, hiszen egyetlen támaszát veszítette el. Jézus könyörületre indult az asszony iránt. Az a szó szerepel a könyörült kapcsán, mint az irgalmas samaritánus történetében. A könyörület egy olyan érzelmet jelent, amit követ a cselekedet. Nem marad meg az érzelmek szintjén, de onnan indul ki. Jézus szánakozott a sokaságon, amikor meglátta, hogy az ötezer ember megéhezett és ezután enni adott nekik. (Mt 14,14) Jézus megsánta az asszonyt, ez azt jelenti, hogy nem csak egyfajta érzelmet váltott ki belőle ez a találkozás, hanem ennek az érzelemnek cselekedetekben megnyilvánuló következménye van. Először szavakkal vigasztalja az anyát. Majd cselekszik.

- Jézus a csodatevő Úr:

Jézus tanítói munkájához hozzátartoznak a csodák. Jézus valamennyi csodája és gyógyítása azért történt, hogy Isten hatalmát és szeretetét megmutassa az embereknek: „*a tetteim maguk tanúskodnak arról, hogy engem az Atya küldött el.*” (Jn 5,36) A naini ifjú feltámasztásáról

szóló történet arról tesz bizonyosságot, hogy Jézus hatalma olyan határtalan, hogy a halál feletti is Úr. Meglepő módon megérinti a halottat vivő ágyat, ami Jézust azonnal tisztátalanná is tette a mózesi törvények szerint. Neki nem jelent semmi sem korlátot, ha segíteni akar az embereknek. Jézus szavával támasztotta fel a fiút. Ahogyan a világot Isten szavával hozta létre, ez a fiú is az életét a krisztusi szó révén kapja vissza. Az élet jele a feltámasztott fiú esetében az volt, hogy azonnal beszélni kezdett.

Jézus csodatételének a hatása:

Jézus csodája három dolgot váltott ki a szemtanúkból.

- Félelem: Jézus csodáinak sok esetben az volt a hatása, hogy azok, akik látták, félni kezdtek (pl. Péter halfogása). Az Isten erejével való szembesülés a bűnös emberben félelmet vált ki.
- Dicsőítés: És ez a félelem arra indítja az embereket, hogy Isten dicsőítsék. Miután felismerték a csodában Isten közreműködését, ezért áldják Őt, neki tulajdonítják a csodát.
- Továbbadják a hírt: egy egészen nagy földrajzi területen Júdeában elterjed a hír, hogy Jézus Isten erejével csodákat tesz.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(A témához, az évfolyam bevezetőben felsoroltakon kívül felhasznált irodalom:

Nagy Mária Ilona: A gyermek és a halál, Pont Kiadó,

Polcz Alaine: Gyermek a halál kapujában, Pont Kiadó.

Polcz Alaine: Élet és halál titkai, Pont Kiadó.)

A betegség sajnos nagyon jól ismert a kisiskolás gyermek számára is. Napjainkban egyre több gyermekről derülnek ki komoly betegségek. Illetve jó néhányan szenvednek egész életükön keresztül gyógyszer- legyen szó akár allergiáról, akár egy autoimmun betegségről. Itt azonban többről, az elvesztésről és a halálról van szó. Az elvesztés fogalma és jelensége nagyon is ismerős a gyermek számára. Elhagyja a sálját, kesztyűjét, ceruzáját. Elveszít valamit, ami fontos volt a számára. Ez szomorúsággal tölti el. Ugyanakkor viszont az elvesztés ritkán állandó. Amit a gyermek elveszít, az gyakran pótolható.

A halál ténye azonban nehezen megfogható a számára. 6-7 éves korig a gyermek azt gondolja, hogy a halál visszafordítható. Aki meghalt, az csak elutazott (hiszen a felnőttek mindenre képesek...) és majd önként visszatér hozzánk. Talán másodikos korra a gyermek nem is nagyon találkozik emberi halállal, de kedvenc állatok elvesztésével igen. Tehát az elvesztés fájdalmát érzi. A hiányérzet tehát erősen megjelenik már ebben a korban is a gyermek életében. Ha családtag, különösen, ha szülő, vagy közel álló nagyszülő, testvér haláláról van szó, erős fájdalmat okoz a gyermeknek. Ugyanakkor nem érti, hogy mi történt, hiszen a halál túlságosan elvont fogalom a számára. Gyásza tele van érzelmekkel. A feldolgozatlan, negatív érzelmek komoly lelki traumát is okozhat a számára. Ezért fontos, hogy a veszteségekről, a halálról mindenképpen beszéljünk a gyermekekkel. Hagyjuk, hogy megosszák velünk az elképzeléseiket (még akkor is, ha talán furcsának hangzik), de ez a bennük lévő feszültség oldását is segíti.

Kb. 8-9 éves kortól tudatosulhat a gyermekekben, hogy a halál visszafordíthatatlan. Ez komoly félelmet is kiválthat belőlük. A keresztyén válasz: a feltámadás reménysége éppen ezért felszabadító erejű a gyermekekre nézve is. Ekkor tudatosulhat benne, hogy a halál nem a végső pont, hanem egy állomás Istennel együtt.

A halálról való beszéd és beszélgetés során tartsuk szem előtt azt, hogy a mai média szinte rázúdítja a halál tényét a gyermekekre. A mesék, filmek tele vannak halállal – tehát nem ismeretlen a gyermek számára. Mégis, a valóságban teljesen másként éli meg. Vannak családok, ahol a gyász, az elvesztett hozzátartozó témája tabu. Egyik oldalról tehát a média

árasztja magából a halálról szóló információkat (nem keresztyén nézőpontokkal együtt!), míg a másik oldalról a családban néha senkivel nem tud beszélni róla. Éppen ezért a hittanóra legyen egy lehetőség az őszinte beszélgetésekre ilyen témában is. Ne ijedjünk meg attól sem, ha elsírja magát a gyermek – hiszen ez is a gyász folyamatának része. Ahhoz, hogy a mindennapi veszteségekkel és magával a gyásszal meg tudjon birkózni, szüksége van arra, hogy megtanulja a gyászolás folyamatát. Ennek pedig (akár fiúk, férfiak esetében is) lehet része a sírás és a szomorúság kifejeződése.

A naini ifjú feltámasztása csoda. A második osztályos gyermek a csodát már nem fogadja olyan egyértelműen, mint egy óvodás gyermek. A mesék és a fantázia világa még sokat jelent neki, ezért elfogadja, hogy léteznek csodák, de már gyökereiben jelen van a realitás is. Éppen ezért a csodát kicsit kételkedve is fogadhatja. Ez a feltámasztási történet Jézusról azt is elmondja a gyermek számára, hogy Ő valóban mindenkinél hatalmasabb, hiszen az élet és halál ura is. A csodatörténeteknél arra figyeljünk, hogy Jézus ne mágusként jelenjen meg a gyermek tudatában, hanem mindenható Istenként.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT A TÖRZSANYAG ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: A naini ifjú feltámasztásának történetén keresztül arra való rámutatás, hogy Jézus meglátja és segíti azokat, akiknek érzelmi veszteségük van.

Értelmi: A naini ifjú feltámasztásának történetén keresztül arra való rámutatás, hogy Jézus meglátja és segíti azokat, akiknek érzelmi veszteségük van.

Érzelmi: A veszteségek érzelmi hátterének feltárása.

Pragmatikus: Arra való bátorítás, hogy a tanuló merje és akarja Jézusnak elmondani (imádságban), ha bármilyen vesztesége van.

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

A 21. lecke feladatainak a számozása pontatlan. Az 1. számú feladat után a 6-7 helyes sorszáma: 2,3.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Hírposta A csoport tagjai álljanak sorba. A hittanoktató röviden a mellette álló gyermek fülébe súgja egy üzenetet. Az utolsó gyermeknek hangosan kell elmondani, mit hallott, hogy terjedt el a hír. A játék során lehet a történethez kapcsolódó híreket „terjeszteni”, pl: - Nainban izgalmas esemény történt. - Jézus meggyógyított valakit. A játék után kérjük meg a gyermekeket, hogy a történetmondás alatt figyeljenek arra, hogyan fogalmaznák meg hírként azt, ami történt.	A játék során adjunk lehetőséget arra is, hogy más-más legyen a hírhozó. Arra figyeljünk, hogy csak pozitív híreket terjesszen a csoport. Ha mi indítjuk el a hírt, akkor se áruljuk el a most tanítandó történet végeredményét.
Feldolgozási javaslat	Történetmondás vázlata: - Nain városa gyászol. - Jézus találkozik a menettel. Megsajnálja az anyát. - A fiú feltámasztása és az emberek meglepetése. - Jézus ma is együtt érez azzal, akinek vesztesége van. Témához kapcsolódó beszélgetés: - Te vesztettél el már valakit vagy valamit? Ki segített megvigasztalódní? - Szerinted mit gondolhatott az édesanya mielőtt Jézussal találkozott? - Szerinted mit érezhetett az édesanya miután újra magához ölelhette a fiát? - Milyen hírt mondhattak el azok, akik látták az eseményeket? A TK feladatai felhasználhatóak a beszélgetéshez. Feldolgozáshoz kapcsolódó feladat: MFEI, MFGY 21.lecke/1-3.feladat Aranymondás: Zsolt 34,19 „Közel van az Úr, a megtört szívűekhez, és a sebzett lelkűeket megsegíti.” Az aranymondás közös megbeszélése után kérjük meg a gyermekeket, hogy álljanak párba és mondják el egymásnak (bátorításként) az aranymondást.	TK 64-65. o. képei felhasználhatóak a történet eseményeinek elemzéséhez. Munkafüzet Pármunka vagy csoportmunka. Akár kisebb csoportokba is oszthatóak a gyermekek. Ha elég idő van rá, akkor készítsenek egymásnak ajándékkártyát, amin ez az Ige található. Fogalommagyarázat: megtört szív, sebzett lélek.
Házi feladat	Ha nem készült el valami a MF feladatai közül, az	Következő órán

	házinak adható.	ellenőrizendő!
Énekjavaslat	Itt van Isten köztünk... A naini ifjút....	TK énekgyűjtemény, 3. ének TK énekgyűjtemény, 4. ének

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. **Kihajított fájdalom.** Minden gyermeknek adjunk egy papírlapot, majd kérjük meg, hogy gondolja végig, mi az, amit a legnagyobb veszteségnek érez. (Kit, mit veszített már el.) Majd kérjük meg a tanulókat, hogy írják föl, rajzolják le azt, amit a veszteségük miatt éreznek. Ha elkészültek – ajánljuk fel nekik, hogy osszák meg a többiekkel a leírtakat. (Semmiképpen ne erőszakoljuk a rajz, ill. írás elmondását!) Majd kérjük meg őket, hogy készítsenek papírgolyót a lapjaikból. Vigyünk be egy kosarat és kérjük meg a gyerekeket, hogy dobják bele a papírgolyókat abba a kosárba. (Akár játékosan, humorosan is lehet, ha a csoport közhangulatába belefér.)
2. **Vajon mit érezhetett?** Többféleképpen is átbeszélhetjük a naini ifjú történetét, ha a különböző szereplőket választjuk központi szempontként. Megnézhetjük az ifjú, az édesanya, Jézus vagy a tanítványok szempontjából. Mivel ebben a korban többnyire a gyermekek még egy oldalról nézik az eseményeket, ezért segítő kérdésekkel támogathatjuk a közös gondolkodást. (Pl. Mit érezhetett? Mit várhatott? Mitől félhetett? stb.) A játék jó lehetőség a többoldalú gondolkodás fejlesztésére.
3. **Gólya viszi a fiát...** A jól ismert régi játékban két tanuló keresztbe tett kézzel fogja meg egymás kezét és egy harmadikat visznek egy rövid időn keresztül. (Jól figyeljünk oda, hogy ne legyen megterhelő a gyermekek számára, mivel hajlamosak túlvállalni magukat, különösen a fiúk, akik bizonyítani szeretnének.) A játék lehetőséget ad arra, hogy beszélgessünk arról, hogy mit jelent odafigyelni a másokra és segíteni neki. (Ez akár az irgalmas samaritánus történeténél is felhasználható.)
4. **Hogyan fejezed ki az együttérzésed?** Kommunikációs gyakorlat, ami során segítünk a gyerekeknek megfogalmazni azt, hogyan szólhatnak, bátoríthatnak és hogyan mutathatják ki az együttérzésüket mások felé. Itt a gyerekekkel beszélgessünk különböző élethelyzetekről (pl. meghalt a kutya a barátodnak, elvesztette a kedvenc kesztyűjét, stb.) és közösen fogalmazzunk meg segítő mondatokat a veszteséget szenvedett fél számára.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁHOZ

Fő hangsúly: A veszteségek érzelmi hátterének feltárása és pozitív irányba való átfordítása.

Értelmi: A naini ifjú feltámasztásának történetén keresztül arra való rámutatás, hogy Jézus meglátja és segíti azokat, akiknek érzelmi veszteségük van.

Érzelmi: A veszteségek érzelmi hátterének feltárása.

Pragmatikus: Arra való bátorítás, hogy a tanuló merje és akarja Jézusnak elmondani (imádságban), ha bármilyen vesztesége van.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Riport Nainból A gyermekeket osszuk két csoportba. Az egyik csoport feladata legyen az, hogy gyűjtsön ötleteket arra, hogy ha Nainba látogatnának, mit kérdeznének a történettel kapcsolatban az” emberektől”. . A másik csoport - ők azok akik a csodát látták- pedig válaszoljon majd ezekre a kérdésekre. A hittanoktató legyen a válaszadó csoport tagja, hogy kíségetse szükség esetén a riportalanyokat! Míg a kérdező csoport készül, addig kérjük meg arra a többieket, hogy olvassák át a történetet a tankönyvből, illetve a válaszoló csoport „öltözzön be” naini városlakónak.	Ha sok fős csoportról van szó, akkor egy csoport 3-4 gyerekből álljon. Ekkor lehetőség van arra, hogy minden csoport 1-1 személyt kapjon. Képzelt interjút készíthetnek így az édesanyjával, az ifjúval és Jézussal. Legyen azonban mindenképpen olyan csoport, akik válaszolni fognak majd a kérdésekre. Eszközigény: a beöltöztetésekhez néhány kendő.
Feldolgozási javaslat	Beszélő tárgyak. Vigyünk be különböző tárgyakat: szép formájú köveket, üveggolyót, gyöngyöket, stb. A lényeg, hogy különböző méretűek, formájúak legyenek. Majd kérjük meg a gyerekeket arra, hogy gondoljanak valakire/valamire, amit/akit elvesztettek. Mielőtt hangosan beszélnének róla, válasszanak az ott lévő tárgyak közül egyet, ami arra a személyre/tárgyra/állatra, stb. emlékezteti őket. Ezután, ha akarják, akkor megoszthatják a többiekkel azt, hogy kire/mire gondoltak. Milyen érzés volt számukra az elvesztés és mire most. Minden gyerek után közösen 1-2 mondatban imádkozzunk azért a gyermekért. A hittanoktató igyekezzen bátorítón és pozitívan megfogalmazni az imádságot, ami segíti a feloldást. A csoport minden tagja mondja rá közösen az áment. Ha az órán van rá idő, és a csoport jól kooperál, akkor megkérhetjük a gyermekeket az óra vége körül (ha mindenki elmondta, hogy mit és miért választott), hogy párokban mondjanak egymásnak valamilyen vigasztaló, bátorító dolgot az elhangzottakkal kapcsolatban.	Eszköz: különböző tárgyak, üveggolyók, szép szalvéták, stb. Ha nagyon mély érzésekről van szó, akkor akár az elmondottak után a csoporttagok fogják meg egymás kezét (öleljék meg egymást, stb.) – tehát tegyenek olyan mozdulatot, ami vigasztaló és bátorító. (Csak akkor, ha a csoport minden tagja otthonosan érzi magát az ilyen érintésben!) Az egymásnak mondott bátorító szavaknál a hittanoktató legyen türelmes, de segítsen, ha a gyermek nem tudja jól megfogalmazni, amit szeretne.
Házi feladat	-	
Énekjavaslat	Itt van Isten köztünk... A naini ifjút....	TK énekgyűjtemény, 3. ének TK énekgyűjtemény, 4. ének

22. JÉZUS TANÍT: AZ IRGALMAS SAMARITÁNUS

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

(Lukács evangéliuma 10,25-37)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom: Kozma Zsolt: Jézus Krisztus példázatai, Kolozsvár, 2002; Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995; Leonhard Goppelt: Az Újszövetség teológiája, Budapest 1992; Magyarázatos Biblia; Szabó Andor: „Lábam előtt mécses a te igéd...” Budapest, 1995; Joachim Jeremias: Jézus példázatai, Budapest 1990)

Példaelbeszélés:

Ez a történet a példázatok műfaján belül példaelbeszélésnek nevezhető, mert a benne leírtak nem az Isten cselekvésére, hanem az emberi cselekedetekre vonatkoznak. A samaritánus cselekedetét állítja Jézus példaértékűvé a többiek elé. Nem értelmezhetjük allegórikusan, hanem csak analógikusan. Ahogy ő tett, nekünk is így kell cselekedni.

Törvénytudó (25.v.): Farizeusokhoz tartozó törvénytudóról van szó. Ők voltak a farizeusok között a Tóra erkölcsi vonatkozásának a szakértői. A megkísértés nem csak azt jelenti, hogy ördögi szándékkal tette fel a kérdést Jézusnak. Ugyanis a törvénytudók között gyakorlat volt az, hogy egymást próbára tegyék elméleti kérdésekkel. Illetve túl nehéz kérdésekkel egymást lehetetlenné akarták tenni. Jézust ekkor már Tanítónak ismerik, ezért érthető, ha egy vallási Tanítót akar vizsgáztatni egy másik, és akarja bebizonyítani tudatlanságát. A kérdés nem az elméleti ismeretekre vonatkozik, hanem arra, hogy mit kell cselekedni annak az embernek, aki az örök életet el akarja nyerni.

Jézus válasza (26. v.): Jézus az írástudók gyakorlatát követve kérdésre kérdéssel válaszol. Két kérdést is feltesz.

Az első kérdés a törvényre vonatkozik, a második a törvény értelmezésére. Jézus korában még nem volt egyértelmű, hogy a 613 parancs közül melyik a legfontosabb és melyik hordozza magában az összes lényegét. A törvénytudók véleménye megoszlott ebben a kérdésben. Jézus tudta, hogy az írástudó számára is a felelet a Törvényből olvasható ki.

A törvénytudó válasza (27.v.): Jézus korában már a törvénytudók valószínűleg egymás mellett említették a két törvényt (5Mózes 6,5 és 3 Mózes 19,18b) Az írástudó nem ismétli meg a válaszában a szeretni ígét. Lehetséges, hogy azért, mert számára az Isten és felebarát iránti szeretet egy.

Jézus történetmesélésének a célja (28.v.): Jézus a cselekvésre akarja ebben a történetben a hangsúlyt helyezni. Az Isten iránti szeretet látható következményére. Mert a helyes teológiai ismeretet a helyes életvitel és cselekvés teszi hitelessé. A cselekvés szintjére helyezi át az elméleti vitát. Nem elég az ismeret az üdvösséghez. Aki ismeri a Törvényt, az ismeri az utat, de még nem jelenti azt, hogy jár is rajta.

Felebarát (29.v.): Felebarátnak nevezték Jézus korában a honfitársat, azt a jövevényt, aki felvette a zsidó vallást (prozelita). Rájuk vonatkozott a mózesi törvény, hogy ugyanúgy szeretniük kell őket, mint magukat. (3Mózes 19,34) Jézus korában nagyon sok idegen nép telepedett le Palesztina területére. Kialakultak emellett vallási irányzatok, amelyek elhatárolódtak másoktól. Leszűkítették a felebarátok körét. Így amikor Jézus azt a törvényt idézteti a törvénytudóval, amiben szerepel a felebarát fogalma, érthető, nem meglepő, hogy ebbe köt bele. **Példaelbeszélés helyszíne (30.v.):** Jerikó és Jeruzsálem közötti országút. Ez az út Jeruzsálemből kiindulva érinti az Olajfák hegyét, majd Betániát, és kelet felé halad. Jeruzsálem és Jerikó között 27 km a távolság, ám a kettő között 1000 méter a tengerszintkülönbség. Az út sziklás pusztán át vezetett, és az út mentén több barlang is volt. Egy olyan vidék volt ez, ahol rablók szívesen rejtőzködtek el, hogy a kereskedőket kifosszák. Legtöbbször keletről hoztak árut Jeruzsálembe.

Az utazó, az áldozat (30.v.):

Jézus nem ad konkrét leírást arról, hogy ki lehetett az az ember, aki a rablók áldozatává vált. Semmi személyeset nem tudunk meg róla. Sem a nevét, sem a foglalkozását, sem azt, hogy miért járt arra. Ez a kevés információ utalhat arra, hogy akárki, bárki lehet áldozat, aki segítségre szorul, és akkor is segíteni kell neki, ha semmi közünk nincs hozzá, ha semmi sem kapcsol össze vele minket. Ahogyan senki sem tudhatott semmi személyeset az áldozatról, aki azon az úton járt. Az utazót a rablók körülfojták, és nem tudott elmenekülni előlük. Az áldozat teljesen kiszolgáltatott állapotban volt. Jézus ezzel emeli ki, hogy ennek az embernek komolyan, életbevágóan segítségre van szüksége. Félholt állapotban, önmagán már nem tud segíteni az ember, csak és kizárólag mások könyörülete mentheti meg az életét. A sebesült élet és halál között lebeg. Jézus azt a kérdést készíti elő ezzel, hogy vajon ki lesz az, aki az előtt látja meg benne, és eszerint közelít, vagy ki lesz az, aki a halottat, és eszerint távolodik.

Pap és lévita Jézus korában (31-32. v.):

A papok feladata az áldozat bemutatása volt a mózesi törvényeknek megfelelően. A lévíták a templomban kisegítő szolgálatot végeztek, ők voltak a templom és kapuőrök, de közülük kerültek ki az énekesek is. A papokat és a lévítákat 24 szolgálati csoportra osztották. Egy-egy csoport 8 napig volt szolgálatban. Így nem volt szükséges, hogy Jeruzsálemben lakjanak, csak a szolgálati idején kellett ott tartózkodniuk. Az utat általában együtt tették meg. Érdekes a példázatban, hogy itt egyedül megy a pap is és a lévita is. De az a kor gyakorlatának megfelel, hogy egymás után, egy napon mennek. Jézus két olyan szereplőt választ a történetben negatív szereplőként, akiknek hivatása volt az, hogy ismerik a Törvényt. Ők lehetettek ebben a korban leginkább egy samaritánus kontrasztjai. A törvény ismerete, mint látjuk, nem jelentette azt, hogy ebben az esetben be is tartották volna azt.

Samaritánusok (33-35.v):

Zsidók által megvetett nép egyik tagját választja ki Jézus arra, hogy a történet egyik főszereplőjeként a pozitív példa legyen. Ez a nép a zsidó és betelepített pogány népek keveréke volt. Amikor elfoglalta Asszíria az északi országrészt, az itt maradottakhoz telepítettek be idegen népeket. Az északi országrész fővárosa (Samária) nyomán lett a nép neve samaritánus. Vallási iratként megtartották a Tórát, de 6000 helyen kiigazították. A babiloni fogságból való visszatérés után Júdába visszatért zsidókhoz próbáltak közelíteni, de elutasítást kaptak. Nehémiás elűzi őket Júdából. (Neh 13,28) A két nép között kölcsönös gyűlölet alakult ki. Jézus korára a zsidók már nem barátkoztak samaritánusokkal (Jn 4,9)

Jézus és a samaritánusok (33-35.v):

Jézus ellenfelei az állították Jézusról, hogy samaritánus, azért tették ezt, hogy a követőiben az előítéletet felébresszék. És mint samaritánus, azt mondták, hogy ördög van benne. (Jn 8,48) Jézus pogányoknak tartotta őket, amikor a 12 tanítványt kiküldi, azt mondja, hogy ne menjenek be samaritánusokhoz, hanem csak Izráel házának elveszett juhaihoz. (Mt 5,6) Ez azonban nem azt jelentette Jézus számára, hogy el is utasítaná őket vagy elzárná előlük az üdvösség útját, egyszerűen csak pogánynak tekintette őket. Jézus egyszer két napig a samaritánusoknál tartózkodott, akik közül sokan meg is tértek. (Jn 4,40-41) Amikor Jézus meggyógyít 10 leprást, közülük csak a samaritánus tér vissza hálásan. Ezért a hitét példaként állítja Jézus. (Lk 17, 11-19)

A samaritánus (33-35.v):

A pap, a lévita után Jézus történetében egy samaritánus következik. Ez meglepő lehetett a korabeli hallgatóság számára. Mert, ha rangsorolni kellett volna a korabeli embereket kultuszi szempontból például, akkor a pap és a lévita után egy laikus következett volna, ahogyan a templomban a Tórából ebben a sorrendben olvastak fel. Ebbe a sorba egy megvetett nép fia bele sem került. A samaritánusnál volt olaj, bor és pénz is. Ennél fogva miután meglátta, hogy valakit rablók megtámadtak, feltételezhetette volna, hogy még a közelben vannak, tehát menekülni kell. Ehelyett maradt. A samaritánus megkönyörül a kirablott emberen. A

könyörület az ember belső részének, a szívének a megindulását jelenti. Amikor belül valami mozgásba indul, mert az ember meglátott valamit, ami megindítja. A pap és a lévita csak látott, de elkerülte a sérültet, nem mozdultak meg a sérült irányában. A könyörület egy olyan érzelmet jelent, amit követ a cselekedet. Nem marad meg az érzelmek szintjén, de onnan indul ki. Jézus is szánakozott a sokaságon, amikor meglátta az ötezer embert, és ezután enni adott nekik. (Mt 14,14) A szánalom ráadásul nem a minimumra korlátozódott. Először ellátta a samaritánus a sebeket. Az ókor ismert sebellenyújtó módszerrel kezeli, szinte orvosi szakzszerűséggel a sérültet. A borral a sebet fertőtlenítették. Olajjal a sebet lágyították. (Ézs 1,6) Saját állatára tett a beteget, ami azt jelentette, hogy ez az egyetlen állat volt vele. Tehát még a saját kényelméről is lemondott, komoly áldozatot vállalt egy teljesen ismeretlen emberért. Minden szükségességet megadott, hogy a félholt ember túlélje, és a lehető legjobb ellátást kaphassa. A beteg további kezelésére két dénárt adott, ami kétnapi napszámosi fizetésnek felelt meg. Jézus története elmondja, hogy a felebaráti szeretet határtalan (még visszajön és utólag is fizet), leleményes.

Felebaráti szeretet (36-37.v.)

Jézus megfordítja az írástudó kérdését. Ki volt a felebarátja annak, akit rablók kiraboltak? Az írástudó nem ejti ki a gyűlölt nép nevét, de egyértelműen megértette a lényegét. Ugyan samaritánus volt, mégis a tette felebaráttá tette. Azt mondja el Jézus, hogy a gyűlölet falát a cselekvő szeretet bontja le. Jézus a cselekvés útjára indítja el a törvénytudót.

Üzenet:

Jézus az elmélettől a gyakorlatig vezeti el a hallgatóságot. A gyakorlati hívó életről tanít. Az olyan tudásnak van értéke, amely cselekvéssel párosul. A Törvény ismerete nem ment meg, csak ha aszerint is él az ember. Nem követi igazán Istent az az ember, még ha pap és lévita is hivatalból, aki nem cselekszi Isten akaratát.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A kisiskolás gyermek általában segítőkész. Szeret hasznosnak lenni, illetve szereti, ha feladata van. Különösen, ha a feladat végzéséhez dicséret kapcsolódik. A segítőkészsége azonban általában olyan emberek felé nyilvánul meg, akiket szeret. Lehet azonban érzékenyíteni mások iránt is. Annál is inkább, mivel a kisiskolás gyermek – minden látványos önzősége ellenére – tud nagyon önzetlen és segítőkész is lenni. Egy második tanuló – ha megérti a helyzetet és egy kicsit is bele tudja élni magát, akkor hamar megsajnálja a szerencsétlen társát. Pl. akinek el van törve a lába, meghal a kedvenc háziállata

Az „embertárs” mint általános fogalom azonban nem megfogható a számára. Ahogyan az az általános elv is nehezen érthető még ennek a korosztálynak, hogy „legyen segítőkész és segítsen a felebarátjának”. Mivel konkrét módon gondolkodik, konkrét szituációkra van szüksége. Az irgalmas samaritánus története éppen ezért jól használható az empátia fejlesztésére, a felebarát fogalmának tisztázására és annak a felismertetésére, hogy ki az, akinek az ő segítségére lehet szüksége. Ezekhez mai, jól megfogható élethelyzetek kapcsolhatóak, amelyek támpontot adnak a gyermekek egyéni fejlődéséhez.

Miközben a segítőkészség és a segítségnyújtás témaköre kerül elő, két fontos dologról ne feledkezzünk meg. Az egyik az, hogy a gyermekek egy része nem tud segítséget kérni, illetve nem ismeri azokat a kifejezéseket, amelyek a segítségnyújtáshoz kapcsolódnak. Másrészt abban is segítenünk kell őket, hogy a saját korosztályuknak megfelelő módon találják meg a segítségnyújtás lehetőségeit. Egy agresszív hajléktalan meg is félemlítheti a gyermeket, ha ő jó szándékúan segíteni szeretne neki – és ezután büntudat ébredhet benne. Egyrészt érzi a belső kényszert a segítségnyújtásra, akár ébredező keresztyén kötelességtudata motiválja a segítségnyújtásra – másrészt a benne lévő félelem miatt visszahúzódik. Ez a kettős érzés válthatja ki a gyermekben a büntudatot. A segítségnyújtásról szóló témák és tanórák arra is

alkalmasak, hogy a bennük lévő érzésekről beszéljünk. Ebben fõlszabadíthatjuk õket a bátor segítségnyújtásra. Akár szituációs játékok segítségével el is játszhatunk több, az adott közegre jellemzõ, tipikus élethelyzetet. Ez segítséget adhat arra, hogy mit tehet és mit kevésbé egy gyermek.

Szintén alkalmasak ezek az órák az elõítélek feltérképezésére, illetve azok csökkentésére és megelőzésére. Ha meglátja a társakban azt, hogy mindannyian Isten gyermekei vagyunk (és ezt saját maga ismeri fel), akkor másként fog rájuk is tekinteni.

A kisiskolás gyermekekre jellemzõ a magatartás és a szabálytudat kettõssége. Tudja, hogy szeretnie kell a testvérét, de annak ellenére elveszi a játékát vagy éppen akár meg is veri. Éppen ezért az ellentétes viselkedésrõl mindenképpen beszélni kell vele – segítve abban, hogy tudatosan keresse a szeretet megélésének a lehetõségeit.

Általában szívesen viselkedik szeretetteljesen ez a korosztály, hiszen szeretné elérni, ha szeretnék és elfogadnák. Ez akár hízelgõ, ragaszkodó magatartással is járhat. Ez a téma, ill. a szeretet kifejezõdéseirõl szóló témák jó lehetõséget adnak arra, hogy a gyerekek figyelmét felhívhassuk a szeretet különbözõ kifejezõdési formáira. Pl. szeretet az odafigyelés, a segítségnyújtás, stb.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – A TÖRZSANYAGHOZ (GYÜLEKEZET ÉS EGYHÁZI ISKOLA)

Fõ hangsúly: Az irgalmas samaritánus történetén keresztül empátia fejlesztése, felebaráti szeretetre bátorítás.

Értelmi: A példázaton keresztül annak a felismertetése, hogy vannak körülöttünk olyan emberek, akiknek a mi segítségünkre lehet szüksége.

Érzelmi: A segítségnyújtás segítő és hátráltató tényezõi (pl. szimpátia, félelem, elõítélet, stb.)

Pragmatikus: Arra való bátorítás, hogy keressék meg az adott helyzetben a segítségnyújtás megfelelõ és számukra is megvalósítható lehetõségeit.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Gólya viszi a fiát Válasszuk ki lehetőség szerint a két legerősebb fiút a csoportból. Kérjük meg őket, hogy úgy fogják meg egymás kezét, hogy keresztben fogva, jó erősen tartsák egymás csuklóját. Egy önként jelentkező (lehetőleg vékony és könnyű) gyermeket vigyenek el a teremben ilyen módon egy meghatározott pontig. Ha nehezíteni akarjuk a feladatot, akár kisebb akadálypályát is berendezhetünk a teremben. Illetve akár szituációt is kitalálhatunk háttértörténetként Pl. az tanuló elesett, és hogy ne terhelje a lábát, segíteni kell neki eljutni az ablaktól az ajtóig, stb. Akár többen is kipróbálhatják ezt a játékot. Ha lehet, mindenkinek adjunk feladatot: (pl. elpakolni az útból, hogy minél könnyebben eljussanak a kijáratig). A játék után beszéljük meg, hogy kinek, milyen érzés volt segíteni, részt venni a folyamatban, ill. hagyni, hogy neki segítsenek. A beszélgetést ne hagyjuk el, hiszen a történethez kiváló átvezetést ad!	Mivel a gyermekek ezt a játékot ma már nem igazán játsszák, ezért meg kell nekik tanítani, hogyan vigyék úgy egymást, hogy senki ne sérüljön. Figyeljünk különösen oda, hogy ne erőltessék túl magukat a gyermekek! (Hajlamosak rá!) Ha még abszolút nem ismerik az irgalmas samaritanus történetét a gyerekek, akkor a TK 66. oldalán található kép alapján beszélgessenek arról a történet előtt, hogy mi történhetett ott és vajon ki, mit csinál a képen.
Feldolgozási javaslat	Történetmondás vázlata: • Jézust kérdezik arról, hogy kit kell szeretni (ki a felebarát). • Jézus egy példát mond rá: egy férfi úton van Jerikó és Jeruzsálem között. Megtámadják, mindenét elveszik. • A pap és a lévita elmegy mellette, samaritanus segít. Fogadóba viszi. • Jézus visszakérdez: ki volt a felebarátja a rablók kezébe esett embernek? • Jézus felszólít: „Te is hasonlóképpen cselekedj.” • Mai lehetőségek a felebaráti szeretetre. Feldolgozás a munkafüzet alapján. Az 1. feladat lehetőséget ad a történetről való beszélgetésre és a még tisztázatlan pontok közös tisztázására. Ehhez kapcsolódóan taníthatjuk meg az éneket is. A 2. feladattal a tanulók közösen ötletelhetnek arról, hogy mit jelent az irgalmasság – a történet alapján. A 3-4. feladatok pedig mai élethelyzeteket adnak a számukra. Ezeknél hagyjuk, hogy ők maguk válasszák ki, hogy melyiket szeretnék megjeleníteni. Minden szituációt beszéljen is meg a csoport közösen: ki mit tenne és nem tenne a helyzetben, ill. mit éreznének közben.	Történetmondás közben fogalmi magyarázat: samaritanus, lévita, Jeruzsálem és Jerikó közötti út veszélyessége, felebarát. Drámapedagógiával jól el is játszható ez a szituáció. MFGY 22.lecke 1-4. feladatok egyénileg és a 2-4. feladat csoportban vagy párokban. Egyházi iskolában az MFEI 22/A. lecke tartozik ehhez.
Házi feladat	A 3. feladat valamelyik rajza kiszínezhető háziként.	

Énekjavaslat	Ment egy ember	TK énekgyűjtemény 17. ének
--------------	----------------	----------------------------

TOVÁBBI ÖTLETEK

- 1. Sebesült katona:** Ha túlnyomórészt fiúcsoportról van szó, akkor a gyerekekkel (akár motivációként is) eljátszhatunk egy helyzetgyakorlatot. Itt egy katonai csapatot jelenítünk meg, ahol a katonák a sebesült társukat szeretnék megmenteni és kivinni a „front területéről”. Akár nehezíthetjük is a játékot azzal, hogy sok gyermek esetén a régi számháború játék mintájára az „ellenséges fél” leolvashatja a számukat és akkor még több „sebesültjük” lehet. Vigyázzunk arra, hogy ne vigye el teljesen az órát a játék, és mindenképpen segítsünk a gyerekeknek kikerülni a harci szerepből és visszakerülni a csoport normál közegébe!
- 2. Képes szótár:** Vannak gyermekek, akik nem szeretnek a csoportjátékokban részt venni, illetve inkább egyénileg dolgoznak szívesen. Esetleg szívesen rajzolnak. Számukra feladatként adható, hogy a történet alapján – ill. a közös beszélgetések és mai élethelyzetek alapján készítsenek egy képes szótárt a tanult új kifejezésekről: irgalom, felebarát. Ezek a rajzok akár segítséget is jelenthetnek a további közös gondolkodásban. Akár a kreatív ügyes gyerekeknek házi feladatként is adható, amit a következő órára hoz magával. Ha feladatként adtuk, akkor ne felejtjük el a gyerek elkészített képeit a következő óra anyagába beépíteni!
- 3. Jellemzés:** A történet elmélyítéseként kérjük meg a gyerekeket, hogy jellemezzék a szereplőket: samaritánus, pap, lévita. Segítsünk nekik itt belső tulajdonságokat keresni – de figyeljünk oda arra, hogy ne legyen lebecsmérlő és csúnya az általuk használt egyetlen kifejezés sem.
- 4. Kifogások.** Beszélgessünk a gyermekekkel arról, hogy ki, mikor és miért keres kifogásokat, amikor el kell végezni valamit. Bár a másik szempontjának megértése még nem könnyű a számukra, de egy-egy helyzetnél beszélgethetünk arról is, hogy vajon mit érezhet a másik, amikor ezt a kifogást hallja. (Akár el is játszhatunk egy-egy ilyen helyzetet.) Tipikus kifogások:
 - Muszáj?
 - Nem akarom megtenni.
 - Nincs kedvem hozzá.
 - Most olyan fáradt vagyok...
 - Majd később megcsinálom.
 - Majd ő megcsinálja...

Itt mindenképpen beszéljünk arról a gyerekekkel, hogy különbség van a között, ha valaki tényleg nem tudja megtenni a tőle kért dolgot, vagy valóban nagyon fáradt és különbség aközött, ha csak nincs kedve (lusta, stb.) hozzá.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT A 2. ÓRÁRA EGYHÁZI ISKOLÁK SZÁMÁRA

Fő hangsúly: Az előző órai anyag mélyítése, empátia fejlesztés, helyzetgyakorlatok.

Értelmi: A példázaton keresztül annak a felismertetése, hogy vannak körülöttünk olyan emberek, akiknek a mi segítségünkre lehet szüksége.

Érzelmi: A segítségnyújtás segítő és hátráltató tényezői (pl. szimpátia, félelem, előítélet, stb.)

Pragmatikus: Arra való bátorítás, hogy keressék meg az adott helyzetben a segítségnyújtás megfelelő és számukra is megvalósítható lehetőségeit.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Activity Készítsünk elő szókárttyákat a gyermekeknek, amiben az irgalmas samaritánus történetében megtalálható kifejezések vannak. Pl. irgalom, megsebesül, otthagyl, segít Az önként jelentkező gyerekeknek adjunk egy-egy kártyát, amit ő aztán mutogatással vagy rajzzal, esetleg szavak segítségével (a szót ki nem mondva!) átad a többieknek.	Bátran válogathatunk több kifejezést is. A lényeg, hogy a csoportunkra szabjuk a feladatot. Legyen lehetőség akár rajzban, szóban, mutogatásban megmutatni a többieknek a kapott szavakat. A játék lehetőséget ad a történet felidézésére.
Feldolgozási javaslat	Mai samaritánusok Idézzük fel a csoporttal közösen a samaritánusok fő jellemzőit. Ezután beszélgetssünk velük arról, hogy vajon ma kik lehetnek azok, akikkel ugyanígy bánnak, mint Jézus korában a samaritánusokkal. Mi a különbség? Ha lehetőségünk van rá, akkor vigyünk be képeket különböző népcsoportba tartozó gyermekekről. Ha lehet, akár az életükről is vigyünk be néhány eseményt. Készítünk táblázatot a következő szempontok alapján: • Ami a közös bennünk. • Amiben különbözünk. A táblázat elkészítése során és után mindenképpen beszéljük meg a gyerekekkel, hogy milyen érzés volt nekik rádöbbenni arra, hogy milyen sok hasonlóság lehet más népekkel/ emberekkel. Ezután beszélgetssünk velük arról, hogy a felebarátban éppen ezt az azonosságot: Isten gyermeke, Jézus érte is meghalt a kereszten keressük. Ez köt össze mindannyiunkat. További feldolgozás: Munkafüzét feladataival Az 1. feladat hosszabb elemző munkát igényel. Figyeljünk arra, hogy a gyerekek keressék meg azt, hogy ők a mindennapokban milyen hasonló helyzetekkel találkozhatnak.	Adjunk lehetőséget az őszinte beszélgetésre, de figyeljünk oda arra, hogy ne durvuljon el a beszélgetés. Az Interneten számtalan fénykép található, kereshetünk a kultúrával kapcsolatos néhány háttérgondolatot hozzájuk. A lényeg, hogy a gyerekek közös pontokat is találjanak és felismerjék, hogy nincs olyan nagy különbség a szín vagy a faji hovatartozás között! A bibliaikalandtura.com oldalon különböző népek gyermekeiről találhatunk képeket és néhány információt az egyes leckéknél. (Szétszórtan keresendő!) MFEI 22/B. 1-4. feladat
Aranymondás	Lk 10,37 közös megtanulása és értelmezése „Menj el, és te is hasonlóképpen cselekedj!”	Akár körben is állhatnak a gyermekek és körjáték

		szerűen kérdezgethetik egymástól: „Mester, mit tegyek?” A válasz pedig az aranymondás.
Házi feladat	Bármelyik feladat, amelyik az órán nem került az MFEI 22/B-ből megoldásra.	következő óra elején ellenőrizendő.
Énekjavaslat	Ment egy ember	TK énekgyűjtemény 17. ének

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.
Olvasmány

Szerethíd: <http://www.szeretethid.hu/szeretethidrol/>)

- A Magyarországi Református Egyház keretében országszerte több mint 220 szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi intézmény működik összesen 145 egyházi szerv fenntartásában. Ezen intézmények közel 35 ezer ember számára nyújtanak ellátást.
- Az intézmények többsége idősök ellátásával foglalkozik, országszerte közel 28 ezer rászoruló idős embernek nyújtanak segítséget a különféle szociális szolgáltatások révén.
- A fogyatékos személyek ellátása területén 75 szolgálat működik, mintegy 3000 ember számára nyújtanak mindennapi segítséget.
- Szenvedélybetegekkel 11 intézmény foglalkozik, közel 1500 személyt látnak el. Az intézmény egyharmada bentlakásos intézmény.
- Pszichiátriai betegek ellátásával 13 intézmény foglalkozik, ezek nagy része nappali ellátást, valamint közösségi ellátást nyújt, de vannak bentlakásos intézményeink is.
- Hajléktalanok segítségével országszerte 6 intézmény foglalkozik.

- Gyermekjóléti és gyermekvédelmi ellátás területén működő szolgálatainkkal mintegy 1600 főt segítünk 38 intézmény keretén belül, ezek közül 6 intézmény nyújt otthont is a rászorulóknak (családok átmeneti otthona és Nevelőszülő Hálózat).

Református Missziói Központ a következő missziói ágak területét koordinálja:

Börtön-, Cigány-, Hajléktalan-, Iszákosmentő-, Kórház-, Menekült-, Reptér-, Hallássérült- és Siket-, Vakmisszió, a Házasság és Családsegítő Szolgálat, a Telefon lelkipozítás szolgálata

Országos önkéntes programok:

- Nyilas Misi karácsonya:

Országos szintű ajándékozási akció. A támogatók egy cipős dobozba gyűjtik a gyerekek számára a karácsonyi ajándékokat, (videót ld. fent) majd eljuttatják a szervezők a rászoruló gyerekekhez.

- Szeretethíd (Kárpát-medencei református önkéntes napok):

Szeretethíd néven 2009-ben hívta életre a református önkéntes napot a Magyar Református Szeretetszolgálat. 2012-ben már a magyar reformátusság egyesülését is ünnepelhetjük az által, hogy az önkéntes napot egész Kárpát-medencére kiterjesztettük: ekkor összesen 11 000 önkéntes csatlakozott a megmozduláshoz. Legutóbb, 2014-ban pedig már közel 16 000-n segítettek másokon ily módon.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A kisiskolás gyermekre jellemző a magatartás és a szabálytudat kettőssége. Tudja, hogy szeretnie kell a testvérét, de annak ellenére elveszi a játékát vagy éppen akár meg is veri. Éppen ezért az ellentétes viselkedésről mindenképpen beszélni kell vele – segítve abban, hogy tudatosan keresse a szeretet megélésének a lehetőségeit.

Általában szívesen viselkedik szeretetteljesen ez a korosztály, hiszen szeretné elérni, ha szeretnék és elfogadnák. Ez akár hízelgő, ragaszkodó magatartással is járhat. Ez a téma, ill. a szeretet kifejeződéseiről szóló témák jó lehetőséget adnak arra, hogy a gyerekek figyelmét felhívhassuk a szeretet különböző kifejeződési formáira. Pl. szeretet az odafigyelés, a segítségnyújtás, stb.

A kisiskolás gyermek általában segítőkész. Szeret hasznosnak lenni, illetve szereti, ha feladata van. Különösen, ha a feladat végzéséhez dicséret kapcsolódik. A segítőkészsége azonban általában olyan emberek felé nyilvánul meg, akiket szeret. Lehet azonban érzékenyíteni mások iránt is. Annál is inkább, mivel a kisiskolás gyermek – minden látványos önzősége ellenére – tud nagyon önzetlen és segítőkész is lenni. Egy második tanuló – ha megérti a helyzetet és egy kicsit is bele tudja élni magát, akkor hamar megsajnálja a szerencsétlen társát. Pl. akinek el van törve a lába, meghal a kedvenc háziállata

Az „embertárs” mint általános fogalom azonban nem megfogható a számára. Ahogyan az az általános elv is nehezen érthető még ennek a korosztálynak, hogy „legyen segítőkész és segítsen a felebarátjának”. Mivel konkrét módon gondolkodik, konkrét szituációkra van szüksége. Az irgalmas samaritánus történetében tisztázásra került a felebarát fogalma és elindult az empátia fejlesztése is. Ehhez mai, jól megfogható élethelyzetek kapcsolhatóak, amelyek támpontot adnak a gyermekek egyéni fejlődéséhez.

Az MRE szeretetszolgálata és diakóniája bemutatható az általuk ismert lehetőségek alapján. Annak a felismertetése, hogy nincs egyedül a segítségnyújtásban, hanem bekapcsolódhat egy működő tevékenységbe, sokat jelenthet (bátorítás, háttér) a számára. Illetve lehetőségeket is ad a helyi gyakorlatok feltérképezésére is az órán.

Az MRE diakóniájáról és szeretetszolgálatáról a következő linkeken lehet tájékozódni:

<http://reformatus.hu/szeretetszolgalat/mutat/6220/>

<http://www.jobbadni.hu/>

<http://diakonia.hu/>

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Az MRE szeretetszolgálatára iránti érdeklődés és pozitív kötődés felébresztése.

Értelmi: Az MRE szeretetszolgálatának korosztályi szintű bemutatása.

Érzelmi: A segítségnyújtás örömeinek megtapasztaltatása.

Pragmatikus: Azoknak a lehetőségeknek a megkeresése az MRE szeretetszolgálatában, ahová a gyerekek is be tudnak kapcsolódni. Bátorítás a helyi szintű részvételre.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Kinek lehet segítségre szüksége? A csoport beszélgessen közösen a segítségnyújtás lehetőségeiről a tankönyv 68-69. oldalain található rajzok segítségével. A beszélgetés során gyűjtsék össze azt, hogy kikkel találkozhatnak az utcán. Ezek az összegyűjtött információk kerüljenek fel a táblára (vagy egy lapra)	TK 68-69. o. (ha nem beszélgettek erről az előző órán!) tábla
Feldolgozási javaslat	MRE szeretetszolgálatának bemutatása A tankönyv 70-71. oldalán található képek segítségével vigyék tovább az előző beszélgetést és gyűjtsék össze közösen, hogy kiken segít a református egyház. Ha vannak helyben szeretetszolgálati csoportok, ezekről külön beszéljenek. Ha lehet vigyen be a hittanoktató fényképet (PPT-t, kisfilmet), vagy hívjon meg egy vezetőt, szolgálattevőt onnan az órára! A feldolgozáshoz felhasználható az MFEI 61. oldalán található 1. feladata is. Projekt: A csoport válasszon ki egy olyan szeretetszolgálati tevékenységet, amelyben szívesen részt venne. Tervezzék meg, hogyan és milyen módon tudnának bekapcsolódni helyi szinten ebbe. Jó, ha van lehetőség ennek a megvalósítására is!	TK 70-71. o. Fényképek, meghívott vendég Mindenképpen fontos, hogy legyen kötődése a gyermekeknek a téma iránt. Jó, ha felfedezik, hogy valamely ismerősük, családtagjuk részt vesz ezekben a tevékenységekben! (lehetőleg segítőként...)
Házi feladat	Bármi adható, ami az adott projekthez további feladatként kapcsolódik.	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Ha helyben nincs, föl lehet térképezni, hogy van-e a közelben valamilyen szeretetotthon vagy diakóniai helyszín. Akár egy gyülekezeti kirándulás helyszíne is lehet az órát követő hetekben.

2. Az MFEI feladata az alábbiakban található (külön oldalon 1. feladat), így a gyülekezet számára is elérhető közös feldolgozásként.

1. A könyv képeit már ismered. Jelöld be, hogy a te gyülekezeted melyikben vesz részt, melyiket támogatja? Beszélgetsetek arról, hogyan jelenik ez meg!

siketek missziója

vakmisszió

idősek otthona

melegétel osztás

iszákosmentő misszió

ÖSSZEFOGLALÁS III. JÉZUSSAL AZ ÚTON

Fő hangsúly: Annak a felismertetése, hogy Jézus útján lehet járni. A korábban tanult történetek mélyítése.

Értelmi: A tanult történetek mélyítése és ismételése.

Érzelmi: A Jézushoz való pozitív érzelmi kötődés megerősítése.

Pragmatikus: Bátorítás arra, hogy keresse a saját lehetőségeit arra, hogyan tudja Jézus tanításait érvényesíteni a mindennapi életében.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Az összefoglaló órai verseny alapszabályai tisztázása (legyen csoportra szabott!). A következőkben egy nagyon egyszerű ismétlő és mélyítő versenysor található.	Az egész óra megszervezhető csoportverseny szintén. Ez a korosztály nagyon szeret versenyezni és szívesen vesz részt akár tanulmányi versenyekben is.
Feldolgozási javaslat	1. Énekverseny a tanult énekek alapján 2. A csoport által választott, tanult történetek közül az egyik bemutatása. (Játékosan, dramatizálva, akár mutogatással, stb.). 3. MFGY, MFEI összefoglalás III. 1-2. feladatának csoportszintű megoldása. 4. Az MFGY, MFEI 3. feladatának egész osztályra (összcsoportra kiterjedő) közös feldolgozása.	Lehetőség van arra, hogy önállóan válasszon a csoport éneket, történetet. De akár kis kártyákra is felírhatjuk őket, és akkor húzniuk kell egyet. Nehezíthető a feladat, ha két csoportnak kell együtt dolgoznia. Az egyik csoport mondja a történetet, a másik pedig még kérdéseket tehet fel az el nem hangzott információkkal kapcsolatban. A csoport együtt dolgozik és közösen ismertetik a kész eredményt. Az a csapat kapja a legtöbb pontot, aki a leghamarabb van készen, és hibátlan a megoldása! Pontot lehet gyűjteni azzal, ha a csoport jó válaszokat ad a d-e feladatokra. Itt versenyfeladattá még a színezés tehető. Lehetőség van arra, hogy a csoport egy tagjára bizzuk a színezést, vagy mindenkire és így a csoportok több pontot is szerezhettek! Mindenképpen kapjanak a csoportok jutalmat (a legjobb, ha valamilyen módon mindenki győztesnek érzi magát!). Pl. ha a legtöbb pontot szerzett csoport két ötöst kap, stb.
Házi feladat	---	

TEMATIKAI EGYSÉG: ÜNNEPELJÜNK EGYÜTT

1. JÉZUS ÉS MÁRIA ÚTJA BETLEHEMBE

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(**Felhasznált irodalom:** Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret, Budapest, 1995; Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam 1985; Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995; Leonhard Goppelt: Az Újszövetség teológiája, Budapest 1992; Magyarázatos Biblia; Szabó Andor: „Lábam előtt mécses a te igéd...” Budapest, 1995; Varga Zsigmond: Lukács evangéliumának magyarázata, J.K. Budapest, 1995; Szathmáry Sándor: Ünnepeink üzenete, Miskolc, 2005; Eduard Schweizer: Das Evangelium nach Lukas, Göttingen, 1986; Kálvin János: Tanítás a keresztyén vallásra, Budapest, 1986; <http://www.youtube.com/watch?v=bmY8QeubqQQ;>)

Jézus születésének körülményei

Betlehem: Jézus születésének a helye Jeruzsálemtől 10 kilométerre délre fekvő település. Nevének a jelentése: Kenyér háza. Valószínűleg onnan ered az elnevezés, hogy Júdea pusztájában ez volt az a lakott hely, amelynek a környéke termékeny volt. Sokszor említi a Szentírás Betlehemet. Mikeás próféta jövendölése szerint: „*Te pedig, efráta Betlehem, bár a legkisebb vagy Júda nemzetségei között, mégis belőled származik az, aki uralkodni fog Izráelen. Származása visszanyúlik a hajdani időkbe, a távoli múltba.*” (Mikeás 5,2) Jézus szülei bár nem Betlehemben laktak, mégis azért, hogy a prófécia beteljesüljön, olyan történeti helyzetet alakított Isten, hogy oda kelljen a szülőknek utazni. Nem a dicsőség városában, Rómában, hanem a szegénység városában, Betlehemben születik meg a Megváltó.

Testet öltés: Jézus Krisztus elhagyva a mennyet, magát megüresítette (Filippi 2). Nem szűnt meg Istennek lenni, hanem elrejtette istenségét. Lemondott egy időre a mennyei dicsőségről, de nem lett ezáltal kevesebb, hanem felvette magára a bűn által megromlott emberi testet. Ez az elrejtés látható a születésének a körülményeiből is. Nem a dicsőséges városban, hanem egy gazdaságilag jelentéktelen, de teológiailag (prófécia szolt erről) jelentős helyen, nehéz körülmények között, egy átlagos családba született bele. A születése körülményei előre vetítik a sorsát is.

Történelmi körülmények

Augustus császár:

Lukács evangélista fontosnak tartotta, hogy konkrét történelmi adatok közlésével mondja el Jézus születésének a történetét. Augustus császár eredeti neve: Gaius Octavius Caesar volt, az első római császár, aki Kr. e. 27-től Kr. u. 14-ig uralkodott. A kor, amelybe született a világmegváltó várakozásban élt. Vergilius, római költő Kr. e. 40-ben megjövendölte, hogy a világmegváltó egy új, boldog korszakot teremt meg. Ezeket az ígéreteket Augustusra vonatkoztatták. Magát nevezte el „Magasztos”-nak. Ezzel a melléknévvel korábban csak az isteneket illették. Mivel hosszan tartó véres háborúk és polgárháborúk után a Római Birodalomban békét teremtett, őt tekintették a megváltónak. Ezt a véres kezű uralkodót állítja szembe Lukács evangélista az igazi Megváltóval és Békehozóval, aki egy gyenge gyermekként született a világra. Augustus népszámlálást rendelt el, ami miatt Józsefnek és Máriának Betlehembe kellett elutazni.

Cirénius:

Teljes neve Publius Sulpicius Quirinus volt, Szíria római helytartója. Ő hajtotta végre az Augustus által elrendelt népszámlálást. Kétszer volt helytartó Szíriában. Kr.e. 6-ban (v. 5-ben) és Kr. u. 6-10 között. A görög kifejezés egyébként nem csak helytartót jelent, hanem katonai hatalommal rendelkező személyt is.

Népszámlálás:

A népszámlálás célja több volt, mint a lakosság megszámlálása, azért rendelte el Augustus, hogy nyilvántartásba vegyék az adóköteles lakosságot. Az „*egész föld*” (Lukács 2,1) kifejezés a Római Birodalom neve volt abban az időben. Mivel Palesztina akkor a Római Birodalom része volt, így ott is népszámlálásra került sor. Ezek az összeírások általában mindig nagy felháborodással töltötték el a zsidó lakosságot, mert arra emlékeztette őket, hogy egy pogány nép leigázta őket. Ennek a népnek a vezetője magának isteni rangot és tiszteletet követelt. Ezeken a népszámlálásokon mindenkinek kötelező volt megjelenni egészségi állapotától függetlenül. A feleségeknek kötelező volt a férjükkal menni. A „*maga városába*” kifejezés vagy a birtokainak a helyét vagy lakóhelyét jelentette.

Születés:

Lukács nem részletezi a születés körülményeit, hanem csak tényyszerűen megállapítja, hogy eljött az ideje és megszületett Jézus. A szállás nem feltétlenül vendégfogadó házat jelentett, hanem magánházat. Jézust egy állatok etetésére szolgáló, bizonyára kőből készült jászolba fektette Mária. Ez nem volt szokatlan abban a korban. Mária elsőszülött gyermekét szülte meg, ami azt jelenti, hogy nem egyetlen gyermeke volt. A hangsúly viszont itt azon van, hogy az elsőszülött gyermeke Jézus Krisztus, Isten Fia.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A karácsony a kisiskolások kedvenc ünnepei közé tartozik. Örülnek a téli szünetnek, a karácsonyfának, a család együtt ünneplésének. Szívesen vesznek részt akár még műsorokban is. Ezért a karácsony alkalmas arra is, hogy a gyülekezet közösségében feladat bizzunk rájuk a karácsonyi műsor során.

Jézus születési története már alapvetően ismerős a gyermekek számára második osztályban. Ezért ne pusztán a történeten legyen a hangsúly, hanem inkább annak a hátterén: hol, milyen körülmények között, miért született meg Jézus.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Együttérzés felébresztés Jézus nehéz körülményei iránt, ill. annak a felismertetése, hogy Jézus a nehéz helyzetűeket is meg tudja érteni.

Értelmi: Jézus születési körülményeinek a megismertetése.

Érzelmi: Az együttérzés felébresztése a nehéz körülmények között született Jézus iránt.

Pragmatikus: A környezetében lévő, nehéz körülmények között élők ünnepének megszépítésére való indítás. (pl. Nyilas Misi akció, karácsonyi adakozás, stb.)

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Születésnap naptár készítése Egy éves naptárba írjuk be, hogy kinek mikor van a születésnapja. Menjünk sorba, majd karácsonyhoz írjuk be Jézus születését. Adjunk arra is lehetőséget a gyerekeknek, hogy elmeséljék egy születésnap élményüket vagy a születésnapokkal kapcsolatban egy vágyukat, stb. Amikor a születésnapok beírásán túl vagyunk, beszélgethetünk arról, hogy ma hogyan várnak egy kisbabát, illetve Jézus korában hogyan várhoztak egy gyermekre. Kapcsolódó feladat: MFGY, MFEI 1-2. feladata (akár az 5. feladat is idekapcsolható.)	Mivel karácsony még az első félévhez tartozik, így lehetőség van arra, hogy azoknak, akiknek már volt születésnapja az adott tanévben – egy közös köszöntést tartsanak, míg a többieknek az adott napon, vagy havonta egy hittanórán kedveskedjenek énekkel vagy valamilyen aprósággal a többiek.
Feldolgozási javaslat	Történetmondás vázlata: • Augusztus császár rendelete. • Mária és József útnak indul Betlehembe. • A hosszú út. (Jézus első útja...) • Megérkezés: nincs hely, istállóban találnak helyet. • Angyalok útja a pásztorokhoz. Kapcsolódó feladatok: MFEI, MFGY 3-4. feladat a történet elmélyítéséhez és felelevenítéséhez. Szituációs játék Hogyan lehetne gondozni egy kisbabát, ha nem lennének hozzá mai kellékek? Játsszuk el a gyerekekkel egy csecsemő gondozását úgy, hogy a Jézus korabeli (és a Jézus születésekor meglévő) eszközöket használjuk csak.	Szamár báb vagy számár plüss állat („Kiscsacsi”) a történetmondáshoz, ill. szemléltető képek. A bemutatás szempontja lehet a csacsi szemszöge. Így még inkább lehetőség van arra, hogy az útra tegyük a hangsúlyt.
Házi feladat	MFGY, MFEI Ünnepeljünk együtt! 1. lecke 5. feladat (ha az órán nem készült el.)	Ellenőrzés a köv. óra elején.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Bábos feldolgozás a történethez. Készítette: Kustárné Almási Zsuzsanna

Mária és József útja Betlehembe a Lk2,1-7 alapján és a napkeleti bölcsek útja a Mt 2,1-12 alapján

(Felhasznált irodalom: Biblia magyarázó jegyzetekkel. Kiadja a Magyar Bibliatársulat megbízásából a M.R. E. Kálvin János Kiadója. Budapest, 1997.

Hoppál Mihály-Jankovics Marcell- Nagy András – Szemadám György: Jelképtár. Helikon Kiadó. 1990.

Tarbay Ede: Gondolatok a bábjátékról. főiskolai jegyzet belső használatra. Zsámbéki Katolikus Tanítóképző Főiskola, 1998.)

Bevezető gondolatok

A karácsonyi történetet szinte mindenki ismeri és szereti. Az ünnepet megelőző adventi időszak, minősített, kiemelt ideje az évnek. Legjobb, ha ebben az időszakban a hittanórákat is a várakozás, készülődés hatja át, szemben a karácsonyi történet „tanításával”. A gyermekekhez érzelmileg a legközelebb álló ünnepkörről van szó, és nem gondolom, hogy csupán az ajándékozás szokása miatt, hanem mert egy gyermek születése felett örvendezünk, aki reményt, a sötétség elűzésének és az új élet kibontakozásának lehetőségét hozta erre a világra.

A bábos feldolgozás lehetősége szinte adja magát, hiszen a történet dramatikus megjelenítése már nagyon régóta ismert. A középkorban már Assisi Szent Ferencről is feljegyezték, hogy „1223 karácsonyán erdei barlangjában életnagyságú szobrokkal (Mária, József, a kis Jézus), valódi jászollal és élő állatokkal, mintegy az éjjeli mise díszleteként rendezte be a betlehemi istállót. A fáklyákkal érkező greccoi pásztorok előtt a megelevenedett jászol fölé láthatatlan zsinór segítségével angyalfigura emelkedett, hirdetve a Megváltó eljövetelét.”¹²

Valószínűleg ennek hatására terjedt el egész Európában a karácsonyi betlehemes jászol állítása, ami mai napig igen népszerű.

Nem szükséges azonban ilyen messzire mennünk karácsonyi dramatikus, bábos szokások tekintetében, hiszen hazánkban szinte minden tájegységnek kialakult a saját játéka. A betlehemezés szokása a legtöbb magyar faluban elmaradhatatlan volt a Karácsony ünneplésekor. A játékok egy része jelmezes, dramatikus formában ismert, több vidéken azonban megjelent az ún. bábtáncoltató betlehemezés. Ebben az esetben a pásztoroknak öltözött felnőttek, gyerekek házról-házra jártak és magukkal hordoztak egy fából készült jászlat, vagy templomocskát kicsi bábukkal, és ezek segítségével játszották el a születéstörténetet. A bábos betlehemezésnek sajátos fajtája az ún. titiri játék, ahol a bábokat alulról mozgatják. A színpad – ami többnyire dobozból, vagy fából készített kis templom, vagy házikó – alján kialakított vájatokban történik a mozgatás a bábok húzogatásával, előre kitalált koreográfia alapján. A bábokat úgy készítik, hogy kisebb botokra textilanyagot kötöznek.

Ezekről nagyon sok leírás maradt fenn, amelyeket érdemes a karácsonyi történet feldolgozásába bevonni, ugyanis ezek a játékok alapvetően vidám hangulatú, humorral átszőtt, ugyanakkor a történet „szentségét” őrző feldolgozások.

Kicsi gyerekekhez is közel álló lehetőség rejlik bennük, hiszen alkotásra, éneklésre, mondókázásra épül.

¹² Szentirmai László: Nevelés kézzel-bábbal. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 1998.30.

Jól bevonható a készülődésbe, játékba a szintén nagyon gazdag magyar karácsonyi népdalkincsünk. Akár ezeknek szövegére, dallamára is épülhet egy-egy bábtáncoltatás. A népi játékokat nem szükséges (erre a hittanórák keretén belül talán nincs is lehetőség) teljes egészében alkalmazni, csupán a bennük rejlő „szellemiséget” átültetni a saját feldolgozásba.

Cél meghatározása: A karácsonyi történet „klasszikus” vers-ének-próza feldolgozása helyett engedjük, hogy a gyerekek a felszabadult játék által „bekerüljenek” a történetbe, megtapasztalják ezeknek a játékoknak rítus jellegét, ma is érvényes üzenetét.

I. Feldolgozási lehetőség

Elsőként egy olyan lehetőséget ajánlok, amelyhez a bábokat, eszközöket a gyerekekkel is elkészíthetjük. Az alulról mozgatható botos bábok kiválóan alkalmasak olyan jelenetek eljátszására, amelyek nem követelnek túlságosan kifinomult mozgást, inkább egyfajta ritmikus mozgásra épülnek. A betlehemes bábtáncoltatás éppen ilyen jellegű mozgást kíván.

A fakanálbábok elkészítése egyszerű, hiszen kisebb anyagdarabok szükségesek hozzá, amelyeket ún. „kötözéssel” technikával rögzítünk az alapra. Az arckarakterek kialakítása történhet ragasztással, vagy festéssel, a hajhoz, szakállhoz használjuk fonalakat, gyapjút, kenderkócot. Mivel ez a technika viszonylag gyorsan megvalósítható, hamar kézbe lehet venni a bábót és adja magát a mozgatása a gyerekek nagyon kedvelik.

A megfelelő énekek kiválasztásával szépen megjeleníthető Mária és József útja Betlehembe, valamint a napkeleti bölcsek útja.

Helyezzünk el a terem közepén egy asztalt, valami egyszerű, semleges színű vászonnal leterítve. Ennek közepére helyezzük el a „jászlat”, amelyet úgy készítsünk el, mintha egy kis barlang, vagy fedett házika lenne (alkalmanként vásárolható ilyen jászlačka karácsonyi vásárokon is). Ebben helyezzük el a Kisdedet, amelyet szintén elkötözéssel technikával készítenek. A játék kezdetén a kis jászol még háttal van, nem látjuk a benne fekvő gyermeket.

Mária és József elindul Betlehembe, jelöljük ki számukra egy szép ívű útvonalat. A bábokat a gyerekek a lépések ritmusára, illetve az ének ritmusára mozgatják.

Az asztalhoz érve a jászlačka mögé állnak, akár le is guggolhatnak, vagy térdelhetnek (a bábok látszanak). Újabb ének következhet, a születést idézve. Készítsünk angyal figurákat is, amelyek most kétoldról, felülről érkeznek és odahajolva megfordítják a kis jászlat, úgy, hogy mostmár láthatóvá legyen a kisded. A bábmozgató gyerekek ilyenkor nyugodtan használhatják a saját kezüket a mozdulat elvégzésére, úgy, hogy a másikközükben a bábót tartják. Az angyalok az asztal két oldalán, a jászol „felett” maradnak.

Ezt követően az asztal előtti térbe érkezik egyik oldalról Heródes, másik oldalról a napkeleti bölcsek. Itt alkalmazhatunk (pl. Heródesnél) erőteljesebb hangeffektet, mert fontos, hogy legyen a játékban feszültség is. Ennél a jelenetnél például nyugodtan adhatunk Heródes szájába olyan szöveget, amelyet a népi játékokban használtak. Például: „

„Én vagyok Heródes, Heródes, a zsidók királya,

Nálamnál nagyobb urat nem ismerek,

Nincs is az a fickó legény, akitől félek,

Még csak az haláltól, a zsidó kormányzótól sem.”

Ezzel meghatározzuk Heródes karakterét, a történetben elfoglalt helyét és szerepét,

majd lejátszódik a párbeszéd a napkeleti bölcsekkel, aki elindulnak Betlehem felé, Heródes pedig a másik irányba távozik.

Ők hasonló módon vándorolnak, mint József és Mária. Megérkezve a jászolhoz hódolnak a kisdednek. Ez egyszerűen kifejezhető a bábok meghajtásával.

Egy összképpel, és énekkel záródhat a történet (például a Dicsőség mennyben az Istennek kezdetű dicsérettel).

Ennek a játéknak lehet egy másik változata az, amikor ún. óriásbábokat¹³ készítünk. Ezekhez seprűnyelet használunk, és szintén elköltözéses technikával dolgozunk. A bábok fejét ezúttal kitömjük és rákötjük a botra. Ez az ún. vajang típusú báb, amelyeket a ruha alatt egy tartórúddal lehet tartani és a kezeket ki lehet alakítani úgy, hogy azokon is legyen mozgatópálca, amelyek segítségével a kéz is megmozdulhat. Ez azonban el is hagyható, a kezeket mozgatópálca nélkül is megmozdíthatjuk.

Az egész alakos vajang bábu keleti eredetű, arányai emberi arányok, de felépítése az embernél nyúlánkabb, és legfőbb meghatározója, hogy több ember mozgatja.¹³

Ezek a figurák szép, méltóságteljes mozgásra képesek, ezért elsősorban tündérmesék, hőstörténetek, eredetmondák feldolgozásánál ajánlják alkalmazásukat.¹⁴

A játék menete ebben az esetben is lehet ugyanaz, mint az előzőekben, annyi különbséggel, hogy itt nem asztalnál játszunk, hanem térben. A gyerekek maguk előtt tartva mozgatják a bábokat.

Ez a játék (a bábok méretét tekintve) alkalmas arra, hogy akár templomban is bemutassák a gyerekek a történetet, illetve, amennyiben lehetőség nyílik rá még advent idejében, a karácsonyi szünetet megelőzően, az adott osztály végigjárhatja az iskolát a játékkal. Ezzel is felidézve a betlehemezés szép szokását.

Felhívnam a figyelmet a bábok készítésénél az anyaghasználatra. Egyrészt az anyagok minőségére, másrészt a színek használatára. A figurák nagy többségének öltözete ugyanis évszázadok óta meghatározott színszimbolika alapján készül. Azért fontos erre figyelni, mert a színeknek kifejező ereje van a történetben. Ennek alapján Mária ruhája mindig bordó színű, míg köpenye, vagy kendője világoskék. A kisdéd is kék, vagy fehér színű pólót kapjon. József, a pásztorok öltözete a föld anyagát, színeit idézi, míg a bölcsek színes, keleties, hosszú leplet viselnek, fejükön korona, illetve a szerecsenkirályon turbán.

Az angyalok könnyed, fehér, vagy nagyon halványkék ruhát „viseljenek”, Heródes pedig mivel az alsó világot képviseli, annak színeit kapja, azaz vöröset, feketét.

Bábkészítéshez szükséges anyagok

Fakanálbáb: fakanál, kisebb méretű textilek, gyapjú, vagy fonal, ragasztó, vékony madzag, vagy erős, kötözésre alkalmas cérna, ragasztó, esetleg festék

¹³ Tarbay Ede i.m.51.

¹⁴ Uo.51.

Vajang típusú báb: seprűnyél, vagy vastagabb tiplifa, nagyobb fehér, vagy nyers színű vászon, különböző színű textilek, fejhez fehér, vagy drapp színű pamut anyag, tömőanyag (vatin), kötözésre alkalmas madzag, vagy cérna, hajhoz, szakállhoz gyapjú, vagy fonál

II. Feldolgozási lehetőség

Ugyanezt a történetet eljátszhatjuk egyszerű, felülről mozgatható, filcből készült bábokkal is. Ezeket jó, ha a pedagógus készíti el, mivel a filcfigurák kivágása, összeillesztése, varrása nehéz lehet egy kisgyereknek. Készítsünk hozzá egy picit kis templomocskát (mintaként szolgálhatnak a népi betlehemes játékok templomai), dobozból, ami a játéktér szerepét tölti majd be. Úgy alakítsuk ki, hogy elől látható legyen a jelenet, mögötte viszont szabadon lehessen játszani.

Bábkészítéshez szükséges anyagok: különböző színű filc, cérna, tű, olló, drót, papírdoboz, festék.

2. A NAPKELETI BÖLCSEK ÚTJA

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

(Máté evangéliuma 2,1-12)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(*Felhasznált irodalom:* Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret, Budapest, 1995). Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata. Budapest, 2013; Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam 1985; Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995; Leonhard Goppelt: Az Újszövetség theológiája, Budapest 1992; Magyarázatos Biblia; Szabó Andor: „Lábam előtt mécses a te igéd...” Budapest, 1995; Varga Zsigmond: Lukács evangéliumának magyarázata, J.K. Budapest, 1995; Szathmáry Sándor: Ünnepeink üzenete, Miskolc, 2005; <http://www.youtube.com/watch?v=bmY8QeubqQQ;>)

Betlehemi csillag:

Legnagyobb valószínűség szerint a Jupiter és a Szaturnusz találkozása a hal jegyében. Az ókori csillagászat szerint a Jupiter az uralkodó a Szaturnusz Izráel, és a hal pedig az utolsó idők szimbóluma. Ezek együttállása azt jelentette, hogy eljött a végidő, amikor Izráelben megszületett a világ uralkodója.

Napkeleti bölcsek:

A napkeleti bölcsek a perzsa papi törzs tagjai, babiloni csillagászok voltak, akik egy csillag irányítása által eljutottak Jeruzsálembe, majd végül Betlehembe. A babiloni asztrológusok a Babilonban élő zsidóság révén hallgattak a zsidóság messiási váradalmairól. Az ókori Kelet egész világában várták ebben az időszakban az emberiség nagy megmentőjét, aki majd királykén fog uralkodni az általa elhozott aranykorban. Bár Izráelben tilos volt mindenféle jóslás és mágia (2Mózes 22,17), ezt tiltotta Isten törvénye, mégis a bölcseket egy csillag vezeti el Jézushoz, Isten mégis egy csillag segítségével vezeti el őket Jézushoz. Feltűnő az ellentét, ami kiábrázolódik Izráel lelki vezetői és a napkeleti bölcsek között. Bár a főpapok és írástudók ismerték a próféciaát, mégse indultak el, hogy megbizonyosodjanak annak beteljesedéséről. A napkeleti bölcsek felismerték a gyermek Jézusban a királyt. Azonnal megörültek neki. Nem kételkedtek annak ellenére, hogy a körülmények nem támasztották alá azt a tényt, hogy a világ uralkodójával állnak szembe.

Hódolat a Megváltónak:

A bölcsek kétféle módon fejezték ki a hódolatukat. Ajándékkal és testmozdulatukkal.

Ajándékok Jézusnak:

Jézus háromféle ajándékot kap a bölcsektől. Mindegyik ajándék értékes volt, királynak kijáró.

- arany: használták ékszerkészítéshez, fizetőeszköznek, szent és hétköznapi tárgyak készítésére.
- tömjén: többféle illatszer alapanyaga, bizonyos fák gyantájából készül, amit meggyújtottak, parázsra szórtak, és kellemes illatot áraszt. Arábiából kereskedők vitték be Izráelbe. Istentiszteleti célra is használták más illatszer alapanyagokkal összekeverve. Drága volt, királyi ajándéknak számított.
- mirha: balzsamcserje illatos gyantájából készített anyag. Szilárd vagy folyékony formában is árulták. Kellemes illatú. Alapvetően testápolásra, szépségápolásra, ruhák és ágyak illatosítására, holttest beszórására használták. A bor hatását fokozták azzal, hogy belekeverték. Értékes kereskedelmi cikk volt.

Hódolat:

Ez a kifejezése az uralkodóval szembeni alázatnak. Leborulva, térdre esve imádták az újszülöttet. Nagy volt a kontraszt a napkeleti bölcsek gazdagsága, ajándékai és a szegények körülmények között.

Jézus király:

Izráelben a királyok felkenetésük miatt Messiások (azaz felkentek) voltak, vagyis megmentők és szabadítók is. Az Újszövetség Jézus királynak nevezi. Zsidók királya. (Mt 27,11; Lk 23,3) Jézus keresztyén Pilátus ezt irattatja fel. Jézus olyan király, aki nem a földi hatalomra tart igényt. Jeruzsálemben számárháton vonul be. Jézus Krisztus az örökkévaló király, akinek királysága az Isten országa. Neki adatott minden hatalom mennyen és földön. (Mt 28,18 kk.) Második visszajövetelkor majd minden térd meg fog hajolni előtte (Fil 2), és királyi mivolta mindenki előtt nyilvánvalóvá válik.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A szeretet és a tisztelet a kisiskolás korban összekapcsolódik alapvetően. Akit szeret, ahhoz ragaszkodik, és arra felnéz. A tisztelet tehát elsősorban a valakire való felnézést jelenti. Ugyanakkor negatív értelmezés is kapcsolódhat hozzá. Ha a családban elnyomják, illetve az iskolában bántják és így akarják a „tiszteletet” kikényszeríteni belőle, akkor nem valódi, belső tisztelet, hanem inkább meghunyászkodás jelenik meg. Ez azonban inkább terheli és nyomasztja belülről, mint jó érzéssel tölti el.

A valódi tisztelet segítséget ad abban a számára, hogy példaként kezelje az adott személyt és tanuljon tőle.

A tisztelet kifejezése a második osztályos gyermek számára alapvetően a következőket jelenti:

- megfelelően kommunikál (megfelelően szólítja meg),
- hallgat rá, azaz elfogadja, amit mond,
- elismer (pl. a társak teljesítményét).

A családtól, illetve a szociális környezettől függően előfordulhat, hogy a gyermek nem akar tiszteletlen lenni, de nem ismeri igazán a megfelelő, tiszteletteljes kifejezési módokat. Az óra arra is alkalmas, hogy segítsünk nekik ebben: kifejezések megtanulása, stb., amivel a tiszteletét mások iránt ki tudja fejezni.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Jézus emberi testben, kisbabaként született meg, de Ő hatalmas király.

Értelmi: Annak a tudatosítása, hogy az emberi testben született Jézus hatalmas király, amit a napkeleti bölcsek is felismertek.

Érzelmi: A gyermek Jézus iránti tisztelet, hódolat és imádat felébresztése.

Pragmatikus: A tanuló segítése abban, hogy Jézus iránt fejezze ki saját módján (lehetőségeivel) a tiszteletét.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Csillagkereső, ajándékvivő Elrejtünk egy csillagot a teremben még óra előtt. A gyerekeket megkérjük, hogy a kiosztott, megrajzolt ajándécsomagra írják rá, hogy ha ők látogatnák meg a gyermek Jézust, mit adnának neki ajándékba. Majd kérjük meg őket, hogy menjenek ki a teremtől és egyesével jöjjenek be, ahogyan behívjuk őket. Az elrejtett csillaghoz irányítjuk az ajándékozót. Az első gyereket a játékvezető irányítja, míg a terembe beérkező további gyereket mindig az előző vezeti a csillaghoz. Akár egyenként meg is kereshetik a gyerekek a csillagot, ekkor mindig más helyre rejtjük el. Beszélgetési lehetőség: - Hogyan fejezhetjük ki a szeretetünket valaki iránt? - Hogyan fejezhetjük ki azt, ha tisztelünk valakit? Mondjunk rá példákat és akár mozdulatok segítségével is mutassuk be! - Ki az, akit a csoport tagjai tisztelnek és miért?	Hogy ne legyen nagy hangzavar kint, a folyosón is lehetőség van a rajzok elkészítésére. Mindenképpen tisztázzuk le a játék szabályait, hogy ne legyen káosz, sem a termen belül, sem kívül. A beszélgetés alkalmas arra, hogy a tiszteletről, tisztelt személyekről szó legyen és így megalapozhassuk azt, hogy Jézust – még kisbabaként is miért tisztelhatték a bölcsék ennyire. (Illetve mi miért tisztelhetjük!)
Feldolgozási javaslat	Történetmondás vázlata - Bölcsék felfedezik a csillagot. Útra kelnek. - Látogatás Heródesnél. - A csillag Betlehembe vezeti őket. - Hódolnak a gyermek előtt. - Jézus király és mindenek ura, nemcsak egy kisbaba – akinek először látták! Kapcsolódó feladatok: MFGY, MFEI ünnepeljünk együtt 2. lecke 1-3. feladat.	Történetmondás szómagyarázattal és kortörténeti háttérrel: Heródes irigysége, tömjén, mirha. Akár a tömjén be is vihető órára.
Házi feladat	MFGY, MFEI Ünnepeljünk együtt! 2. lecke 4.feladat	A MFGY, MFEI Ünnepeljünk együtt! 2. lecke sorszámozása pontatlan. Nem maradt ki a 3. feladat, hanem a 4-5. sorszám helyett 3-4-nek kellene szerepelnie.
Énekjavaslat	Betlehemi csillag	TK énekgyűjtemény 7. ének

TOVÁBBI ÖTLETEK

- 1. Hogyan fejezed ki a tiszteletedet?** Kérjük meg a gyermekeket, hogy álljanak párba és mutassák ki egymás iránt a tiszteletüket. Ez lehet mozdulattal, illetve szavakkal is. Mutassuk meg, hogy Jézus korában a meghajlás volt a tisztelet egyik kifejezője. Adjunk példákat a szavakkal való kifejezés módra is.
- 2. Csillagok az égen.** A motivációhoz, vagy akár óra végi játékhoz használható az ötlet. Készítsünk néhány csillagot, arany színű papírból, illetve egy sötét csomagolópapírra rakjuk fel őket különböző elhelyezésben. Minél több csillagunk van, annál jobb a játék! A gyerekeknek mutassuk meg az általunk készített csillagos égboltot és kérjük meg őket, hogy figyeljék meg hogyan vannak a csillagok elhelyezve rajta. Majd egy önként jelentkezőt küldjünk ki és változtassuk meg az „égbolt” berendezését. Ezután az önkéntes gyermeknek ki kell találnia a változást. Minél több csillagunk van, annál élvezetesebb a játék. Ezután beszélgethetünk arról, hogy könnyű vagy nehéz volt-e a bölcseneknek a csillagot követniük. Forrás: REMA: Horogötletek a tanításban.
- 3. Keresem a párom.** Különböző méretű csillagokat vágunk ki. Törekedjünk arra, hogy a csillagok párban legyenek. A gyermekek között osszuk szét a csillagokat, majd kérjük meg őket, hogy keressék meg a párokat. A párokra aztán feladatokat is bízhatunk. Ha csoportbontáshoz akarjuk a játékot használni, akkor ne párban legyenek a csillagok, hanem 3-4 db legyen ugyanolyan közülük.

3. JÉZUS ÚTJA A KERESZTTTEL

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

(Lukács evangéliuma 23,26-49)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom: Kálvin János: Tanítás a keresztyén vallásra, Budapest, 1986; Fekete Károly: Példázatos szavak - életes példák, Budapest, 2008; Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam 1985; Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995; Leonhard Goppelt: Az Újszövetség theológiája, Budapest 1992; Magyarázatos Biblia; Szabó Andor: „Lábam előtt mécses a te igéd...” Budapest, 1995; Varga Zsigmond: Lukács evangéliumának magyarázata, J.K. Budapest, 1995; Szathmáry Sándor: Ünnepeink üzenete, Miskolc, 2005; Eduard Schweizer: Das Evangelium nach Lukas, Göttingen, 1986)

Jézus szenvedése:

Jézus halálának a körülményeiben az a különleges, hogy Ő a figyelmét nem saját magára fordítja. Nem a saját sorsával, fájdalmával foglalkozik. Jézus a halálakor is mások felé fordul. Először Jézus közbenjár azokért, akik ellene fordultak, az ellenségeiért. Még az utolsó percek is arra használja, hogy az egyik gonosztevő számára felkínálja Isten kegyelmét. Jézus halálának kegyetlen módjában látható Isten emberek iránti abszolút, teljes odaadó szeretete.

Jézus szenvedése nem csak a konkrét testi és fizikai szenvedését, halálát jelenti. Ahogyan a Heidelbergi Káté 37. kérdés-felelete ezt megfogalmazza: „földi életének egész ideje alatt” szenvedett. (1Péter 4,1) Jézus szenvedése testi és lelki szenvedés volt egyaránt. Jézus szenvedése értünk történt. (Ézs 53,4-5) Mások is szenvedtek el hasonló fizikai kínokat, mint Jézus. Az Ő szenvedése azért különbözik minden más szenvedéstől, mert az emberiség bűne miatt szenvedett, és szenvedésével elhordozta a büntetést. Ezt a halált Ő önként vállalta („*önként ment a halálba*” Ézs 53,12).

Út a Golgota felé:

Miután elítélték Jézust, elindultak vele a Golgota hegyére, hogy kivégezzék. Mintha gyászmenet lenne, hangosan jajgatva siratják a még élő Jézust. Jézus azonban a szavaival arra utal, hogy a város elutasította a Messiást (28-31. v.), és inkább a saját lelki vakságuk miatt kellene, hogy elkeseredettek legyenek. Jézus utolsó útján az emberek többségétől megvetés és gúnyolódást kap. Mindenki csúfolja és ellene fordul. Csak az asszonyok siratják, és az egyik gonosztevő szól barátságosan Jézusról. De Jézus nem az emberekre figyel, amikor vállalja az áldozatot, hanem egyedül Istenre.

Cirénei Simon:

Úton a Golgota felé egy váratlan dolog történik, a katonák levették Jézusról a keresztet, és átrakták egy ember vállára, aki ott volt a közelben. Bizonyára jeruzsálemi lakos volt, neve utal arra, hogy honnan való eredetileg (észak-afrikai), nem csak az ünnep miatt érkezett a fővárosba, hiszen a mezőről jött, elképzelhetően a munkából. Nem saját szándékából veszi át a keresztet, hanem rákényszerítik ezt a feladatot. A szemlélőből hirtelen cselekvő ember lesz. Ennek ellenére később is találkozunk vele és gyermekeivel a Bibliában. Márk evangéliuma megemlíti a két fiának a nevét is (Alexander és Rufusz Mk 15,21), Pál apostol pedig a római keresztyének között köszönti Rufuszt és anyját. (Róm 16,13)

Két gonosztevő:

Római szokás szerint egyszerre több elítélten hajtják végre az ítéletet. Ézsaiás prófécijája teljesedett be ezzel: „*hagya, hogy a bűnösök közé sorolják...*” (Ézs 53,12) A két gonosztevő ellentétes magatartást mutat Jézus iránt. Az egyik úgy viselkedik, mint mindenki, aki a kereszt alatt van, gúnyolja, támadja, bántja szavaival. A másik gonosztevő azonban felismeri Jézusban a Messiást, annak ellenére, hogy látja és tudja, hogy nem száll le a keresztről. Kimondja, hogy Jézus ártatlan, és királynak is tartja, hiszen a királyságáról beszél. A két

gonosztevő pontosan ugyanazt látja, ugyanazt éli át, és mégis egészen máshogyan viselkednek. Ahogyan az egész Szentírásban is, itt is két lehetőséget látunk, két utat. Az egyik a hit, a másik a hitetlenség útja. Egyik az élet, a másik a halál útja. Aki felismeri Jézusban a Krisztust, a Paradicsom ígértét kapja. A bűnbánó gonosztevő egyrészt elismerte a saját maga bűnösségét, másrészt megvallotta Jézus büntelenségét.

Jézus a kereszten:

Jézus itt sem önmagával törődik, ahogyan az ide vezető úton is azokkal foglalkozott, akik nem ismerték fel az üdvösség idejét. Jézus a kereszten az Atyához imádkozik, mint általában a sorsdöntő pillanatokban tette mindig. Most bűnbocsánatot kér azoknak, akik bántják őt. A kereszten lévő feliratot bár nem igaz meggyőződésből készítették, mégis pontosan az igazságot fogalmazza meg. István vértanú is így imádkozik, amikor megkövezik:

„Amikor megkövezték Istvánt, az így imádkozott: „Uram, Jézus, vedd magadhoz lelkemet!” Azután térdre esett, és hangosan felkiáltott: „Uram, ne ródd fel nekik ezt a bűnt!” És amikor ezt mondta, meghalt.” (ApCsel 7, 59-60)

Nép:

Miközben Jézust kivégzik, a nép érzéketlenül csak egyszerűen szemléli, hogy mi történik Jézussal.

Főemberek:

Amikor egy ember meghal, akkor a főemberek gúnyolódnak, ez elég nagy érzéketlenségre utal. Nem csak azt nem fogják fel, hogy Isten Fiát feszítik keresztre, hanem azt sem, hogy itt egy ember meghal. Gúnyolódva mondják ki az igazat Jézusról. Úgy gondolják, hogy az igazolja, hogy Jézus nem a felkent, hogy nem száll le a keresztről. Kereszten maradni sokkal több erő kellett.

Katonák:

Ők is, mint a főemberek és a tömeg is úgy jelennek meg, mint akik Jézussal ellenségesek, bántják őt. Hiába kínálják neki a szenvedése enyhítésére az ecetet, ami egy kicsit elbódítva a szenvedőt, enyhíti a fájdalmakat, mégis alapvetően rosszindulatúak Jézussal.

Jézus halála:

Jézus halálát különleges események kísérték. Lukács evangélista két dolgot jegyez fel.

- Sötétség: Amikor Jézus megszületett, a sötétségben fény ragyogott fel, amikor meghalt a fény sötétséggé változott. A Bibliában a sötétség a halálnak, a pusztulásnak, a bűnnek, a sátán hatalmának a szimbóluma.

- Kárpit kettéhasadása: A szentek szentjét a templomtól elválasztó kárpit meghasad. A kárpit mögé csak a pap mehetett be megfelelő előkészületek és körülmények mellett. Ahol a leginkább Isten jelenléte a templomban megtapasztalható volt, oda nem juthatott be akárki. A kárpit kettéhasadása arra utal, hogy Jézus halálával minden megszűnt, ami elválaszthatná az embert Istentől. Szabad útja van mindenkinek Istenhez.

Jézus szenvedésének a jelentősége:

Jézus a szenvedésével nem csak a kortársak, a világ haragját hordozta el magán, hanem Isten haragját is. Isten tartott ekkor ítéletet az emberi bűn felett. A bűn nélküli Krisztus az ember helyére lépett, és a halállal elszenvette Isten ítéletét. Helyettes áldozatot vállalva az emberért. Isten nem akárkit, hanem tulajdon Fiát áldozta fel a bűnös emberért. Krisztus a kereszten egyszeri és tökéletes áldozatot mutatott be, amit megismételni nem lehet és nem is kell. Jézus halála nem egy közönséges halál volt, hanem váltságshalál. Isten Fia a saját testünkbe öltözve győzte le a bűnt és a halált.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A bűn, büntetés és a következmény már jól ismert a második osztályok számára. Saját tapasztalataikból jól tudják – még ha újra meg is teszik -, hogy a rossztettnek általában van következménye. Ha nincs, akkor gyakran örülnek, hogy „megúszták” a dolgot.

A helyettes „áldozat” fogalma nem elvont módon, de konkrétumokban egy kisiskolás gyermek számára ismerős lehet. Tapasztalataiból tudja, hogy milyen az, amikor valami rosszat tesz és valaki mást büntetnek meg helyette. Ezt akár megismerhette úgy is, hogy ő volt a szenvedő alany. Akár olyan módon is, hogy helyette büntettek meg valaki mást. Ez utóbbi esetben általában – akár kimondatlanul is – büntudatot érez, mivel tudja, hogy a valódi hibás ő volt. Amikor Jézus értünk hozott áldozatát bemutatjuk, akkor hangsúlyt tehetünk arra, hogy Jézusra nem „rákenték” mások tetteinek következményét, hanem Ő maga vállalta fel értünk. Ez az önkéntesség mély empátiát és komoly érzelmi kötődést indíthat el a gyermekekben.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Jézus tudatosan, értünk vállalta ezt a nehéz utat.

Értelmi: Annak a felismertetése, hogy Jézus tudatosan vállalta a nehéz, utolsó útját is értünk.

Érzelmi: A szenvedő Jézus iránti együttérzés felébresztése.

Pragmatikus: Annak a segítése, hogy a tanuló tudja megfogalmazni azt, hogy miért volt nagy dolog, amit Jézus tett.

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. **A nehéz táská.** Egy önként vállalkozó gyerekeket kérjünk meg, hogy egy hátizsákot vegyen fel. Kérjük meg, hogy menjen végig a termen úgy, hogy senki nem szólhat hozzá, csak mindenki, aki mellett elhalad egy könyvet rakjon a táskájába. Amikor nem bírja, akkor a hittanoktatója kijelölhet egy másik gyerekeket (lehetőleg egy erőset), hogy vegye el tőle a táskát. Így segíthet neki eljutni a terem végéig. Ezután mindketten számoljanak be a tapasztalataikról. Ha lehet, senki ne nevetgéljen, hanem csak komolyan figyeljék, hogy mi fog történni.
2. **A hat kalap módszer:** Az óra egész témája feldolgozható az ún. hat kalap módszer segítségével. A hat „gondolkodó” kalap (vagy szemüveg) módszere több irányból segít megközelíteni és megérteni egy témát. A diákok képzeletben egy bizonyos színű kalapot (szemüveget) tesznek fel, aminek a segítségével egy adott szempontból vizsgálják a történetet. Mindig csak azt az egy szempontot kell nézniük, ami éppen a feladatuk. Másodikos gyerekeknél elég, ha az fekete, ill. sárga kalapig eljutunk, hiszen az ő gondolkodásukhoz ez illik leginkább. (illetve a kék kalapot viselje a hittanoktató). Ezek akár valódi, akár képzeletbeli/rajzolt kalapok is lehetnek.
 - a. *A fehér kalap* feltételek: a tényekre koncentrálunk. A következő kérdésre keressük a válaszokat: *Kik a történet szereplői? Mi történik Jézussal?*
 - b. *A piros kalap* feltételek: az érzésekre koncentrálunk. Kapcsolódó kérdés: *Mit érezhettek az emberek Jézus körül? Mit érezhetett Jézus?*
 - c. *Fekete kalap* feltételek: tanácsokat adunk. Kapcsolódó kérdés: *Mit tanácsolnál Jézusnak, Simonnak, a katonának, a kereszten lévő két gonosztevőnek?*
 - d. *A sárga kalap* segít meglátni az előnyöket. Kapcsolódó kérdés: *„Milyen jó dolog származhat ebből a történetből?”*

- e. *A zöld kalap* segíti a kreativitást. Kapcsolódó kérdés: „*Milyen más befejezést adnánk a történetnek?*”
- f. *A kék kalap* segíti a koordinálást. Ezt a hittanoktató „viselje”, hiszen ő moderálja a játékot.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Fejezd be a mondatot! Kérjük meg a csoporttagokat, hogy mindenki fejezze be a következő mondatokat: • A legjobban eddig annak örültem, hogy... • Nekem eddig a legnehezebb az volt, hogy... • Nekem eddig a legjobban az fájt, hogy... Mind a három kör után beszéljük meg a gyerekekkel, hogy milyen érzés az öröm, ha valami nehéz, illetve a fájdalom. Kérdezzük meg őket arról is, hogy mit szólnának ahhoz, ha valaki átvinné tőlük az elmondott örömeiket, nehézségeket, illetve fájdalmakat. Mit adnának szívesen és mi az, amit kevésbé. Kapcsolódó feladat: MFGY, MFEI Ünnepejünk együtt! 3. lecke 2. feladat	Ha lehetőség van rá, a csoport álljon körbe és egy kislabda segítségével menjünk végig a csoporton. Egy körben csak egy kérdést vigyünk végig és mielőtt elkezdődne a kör, hagyjunk időt gondolkodásra és válasz keresésre. Lehetőség van arra is, hogy a nehézségeket és a fájdalmakat felírjuk egy-egy postitre és a hittanoktató felragasztja őket a táblára. Történetmondás előtt kereszt formába rendezheti őket. Munkafüzet
Feldolgozási javaslat	Történetmondás vázlata: • Jézus elleni hazug vádak és elfogadása. • Jézus önként vállalta azt, ami következett: elítélték, megkorbácsolták és kínozták. • Jézus útja a kereszttel a keresztre feszítés helyéig. • Cirenei Simon viszi a keresztet. • A két lator Jézus mellett. • A jobb lator felismerte Jézus ártatlanságát. Beszélgetési lehetőség: • Volt-e már olyan, hogy ártatlanul viseltél büntetést? • Hogyan érezted magad közben és utána? • Volt-e már olyan, hogy szándékosan Kapcsolódó feladatok: MFGY, MFEI Ünnepejünk együtt! 3. lecke 1,3, 5. feladat Feladat: egy szereplő szemszögéből elmesélni a történetet.	Jézus ártatlanságára és tudatos kereszthordozására itt tehetjük a hangsúlyt. TK 77. o. Tudod-e rész közös megbeszélése Munkafüzet TK 77.o. Feladattár. Csoportban és egyénileg is végezhető feladat.
Házi feladat	a kimaradt feladatok.	
Énekjavaslat	A sötétség szűnni kezd már...	TK énekgyűjtemény 12. ének

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

MFGY, MFEI Ünnepejünk együtt! 3. leckében elírásra került az 5. feladat sorszáma.
Helyesen: 4.

4. AZ EMMAUSI TANÍTVÁNYOK ÚTJA

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

(Lukács evangéliuma 23,26-49)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom: Kálvin János: Tanítás a keresztyén vallásra, Budapest, 1986; Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam 1985; Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995; Leonhard Goppelt: Az Újszövetség teológiája, Budapest 1992; Magyarázatos Biblia; Szabó Andor: „Lábam előtt mécses a te igéd...” Budapest, 1995; Varga Zsigmond: Lukács evangéliumának magyarázata, J.K. Budapest, 1995; Szathmáry Sándor: Ünnepeink üzenete, Miskolc, 2005; Eduard Schweizer: Das Evangelium nach Lukas, Göttingen, 1986; Szénási Sándor: Ünnepeink, Budapest, 2007)

A húsvéti ünnepkör:

Nagyböjt: A húsvét ünnepére a nagyböjtnek nevezett időszak készít elő. Ezzel különböztetik meg a kisebb évközi böjtöktől. Nagyböjtnek nevezzük a húsvét előtti 40 nap időszakát. Ebben az időszakban készül elő lélekben és testben is a hívő ember Jézus Krisztus halálának és feltámadásának ünnepére. A 40 nap a Szentírásban különleges jelentőségű. Jézus maga is 40 napig böjtölt. A korai egyházban ebben az időszakban készültek elő a katekumenusok a keresztelésükre, amire húsvét hajnalán került sor. A húsvét ünnepe segített abban, hogy a megkeresztelendő hitújoncok megérthessék még inkább, hogy a keresztség jelentése eltemetetni és feltámadni Krisztusban új életre.

A nagyhét: Virágvasárnappal veszi kezdetét a nagyhét. A 4. században kapta ezt az elnevezést a húsvétot megelőző egy hét időszaka. A Református Egyházban a nagyhét időszaka az úrvacsorára való felkészülés, önvizsgálat, bűnbánattartás ideje.

Virágvasárnap: Jézus Jeruzsálembé való bevonulását, Krisztus királyvoltát ünnepeljük ezen a vasárnapon. A magyar nyelv a pálmák helyett a virágokat őrizte meg elnevezésében. A pálma a győzelem, a diadal jelképe volt. Virágvasárnapnak nevezi még néhány nyelv ezt az ünnepet. (örmény, cseh, szlovák, szlovén, szerb, horvát, makedónok).

Nagycsütörtök: Az utolsó vacsora alkalma volt, az úrvacsora szereztetésének az ünnepe. Ez volt zsidó páskavacsora ünnepének az ideje is. Jézus ennek az ünnepnek adott új értelemet a saját kereszthalálára való utalással.

Nagypéntek: Jézus szenvedésének, kínhalálának az ünnepe. Egyes vidékeken a gyász kifejezésére fekete ruhában mennek ilyenkor az emberek templomba.

Nagyszombat: Jézus sírban lételének ünnepe.

Húsvét: A húsvét volt az első keresztyén ünnep, amelyet Jézus Krisztus követői együtt ünnepeltek. A magyar nyelv sajnos nem Jézus feltámadásának a tényét, hanem a böjti időszak leteltének a végét őrizte meg kifejezésében. A Niceai Zsinat 325-ben a húsvét időpontját úgy határozta meg, hogy a tavaszi napéjegyenlőséget követő első holdtölte utáni vasárnapon legyen. Húsvét az egyházi év legfontosabb ünnepe. Amikor Krisztus feltámadását ünnepeljük, akkor újra és újra megerősödünk abban egyrészt, hogy Jézus Krisztus legyőzte a feltámadásával a bűn és a halál hatalmát, másrészt, hogy mi magunk is az Ő feltámadása által feltámadunk majd örök életre. Helyettes áldozatát Isten elfogadta, és így utunk van Istenhez. Az Istentől elszakadt embernek a Jézus Krisztus feltámadásába vetett hite által állhat helyre a kapcsolata Istennel. A Heidelbergi Káté a 45. kérdés-feleletben foglalkozik a Krisztus feltámadásának a kérdésével. A témát azonban nem úgy közelíti meg, hogy hogyan történt a feltámadás, hanem, hogy miért történt, azaz mi volt a feltámadás célja, azaz mi az ember haszna abból, hogy Jézus feltámadt. A válasz a múlt-jelen-jövő hármasságában született meg. A múltat tekintve, Jézus a feltámadásával állította helyre az ember és Isten között megromlott kapcsolatot. Jézus felmentett minket a bűn miatti tartozás alól. A jelent tekintve a keresztyén embernek már e földi életben elkezdődik a feltámadás, ez az új életet jelenti. A jövőt tekintve

pedig az az ember haszna, hogy bízhat abban, hogy a test halála után feltámadás lesz majd az osztályrésze.

Húsvét vasárnap: Jézus Krisztus halálból való feltámadásának ünnepe.

Húsvét hétfő: Húsvét hétfőn Krisztus feltámadásának a hasznára, a keresztyén ember feltámadására fordítjuk a figyelmet.

Jézus mennybemenetelének ünnepe: A húsvéti ünnepkör utolsó ünnepe. Jézus feltámadása utáni 40. napon a mennybe ment. A 4. századtól kezdve ünnepelte a keresztyén egyház. Legtöbb országban munkanap. (Római katolikus elnevezés szerint áldozócsütörtök ünnepe. Ekkor van az elsőáldozás. De mi reformátusok maradjunk csak a mennybementel ünnepe elnevezésnél.)

Jézus feltámadása:

Jézus Krisztus feltámadásáról szóló bizonyágtétel áll az első keresztyén hitvallások középpontjában, hiszen ez a keresztyén hit alapja. Aki nem hisz abban, hogy Jézus feltámadt, nem keresztyén. Jézus feltámadásával a húsvét diadallá lett. Ez a feltámadás a jele a bűn és a halál feletti győzelemnek. Jézus feltámadása a biztosíték arra, hogy mi is feltámadunk. Krisztus nem maradt a halál foglya. De feltámadásának valósága a világ előtt még rejtve van. A feltámadás ereje már ebben a földi életben a hívő ember számára az új életet jelenti. A megtérés előtti élet Pál apostol tanítása szerint vegetálás, de amikor meghalt az óember, feltámad az új ember Krisztus bűnbocsátó kegyelme miatt.

Az Biblia nem magyarázza, hogy hogyan történt a feltámadás. Ehelyett olvasunk arról, hogy a sír üres volt, de ez a tény önmagában még nem ébreszt hitet, ehhez szükséges volt még találkozni a Feltámadottal, ezért Jézus megjelent feltámadott testben különböző embereknek, tanítványoknak, akiknek ezután megváltozott az élete.

A két tanítvány:

Az emmausi tanítványok története két ismeretlen tanítvány találkozását meséli el a Feltámadott Jézus Krisztussal. Nem tartoztak a 12 tanítvány közé, a hagyomány szerint azonban Kleopás József testvére volt, és útítársa pedig a fia, Simon, a fia volt, aki Jakab után a jeruzsálemi gyülekezetnek lett a vezetője. E hagyomány szerint e két tanítvány Jézus rokona volt. A két tanítvány Emmausban lakhatott, és mint olyan zarándokok, akik Jeruzsálemhez közel éltek, az ünnep utáni napon már indultak is haza. A páskaünnep utáni vasárnap volt a hazautazás napja. Ez a találkozás a Feltámadottak sorsdöntő a számukra, hiszen felismerik a feltámadott Jézust az út végére. A két tanítvány egyre jobban távolodik Jeruzsálemtől, attól a helytől, ahol utoljára reménykedtek Jézusban. Gondolatban azonban még mindig ott vannak. Emmaus körülbelül 12 kilométerre fekszik Jeruzsálemtől, tehát mintegy két óra alatt el lehetett gyalog jutni oda. Bár tudomásuk volt arról, hogy Jézus sírját üresen találták, sőt, még arról is hallottak, hogy él, ez mégsem jelentette ez azt a számukra, hogy feltámadt. Sokkal inkább ijedséget váltott ki belőlük ez a tény. Csalódottak voltak, mert azt várták, hogy Jézus lesz a Messiás, aki megszabadítja a népet. Nem az a görög ige szerepel itt, ami a megváltásra általában (szódo), hanem egy másik ige (lütroomai), ami azt jelenti, hogy megvált, felszabadít, elengedi a váltságdíjat. Elsősorban politikai szabadságot vártak el a Szabadítótól. És ez az elvárás vakká tette őket, megakadályozta abban, hogy lássák azt Aki a szemük előtt van. A hamis kép Krisztusról vakká tette őket a velük együtt Vándorló felismerésére.

Feltámadott Jézus:

Amikor Jézus az emmausi tanítványokhoz, nem ismerik fel. Ahogyan Mária sem ismerte meg azonnal Jézust. Ez mutatja, hogy a feltámadott Jézus bár földi testben támadt újra életre, mégis valamennyire más volt, mint a feltámadás előtti. De erről nem beszél a Biblia pontosan. Jézus számon kéri a tanítványokat, hogy nem hiszik el azt, amit a Szentírás tanított. Jézus magát a kenyér megtörése által fedte fel. Jézus igazán ma is az ismeri fel, aki felismeri az áldozatot hozott Krisztust. A tanítványok otthonában megtörténik a csere, a vendégből

vendéglátó lesz. Ekkor megnyílik a szemük, és felismerik Jézust. Az emmausi tanítványok nem tudják maguknál tartani Jézust, hiszen a találkozás már elérte a célját, az Írásoktól kiindulva a kenyér megtörésén révén a találkozással megnyílt a szemük. És hittek.

A feltámadásba vetett hit következménye:

A két tanítványban drámai változás történt. Az elkeseredettség állapotából a lelkesedés állapotába kerültek. Miután megértették és elhitték, hogy Jézus feltámadt, azonnal tovább akarták adni ezt az igazi örömhírt. A tizenegy tanítvánnyal találkozással kölcsönösen bizonyosságot tettek egymásnak. A tizenegy tanítvány is elmesélte, hogy megjelent Jézus Péternek.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(A témához, az évfolyam bevezetőben felsoroltakon kívül felhasznált irodalom:

Nagy Mária Ilona: A gyermek és a halál, Pont Kiadó,

Polcz Alaine: Gyermek a halál kapujában, Pont Kiadó.

Polcz Alaine: Élet és halál titkai, Pont Kiadó.)

A betegség sajnos nagyon jól ismert a kisiskolás gyermek számára is. Napjainkban egyre több gyermekről derülnek ki komoly betegségek. Illetve jó néhányan szenvednek egész életükön keresztül gyógyszer- legyen szó akár allergiáról, akár egy autoimmun betegségről. Itt azonban többről, az elvesztésről és a halálról van szó. Az elvesztés fogalma és jelensége nagyon is ismerős a gyermek számára. Elhagyja a sálját, kesztyűjét, ceruzáját. Elveszít valamit, ami fontos volt a számára. Ez szomorúsággal tölti el. Ugyanakkor viszont az elvesztés ritkán állandó. Amit a gyermek elveszít, az gyakran pótolható.

A halál ténye azonban nehezen megfogható a számára. 6-7 éves korig a gyermek azt gondolja, hogy a halál visszafordítható. Aki meghalt, az csak elutazott (hiszen a felnőttek mindenre képesek...) és majd önként visszatér hozzánk. Talán másodikos korra a gyermek nem is nagyon találkozik emberi halállal, de kedvenc állatok elvesztésével igen. Tehát az elvesztés fájdalmát érzi. A hiányérzet tehát erősen megjelenik már ebben a korban is a gyermek életében. Ha családtag, különösen, ha szülő, vagy közel álló nagyszülő, testvér haláláról van szó, erős fájdalmat okoz a gyermeknek. Ugyanakkor nem érti, hogy mi történt, hiszen a halál túlságosan elvont fogalom a számára. Gyásza tele van érzelmekkel. A feldolgozatlan, negatív érzelmek komoly lelki traumát is okozhat a számára. Ezért fontos, hogy a veszteségekről, a halálról mindenképpen beszéljünk a gyermekekkel. Hagyjuk, hogy megosszák velünk az elképzeléseiket (még akkor is, ha talán furcsának hangzik), de ez a bennük lévő feszültség oldását is segíti.

Kb. 8-9 éves kortól tudatosul a gyermekekben, hogy a halál visszafordíthatatlan. Ez komoly félelmet is kiválthat belőlük. A keresztyén válasz: a feltámadás reménysége éppen ezért felszabadító erejű a gyermekre nézve is. Ekkor tudatosulhat benne, hogy a halál nem a végső pont, hanem egy állomás Istennel együtt.

A halálról való beszéd és beszélgetés során tartsuk szem előtt azt, hogy a mai média szinte rázúdítja a halál tényét a gyermekekre. A mesék, filmek tele vannak halállal – tehát nem ismeretlen a gyermek számára. Mégis, a valóságban teljesen másként éli meg. Vannak családok, ahol a gyász, az elveszített hozzátartozó témája tabu. Egyik oldalról tehát a média árasztja magából a halálról szóló információkat (nem keresztyén nézőpontokkal együtt!), míg a másik oldalról a családban néha senkivel nem tud beszélni róla. Éppen ezért a hittanóra legyen egy lehetőség az őszinte beszélgetésekre ilyen témában is. Ne ijedjünk meg attól sem, ha elsírja magát a gyermek – hiszen ez is a gyász folyamatának része. Ahhoz, hogy a mindennapi veszteségekkel és magával a gyásszal meg tudjon birkózni, szüksége van arra,

hogyan megtanulja a gyászolás folyamatát. Ennek pedig (akár fiúk, férfiak esetében is) lehet része a sírás és a szomorúság kifejeződése.

Jézus feltámadása csoda. A csoda, mint elvont fogalom – megfoghatatlan a gyermekek számára, de Jézus keresztre feszítése után a megkönnyebbülés és az öröm felszabadító érzése segíthet a halállal kapcsolatos félelmek oldásában is.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Jézus feltámadása felszabadító öröm a számunkra.

Értelmi: Arra való rámutatás, hogy a feltámadás valóban megtörtént, *és ezt ünnepeljük húsvétkor.*

Érzelmi: A szomorúságtól, kételytől, elkeseredéstől az örömig tartó érzelmi út megtapasztaltatása és feltárása.

Pragmatikus: A húsvéti öröm megélésének segítése húsvéhoz kapcsolódó kreatív munkálkodás révén.

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. **Kézműves ötletek** bibliai történetekhez c. könyv (Kálvin Kiadó), 14. számú feldolgozása. „Megfeszítették” címmel. Virágálatét, virágcserep, fűmag, virágföld és vékony gallyak segítségével húsvéti tálat készíthetünk a gyermekekkel. **Az óra projektként is megvalósulhat ekkor**, és a tál készítése után (vagy annak részeként) mondjuk el az emmausi tanítványok történetét.
2. **Miről vagy felismerhető?** Mimes játék, amelyben mozdulatok alapján kell felismerni a gyerekeknek, hogy kit akarunk megjeleníteni. Itt figyeljünk arra, hogy lehet vicces a játék, de ne gúnyolódó legyen. Beszélgessünk arról is, hogy Jézust hogyan ismerhetnék ők fel egy-egy mutogatás alapján. Lehetőség van arra is, hogy a korábban tanult történetek szereplői közül kell bemutatniuk néhányat csak mozdulatok segítségével és ezeket a szereplőket kell felismerniük a gyerekeknek.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Emmausi séta A hittanoktató készítsen elő egy „pályát”, amelyet a csoport együtt látogat végig. Akár a teremben tegyen ki Jézus életével kapcsolatos plakátokat, képeket, tárgyakat, stb. – melyet végigsétálva együtt idézhetik fel azt, amit Jézusról tudnak a diákok. A záró állomás lehet maga Emmaus városa, ahová együtt érkeznek meg. Felidézhetőek a séta során akár az a történetek, amit 1. és 2. évfolyamon Jézusról tanultak a gyermekek. A séta közben beszélje meg a csoport, hogy miről ismerhető fel abban a történetben Jézus. (Ha ez túl nehéz a csoportnak, akkor csak beszélgessenek arról, hogy mit tudnak a történetről.)	Ha jó az idő és lehetőség van rá, akár valóban a természetben is lehet egy ilyen emmausi sétát tenni, ahol valóban különböző állomások vannak. Színesíthető az út, ha akár egy ppt, akár egy kisfilm, filmbejátszás, stb. lejátszásra kerül Jézussal kapcsolatban.
Feldolgozási javaslat	Történetmondás vázlata: • Két tanítvány Jézus keresztre feszítése után Emmausba tart. • Szomorúan beszélgetnek az eseményekről. • Nem ismerik meg a melléjük szegődő Jézust és elmondják neki az eseményeket a saját szemszögükből. • Jézus elmagyarázza nekik a Bibliából a róla szóló részeket. • Emmausban együtt étkeznek. Felismerik a kenyér megtöréséről. • A tanítványok öröme: Jézus él! Beszélgetési lehetőség: • Mit érezhettek a tanítványok, amikor Emmausba tartottak és még nem tudták, hogy Jézus van velük? • Miért örülhettek, amikor kiderült, hogy Jézussal találkoztak? • Hogyan fejezték ki az örömeiket? • Te mit éreznél, ha személyesen találkoznál a feltámadt Jézussal? • Hogyan fejeznéd ki neki az örömet? kapcsolódó feladat: MFEI, MFGY. 4. lecke 1-2. feladat Fejezd ki az örömed! A csoportot kérjük meg, hogy egy szabadabb területen (a teremben, egy nyitott térben, ahol nincsenek padok) sétálva induljanak el. Kérjük meg őket, hogy akivel találkoznak, mosolyogjanak rá (hang nélkül!), majd köszöntsék egymást a következő gondolattal: „Jézus feltámadt! Bizonytal feltámadt!”	A csoport akár folytathatja is a megkezdett motivációs játékot, csak ez esetben egy tábláig kell elérniük, amin a következő szerepel: „Emmaus felé”. Az „út során” (leülve a tábla alá) mesélje el a hittanoktató a történetet. Figyeljünk arra, hogy a játék során csöndesedjen el a csoport. A Jézus feltámadt... gondolatot kérdés-feleletként, ill. köszöntésként mondják. Kérjük őket, hogy miközben mondják, mosolyogjanak

		egymásra.
Énekjavaslat	Örvendezzetek	TK énekgyűjt. 10. ének

5. AZ ETIÓP FŐEMBER ÚTJA

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

(Apostolok Cselekedetei 8,26-40)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom: Kálvin János: Tanítás a keresztyén vallásra, Budapest, 1986; Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam 1985; Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995; Leonhard Goppelt: Az Újszövetség teológiája, Budapest 1992; Magyarázatos Biblia; Szabó Andor: „Lábam előtt mécses a te igéd...” Budapest, 1995; II. Helvét Hitvallás; Dr. Lenkeyné Dr. Semsey Klára: Az Apostolok Cselekedeteiről írott könyv magyarázata; in: JK, Budapest, 1995) Szűcs Ferenc: Hiteles írásmagyarázat a református teológiai tradícióban; <http://dc.reformatus.hu/data/2014/03/07/dc2008.pdf>)

Isten Igéjének megértése:

Az Isten Igéjét nem lehet tetszés szerint magyarázni. A II. Helvét Hitvallás 2. fejezete megfogalmazza azt, hogy a Szentírás Isten igaz Igéje, és ezt az Igét hirdetni kell magyarázni. Ahhoz, hogy Isten Igéjét helyesen megértsük, először is szükség van hiteles magyarázatra, másodsor meg kell érteni azt, hogy Isten Szentlelke által mit akart üzeni ezen a szövegen keresztül.

1. Szöveg hiteles magyarázata:

A hiteles megértéshez nyelvi és kortörténeti exegézis (magyarázat) szükséges, ami a teljes Írás szűkebb és tágabb kontextusában vizsgálja az adott részt. Az összefüggéseiből kiragadott magyarázat félrevezető lehet. A magyarázatnak a hit és szeretet szabályai szerint kell történni. (Rm 12,6) A II. Helvét Hitvallás 2. fejezete ezt így fogalmazza meg:

„Ezért nem helyeslünk akármilyen magyarázatokat... Az írásnak csak azt a magyarázatát ismerjük el igaz, keresztyén értelmű magyarázatnak, amely magából az írásból van véve (annak a nyelvnek szelleme szerint, amelyen írták azt, valamint a körülmények szerint mérlegelve és a hasonló, vagy eltérő, több és világosabb helyeknek egybevetésével kifejtve), amely egybevág a hitnek és szeretetnek regulájával és kiváltképpen szolgálja Isten dicsőségét és az emberek üdvösségét.”

Kálvin szerint már ez a folyamat is a Szentlélek belső bizonyágtételét igényli. Az etióp kincstárnok megtérésének a történetében az az ige szerepel a magyarázat megjelölésére görögül, amit a teológia használ az írásmagyarázat szakkifejezésként (hermeneütika). Ez a tudományos és emberi oldal is része a Lélek munkájának. Az egész Írást akkor érhetjük meg helyesen, ha Krisztusra nézve értelmezzük. Erre példa az etióp kincstárnok története is.

A szöveg értelmezése után az Isten üzenetét kell megérteni.

2. Szöveg üzenetének megértése:

Isten Szentlelke ihlette a Szentírókat. Ugyanez a Lélek eleveníti meg a holt betűket, és szólaltatja meg az élő Igét. Ez a megelevenedés ugyanaz a csoda, ami a Szentírókkal történt. A Szentlélek úgy eleveníti meg a Szentírás tartalmát, hogy megvilágítja, hogy ez az ige mit jelent itt és most, és az ember felismeri, hogy róla van szó. Felismeri, hogy köze van hozzá, megérinti, megszólítja, megmozgatja, megváltoztatja, az örök élet útján indítja el. Isten az Ő Igéje által ébreszt hitet, és hit által érti meg az ember, hogy az Írott ige nem holt betű. A Szentlélek vezetése által magyarázzák az igehirdetők a Szentírást. Kálvin különösen is hangsúlyozza a Szentlélek belső bizonyágtételét, véleménye szerint ez a legfontosabb feltétele a Szentírás értelmezésének. (testimonium Spiritus Sancti internum). Amíg a Lélek meg nem eleveníti, addig a szó holt marad. (2Kor 3,14)

Fülöp:

A történetben szereplő Fülöp nem azonos Jézus tanítványával. Ő diakónus. A jeruzsálemi gyülekezet bízta meg ezzel a feladattal. (Apcsel 6,5) István halála után mint evangélista működött. Hellénista, görögül beszélő zsidó ember volt. Hite megmutatkozott abban, hogy a samaritánusok között hirdette az evangéliumot. A Szentírás kiemeli vele kapcsolatban, hogy a Szentlélek vezette őt. (Apcsel 6,3; 8,29) Missziói munkát Azótoszban és a tengerparti Cézarea vidékén végzett. (Apcsel 8,40) Pál apostollal itt találkozott a harmadik missziói útján. Pál meglátogatta a házában, és megemlíti a Szentírás, hogy Fülöpnek négy lánya volt, akik mind prófétanők voltak. (Apcsel 21,8) A hagyomány szerint Hierapoliszba költöztek, és itt is temették el őket. Fülöp evangélium hirdetését jelek és csodák kísérték (Apcsel 8,13), mint Jézusnak.

Fülöpöt a Szentlélek vezette el a gázai útra, és a kincstárnokkal együtt megtett út alatt vált a holt betű Isten élő Igéjévé.

Etióp kincstárnok:

Eddig az Apostolok Cselekedeteiben Lukács arról beszélt el történeteket, hogy hogyan jut el az evangélium sok emberhez. Itt egy olyan történettel találkozunk, amikor egy embernek szól konkrétan az üzenet. Ez az ember ráadásul egy pogány külföldi, akire keresés közben talált Isten. Etiópia az izráeli szemlélet szerint a föld végső határa. Tehát ahogyan megmondta mennybemenetele előtt Jézus, tanúi lesznek követői a föld végső határáig. (Apcsel 1,8)

A kincstárnok egy magas rangú királyi udvari tisztségviselő, tulajdonképpen pénzügyminiszter. Az etiópiai uralkodó hivatalos neve: kandaké. Mivel az uralkodó királynő közvetlen munkatársa volt, ezért a kor szokása szerint eunuchként vállalhatta csak el ez a feladatot. Azért tehát, hogy sikeres, gazdag legyen le kellett mondani sok mindentről. Gazdag és művelt ember volt. Az Ószövetséget bizonyára görög nyelven olvasta. Jeruzsálemben a fővárosban járt, megtett 4000 kilométert azért, hogy részt vegyen egy istentiszteleten. Mint megcsonkított ember, nem lehetett volna soha sem prozelita sem.

Találkozás:

Ez volt az utolsó állomás a nagy pusztaságon át az Egyiptomba vezető út előtt. Fülöp a Lélek indítására szólított meg egy magas rangú idegent. A kor szokásai szerint hangosan olvasott a kincstárnok. Hasonló a helyzet, mint az emmausi tanítványoknál. Halad egy ember egy úton, közben az Isten ígését, a próféciaikat nem érti meg mindaddig, amíg valaki meg nem magyarázza. A találkozás során Fülöp Jézusra utal, és rá nézve magyarázza az ószövetségi prófeciát. Jézus szenvedéséről és a mennybemenetelére utal az ézsaiási idézet. A megaláztatás és a felemeltetés képe a mennyből földre jött és újra mennybe emelkedett Krisztusról beszél. A magyarázat nyomán a kincstárnok megérti azt, hogy mit jelent a prófécia őrá nézve. A látható jele, hogy megkeresztelkedik a kincstárnok. Ezzel kifejezi az új élet iránti vágyát. A vízbe belemerülés meghalást jelent a korábbi életnek és a kiemelkedés feltámadást az új életre. A keresztséget hitvallás előzte meg. Ez volt első keresztyéneknek a hitvallása. Jézus a Megváltó, a Szabadító. Az Ige megértésének, a Krisztussal való lelki találkozásnak a jele az öröm. A kincstárnok örömmel folytatta az útját tovább. Az etióp főember személyes kapcsolatba került Istennel magával.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A pünkösdi ünnepkör nem áll sajnos közel a gyermekekhez. Kevéssé értik, és még kevésbé ünneplik a családban. Éppen ezért a hittanórákon különösen nagy hangsúlyt kell tenni a magyarázatokra és annak a segítésére, hogy ezt az ünnepet is ünnepként élje meg a gyermek. Az itteni témához különösen szükséges a kortörténeti háttérmagyarázat, hiszen ezek a gyermekek számára nagyon távol állnak a mindennapi élettől. A téma abban is segítséget ad, hogy a gyermekek ráébredjenek arra, hogy Isten Igéjét meg lehet érteni és ezeknek üzenete van a mindennapokra nézve.

A konkrét történet alapján rámutathatunk arra is, hogy szabad és érdemes kérdezni, mivel ez segítséget adhat a mindennapokban.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Kérdésekre, Isten Igéjének a megértésére való bátorítás.

Értelmi: Az etióp főember történetén keresztül arra való rámutatás, hogy Isten Igéjének a megértéséhez magyarázatra van szükség.

Érzelmi: A kérdések feltételéhez szükséges bátorság érzelmi hátterének feltárása.

Pragmatikus: Arra való bátorítás, hogy tegyen fel kérdéseket a bibliai történettel kapcsolatban és merjen kérdezni, ha valamit nem ért.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Dobom a kérdést! A gyerekek álljanak körbe és egy kislabda segítségével kérdezzessenek egymástól. A téma lehet az előző órán tanult történet ismétlése. Mindenkinek kell kérdeznie, és lehetőség szerint válaszolnia is. Még jobb, ha azt kérjük a gyerekektől, hogy a korábbi órán tanult történet alapján a hittanoktatótól kérdezzenek olyasmiket, amit nem értenek vagy furcsa a számukra. (Az is elég, ha néhány jelentkező kérdez). Beszélgessünk ezután a gyerekekkel a kérdezésről, arról, hogy kell-e bátorság hozzá, kitől és mit kérdeznek meg.	A játék utáni beszélgetéshez jól használható a TK 80. oldalán található motivációs rajzos feladat. Ha nem szeretnénk ezt használni, akkor a MFEI, MFGY 5. lecke 3. feladatát is használhatjuk motivációnak, majd a TK 80. oldalát.
Feldolgozási javaslat	Történet vázlata • Etióp kincstárnok utazik. • Ézsaiás könyvét olvassa és nem érti. • Fülöp Isten indítására azon az úton megy, mellé szegődik. • „Érted-e amit olvasol?” • Fülöp elmagyarázza, amit az Ige mond. • A kincstárnok miután megértette az Igét megkeresztelkedett. Kérdések a kosárban Kérjük meg a gyerekeket arra, hogy a tanult történethez tegyenek fel kérdéseket. Bármit, amit nem értenek vagy furcsa a számukra. Hogy	Arra is lehetőség van, hogy a gyerekek önállóan olvassák el a történetet és úgy írjanak hozzá kérdéseket.

	bátrabban kérdezhessenek, kérjük meg őket, hogy írják föl egy lapra a kérdéseiket és név nélkül egy közös kosárba tegyék be. A hittanoktató majd fölolvashatja és megválaszolhatja őket. Kapcsolódó feladatok a feldolgozáshoz: MFEI, MFGY. Ünnepeljünk együtt 1-2, 4.feladat	
Házi feladat	Bármilyen, ami nem készül el az órán.	
Énekjavaslat	Főember az úton...	TK énekgyűjtemény

ISTEN ÚTJÁN JÁROK EGÉSZ ÉVBEN: TANÉVZÁRÓ ÓRA

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A csoport formálódásában nagyon fontos a közös zárás. Adjunk a gyermekeknek lehetőséget arra, hogy a saját élményeiket megoszthassák a többiekkel és kellemes érzéssel zárják az évet. Ha a hittanórának „önálló zárása” van, az még inkább összekovácsolja a csapatot. Emellett az óra alkalmas arra is, hogy a nyári gyülekezeti programokra hívogassuk a gyermekeket és felhívjuk a figyelmüket arra, hogy Isten Igéje nincs a „hittanóra” keretei közé zárva.

A tanév egész éves motívumát a középpontba állítva megfogalmazhatjuk az év üzenetét, illetve jó visszajelzést kaphatunk arról, hogy a gyerekeket mi érintette meg a tanév során.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: A tanév közös zárása.

Értelmi: Az év során tanultak rövid összefoglalása.

Érzelmi: Annak az érzésnek a megerősítése, hogy Isten minden utunkon velünk van.

Pragmatikus: Bátorítás arra, hogy a tanulók maguk fogalmazzák meg az év számukra szóló fő üzenetét.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Egy képzeletbeli útra készülődik a csoport. Különböző szigeteket látogattok meg. Minden meglátogatott szigeten másra kíváncsiak a helyiek. Kérjük meg a gyermeket, hogy látogassák meg a szigeteket és válaszoljanak a helyiek kérdéseire.	A szigeteket szimbolizálhatják a különböző padok, egy-egy felirattal.
Feldolgozási javaslat	Kérjük meg a gyermekeket, hogy válasszák ki a tanév során tanultak közül a következőket a szigetlakók kérdéseire: • A zeneszigeten tanítsák meg a kedvenc éneküket. • A „Barátok” szigetén mutassák be a legkevesebb bibliai szereplőt, akit az év során megismertek. Meséljék azt is el, hogy miért őt választották. • A „Mesemondók” szigetén a kedvenc bibliai történetre kíváncsiak a helyiek. • A Biblia szigeten azt a bibliai igét mondják el, ami a legtöbbet jelentett a számukra. • Majd az út végén kérjük meg a gyermekeket arra, hogy mondják az év során szerzett legkedvesebb élményüket.	Lehetőség szerint valamilyen aprósággal ajándékozzuk meg őket az év zárásaként.
Házi feladat	---	